

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Навчально-науковий інститут адміністрування
та післядипломної освіти

78-ма СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ТЕХНІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

СЕКЦІЯ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

78-ма Студентська науково-технічна конференція: Секція «Публічне управління та адміністрування»: збірник тез доповідей [Електронний ресурс]. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM).
ISBN 978-966-941-533-2

Збірник укладено за тезами доповідей 78-ї студентської науково-технічної конференції: 12 листопада 2020 р., ННІАПО Національного університету «Львівська політехніка».

УДК 01

Відповідальний за випуск Тимошенко С. В.

*Матеріали подано
в авторській редакції*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету: Пилипенко Л. М., д. е. н., доц., директор інституту

Секретар організаційного комітету: Блинда Ю. О., к. е. н., заступник декана

Учасники організаційного комітету: Білоус О. П., к. е. н., заступник директора інституту;
Ільчук П. Г., д. е. н., проф., завідувач кафедри ТУ;
Подольчак Н. Ю., д. е. н., проф., завідувач кафедри АФМ;
Поплавська Ж. В., д. е. н., проф., завідувач кафедри ТПЕ;
Садова У. Я., д. е. н., проф., керівник НДЦ «Демос»;
Комаринець С. О., к. е. н., доц. кафедри ТПЕ;
Шишковський С. В., к. е. н., доц. кафедри ТУ;
Дзюрах Ю. М., асистент кафедри АФМ.

ЗМІСТ

ПІДСЕКЦІЯ 1. «АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ»

Бобик Т. ПРОБЛЕМАТИКА ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ	8
Богач О. УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ТВОРЕННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	9
Висовень А. ПОЛІТИКА ГЕНДЕРНОГО МЕЙНСТРІМІНГУ У ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ В УКРАЇНІ – КРОК ДО ВСТУПУ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ	11
Гавриченко Д. МАРКЕТИНГОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ МЕДИЧНИХ ЦЕНТРІВ	13
Гвоздецька А. ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ: СУТЬ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	14
Гнатів І. ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ	16
Дмитрук І. ЕФЕКТИВНІСТЬ ДОРОЖНІХ КОНЦЕСІЙ	17
Заболотна В. РОЗРОБКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПЛАНІВ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	19
Кабанчик М. МЕНЕДЖМЕНТ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	20
Касян О. ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	21
Ковальова О. АНАЛІЗ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ	22
Корецька Т. АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СУТНІСТЬ, ФАКТОРИ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ	24
Кришталь Т. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ	25
Коцан Р. ДОРОЖНІ ІННОВАЦІЇ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ	27
Ліпська Н. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ НА ПРИКЛАДІ БО «КРИЛА НАДІЇ»	28
Мандриш О. ПРОБЛЕМИ КОРПОРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ВІДДАЛЕНОЇ РОБОТИ	29
Машталір С. КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ СУЧАСНОЮ ДЕРЖАВОЮ	31
Олесько Н. ГЕНДЕРНЕ КВОТУВАННЯ ТА ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ЧАСТИНА КОМПЛЕКСНОГО ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ	33
Павліш Л. УДОСКОНАЛЕННЯ СТАНДАРТІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	36
Піряник О. СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	38
Плотка Л. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	39
Приліп А. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ	41
Простапчук А. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	42

Простапчук А. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	43
Пошивак Т. СТРАТЕГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	45
Радзівська Г. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	47
Салдан І. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ	48
Сидор А. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ РОЗВАДІВСЬКОЇ ОТГ	50
Смірнова М. ОБ'ЄДНАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	51
Стень Л.-М. СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЇ ПЛАНУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ	53
Стеців О. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ	54
Тустановська Н. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ.....	56
Удичка З. ЗАХОДИ «РЕАНІМАЦІЇ» МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ КАРАНТИНУ	57
Цихоня Т. ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ НА ВІТЧИЗНЯНУ ЕКОНОМІКУ	58
Чучман І.-Б. НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	60

ПІДСЕКЦІЯ 2. «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ»

Арович Н. ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	62
Бардак Б. РИЗИКИ ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ.....	63
Блават А. ВНЕСОК РОБЕРТА ШІЛЛЕРА В ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ ЦІН НА АКТИВИ.....	64
Вакшинська Н. НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ	65
Денисів А. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВІАТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	67
Добранюк К. СУЧАСНА ПАРАДИГМА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	68
Дунаєвська А. РОЗВИТОК РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ У СВІТІ.....	69
Жук А. ТЕОРІЯ АУКЦІОНІВ: НОВИЙ ФОРМАТ ТА ДОСЯГНЕННЯ.....	71
Завражин В. СТРУКТУРНІ ЗМІНИ РИНКУ ПРАЦІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	72
Камінецька Н. СВІТОВИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ	73
Канцір С. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	75
Кізлак Я. ПРОБЛЕМИ НЕРІВНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	76
Кіра А. ЕФЕКТИ ЗАМІЩЕННЯ І ДОХОДУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СПОЖИВАЧІВ	77
Костюк Р. ПОНЯТТЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРИЙНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ.....	79
Лемішовський Р. ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ	80
Мала О. ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	81
Мартинів М. ВПЛИВ COVID-19 НА ТРУДОВУ ЕМІГРАЦІЮ В УКРАЇНІ	81
Михаць А. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	83
Михаць С. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ УКРЗАЛІЗНИЦІ: СТРАТЕГІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	84
Новікова Д. СТРАТЕГІЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ	85
Олексин І. УКРАЇНА В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ.....	86
Олійник А. ПРОБЛЕМА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	87
Павкович А. ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІКИ.....	87
Погиба А. ЯК ВЕЛИКІ БРЕНДИ ПРИВЕРТАЮТЬ УВАГУ В ЕПОХУ НОНКОНФОРМІЗМУ.....	89

Романюк В. РОЗВИТОК ТЕОРІЇ АУКЦІОНІВ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ	90
Русаков Р. БЕНЧМАРКІНГ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ФІРМИ.....	92
Садова С. ЯК ЯВИЩЕ COVID-19 ВПЛИНУЛО НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	93
Соляник Д. ТУРИЗМ В ЧАС ПАНДЕМІЇ	94
Софілканич В. ПРИЧИНИ ЗРОСТАННЯ ТА МОЖЛИВА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ КРИПТОВАЛЮТИ.....	95
Фаїна В. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ	96
Харкевич В. ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	96
Шмотолоха А. УКРАЇНСЬКА ВІДНОВЛЮВАЛЬНА ЕНЕРГЕТИКА СЬОГОДНІ І ЗАВТРА.....	97

ПІДСЕКЦІЯ 3. «ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ»

Бобик Т. ОСОБЛИВОСТІ ЛОБІЗМУ В УКРАЇНІ	99
Бобик Т. СУЧАСНА ПОЛІТИКА БАНКІВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ НОВИХ СПОЖИВАЧІВ	100
Бобик Т. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА ТУРИСТИЧНІ ПОСЛУГИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	101
Гринчишин Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	103
Коцан С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПОШТОВИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ (ПОСЛУГ) В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ	104
Коцан С. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КОНКУРЕНЦІЮ В СФЕРІ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ.....	105
Коцан С. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ У ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ.....	106
Крижко Д. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	108
Кушик В. ПОРІВНЯЛЬНА РЕКЛАМА ЯК СТИМУЛ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ.....	109
Кушик В. ІНФОРМАЦІЯ, ЩО ВВОДИТЬ В ОМАНУ, ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СПОЖИВАЧА .	110
Машталір С. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ РИНКУ ПАПЕРУ ТА ПАПЕРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	111
Машталір С. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	113
Михальська М. РЕФОРМИ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ – ОЧІКУВАННЯ ТА НАСЛІДКИ.....	114
Подоба М. ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	115
Савчук М. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ	117
Савчук М. ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СЛОВАЧЧИНИ.....	118
Синишин Г. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ЛЬВОВА.....	119
Тимошук К. ЗМОВИ В БІЗНЕСІ – УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	121
Тимошук К. ПРОБЛЕМИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ	122
Черкас Х. АДВОКАТУВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ. СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ	123

ПІДСЕКЦІЯ 4. «СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Артерчук Б. ПРОФЕСІЇ МАЙБУТНЬОГО Й АНАЛІТИКА РИНКУ ПРАЦІ: РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ.....	125
Бохонко М. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИМОГИ ТА ВИКЛИКИ	126
Василевич А. ЦІНОУТВОРЕННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	128
Демкович Р. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НОВИЙ ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ПРАЦІ У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ.....	129
Дзюбата М. ФОРМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	131
Доробанік Ю. МОДЕЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ АСИМЕТРІЙ У СИСТЕМІ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ: МАТЕРІАЛЬНІ І НЕМАТЕРІАЛЬНІ ЧИННИКИ.....	132
Каленська Т. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА РОЛЬ ОТГ В УКРАЇНІ	133
Ковальчук А. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РІВНЯ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ	135
Коцан С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	136
Майковець Д. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ЄС «МІЦНІ РЕГІОНИ» В УКРАЇНІ	137
Машталір С. ДИНАМІКА ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗРІЗІ	139
Островська О. ГЕНДЕРНА АСИМЕТРІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ.....	140
Савчук М. АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ ІТ-КЛАСТЕРІВ	142
Савчук М. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У СХІДНІЙ ЄВРОПІ	144
Чабан В. ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ТРАНСПОРТНИХ МЕРЕЖ Й РОЗВИТОК ОТГ В УКРАЇНІ	145

ПІДСЕКЦІЯ 5. «УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТАМИ І ПРОГРАМАМИ»

Ващук О. ПРОЕКТ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ НА ТОВ «ДЖЕЙБЛ СЬОРКІТ ЮКРЕЙН ЛІМІТЕД».....	147
Дідківська А. АНАЛІЗ СТИЛІВ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ КЕРІВНИКА ПРОЕКТІВ.....	148
Дужар Г. ПОШУК ПРОЕКТНИХ АЛЬТЕРНАТИВ НА МІЖНАРОДНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	149
Жуковська Х. УСПІХ ПРОЄКТУ І КОМАНДИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ	151
Задорожнюк Л. ВИБІР МЕТОДОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	152
Малко А. SPECIFICITIES OF MANAGING AND MOTIVATING CREATIVE TEAMS	155
Міхненко О. ІНТЕРНЕТ-БІЗНЕС: ВИДИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	156

ПІДСЕКЦІЯ 1

АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Бобик Т.В.,

студ. гр. УАі-32,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Хім М.К.,

асистент кафедри адміністративного і фінансового менеджменту

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ

Становлення демократичних інститутів в Україні на сучасному етапі політико-правового розвитку держависупроводжується постійною модернізацією виборчого законодавства, застосуванням новітніх технологій та електоральних процедур. При цьому досвід проведення виборів засвідчив, що оперативне інформування учасників виборчого процесу на всіх його стадіях має велике значення у визначенні підсумків голосування легітимними та юридично достовірними, що в результаті впливає на побудову соціально орієнтованого, відкритого, демократичного суспільства.

На сьогодні Україна перебуває в ретельній підготовці до місцевих виборів. Задля їх проведення Центральна виборча комісія закликає Верховну Раду врегулювати питання адміністративно-територіальної та нормативно-правової основи [1]. Підготовка до місцевих виборів у 2020 році відбувається в дуже складних умовах з елементами правової та організаційної невизначеності. Варто зазначити, що в ході підготовки до місцевих виборів виникає низка проблемних питань.

Першою вагомою проблемою є невизначеність із епідемічною ситуацією в Україні у зв'язку з поширенням гострого респіраторного захворювання COVID-19. Проведення виборів в умовах пандемії є значним викликом для всіх країн, які забезпечують демократичні стандарти виборів. Шляхами вирішення даної проблеми є: виділення належного обсягу фінансування на заходи із організації безпечного голосування на виборчих дільницях, в умовах самоізоляції; розробка рекомендацій щодо механізмів уникнення черг під час подання документів до виборчих комісій та під час голосування на виборчих дільницях; розробка правоохоронними органами плану дій у разі політично вмотивованих спроб дестабілізувати виборчий процес шляхом поширення дезінформації про ситуації із COVID.

Друга проблема пов'язана наявністю тимчасово окупованих територій, визначенням їх меж, на яких, на сьогодні, важко організувати та провести вибори. 08 серпня 2020 року ЦВК прийняла рішення про неможливість проведення перших місцевих виборів у 10 територіальних громадах Донецької області та 8 громадах Луганської області. Із метою підвищення суспільної легітимності рішень необхідно запровадити принципи колегіальності та міжвідомчої взаємодії у процесі їхньої підготовки, а також підвищити рівень відповідальних органів з регіонального до національного [2].

Третя проблема стосується фінансування місцевих виборів, в першу чергу – оплати праці членів виборчих комісій. Також можливі проблеми з формуванням та функціонуванням виборчих комісій усіх рівнів, необхідність модифікації ІАС «Місцеві вибори» та відсутність фінансування. Так, нестача коштів в бюджеті є суттєвою проблемою для проведення місцевих виборів. Через нестачу фінансових ресурсів практично не можливо модернізувати інформаційно-аналітичну систему "Вибори" під нове законодавство та нові виборчі системи, не так само важко розгорнути систему регіональних представництв ЦВК, котрі могли би покращити процес організації виборів [3].

Отже, як бачимо на сьогодні проведення місцевих виборів в Україні є складним етапом з фінансовими, а також організаційними проблемами. Щоб місцеві вибори 2020 пройшли належним чином державі рекомендується:

- 1) організувати виборчу кампанію, враховуючи всі карантинні обмеження;
- 2) фінансово забезпечити проведення місцевих виборів;
- 3) закінчити реформу децентралізації і змінити парадигми управління територіями, а також розробити нову стратегію підвищення якості виборчого процесу. Запропонована нами стратегія підвищення якості.

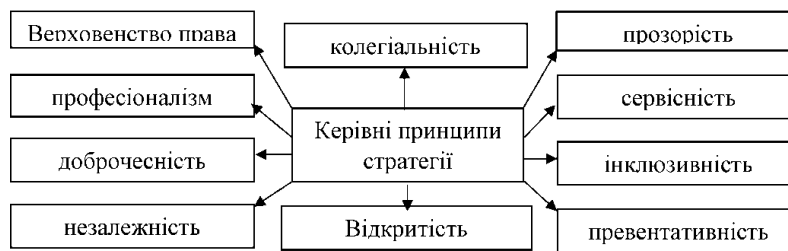

Рис. 1. Стратегія підвищення якості виборчого процесу

Ця стратегія є новим стандартом діяльності, вона дасть змогу підвищити якість виборчого процесу та адміністрування виборів в Україні, а також стане важливим компонентом ефективного управління і на сучасному етапі і в майбутньому.

Література

1. Тарасенко Н. Особливості підготовки та проведення місцевих виборів-2020 в оцінках експертів [Електронний ресурс] Україна: події, факти, коментарі. 2020. № 10. С. 5–16. Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2020/ukr10.pdf>. (Дата звернення: 15.10.2020)
2. Місцеві вибори 2020 року виклики та проблеми в світлі нового виборчого законодавства. [Електронний ресурс] Україна: проблеми, виклики. 2020. Режим доступу: https://democracy-reporting.org/ua/dri_publications/ukraine-2020-local-elections-challenges-and-problems/ (Дата звернення: 18.10.2020)
3. Складнощі в організації місцевих виборів. [Електронний ресурс] Україна: новини, виборчий процес. 2020. Режим доступу: https://vybory.24tv.ua/u_tsvk_rozpovili_pro_skladnoshhi_v_organizatsiyi_mistsevih_viboriv_n1327644 (Дата звернення: 19.10.2020)

Богач О.М.,

студ. гр. УАі-31,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Хім М.К.,

асистент кафедри адміністративного і фінансового менеджменту

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ТВОРЕННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

У сучасному світі невід'ємною складовою розвитку держави є її взаємодія з громадянським суспільством, що забезпечується створенням нових форм впливу громадськості на державно-управлінські процеси і відповідно їх участю в суспільно-політичному житті. Така взаємодія є необхідною не тільки для прийняття владних рішень, а й для контролю в умовах демократизації суспільства, так як гарантує легітимність роботи органів державної влади і органів місцевого самоврядування, покращує якість владного рішення, сприяє розвитку суспільства, удосконалює зв'язок влади і громадян, діє в якості антикорупційного засобу, гарантує відкритість влади та дозволяє підтримувати високий рівень активності людей.

Громадська участь є однією із форм функціонування громадянського суспільства, побудованого на демократичних засадах, яка спирається на реальну можливість та здатність громадян отримувати інформацію щодо владного рішення, публічно та аргументовано її обговорювати, формувати шляхом компромісів консолідовану позицію та відстоювати її. Виділяють два провідних принципи участі громадян у формуванні політики: формальні консультації з громадськістю та партнерство. Важливою складовою механізму впровадження політики вважається також культура управління, а також її змістовна, організаційна та технологічна сторони.

Основними перешкодами на шляху ефективності взаємодії держава – громадянське суспільство є дезінформація населення, невизначеність механізмів фінансового та матеріального забезпечення громадських ініціатив, пасивність громадян, та, частково, нівелювання необхідності зворотного зв'язку держави та громадянського суспільства[1, с.42-44].

Вивчення досвіду європейських країн дає можливість нам стверджувати, що тісний зв'язок між громадянами та владою для прийняття важливих суспільних рішень є прямою ознакою зростання рівня покращення життя та добробуту населення. Так, у посібнику Міжгалузевої групи Європейської Комісії з питань якості та інновацій у сфері публічного управління «Якість публічного управління – набір інструментів для практиків» (2017) зазначено, що участь громадян стала частиною порядку денного електронного урядування для більшості країн.

Деякі країни впровадили такі ініціативи відносно онлайн участі громадськості у виробленні публічної політики: «Скажи своє слово» (Have Your Say) на національному порталі Австралії [2]; веб-сайт «Електронний уряд», розділ «Бразилія – Форум»[3]; електронні петиції на Національному порталі уряду Великобританії[4]. Усе це надає змогу громадянам спілкуватися із владою та вносити свої пропозиції.

В Україні існують представницькі та експертні форми консультативно-дорадчих структур. Для цього вони використовують мультитехнологічні канали для забезпечення електронної участі: онлайн опитування, форми зворотного зв'язку, чати, списки для розсилки, групи новин та соціальні мережі, такі як Twitter і Facebook. Рівень консультативно-дорадчої участі громадськості у виробленні публічної політики, який досягнуто в Україні, характеризується такими ознаками: законодавчою можливістю надання громадськістю власної думки щодо певних питань політики; частковим проявом бажання громадськості брати більше участі у визначенні пріоритетних питань політики та розробки альтернативних рішень; готовністю влади слухати думку громадськості; відсутність законодавчих умов щодо участі громадськості на ранніх стадіях вироблення політики; слабким зворотнім зв'язком від влади після отримання рекомендації від громадськості.

Участь громадян в державній політиці забезпечується за умови участі у голосуваннях, проведенні референдумів, опитуваннях громадської думки, фокус-групах, консультаціях, круглих столах та неформальних зустрічах, зборах громадян, місцевих ініціативах, що знайшли масову підтримку, громадських слуханнях, діяльності політичних партій, асоціацій та інших добровільних об'єднаннях та органах самоорганізації населення, тощо. Тенденція використання соціальних мереж в особистому житті сприяє творенню онлайн платформ, які можуть стати потужними інструментами для взаємодії між владою та громадськістю. Підвищення рівня участі можливе за умови активної діяльності громадян у процесі забезпечення якісної публічної дискусії окремого виду владних рішень, що характеризуються вагомим впливом на політичні процеси. Маються на увазі визначальні, суспільні проблеми української держави, а саме: створення державних стратегій та подальша їх реалізація; забезпечення національної безпеки в усіх сферах; оптимізація форми державного правління, державно-територіального устрою, політичного режиму.

За результатами проведеного дослідження запропоновано механізм громадської участі у творенні політики, зображений на рис. 1.

Рис. 1. Повний цикл вироблення публічної політики

Так, для більшого залучення громадян до консультативно-дорадчої участі у виробленні публічної політики в Україні, потрібно:

- впровадити урядовий відеоканал, де буде розміщено відеоматеріали для громадськості, а саме: записи конференцій, тренінгів, політичних виступів, тощо;
- розробити мобільні додатки, що нададуть доступ до консультативно-дорадчої участі громадськості;
- впровадити соціальні реклами, для кращого спонукання участі громадськості у політиці держави;
- створити он-лайн контакт-центри, щоб надавати консультації громадськості щодо: вибору механізмів участі громадськості; точного оформлення пропозицій консультативно-дорадчого характеру, результатів громадської експертизи й громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів та проектів рішень органів публічної влади, оформлення звернень громадян щодо виявлених порушень під час вироблення публічної політики тощо.

Література

1. *Влада і суспільство: діалог через громадські ради: монографія* / [Шайгородський Ю. Ж., Андрійчук Т. С., Дідух А. Я. [та ін.]; за заг. ред. Шайгородського Ю. Ж.]; USAID, УЦПМ. Київ: ПАЛІВОД., 2011. С. 42–44.
2. *Public Consultations*. – Australian Government official website, 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.australia.gov.au/newsand-social-media/public-consultations>. (Дата звернення: 15.10.2020)
3. *Acesso a informacao. Governo Federal. Brazilia, 2020* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acessoainformacao.gov.br>. (Дата звернення: 17.10.2020)
4. *Petition Parliament and the government, Official cite of British government? 2020* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gov.uk/petition-government>. (Дата звернення: 17.10.2020)

Висовень А.Ю.,

студ. гр. МЕФБі-11з

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Цигилик Н.В.

к.т.н., асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ПОЛІТИКА ГЕНДЕРНОГО МЕЙНСТРІМІНГУ У ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ В УКРАЇНІ – КРОК ДО ВСТУПУ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Гендерна рівність є підґрунтям демократичного суспільства, яке прагне справедливості та поваги до прав абсолютно кожної людини. Але, нажаль, в силу тих чи інших причин, довгі роки жінки зазнавали дискримінації і публічне адміністрування – не виняток. Саме у цій сфері яскраво видно, що переважна більшість керівників – чоловіки. При цьому згідно з даними Державної служби статистики існуючий розрив в оплаті праці між чоловіками і жінками, які є держслужбовцями станом на 2018 р. становив 8%, а у 2019 р. – 9%, хоча в середньому по Україні – 21% та 23% відповідно (слід зазначити, що у світі не має країни з однаковою оплатою праці жінкам і чоловікам) [1]. І тут справа зовсім не в тому, що вони: розумніші, здобули кращу освіту чи є незаперечними лідерами. Так склалося традиційно, адже апріорі у патріархальному суспільстві чоловіки – завжди кращі управителі, ніж жінки, а значить – займають вищі посади з вищою оплатою праці. З психологічної точки зору суспільство виправдовує це емоційною стабільністю і вмінням слухати і чути співрозмовників, а з соціальної – відсутністю необхідності догляду за дітьми, створенням домашнього затишку і можливістю присвячувати своїй роботі максимально багато часу.

Існуюча проблема підтверджується:

- низьким відсотком представленості жінок у парламенті та серед держслужбовців категорії А, особливо до 2015 р.;
- дискримінаційними положеннями на законодавчому рівні за ознакою статі – у Кодексі законів про працю України збережено заборону використання праці жінок вночі, направлення жінок, які мають дітей віком до трьох років, у відрядження, тощо, хоча у Конституції прописані рівні права жінок та чоловіків;
- поширеними випадками сексизму у телепередачах, новинах, дебатах – висловлювань щодо жінок від публічних осіб, які базуються на патріархальній моделі суспільства;
- використанням у 98% зі 100% саме жінками відпустки по догляду за дитиною, а це – фактичне випадіння із професійного життя мінімум на 2-3 роки, якщо ж дітей більше – тривалість пролонгується [2, ст.4].

Слід зазначити, що в останні роки ситуація дещо покращується завдяки курсу України у Європейський Союз, який проголосив основою демократизації суспільства політику гендерного мейнстрімінгу на 2018-2023 р. у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Гендерний мейнстрімінг вперше був затверджений ще у 1995 році на IV Всесвітній конференції із становища жінок у Пекіні. Він передбачав організацію, вдосконалення, формування та оцінку політичних процесів у такий спосіб, щоб учасники та учасниці процесу прийняття політичних рішень використовували гендерний підхід в усіх галузях політики і на всіх етапах. При цьому існуючі відмінності між чоловіками та жінками враховувалися для визначення негативних наслідків, а не підтримки нерівностей чи ієрархій, які склалися у суспільстві. Саме тому у 2016-2019 рр. згідно звіту віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванни Климпуш-Цинцадзе щодо реалізації гендерної політики Урядом було ухвалено понад 55 стратегічних документів у даному питанні. Крім цього, у підпункті 7 пункту 1 статті 4 Закону України “Про державну службу” від 10 грудня 2015 року № 889-VIII зазначалося, що одним з принципів державної служби є забезпечення рівного доступу до державної служби. Зокрема, заборонялися всі форми дискримінації та надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу та її проходження. 11 квітня 2018 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 273 “Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року”. Спираючись на неї НАДС рекомендувало включити до варіативних складових професійних програм підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб питання щодо забезпечення гендерної рівності.

У звіті щодо гендерного розриву, який публікується щорічно світовим економічним форумом в Україні спостерігається покращення стану з паритетом. Порівняно з 2016 р. у 2020 р. з 153 оцінених держав Україна займає 59 місце в узагальненому рейтингу, та 83 у сфері публічного управління. Кількість жінок – держслужбовців, які займають посади категорії А становить 20,8%[3]. У 2016 р. з 144 оцінених держав Україна займала лише 69 місце та 107 відповідно, а кількість жінок-держслужбовців категорії А становила 11%[4]. Таким чином, можна стверджувати, що кроки, які робить Уряд є абсолютно правильними, оскільки забезпечують позитивну динаміку у напрямку досягнення гендерної рівності. Проте слід вживати додаткових заходів, які б закріпили одержаний результат і забезпечили у майбутньому ще більший поступ у плані досягнення гендерної рівності.

Перш за все слід розширити можливості урядової ініціативи «Муніципальна няня», завдяки їй працюючі мами одержують певну суму компенсації на оплату послуг няні. Слід запровадити, щоб оплата няні була пропорційна кількості відпрацьованого часу, оскільки наразі вона становить приблизно 20% від вартості послуг при зайнятості няні 40 год/тиждень. При цьому слід скасувати можливість користування послугами мамам, які не виходять на роботу, а перебувають з дитиною. По-друге, необхідно розділити час перебування у відпустці по догляду за дитиною між її батьками у пропорції 50/50. По-третє, слід передбачити можливість дистанційної роботи для держслужбовців протягом 2 робочих годин із 8 годин робочого дня. У ці години вартує передбачити

обробку документів, адже все більша їх частина надходить у електронному вигляді, а в умовах пандемії – до половини робочого часу.

Література

1. Гендерні аспекти оплати праці [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://jurfem.com.ua/genderni-aspekty-oplaty-praci/>.
2. Уварова О. О. 2. Права жінок та гендерна рівність: навчальний посібник / О. О. Уварова. – Київ, 2018. – 204 с.
3. Global Gender Gap Report 2020 [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf.
4. Global Gender Gap Report 2016 [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www3.weforum.org/docs/GGGR16/WEF_Global_Gender_Gap_Report_2016.pdf.

Гавриченко Д.Г.,

студ. гр. УААМ-21з,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Химич О.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

МАРКЕТИНГОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ МЕДИЧНИХ ЦЕНТРІВ

В умовах інтенсифікації конкуренції і нестабільної економічної ситуації, перед більшістю українських компаній, зокрема і перед приватними медичними установами актуалізується питання використання інноваційних бізнес-моделей з акцентом на маркетинговий інструментарій. Нові для компаній форми бізнес-моделей спрямовані на пошук і утримання ринкових ніш, для яких вони здатні створити найбільш конкурентоспроможну ціннісну пропозицію.

Маркетингова стратегія включає в себе проведення різних досліджень, в результаті яких компанія отримує відповіді на головні питання: хто, де і з якою метою купує товар / послугу.

В рамках маркетингового дослідження компанія повинна вивчити: споживачів, конкурентів, постачальників і посередників. Процес побудови маркетингової стратегії передбачає послідовне виконання певних кроків [2]:

1. аналіз конкурентів, визначення ключових лідерів ринку, атакож поточних запитів клієнтів;
2. пошук ніш, в яких існує незадоволений попит;
3. аналіз перспективних продуктів, пошук клієнтів, а також програма розвитку.

В результаті компанія отримує маркетингову стратегію з механізмами та інструментами її ефективного реалізації.

В даний час активно використовуються матричні методи вибору маркетингових стратегій, які дають керівництву компанії можливість не тільки визначити ефективний тип обраної стратегії, а й конкретизувати вже сформовані стратегічні рішення. Основними матричними методами є: матриця Бостонської консалтингової групи (БКГ), матриця І. Ансоффа і матриця М. Портера. Перевагами при використанні даних методів є не тільки відносна простота, але і можливість наочно структурувати інформацію, а ось недоліком є крайня «вужкість» оцінюваних параметрів [1].

Інструменти маркетингу допомагають реалізувати функції, які пронизують всі підрозділи компанії з метою допомоги в управлінні бізнесом. Результатом маркетингової стратегії для медичних установ приватної форми власності будуть:

- вироблення лінії поведінки керівництва медичної установи;
- визначення правильної цінової політики медичної установи;
- налагодження політики надання медичних послуг, роботи з партнерами;
- визначення напрямів просування власних медичних послуг.

Розглянемо основні етапи формування маркетингової стратегії на прикладі послугу приватному медичному закладі [5]:

- послуги повинні бути якісними, мати унікальність;
- вартість послуг повинна відображати цінність послуги;
- просування ресурсу в інтернеті для залучення цільової аудиторії
- формування унікального торговельної пропозиції для інтернет-реклами;
- організація продажів безпосередньо через сайт (зручність пошуку послуги, формування купівельної кошика, підключення прийому платежів і т. д.).

Воронка продажів – маркетингова модель, яка ілюструє теоретичний шлях клієнта від знайомства з продуктом до здійснення угоди. Це тактична схема, умовна і гранично спрощена, яка являє собою формалізацію поетапного шляху ідеального споживача. Однак воронка продажів – обов'язковий елемент будь-якої маркетингової концепції, оскільки дозволяє знаходити проблемні етапи продажів і усувати їх. Мета воронки продажів – перетворити потенційного клієнта в реального покупця. Крім цього, вона вирішує ряд організаційних задач. З її допомогою можна: контролювати процес продажів; аналізувати ефективність роботи кожного менеджера; підраховувати конверсію кожного етапу; прогнозувати і будувати плани.

Воронка продажів дозволяє відстежити всі стадії процесу просування потенційного клієнта від першого знайомства з продуктом до скоєння цільової дії [6]. На кожній стадії воронка інтернет-продажів має свою конверсію в наступну дію, що дозволяє поповнювати базу даних.

Отримані дані дуже важливі для аналітики всього процесу взаємодії з клієнтом і побудови ефективної маркетингової стратегії.

Воронка продажів складається з зовнішньої і внутрішньої частин: відрекламної кампанії до звернення і від звернення до продажу. Шлях починається у зовнішній воронці, коли аудиторія ще не знайома з товаром або послугою, а закінчується взаємодією між менеджером і покупцем у внутрішній воронці [3].

Воронка продажів – це базовий інструмент маркетолога. Вона дозволяє проконтролювати процес продажів, з'ясувати, на якому етапі потрібне коригування, і визначити ефективність менеджера.

Література

1. Іванова Л. О. *Маркетинг послуг : навчальний посібник* / Л. О. Іванова, Б. Б. Семак, О. М. Вовчанська. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. – 508 с.
2. Калініченко О. О. *Інструменти маркетингового дослідження в охороні здоров'я. Електронний ресурс*: – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/29020/1/mezu%20Калініченко.pdf>.
3. Thomas Richard K. *Marketing health services* / R.K. Thomas // *Health Administration Press*. – Chicago : AUPHA Press, Arlington, VA, 2004.

Гвоздецька А.М.,

студ. гр. УАі-21,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Яремко І.І.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ: СУТЬ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Однією з найважливіших ознак ринкової економіки є ефективне функціонування підприємницької діяльності. Тема сучасного розвитку підприємництва в Україні зараз дуже актуальна, тому що це дає надію на швидкі зміни в економіці, її розвиток та завершення розпочатих реформ.

Підприємництво розглядається, як «рушійна сила» в подоланні негативних процесів в економіці, забезпеченні позитивного розвитку суспільства, забезпечення зайнятості населення,

запобіганню безробіттю та створення нових робочих місць. На даний момент в Україні та й світі загалом все знаходиться в непрогнозованій економічній ситуації через пандемічний вірус грипу. Абсолютно все пішло на спад: виробництво, торгівля, ресурси. Підприємництво ж здатне до структурної перебудови у формуванні сучасної, ефективної, структури економіки та створенні сильного конкурентоспроможного виробництва.

Насамперед підприємство – самостійний господарюючий статутний суб'єкт, який має права юридичної особи та здійснює виробничу, науково-дослідницьку і комерційну діяльність з метою одержання відповідного прибутку [1].

Підприємництво базується на самостійній, ініціативній, систематичній, діяльності по виробництву продукції. Його роль полягає у вирішенні питання зайнятості, що проявляється, насамперед, у здатності малого та середнього бізнесу створювати нові робочі місця і поглинати надлишкову робочу силу. Поняття «підприємництво» надзвичайно широке. Це зумовлено тим, що воно відображає сукупність економічних, юридичних, політичних, історичних та психологічних відносин. Для формування і розвитку підприємництва необхідні відповідні, сприятливі умови. Основні з них:

- наявність прав власності на засоби виробництва, продукт і дохід;
- існування ринкового простору, конкуренції як форми існування ринку;
- державна підтримка;
- існування ринкової інфраструктури.

Виділяють приватні, колективні, державні (за демократичної влади вони стають суспільними), наддержавні (в т. ч. транснаціональні) і змішані. За критерієм кількості зайнятих – мікро, малі, середні та великі підприємства. Залежно від сфери діяльності – промислові, торговельні, наукові, банківські та ін. Відповідно до організаційно-правової форми – договірні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, відкриті й закриті акціонерні компанії та ін., залежно від форм господарської діяльності – орендні, венчурні та ін.[2].

У перехідній економіці України для формування і розвитку підприємництва необхідні відповідні умови. Можна виділити основні їх чотири групи: економічні, політичні, юридичні та психологічні [3].

Економічні умови підприємництва полягають у тому, щоб у суспільстві функціонували багатосуб'єктні (приватні, колективні, державні, кооперативні) власники. Це сприятиме свободі підприємницької діяльності, можливості на свій страх і ризик приймати рішення про використання майна, продукції, прибутків.

Політичні умови визначаються стабільністю і демократизацією суспільного життя в Україні. Цього можна досягти надавши усім господарюючим суб'єктам гарантії збереження їхньої власності, виключення можливостей націоналізації, а також створювати сприятливий підприємницький клімат завдяки відповідній податковій, кредитній, митній та іншій політиці.

Юридичні умови полягають у створенні нормативної бази підприємництва та його правової захищеності; психологічні умови підприємництва полягають у створенні сприятливого психологічного клімату серед населення.

Проблеми у сфері підприємництва спостерігаються як на макрорівні, так і на мікрорівні. Виділимо основні проблеми, що перешкоджають розвитку сучасного підприємництва в Україні:

- військові дії, які активно ведуться на території нашої держави, що призвели до погіршення підприємницького середовища;
- зниження інвестиційної привабливості економіки, що ставить під сумнів перспективи розвитку підприємництва в Україні;
- високі витрати часу на проходження офіційних процедур для започаткування підприємства, наприклад, отримання дозволів, ліцензій, перевірки;
- зниження платоспроможності населення, що негативно позначається у зниженні споживчого попиту;
- недосконала нормативно-правова база у сфері підприємницької діяльності;
- неефективна фінансово-кредитна політика розвитку підприємництва;

Незважаючи на низку проблем, що ускладнюють діяльність українських підприємств, для їх усунення урядом виконані вагомі дії, зокрема: зроблено перші кроки щодо захисту

вітчизняних підприємств від протиправних захоплень (рейдерства); спрощено механізми одержання дозвільних документів; проведено значну роботу з підготовки законодавчих актів у сфері дерегуляції підприємницької діяльності; запроваджено єдиний спрощений порядок державної реєстрації; створено Єдиний державний реєстр юридичних і фізичних осіб-підприємців, відомості якого відкриті й загальнодоступні, запроваджено електронну реєстрацію суб'єктів підприємництва; затверджено та реалізовано численні регіональні й місцеві програми розвитку малого й середнього підприємництва.

Література

1. Закон України «Про підприємництво»(698-ХІІ від 29.01.2020) . – Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
2. Лиско Л.Р. Економічна теорія розвитку: світоглядні та методологічні чинники становлення / Л.Р. Лиско, Т.Ю. Туниця // Економічна теорія. – 2012. – №4. – С. 19-28.
3. Каиуба О. Підприємництво в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. Каиуба // Економіка та держава. – 2015. – № 6. – С. 103–106.

Гнатів І.Р.,

студ. гр. УАПУ-21з

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Олійник А. Р.,

к.держ.упр., асистент кафедри

адміністративного та фінансового менеджменту

ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Основним завданням чинного законодавства в Україні є регламентація організаційно-правових інститутів захисту законних інтересів держави, її громадян, зокрема підприємців і споживачів. Найбільша питома вага серед правопорушень у сфері економіки припадає на порушення податкового та митного законодавства.

Необхідною умовою функціонування ефективних податкової та митної систем є податковий і митний контроль, що забезпечує зв'язок платників податків з органами державного управління, які наділені особливими податковими та митними правами й повноваженнями [4].

Одним з основних дієвих засобів контролю у митній сфері є експертиза. Митний кодекс України не дає визначення поняття митної експертизи. Однак, цей інструмент боротьба із недостовірним декларуванням товарів був предметом дослідження численних науковців та практиків у митній сфері.

Термін експертиза походить від лат.*expertus* – досвідчений, знавець, – та означає розгляд, дослідження експертом-фахівцем якихось справ, питань, що потребують спеціальних знань. У найбільш загальному значенні експертиза – це спосіб аналізу причинно-наслідкових зв'язків не тільки стосовно того, що вже відбулося, але й того, що очікується, має або може відбутися; це спосіб пізнання певної реальності у тих випадках, коли ця реальність не піддається прямому вимірюванню, обрахуванню і взагалі якому завгодно «об'єктивному дослідженню» [1].

Митну експертизу можна тлумачити як спеціальне науково-практичне дослідження, яке проводиться експертом з метою вирішення задач державної митної справи. Експертиза проводиться експертами Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби (далі – СЛЕД Держмитслужби).

СЛЕД Держмитслужби утворена у зв'язку з реорганізацією відповідно до Наказу Кабінету міністрів України від 02.10.2019 № 858 «Про утворення територіальних органів Державної митної служби», і є правонаступником Департаменту податкових та митних експертиз Державної фіскальної служби України (ДПМЕ ДФС України) [3].

Основними завданнями СЛЕД є:

- 1) забезпечення реалізації державної митної політики та державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил;
- 2) проведення досліджень та здійснення експертної діяльності у митній сфері;
- 3) здійснення відповідно до законодавства попередньої оцінки майна, вилученого, конфіскованого за порушення митного законодавства [2].

Для виконання завдань, покладених на СЛЕД Держмитслужби, у її структурі можуть створюватись відокремлені підрозділи, а також окремі робочі місця державних службовців СЛЕД за місцезнаходженням територіальних органів Держмитслужби.

Загалом, боротьба із недостовірним декларуванням товарів – це не тільки фіскальна функція митних органів, вона пов'язана з необхідністю розв'язання ще однієї проблеми: забезпечення ринку збуту товарів, які виробляються на території України, захист національного виробника. Адже встановлення тих чи інших ставок ввізного/вивізного мита стимулює розвиток вітчизняного виробництва, забезпечує баланс ринку між внутрішнім виробництвом і наповненням його імпортованими товарами.

На практиці митні органи стикаються з недостовірним декларуванням товарів, яке полягає у недостовірному оголошенні відомостей про передбачений товар, а саме: країни відправлення та походження, транспортного засобу під час відправлення та на кордоні, за описом товару (відсутність точної вказівки моделі, марки, сортності та інших відомостей про товар), за кодом УКТ ЗЕД (Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності), за вагою бруто і нетто тощо.

Отже, діяльність СЛЕД дає змогу вирішувати низку специфічних експертних завдань для забезпечення належного контролю у податковій та митній сферах, а також збільшити наповнення дохідної частини бюджету.

Література

1. Іванченко Г.В. *Експертиза в современном мире: от знания к деятельности* / Під ред. Г.В. Іванченко, Д.А. Леонтьєва // М.: Смысл. – 2006.
2. Наказ ДФС «Положення про департамент податкових та митних експертиз ДФС» від 01.10.2014 № 154 (у редакції наказу ДФС 25.01.2017 № 39) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini>
3. Наказ Кабінету міністрів України «Про утворення територіальних органів Державної митної служби» від 02.10.2019 № 858 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Проведення експертизи під час митного та податкового контролю / Митна справа. Вісник від 23.08. 2013, № 32 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua>

Дмитрук І.Б.,

студ. гр. УААМ-23з

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Білик О.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДОРОЖНІХ КОНЦЕСІЙ

Сьогодні уряди постійно шукають шляхи розвитку своїх дорожніх мереж та інших транспортних зв'язків для задоволення економічних, політичних та соціальних потреб громадян. Нові автомагістралі дороги, і уряди часто не в змозі або не хочуть здійснювати фіскальні витрати на дороги. Дефіцит державних ресурсів спричинив застосування нових моделей фінансування та управління платними дорогами, починаючи від збору мита та звертаючись до приватних фінансів через більш «складні» моделі концесій. Кожна модель передбачає

різний зв'язок між державою, яка є власником дорожньої мережі, та Компанією, яка повинна здійснювати управління дорогами діяльності.

Доступні три механізми отримання доходів:

1. Прямий дорожній збір: державний орган делегує будівництво, фінансування та управління дорогою керуючій компанії, яка виконує роботи за її рахунок. Компанія стягує мито з користувачів (плата за відстань) для відшкодування інвестицій та для покриття витрат на технічне обслуговування/

2. Непряма плата за дороги: державна влада делегує будівництво, фінансування та управління дорогою управляючій компанії, яка виконує роботу за свої витрати. Користувачі сплачують плату за державний орган, як правило, на основі "віньєтки" (плата за часом). Оператор отримує винагороду державного органу, як правило, на основі виплат за доступність.

3. Система тіньового збору: державна влада делегує будівництво, фінансування та управління дорогою керуючій компанії. Компанія не стягує плату з користувачів, для яких інфраструктура є безкоштовною.

Компанія отримує пряму винагороду від державного органу, що присуджує винагороду.

З точки зору концесіонера, операційний грошовий потік типового концесійного контракту: показує втрати в початковій фазі, як правило, відпочатку дії концесійного договору до перших років, операцій за рахунок капітальних витрат (CAPEX) та операційні витрати (OPEX) у будівництві фази та достартові фази давальницької діяльності.

Однак через кілька років після введення в експлуатацію інфраструктури операційний грошовий потік, як правило, демонструє збільшення доходів за рахунок консолідованого руху та зменшення витрат, як правило, обмежених звичайним та надзвичайним технічним обслуговуванням доріг.

Отже, слід врахувати наступні умови ДПП: 1. Поруч із платними дорогами мають бути представлені додаткові дороги з метою дотримання принципу соціальної справедливості. 2. Дороги мають мати дві і більше смуг в одному керунку, також наявний швидкісний режим на рівні, встановленого для автомагістралей (130 км/год) і вище, проте при такому швидкісному режимі має бути розвинута обслуговуюча інфраструктура, що також забезпечить дотримання екологічних стандартів. 3. З метою досягнення позитивного економічного ефекту інтенсивність руху має бути не менше за 12 тисяч автомобілів на добу з оплатою не менше 1,0 грн. за 1 кілометр з легкового автомобіля й 2,0 грн. [1]. 4. Тарифи оплати за проїзд мають бути поділені за такими критеріями: на всю протяжність магістралі; тарифікація за кожний кілометр; тарифікація за часом. Плата за проїзд має мати диференціацію залежно від вантажопідйомності, марок автомобілів, інтенсивності руху. 5. Додаткові витрати, пов'язані із ремонтом, обслуговуванням, покращенням дорожнього покриття, а також будівництва й експлуатації пунктів стягнення дорожніх зборів мають відшкодовуватися користувачами за рахунок внесеної плати за проїзд.

Враховуючи зазначене, автомобільні дороги можуть бути привабливим об'єктом для приватного інвестування.

Література

1. Шемаєв В.В. Міжнародні ініціативи щодо підвищення екологічності та інклузивності транспорту // *Розвиток сучасних міжнародних економічних відносин: фінансово-економічні та соціальні чинники: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 23-24 вересня 2016 р.)* / відп. за випуск д.е.н., проф. С. О. Якубовський. – Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2016. – С.81-85.
2. Шемаєв В.В. Оцінка фінансової ефективності інвестиційних проектів, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями /В.В. Шемаєв, О.О. Ромодан / *Фінанси України*, 2014. – №5 (22). – С. 96-106
3. Перебінис В.І. Транспортний фактор забезпечення конкурентоспроможності продукції: монографія/В.І.Перебінис, О.М. Помаз.-Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011.-187с

РОЗРОБКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПЛАНІВ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Однією із основних складових функціонування підприємства є персонал, тому його конкурентоспроможність залежить від того, наскільки він вдало мотивований та кваліфікований. Виникає необхідність розробляти плани розвитку персоналу не тільки для великого, але й середнього та малого бізнесу. План розвитку персоналу – це документ, який визначає майбутні кроки щодо досягнення цілей бізнесу силами персоналу компанії, у ньому поетапно розписані всі заходи для забезпечення розвитку нових навичок та професійних знань працівників [1].

Слід зауважити, що на нього безпосередньо впливають стратегічні цілі компанії чи підприємства, кадрова політика, корпоративна культура, система контролю та оцінки виконання. У свою чергу, план розвитку персоналу здійснює практичний вплив на всі підсистеми управління персоналом [2].

Розвиток персоналу – це цілісна система взаємопов'язаних заходів, які включають розробку стратегії, планування та прогнозування потреби у персоналі, управління професійним ростом та кар'єрою, організацію адаптації, навчання, тренінгів, формування корпоративної культури тощо. Розвиток персоналу являє собою системну діяльність, яка орієнтована на формування колективу, що задовільняє потреби підприємства, яка одночасно спрямована на дослідження та розвиток освітнього та продуктивного потенціалу колективу підприємства. Для розвитку персоналу досить важливою є чітка систематизація відповідних заходів. Саме тому на підприємстві потрібно складати як загальний план розвитку його персоналу, так і розробляти індивідуальний для кожного співробітника.

План розвитку персоналу підприємства в загальному вигляді повинен включати наступні складові:

- професійна підготовка;
- перепідготовка та підвищення кваліфікації;
- делегування повноважень;
- ротацію;
- планування кар'єрного росту співробітників.

Індивідуальний план розвитку має конкретизувати ціль професійного зростання для кожного працівника, що сприятиме досягненню загальної мети. Планування індивідуального розвитку – це такий підхід, котрий передбачає постійний самостійний контроль самого працівника за процесом його індивідуального розвитку та постійного удосконалення його професійних знань та навиків [3].

Підприємства та компанії, які розуміють необхідність професійного розвитку своїх працівників, досить чітко усвідомлюють також потребу у складанні індивідуальних планів розвитку. Основними завданнями таких планів є:

- 1) формування стратегій індивідуального навчання та удосконалення професійних навиків;
- 2) управління їхніми знаннями та уміннями з метою досягнення цілей загального плану розвитку персоналу підприємства;
- 3) формування власного професійного та інтелектуального потенціалу підприємства;
- 4) прискорення зростання рівня ефективності управління діяльністю свого підприємства.

Отже, складання загального та індивідуальних планів розвитку персоналу підприємства сприяє підвищенню їхніх професійних знань та навичок, що сприяє прискоренню темпів економічного розвитку підприємства в цілому.

Література

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. *Управління персоналом. Підручник.* – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
2. Жалило Б. *Как разработать план развития персонала* // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.hr-portal.ru/article/kak-razrabotat-plan-razvitiya-personala> (Дата звернення: 28.10.2020)
3. *Складання індивідуальних планів розвитку* [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://shl.com.ua/resheniya-dlja-hr/razvitie/sostavlenieipr> (Дата звернення: 28.10.2020)

Кабанчик М.О.,

студ. гр. УААМ-21з,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Яремко І.І.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

МЕНЕДЖМЕНТ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Діяльність будь-якої організації вимагає управління, без якого неможливе не лише її ефективне функціонування і розвиток, а й саме існування. Більше того, управління організацією зумовлює ставлення до неї з боку інших організацій і певною мірою впливає на них. Це означає, що з управлінням пов'язані інтереси безлічі людей як у самій організації, так і за її межами.

Охорона здоров'я – це наскрізна галузь суспільної сфери, в якій культурно-політичні, соціально-економічні та морально-етичні засади суспільства і держави тісно переплітаються і найяскравіше проявляються. Заклади охорони здоров'я – це складна соціально-економічна система, з матеріальними, фінансовими, трудовими ресурсами, що потребують ефективного реалізації регулюючих функцій менеджменту. Без знань про сучасний менеджмент неможливо робити правильні висновки, покращувати діяльність системи охорони здоров'я [3].

Якщо розглядати менеджмент в контексті його вживання у сфері охорони здоров'я як макросистеми, то можна скористатися наступним визначенням: „менеджмент в охороні здоров'я – це наука управління, регулювання і контролю фінансових, трудових і матеріальних ресурсів органами і установами охорони здоров'я”, метою якого є зниження втрат суспільства від захворюваності, інвалідності і смертності населення при наявних ресурсах [1].

Управління (менеджмент) взагалі можна трактувати з одного боку – як процес впливу на кого-небудь або що-небудь, і разом з тим, з другого боку – як систему управляючих суб'єктів, об'єктів управління і управлінських дій. Таким чином, і управління установами охорони здоров'я, можна розглядати з двох позицій. З одного боку, менеджмент в охороні здоров'я – це процес впливу на матеріальні, трудові і фінансові відносини (матеріальні, трудові і фінансові ресурси), їх організацію для реалізації економічної і соціальної політики лікувально-профілактичної установи. З другого боку, управління в охороні здоров'я – це сукупність всіх органів апарату управління лікувально-профілактичною установою і їх управлінських дій.

Суб'єктами менеджменту в охороні здоров'я слід вважати управлінський апарат, органи (Міністерство охорони здоров'я, головні лікарі, зав. відділеннями і т.д.). В Україні керівниками медичних закладів працюють переважно лікарі, які мають значний досвід та високу кваліфікацію з медичної спеціалізації, проте не мають спеціальної підготовки з питань управління та економіки охорони здоров'я. Саме такі фахівці виступають менеджерами (управліннями) в сфері охорони здоров'я, які розробляючи та приймаючи відповідні управлінські рішення, повинні реалізовувати головну мету, поставлену керівниками вищих органів управ-

ління (лідерами), і бути здатними самостійно приймати науково обгрунтовані рішення відповідно до сучасних вимог. Безумовно, що лідери у своїх діях теж повинні спиратися на універсальні закони менеджменту. Останнє необхідне керівникам підсистем галузі охорони здоров'я, які очолюють служби чи структурні підрозділи (відділення), і головним спеціалістам та ін.

Ефективна система медичного менеджменту, що базується на поділі повноважень головного лікаря та директора, дає змогу підвищити доступність і якість медичної допомоги [2].

Наявна система управління медичного закладу в Україні поступово зживає себе і потребує заміни новою, прогресивною, гнучкою системою медичного менеджменту, яка може вже частково застосовуватися в українських реаліях, сприяючи підвищенню гнучкості реагування на динаміку зовнішніх факторів.

Література

1. *Основи менеджменту охорони здоров'я : Навч.-метод. посіб. –К. : МАУП, 2007. –328 с.*
2. Журавель В.І. Сучасний менеджмент у медичній галузі – виклики, тенденції та завдання розвитку / В. І. Журавель // Київський медичний науковий центр(Київ, 31 травня –1 червня 2019 р.). -С.9-14.
3. Шкробанець І.Д., Нечитайло Ю.М. Медичний менеджмент в умовах реформування системи охорони здоров'я / І.Д. Шкробанець, Ю.М. Нечитайло // УКРАЇНА. ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ. 2013, № 2 (26). – С. 72-75.

Касян О.А.,
аспірант,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Враховуючи специфіку діяльності підприємств в галузі сільського господарства, слід зазначити про необхідність забезпечення підтримки їх державою. Слід зазначити, що сільське господарство підтримують держави усього світу, адже від його стану залежать не лише продовольча безпека, а і також збереження добробуту населення.

Так, у Сполучених Штатах Америки відповідно до Закону «Щодо продовольства, збереження природних ресурсів та енергетики» від 18.06.2008 р. державна підтримка спрямовується на розвиток товарного виробництва та підвищення рівня доходів фермерів і включає прямі виплати і цільові ціни[2]. Згідно даного Закону передбачено субсидії при виробництві пшениці, кукурудзи, ячменю, вівсу, рису, бавовни, горошку, чечевиці, нуту.

Також з метою охорони сільськогосподарських передбачено спрямування 1,1 млрд. дол. США на заходи з консервації сільськогосподарських земель (площа земель, що підлягає консервації, становить 46 млн. га. На таких землях дозволено вирощування біомаси для виробництва біопалива); 3,4 млрд дол. США – на програми поширення екологічно ефективних технологій у сільськогосподарському виробництві; 1,3 млрд. дол. США – на спеціальну програму захисту перезволожених земель, включаючи пілотну програму збереження пасовищ.

У Законі посилено державну підтримку розвитку фермерських ринків через виділення грантів для фермерських придорожніх ринків та інших форм продажу сільгосппродукції безпосередньо в місцях її виробництва.

У Європейському Союзі державна підтримка сільськогосподарського виробництва здійснюється у межах Спільної аграрної політики (САП (CAP – CommonAgriculturalPolicy)), спрямованої насамперед на розвиток села. Регламентом Ради ЄС від 20.09.2005 р. щодо підтримки розвитку села з боку Європейського сільськогосподарського фонду розвитку села (ЄСФРС) передбачено такі пріоритетні напрями підтримки розвитку сільських територій: підвищення конкурентоспроможності секторів сільського і лісового господарства; поліпшення природного середовища і сільської місцевості; підвищення якості життя на сільських

територіях і диверсифікація сільської економіки; підтримка місцевих стратегій сільського територіального розвитку за ініціативою програми LEADER26.

До основних заходів державної підтримки сільського господарства Японії належать:

- встановлення гарантованих закупівельних цін і державних закупівель сільгосппродукції;
- підтримка сільськогосподарської науки та сільськогосподарського машинобудування.

Сільськогосподарське виробництво Канади отримує державну підтримку шляхом фінансування окремих галузей сільського господарства і фермерських господарств через:

- надбавки до ринкових цін для забезпечення дохідності виробленої продукції;
- надбавки до обсягів виробничих витрат у формі кредитної підтримки;
- виплати відсотків за кредитами;
- гарантії за кредитами;
- податкові пільги щодо підтримки дохідності сільськогосподарського виробництва [1].

В Україні здійснюють низку заходів, які в свою підтримують розвиток аграрної сфери в Україні. Але з метою більш швидкого освоєння ефективних інструментів розвитку аграрної сфери потрібно звертати увагу на досвід зарубіжних колег, які займаються успішним використанням всіх наявних ресурсів.

Так, на наш погляд вітчизняна модель державної підтримки сільського господарства повинна враховувати екологічний розвиток сільського господарства, зменшити рівень нерационального користування земель, яке призводить до зниження родючості ґрунтів, а також забезпечити соціально-економічний розвиток сільської місцевості.

Література

1. *Організаційно-економічні інструменти державної аграрної політики в Україні : аналіт. доп. / В. М. Русан, О. В. Собкевич, А. Д. Юрченко. – К. : НІСД, 2012. – 88 с*
2. *Трусова Н.В. Світовий досвід державної підтримки розвитку сільськогосподарського виробництва. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. №4(24). С. 235-239*

Ковальова О.І.,

студ. гр. УААМ-21

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Дума О.І.,

ст. викладач кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

АНАЛІЗ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ

Одними із важливих аспектів продуктивності персоналу є прийнятна соціальна взаємодія в колективі, міжособистісні зв'язки, загальна психологічна атмосфера між підлеглими та керівниками. У сукупності ці поняття формують соціально-психологічний клімат всередині організації. Одними з тенденцій ефективного керівництва є ефективне застосування соціально-психологічного клімату для посилення продуктивності праці працівників та керівників різних рівнів. Соціально-психологічний клімат – це якісний аспект стосунків в колективі представлений низкою соціальних та психологічних умов, які сприяють або перешкоджають розвитку особистості в колективі, її мотивації, а також колективній роботі персоналу компанії та його продуктивності [2].

Найважливішими ознаками сприятливого соціально-психологічного клімату є [2]:

- довіра і висока вимогливість членів групи один до одного;
- доброзичлива і ділова критика;
- вільне вираження власної думки під час обговорення питань, що стосуються всього колективу;
- відсутність тиску керівників на підлеглих і визнання за ними права приймати значимі для групи рішення;

- достатня поінформованість членів колективу про його завдання й стан справ протягом їх виконання;
- задоволеність приналежністю до колективу;
- високий ступінь емоційної включеності і взаємодопомоги в ситуаціях, що викликають стан фрустрації у кого-небудь з членів колективу;
- прийняття на себе відповідальності за стан справ в групі кожним з її членів тощо.

Для того, щоб детальніше описати феномен впливу соціально-психологічного клімату на продуктивність персоналу, розглянемо детальніше також і суть поняття продуктивності, яке є предметом дослідження науковців та продовжує бути актуальним в усіх сферах. У статті [3] дослідники зазначили, що існує множина підходів до визначень поняття «продуктивності». На думку М. Мескона [3] продуктивність, у кількісному вираженні, – це обсяг випуску, віднесений до обсягу споживаних ресурсів. Продуктивність слід трактувати як міру того, наскільки люди вміють розпоряджатися певними ресурсами для своєчасного виконання поставлених цілей, що виражені через кількість і якість [1]. Для цілей даного дослідження, ми розглядаємо продуктивність як «...вимір кількісних результатів діяльності процесу через розрахунок відношення виходу процесу (результату) до входу (ресурсів) за певний проміжок часу...» [3].

Дослідження проведені в напрямку вивчення ефективності керівництва [3] свідчать, що сприятливий соціально-психологічний клімат забезпечується ефективним поєднанням психологічної сумісності в групі, гармонії цінностей і визначає рівень взаємопов'язаності та взаємозалежності людей в колективі. Ігнорування або недооцінка фактору сумісності при формуванні відділів і підрозділів колективу може призвести до конфлікту і навіть розвалу колективу. Сумісність працівників проявляється в їх здатності узгоджувати свої дії в різних видах діяльності. Психологічна сумісність – це найбільш сприятливе поєднання властивостей членів групи, що забезпечує продуктивну комунікацію між учасниками певної спільноти і фокусування на досягнення спільних цілей. Продуктивною є та організація в якій вміле управління соціально-психологічним кліматом перетворила сприйняття особи в колективі із багатьох «Я» та створило поняття «Ми». Думки, оцінки, почуття та вчинки особистості в колективі є близькими за суттю, колектив має спільні інтереси та цінності. Для формування цілісного соціально-психологічного клімату в колективі організації необхідно створити як образ внутрішніх цінностей організації (для персоналу) та і образ зовнішніх цінностей для зацікавлених сторін (в першу чергу для клієнтів).

В ході дослідження було проаналізовано стан соціально-психологічного клімату у колективі відділу «SocialMediaListeningandReporting» компанії «Nestle Business Services» та його вплив на продуктивність. За результатами опитування виявлено пряму кореляцію між рівнем задоволеності персоналу роботою в колективі (прямий наслідок збалансованого соціально-психологічного клімату) та продуктивністю відділу (вчасне виконання завдань, досягнення планових показників, якість виконаної роботи).

Література

1. Feng Felix Zhiyu, Lu Jianyu, Wang Jing. *Productivity and Liquidity Management Under Costly Financing* (November 1, 2016).
2. Вертель В. В. **СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ КОЛЕКТИВУ** / В. В. Вертель, А. О. Комашина, І. В. Федорчук. // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. – 2018. – С. 292–295.
3. Чернобай Л. І. *Теоретичні основи ефективності керівництва підприємством* / Л. І. Чернобай, О. І. Дума. // *БІЗНЕСІНФОРМ*. – 2018. – С. 198–204.

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СУТНІСТЬ, ФАКТОРИ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ

Практично будь-яка система у світі прагне до стабільного стану і хоче уникати хаосу, проте стабільність не може існувати сама по собі, без кризи, вони є постійними антагонізмами в розвитку будь-якої системи. До сьогодні, через невизначеність наукових передбачень, на кризу реагували тільки з її появою, або, що є значно гірше, коли надзвичайна ситуація ставала реальністю і наближалась катастрофа. Але поступово став вимальовуватися інший підхід, виникла інша система на те, як необхідно діяти в передкризових ситуаціях. Останнім часом провідні компанії усе частіше використовують стратегію попередження кризи, бо краще передбачити кризу і ввести в поведінку системи такі нововведення чи альтернативи, що згладять негативні моменти того, щоб стабільний розвиток підприємства не перетерпів значних порушень.

Антикризовий менеджмент – це управління, яке дозволяє передбачити небезпеку виникнення кризи, аналіз прояву загрози, заходів розвитку негативних наслідків кризи, та використання всіх можливостей для подальшого розвитку організації. Першочерговим завданням антикризового менеджменту є побудова системи, яка включає якісно-кількісні показники, що погіршуються та сигналізують про наближення можливої кризи [1, с. 9].

В основному суть антикризового менеджменту полягає в об'єктивному та неупередженому виявленню змісту та глибинних причин кризи, закономірностей її протікання, можливих сценаріїв, рушійних сил та наслідків виходу з неї та адаптації підприємств до змін в оточенні.

Фактори антикризового управління підприємством мають пріоритетне значення в процесі формування антикризової стратегії підприємства, оскільки саме вони визначають ефективність усіх антикризових заходів, які закладені в основі антикризової стратегії. До них ми можемо віднести зовнішні чинники, а саме: структура галузі, стабільність цін, характер спаду попиту на товар, індивідуалізація продукції та сегменти. До внутрішніх чинників ми відносимо: положення з витратами в галузі, позицію менеджерів, патенти і ліцензії та частку ринку [2].

Також слід враховувати і такі чинники людського фактору як особисті якості суб'єкта антикризового управління, його здатність бути лідером та забезпечити об'єднання усіх творчих конструктивних сил; психологія суб'єкта антикризового управління, його здатність до проведення управління в екстремальних ситуаціях; формування антикризової команди, здатної професійно, адекватно та творчо виконувати поставлені перед ними завдання та ін.

Оцінити ефективність антикризового управління ми можемо за такими критеріями [3]:

- досягнута зміна найважливіших показників господарсько-фінансової діяльності та фінансового стану підприємства за період антикризового управління (порівняно з початком реалізації антикризових процедур);
- швидкість отримання позитивних змін на одиницю часу, тобто приріст узагальнюючих показників господарювання, отриманий за один часовий інтервал;
- економічність отримання позитивного ефекту, виміром оцінки якої є співвідношення між досягнутим приростом результатів господарсько-фінансової діяльності та обсягом витрат, пов'язаних з досягненням цього ефекту;
- достатність змін для відновлення параметрів життєздатності підприємства, яка оцінюється шляхом порівняння фактично досягнутих показників з еталонними (цільовими) значеннями, за яких забезпечується життєздатний стан підприємства.

Отже, дані критерії можуть стати підґрунтям побудови системи локальних та загальних показників ефективності антикризового управління, за допомогою яких можуть оцінюватися

альтернативні антикризові пропозиції та формуватися висновок стосовно ефективності системи антикризового управління підприємством в цілому.

Література

1. Скібіцький О. М. *Антикризовий менеджмент: Навч. посібник.* – К.: Центр учбової літератури, 2009 – 568 с.
2. Ковалевська А. В. *Конспект лекцій з дисципліни «Антикризове управління підприємством» – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) / А. В. Ковалевська ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова.* – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 140 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/>
3. Лігоненко Л. О. *Антикризове управління підприємством: навч. посіб.* / Л. О. Лігоненко, М. В. Тарасюк, О. О. Хіленко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 377 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.if.ua/>

Кришталь Т.П.,

студ. гр. УАПУ-21з,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Яремко І.І.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

Процеси, які відбуваються в сучасному світі, засвідчують об'єктивну потребу переходу суспільства на інноваційний тип розвитку. Особливо такі зміни є важливими на регіональному та місцевому рівнях, зважаючи на щоразу більш поширювану практику переходу від централізованих до децентралізованих форм, методів та інструментів управління суспільством. При цьому основний акцент ставиться на розвиток економічних відносин, які ґрунтуються на широкому використанні інновацій як основних рушіїв та каталізаторів цих взаємодій.

Державна інноваційна політика включає в себе систему заходів для створення умов для найкращого розвитку інноваційної діяльності підприємств повинна бути держава, яка може задіяти всі інструменти впливу для отримання економічного зростання. Основою впливу держави має бути саме формування інноваційної інфраструктури, яка є основним інструментарієм і механізмом інноваційної економіки й через яку застосовуються всі методи впливу на формування відповідного середовища.

Згідно з українським законодавством інноваційна інфраструктура являє собою сукупність підприємств, організацій і установ, що надають послуги із забезпечення діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, юридичні, освітні тощо).

Інноваційна інфраструктура – це середовище, в якому повинні бути сформовані сприятливі умови для інноваційної діяльності, їхнього стимулювання, що матеріально, інформаційно й психологічно підтримує інноваційно активні підприємства, допомагає створенню та реалізації чи наданні інноваційної продукції; оптимально формувати попит і пропозицію на науково-технічну продукцію й інноваційні послуги, що буде забезпечувати їхній раціональний розподіл між суб'єктами інноваційної діяльності та встановлювати рівень цін на них; поширювати інформацію між учасниками інноваційного процесу; сприяти створенню конкурентоспроможного інноваційного продукту [1].

Сама інноваційна інфраструктура покликана вирішувати наступні актуальні завдання:

- прискорення соціально-економічного розвитку;
- активне застосування у виробництві вітчизняних та зарубіжних науково-технологічних розробок і винаходів з подальшим використанням в економіці власної країни та на зовнішніх ринках;

- розвиток експортної бази і збільшення валютних надходжень у результаті інтенсивнішої інтеграції економіки країни в систему міжнародної торгівлі;
- наповнення внутрішнього ринку конкурентоспроможними товарами та послугами виробничого і споживчого призначення;
- дослідження нових форм господарювання з пристосуванням до сучасних умов світового ринку [3].

Складовими інноваційної інфраструктури є фінансово-кредитні установи, зони інтенсивного науково-технічного розвитку, інноваційні центри, консалтингові фірми, компанії, промислово-фінансові групи та ін. В Україні вже є певні інноваційні структури: 12 технопарків, 28 інноваційних бізнес-інкубаторів, 28 інноваційних центрів. Діють Український інститут науково-технічної інформації та 9 регіональних центрів науки, інновацій та інформатизації [2].

Інноваційний процес здійснюють на державному й міждержавному рівнях, у регіональних і галузевих сферах, місцевих формуваннях, безпосередньо на підприємствах. Всі учасники мають свої цілі й формують організаційні структури для їхнього досягнення.

Проте, на сьогодні в Україні існує ряд чинників, що загрожують інноваційному процесу, а саме: недостатній рівень фінансування науково-технічних робіт, слабкий розвиток інфраструктури трансферу технологій, зниження рівня «інтелектуалізації» експорту і зростання імпортозалежності країни, недостатній рівень інформаційного забезпечення інноваційної сфери, недосконалість податкової системи і повільний розвиток ефективних форм інноваційної діяльності.

Для формування дієвої інноваційної інфраструктури потрібно впровадження таких заходів як:

- створення і підтримка діяльності виробничо-технологічних інновацій і наукових структур;
- розвиток інформаційних систем;
- створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних процесів, реалізації замкненого інноваційного циклу від ідеї до виробництва і продажу високотехнологічного продуктів і технологій;
- організація та проведення попередньої експертизи;
- стандартизація інвестиційно-інноваційної діяльності відповідно до міжнародних норм;
- налагодження співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями з метою реалізації спільних інноваційних та інвестиційних проєктів і програм.

Література

1. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: закон України № 5460-VI від 16.10.2012 [Електронний ресурс]// Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
2. Інноваційна інфраструктура 2017-2020. –Режим доступу:https://www.eduget.com/news/innovacijna_infrastruktura_2017-2020 355
3. Поліщук О.В. Формування сучасної інноваційної інфраструктури в процесі глобалізації світового ринку / О.В.Поліщук// Міжнародні відносини Серія" Економічні науки",2017.- Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/viewFile/3106/278

ДОРОЖНІ ІННОВАЦІЇ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

За останні 50 років відбувся величезний прогрес в автомобільній промисловості, але дороги залишаються майже незмінними. Оскільки машини стають розумнішими, також повинна розвиватися інфраструктура, яка їх підтримує. Прогнозується, що до 2050 року глобальна мережа автомобільних доріг збільшиться на 60%. Volvo Construction Equipment здійснює дослідження, щоб поглянути на неймовірні нововведення та дізнатись, як адаптуються дизайн, матеріали та використання в найближчі роки. За даними Всесвітнього фонду природи, виробництво бетону сприяє 8% глобальних викидів CO₂. Його виготовляють із видобутих заповнювачів – таких як вапняк, граніт або пісок, пов'язаних цементом, бітумом (асфальтом) або іншими агентами. Але слід дослідити, яким чином заміна цих обмежених ресурсів на один із сумнозвісних біпродуктів людства, таких як пластик. Британський інженер Тобі Маккартні навіть розробив спосіб перетворення переробленого пластику на гранули, які можна додавати в асфальт, щоб зменшити використання в'язучих речовин. На тонну мощеного асфальту потрібно 3-10 кг переробленого пластику. Цей процес робить дорогу значно міцнішою і служить набагато довше, ніж традиційний матеріал. Британська Камбрія прийняла це рішення для всіх нових дорожніх шляхів. Але життя в пластиці не завжди має позитивний характер. Коли дороги руйнуються, дрібні мікрочастинки пластику потрапляють в навколишнє середовище і можуть мати шкідливий вплив на дику природу та здоров'я людей.

Голландська компанія KWS співпрацює з компаніями Wavin та Total, щоб розробити PlasticRoad – збірний модульний проїжджий шлях, виготовлений із переробленого пластику. Модульні вбудовані деталі дозволяють на 70% швидше будувати, тоді як пластикова порожниста конструкція робить її в чотири рази легшою за асфальт. Порожниста конструкція також дозволяє встановлювати труби та кабелі без значних копань і має здатність накопичувати надлишки води під час штормів та повеней. Пробний етап розпочався у вересні цього року з відкриття велосипедної доріжки в Нідерландах. З величезними досягненнями в галузі технологій в автомобільній промисловості важливо відзначити роль дорожньої розмітки, яку вже відіграють сучасні транспортні засоби. Багато автомобілів з функціями автопілота покладаються на ці маркування, щоб допомогти центрувати автомобіль на дорозі. У поганих погодних умовах або при слабкому освітленні як машині, так і водієві важко побачити розмітку, але все це може незабаром змінитися. На невеликій ділянці дороги в Нідерландах вуличні ліхтарі замінили саявом у темних лініях, якими керують водії. Це просте, але ефективне нововведення розробив дизайнер Даан Рузгаарде. Вдень ці флуоресцентні смуги поглинають сонячне світло, а вночі це світло знову випромінюється. Roosegaarde також прагне створити дорожні попереджувальні знаки з термочутливої фарби. Поля будуть світитися, коли їх спрацює зниження температури, наприклад, попередження водіїв про крижані плями на дорозі попереду. Подібна технологія вбудована в асфальт для створення велодоріжок, які світяться та невеликих ділянок доріжки, це є цікавою інновацією в будь-якій країні світу. Лише Великобританія витратила 40 мільярдів фунтів стерлінгів на рік на ремонт та обслуговування існуючих, переважно бетонних конструкцій. Це суттєво сприяло викидам CO₂ від виробництва цементу. Світовий економічний форум визнав, що самовідновлювальні матеріали ввійшли до десятки найкращих технологій, що розвиваються. Раніше ця технологія була справді досліджена аерокосмічною промисловістю, але її потенційне широке використання в галузі бетонного будівництва спонукало до більш масштабних досліджень.

У 2013 році дослідники з Університету Бата, Кардіффа та Кембриджа об'єднали зусилля, щоб створити нове покоління "розумного" бетону та інших будівельних матеріалів

на основі цементу. В рамках проекту дослідники розробляють бетонну суміш, що містить бактерії, які знаходяться в мікрокапсулах, яка проросте, коли вода потрапляє в тріщину бетону. Потім утворюється вапняк (кальцит), закупорюючи тріщину, перш ніж вода та кисень роз'їдають сталеву арматуру внизу. За оцінками, самозаживаючий бетон зменшує витрати протягом усього життя до 50%. Така сама концепція застосовується в асфальті, де мікроскопічні капсули, що містять омолоджувач, можуть бути використані для підвищення здатності самовідновлення матеріалу.

Література

1. *Slovakia EV Subsidies Approved – €5000 For ZEVs, €3000 For PHEVs [Electronic resource]. – Mode of access: <https://cleantechnica.com/2016/11/16/slovakia-ev-subsidies-approved-e5000-zevs-e3000-phev>.*
2. *Transport Research Implementation. Application of Research Outcomes Summary of the Second EU-U.S. Transportation Research Symposium. April 10–11, 2020. [Electronic resource]. – Mode of access : <https://drive.google.com/file/d/1kyf1hK8GLfikmrN2SYcVy2jGcQKNC0fm/view>.*

Ліпська Н.С.,

студ. гр. УААМ-21,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Білик О.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ НА ПРИКЛАДІ БО «КРИЛА НАДІЇ»

З метою забезпечення комплексного стратегічного підходу до аналізування даних про діяльність організації за основу пропонується взяти перелік показників, інформацію про які подано у табл. 1.

Таблиця 1

Основні техніко-економічні показники діяльності Благодійного фонду «КРИЛА НАДІЇ» за 2016-2019 р., тис. грн.

№ з/п	Показники діяльності підприємства	Фактичні дані за періоди			
		2016	2017	2018	2019
1	Доходи НГО	8 576,4	11 858,0	8 566,3	8 043,4
1.1	благодійна допомога	6 484,2	11 100,4	8 127,2	7 423,1
1.2	гуманітарна допомога	1 967,5	453,9	214,5	269,6
1.3	пасивні доходи	124,7	303,7	224,7	265,8
1.4	фінансування бюджетних коштів				82,1
1.5	Інші доходи				2,8
2	Видатки НГО	8 397,1	11 858,0	8 566,3	8 043,4
2.1	надана благодійна допомога	6 241,5	11 100,4	7 814,5	7 129,8
2.2	передана гуманітарна допомога	1 980,3	235,3	385,0	272,3
2.3	видатки на утримання організації	175,3	303,7	366,9	641,3
2.4	Інші видатки		218,6		
3	Адміністративні витрати %	2 %	2,6 %	4,3 %	8 %

Рівень доходів і їх загальна структура є майже сталим і складається з 3-х основних показників – благодійної допомоги, гуманітарної допомоги і пасивних доходів. Середній сумарний обсяг доходів за виключенням невеликого підвищення в 2017 році теж є сталим, що дозволяє прогнозувати діяльність організації і впроваджувати довгострокові проекти.

Обсяг видатків організації відповідає її доходам і має постійний характер, що свідчить про сталість процесів і обсягів виконання програм, а також про стабільність попиту в послугах організації. Збільшення видатків на утримання організації в 2019 році пов'язане з залученням зовнішніх експертів для надання інформаційних послуг, послуг в проектах психологічного супроводу і організації дозвілля в лікарнях.

Одним з важливих ідентифікованих нюансів є різниця у понятті клієнта. У випадку комерційних компаній поняття клієнта є атомарним і пов'язане з комерційною винагородою за надані послуги, з оговореною відповідальністю у разі невиконання контракту. У випадку благодійної організації поняття контракту відсутнє, оскільки сервіси надаються з усвідомленням невизначеності фінального результату (наприклад, успішна або неуспішна операція, кошти на яку зібрано). Саме цей момент часто приводить до негативу з боку замовника (клієнта), оскільки постачальник сервісів (фонд) традиційно вважається відповідальним за успіх ситуації в цілому. Наприклад, при зборі коштів на медичні послуги (операцію, хіміотерапію, тощо) відповідальність фонду не розповсюджується на імовірність фінального успіху лікування. Натомість, психологічно люди схильні покладати повну відповідальність на тих, хто взяв на себе принаймні якісь зобов'язання. Іноді це приводить до blaming'у – необгрунтованих звинувачень у негативному результаті проекту.

Для успішного функціонування благодійність, як і будь-який домен, вимагає ґрунтовного аналізу та постійного моніторингу сучасних трендів, а також пошуку шляхів адаптації та інтегрування їх у свою специфіку. Для цього необхідний різносторонній професійний розвиток як працівників фонду, так і залучення зовнішніх консультантів.

Література

1. *ZagoriyFoundation. Дослідження “Благодійність очима українців” [Електронний ресурс] // ZagoriyFoundation. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zagoriy.foundation/blagodijnist-ochima-ukrainciv-yakoyu-vona-ye-v-2019>.*
2. *Благодійність в США у 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://givingusa.org/perspectives-on-giving-usa-2015-from-the-chair-of-the-giving-usa-foundation/>. – (дата звернення 06.10.2018).*
3. *Діяльність громадських об'єднань в Україні у 2017 році. Статистичний бюлетень // Державна служба статистики України. – К., 2018. – 145 с.*

Мандриш О.О.,

студ. гр. MEM-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Галаз Л. В.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

ПРОБЛЕМИ КОПОРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ВІДДАЛЕНОЇ РОБОТИ

Пандемія COVID-19 призвела до вимушеного переходу працівників по всьому світі на віддалений режим роботи. Тоді як сучасні дигіталізовані організації швидко пристосовують власні процеси для віддаленої роботи, значна кількість організацій змушена була тимчасово припинити свою роботу або їхня діяльність помітно уповільнилась. Це пов'язано не тільки з об'єктивними чинниками: платоспроможністю населення, обсягами прибутків, оптимізацією витрат (скорочення зарплат та витрат на маркетинг і т.д.) та іншими змінами у фінансовому менеджменті, а й загальною розосередженістю адміністративних процесів та явищ у бізнесі. Про це свідчать дослідження сервісу Бітрікс24 для України[1], згідно з яким лише 8,4% українських компаній використовують CRM-системи для налагодження своєї роботи, і 53% з них – це компанії зі сфери послуг, зокрема ІТ сервіси. Тобто, відсоток користування CRM чи ERP системами серед бізнесів із інших сфер є значно нижчим.

Актуальністю теми полягає у тому, що приблизно 91,6% компаній в Україні не використовують спеціальних рішень для налагодження стандартних бізнес-процесів і саме у режимі віддаленої роботи керівники організацій виявляють найслабкіші ланки адміністративного менеджменту.

Метою дослідження є виокремлення основних проблемних елементів адміністративного управління у період віддаленої роботи та формування рекомендацій для їх оптимізації.

З початку світової пандемії, багато дослідницьких центрів та науковців різних галузей знань звернули свою увагу на окремі аспекти, пов'язані з віддаленою роботою та на труднощі, що її супроводжують. Професор цифрового права ТабресАхмад звертає увагу на кібербезпеку та кіберзлочинність, які стають особливо значущими викликами для організацій, що перейшли на віддалений режим роботи[2]. Адам Гікман пише про те, як ізольована робота впливатиме на працівника через відсутність обізнаності в організації роботи в нових умовах, нестачу знань та стратегій реалізації методів та процедур віддаленої роботи[3]. А дослідники з «Національного бюро економічних досліджень» США наводять статистику, дані якої свідчать, що з лютого по травень 2020 року більше третини всіх робітників перейшло на віддалену роботу, в результаті чого близько половини американських працівників зараз працюють з дому. Також вони зазначають, що з початком карантину більш охоче переходять на віддалений режим роботи компанії та організації в тих штатах, де переважає частка людей, які задіяні в сфері менеджменту, управління та суміжних професіях[4].

Серед типових проблемних процесів та явищ адміністративного менеджменту, що ускладнюють або зупиняють роботу організації, яка працює у віддаленому режимі є: контроль виконання та звітність; неналагоджена внутрішньокорпоративна взаємодія; відсутність бази знань, зрозумілої організаційної структури і розподілу повноважень; документообіг та кібербезпека.

- Застосування контролю виконання та звітності. За результатами дослідження ринку CRM в Україні понад 90% компаній в Україні працюють з клієнтами та ведуть прогрес роботи за допомогою неспеціалізованих інструментів, зокрема засобами Excel (49%) та у паперовому вигляді (29%). Такі види інструментів є незручними як для працівників (вочевидь у компаніях, у яких звітність подавалась у паперовому вигляді, працівники, що зараз працюють віддалено, роблять це у Word), так і для керівників (звіти нестандартизовані, хаотичні). У разі використання спеціалізованих рішень, система автоматично відслідковує результати та прогрес співробітників, а у керівників є можливість формувати потрібні звіти власноруч за декілька хвилин.

- Неналагоджена внутрішньокорпоративна взаємодія. Більшість організацій як засіб комунікації для віддаленої роботи обрали звичайні месенджери (Viber, Telegram, Messenger та ін.), втім таким чином працівники змушені ділити середовище для особистого спілкування та розваг із робочою комунікацією. Це не тільки знижує доступність конкретного працівника, а й демотивує його. Альтернативою є корпоративні месенджери такі як Slack, Teams, G Suite. Найкращим варіантом, звичайно, є внутрішні канали комунікації у CRM-системах, так як кожен член команди завжди може легко поділитись корпоративною інформацією, даними, побачити зайнятість колег та ін.

- Відсутність бази знань, зрозумілої організаційної структури і розподілу повноважень. Відсутність в організації бази знань, у якій містяться посадові інструкції, повноваження схеми структури організації у звичайному режимі роботи призводять до постійних питань та довготривалої адаптації. Простим та найбільш швидким рішенням є платформа JiraConfluence, що дозволяє легко додавати, шукати та перемикатись між внутрішньою документацією. Окрім цього, деякі CRM-системи містять у собі інструменти для схематичного зображення структури з можливістю зв'язатись з потрібною людиною та достатній дисковий простір для розміщення всіх інструкцій.

- Документообіг. Електронний документообіг не новий для українських компаній, втім, ця практика не є загальноживаною. Електронний підпис для повністю віддаленої роботи є обов'язковим інструментом. Простим рішенням для компаній є сервіс Medoc, проте системи для ведення бізнесу, зокрема CRM-системи, містять у собі вбудовані інструменти для автоматичного е-підписання та надсилання договору.

• Кібербезпека. Дані пересічних організацій, навіть за умов роботи у звичайному режимі, не є захищеними від професійних крадіїв або махінаторів [5]. У період віддаленої роботи ризик зростає через використання домашніх та публічних мереж доступу до інтернету та персональних пристроїв. Системи для ведення бізнесу у такому випадку захищають компанію двофакторною автентифікацією, різними рівнями доступу до даних, внутрішнім месенджером, бекапом інформації та можливістю миттєво обмежити доступ до всіх даних.

Швидкість пристосування організацій до віддаленої роботи та успішність боротьби з бізнес-викликами, спричиненими пандемією, є індикатором для оцінки бізнесу загалом, зокрема його адміністративних процесів. Подальше дослідження інших сфер управління під час коронавірусної кризи буде надзвичайно корисним організаціям для того, щоб змінити наявне ставлення до проблемних ланок у менеджменті та визначити пріоритетні зміни.

Література

1. *Звіт про результати дослідження* [Електронний ресурс] // Bitrix24. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bitrix24.ua/crmresearch2020/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 01.11.2020.
2. *2020 Corona Virus (Covid-19) Pandemic and Work from Home: Challenges of Cybercrimes and Cybersecurity* [Електронний ресурс] // Tabrez Ahmad. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/340443250_Corona_Virus_COVID-19_Pandemic_and_Work_from_Home_Challenges_of_Cybercrimes_and_Cybersecurity – Назва з екрану. – Дата звернення: 29.10.2020.
3. *Workplace Isolation Occurring in Remote Workers* [Електронний ресурс] // Adam Hickman. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=8181&context=dissertations> – Назва з екрану. – Дата звернення: 29.10.2020.
4. *COVID-19 and Remote Work: An Early Look at US Data* [Електронний ресурс] // National Bureau of Economic Research. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nber.org/papers/w27344> – Назва з екрану. – Дата звернення: 01.11.2020.
5. *Cybercrime Damage Costs May Double Due To Coronavirus (COVID-19) Outbreak* [Електронний ресурс] // Cybercrime Magazine. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://cybersecurityventures.com/cybercrime-damage-costs-may-double-due-to-coronavirus-covid-19-outbreak/> – Назва з екрану. – Дата звернення: 01.11.2020.

Машталір С.Г.,

студ. гр. УАі-32,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Хім М.К.,

асистент кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ СУЧАСНОЮ ДЕРЖАВОЮ

Світовий досвід свідчить, що важливим показником стабільного розвитку демократичної держави є організація дієвого діалогу між державою та громадянами. Відсутність комунікації унеможливорює існування державного управління, оскільки головною особливістю демократичного режиму є постійний діалог між владою та громадськістю.

Завданням комунікації в управлінні є забезпечення підтримки суспільством дій влади, а цьому передують підвищення довіри громадян до державних інституцій; формування ефективного зворотного зв'язку стосовно послуг, які надаються органами влади; налагодження співпраці із засобами масової інформації для інформування громадськості про реалізацію державної політики; створення й підтримка позитивного іміджу влади в очах громадян держави.

Для України актуальність окресленої проблеми посилюється високим ступенем недовіри громадян до чинної влади. Всесвітньо відома аналітично-консультативна фірма Gallup

повідомила, що громадяни України мають найнижчий у світі рівень довіри до влади у своїй державі (лише 9%). Особливо чітко помітним стає зростання недовіри в період перед виборами. До причин недовіри відносять погану комунікативну взаємодію в державі, корупцію, відсутність серйозних результатів діяльності влади, бюрократію та погане ставлення чиновників до громадян. Для того, щоб покращити показник рівня довіри громадян до державних структур в Україні, в першу чергу, необхідно налагодити комунікативний зв'язок «влада – громадський сектор» шляхом інтенсифікації розвитку комунікативної взаємодії у сфері публічного управління.

Наразі одним із основних механізмів комунікації державних органів та суспільства є «громадські обговорення» або, як вказано в енциклопедичному словнику державного управління, «консультації з громадськістю». Завданням цих консультацій є обмін інформацією між владою та громадськістю з метою розроблення управлінських рішень держави, які зможуть задовільнити соціальні потреби та інтереси усіх верств населення. Формами проведення даних консультацій є референдуми, дебати, круглі столи, діалоги, робочі та експертні групи, опитування та інші.

Досвід зарубіжних країн нам показує, що діалог між владою та громадськістю сприяє покращенню добробуту країни.

До прикладу, у Швеції основною стратегією громадських консультацій було вивчити переважні відносини та очікування за допомогою локальних медіа, результатом цього стала зміна пріоритетів та очікувань від системи охорони здоров'я в громаді.

В Ізраїлі, в свою чергу, вводиться політика, яка ґрунтується на підході «зроби сам» та є відповіддю на незадовільну якість послуг, які надаються державою. Проте, така діяльність не може розглядатись як дієва модель, оскільки вона не є системною і не передбачає стратегічного вирішення наявних проблем.

У Канаді громадські консультації проводились за двома підходами – bottom-up та top-down. Але перші (bottom-up) були недовірливими, бо ці консультації набували ознак здебільшого адміністративних та організаційних бойових дій. Консультації top-down ж, навпаки, показали позитивний результат, адже мали чітку структуру: туди входили регіональні ради в складі з пересічними громадянами-представниками усіх соціальних груп населення.

У Великобританії чи не найкраще в світі розвинений механізм публічної комунікації. Там проводяться консультативні зустрічі з громадськістю задля отримання зворотного зв'язку (скарги та пропозиції), інформування через друковані матеріали (листи, буклети); громадські слухання, ради, форуми, фокус-групи та інше.

Так, розглянувши досвід зарубіжних країн, можна зробити висновок, що задля розвитку публічної комунікації в Україні владі необхідно розвивати діяльність по впровадженню консультацій з громадськістю.

Очевидно, що ідеальним підходом для нашої держави буде проведення зустрічей в форматі top-down. Позитивним наслідком проведення даних консультацій, в першу чергу, є отримання інформації стосовно рівня задоволення та підтримки громадою прийнятої державної політики, виявлення потреб та шляхів вирішення проблем суспільства.

Загалом, для інтенсифікації розвитку комунікативної взаємодії у сфері публічного управління в Україні необхідно:

- 1) забезпечити відкритість та прозорість діяльності інституцій публічної сфери;
- 2) розширити коло суб'єктів комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості;
- 3) координувати їх діяльність шляхом створення спеціальних експертних рад при відповідних органах державної влади;
- 4) створити механізми зворотного зв'язку та взаємного контролю;
- 5) впровадити тісну співпрацю ЗМІ з інститутами громадянського суспільства;
- 6) проводити моніторинг реакції суспільства та ЗМІ на зміни, прийняті у сфері державної політики;
- 7) розробити модель ефективної взаємодії органів державної влади з різними групами громадськості.

На сучасному етапі становлення нашої держави автором пропонується впровадити таку модель ефективної взаємодії органів державної влади з різними групами громадськості (табл. 1):

Таблиця 1

Модель ефективної взаємодії органів державної влади з різними групами громадськості

Етап	Характеристика етапу
I	Провести аналіз носіїв громадської думки. Зібрати інформацію про їх інтереси, вподобання, цінності та переконання у сфері публічного управління.
II	Оцінити діяльність лідерів громадської думки серед різних груп населення.
III	Залучити організації, які спеціалізуються на формуванні громадської думки шляхом використання інформаційно-комунікативних технологій.
IV	Виявити сутності громадської думки за допомогою використання методів опитування.
V	Об'єднати формули громадської думки у свідомість цілої спільноти.
VI	Обґрунтувати визначеної форми громадської думки шляхом констатації судження, наведення фактів та висвітлення думки експертів.

Література

1. Довіра населення України до держструктур, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=57> (Дата звернення: 15.10.2020)
2. Communication in public administration, 2016 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.slideshare.net/yhamskiey/communication-in-public-administration>(Дата звернення: 12.10.2020)
3. Кандагура К.С. Механізми державного управління у сфері взаємовідносин влади з інститутами громадянського суспільства [Електронний ресурс] Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 1. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua> (Дата звернення: 17.10.2020)
4. Дрешпак В.М. Комунікації в публічному управлінні : навч. пос. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с.

Олесько Н.А.,

студ. гр. УАі-41,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Білик О.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

**ГЕНДЕРНЕ КВОТУВАННЯ ТА ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ
ЯК ЧАСТИНА КОМПЛЕКСНОГО ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ**

Ми живемо у неймовірні часи шалених змін та поступу, але все ще продовжуємо боротьбу за рівні права для всіх, незалежно від раси, релігії, політичних вподобань, ставлення до світу та, звісно, статі. Питання гендерної рівності й досі лишається серед провідних у світі. Гендерні відносини в Україні поступово змінюються.

Комплексний гендерний підхід – це відносно нова фундаментальна стратегія досягнення рівності між статями, яка не заміняє традиційного розуміння політики, що здійснюється в інтересах рівності між чоловіками та жінками. Згідно з таким підходом, для досягнення рівності політичні дії організовуються як процес урахування відмінностей між статями, а не «зрівнялівки».

Концепція комплексного гендерного підходу (gender main streaming) як система поглядів на стан, зміни, розвиток, оцінку становища та стосунків між жінками та чоловіками в контексті всього суспільства, його формування, організації та перетворень виникла в середині 90-х років минулого століття і набула подальшого розвитку.

Цінність гендерного мейнстрімінгу полягає в тому, що такий підхід дозволяє врахувати гендерний вимір в усіх напрямках політики. Гендерна рівність не розглядається як «окреме питання», а стає наскрізною складовою всіх напрямів політики та програм.

Гендерна рівність – рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства[1]. Гендерна рівність означає наявність рівних умов для жінок і чоловіків у реалізації всіх прав людини та можливостей участі в політичному, економічному, соціальному та культурному розвитку, а також рівного користування його результатами. [2].

Гендерно-орієнтоване бюджетування (ГОВ) – визнаний у всьому світі ефективний інструмент досягнення гендерної рівності, який сприяє підвищенню ефективності використання бюджетних коштів з урахуванням гендерних особливостей та потреб.

Якщо усунути гендерну нерівність в оплаті праці чоловіків і жінок, людський капітал, що генерують жінки може вирости з \$286,6 трлн до \$453,2 трлн.[3].

Ліквідація гендерної нерівності в оплаті праці може забезпечити зростання людського капіталу на 21,7%, а зростання сукупного багатства – на 14%. Втрати світового багатства внаслідок нерівності в доходах чоловіків і жінок в розрахунку на одну людину становлять \$23 620 [3].

Гендерна квота – це система позитивних дій, яка спрямована проти дискримінації за ознакою статі. І відповідно до ст. 2 та ст. 21 Загальної декларації прав людини (1948р.) Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. А також кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників.

У сучасних умовах гендерні квоти – це вид позитивної дискримінації, тобто система пільг, заохочень, заборон і компенсацій, спрямованих на підвищення соціального статусу жінок.

Гендерні квоти виконують ще одну досить важливу соціальну функцію. Завдяки їх запровадженню та дії протягом певного періоду часу долаються гендерні стереотипи свідомості[4].

Першою країною, яка запропонувала введення політики гендерного квотування, була Швеція наприкінці 1960-х років. Україна в 2015 році вперше включила до виборчого законодавства норму про гендерну квоту на місцевих виборах, але санкцій за недодержання не було. У 2020 році у статті 230 Виборчого кодексу України територіальні комісії не зареєструють список партії, якщо виявлять порушення гендерного квотного.

У кожній п'ятірці партійного виборчого списку, як єдиного, так і територіального, у виборчому окрузі, де 10 000 тисяч і більше виборців, щонайменше двоє кандидатів мають бути кожної статі, а у разі формування організацією партії єдиного та територіальних виборчих списків з кількістю кандидатів у депутати, яка не є кратною п'яти, до останніх у списку кандидатів (від 1 до 4) застосовується вимога щодо почергового включення кандидатів різної статі до списку відповідно до ст. 219 Виборчого кодексу України (згідно внесених змін Закону України № 805-IX від 16.07.2020р.) [5].

Одним із засобів реалізації принципів гендерної демократії і є позитивні дії. Міжнародний досвід дає наступні позитивні практики утвердження гендерної рівності для вироблення гендерно чутливої політики зайнятості:

1. Прийняття спеціалізованих законів з утвердження гендерної рівності.
2. Внесення змін по запровадженню рівних прав та можливостей жінок і чоловіків до вже існуючих законів та конституції.
3. Запровадження спеціалізованої інституції омбудсмена з рівних прав і можливостей.
4. Створення парламентських структур (груп, комітетів, комісій) з рівних прав і можливостей. Важливою є інформативна політика парламенту з популяризації гендерної рівності у суспільстві.
5. Запровадження фондів, організацій та їхніх мереж, діяльність яких спрямована на досягнення гендерного паритету в основних сферах життєдіяльності соціуму[3].

Реформа децентралізації, яка відбувається в Україні, надає можливість поліпшити прозорість влади, покращити якість надання послуг та залучити громадян до процесу ухвалення рішень. Дуже важливо, щоб жінки та чоловіки в усій їхній різноманітності мали однакові можливості та доступ до влади, ресурсів, послуг, щоб потреби й інтереси кожної

особи були враховані, щоб «ніхто не залишився осторонь». Конституція України гарантує дотримання політичних, економічних, соціальних, культурних, екологічних та особистих прав людини й відсутність дискримінації, зокрема гендерної.

У результаті децентралізації саме на органи місцевого самоврядування покладені повноваження щодо реалізації рівних прав жінок і чоловіків громади в доступі до освіти, первинної медицини, послуг у сфері культури і спорту, безпеки тощо.

Цьогорічні місцеві вибори були до новостворених Об'єднаних Територіальних Громад, 44,4% кандидатів – це жінки, а 55,6% кандидатів – це чоловіки[5].

У контексті забезпечення можливостей, потреб та інтересів жінок і чоловіків на рівні ОТГ це означає, що, по-перше, згідно з принципом цілісності, гендерний підхід має бути послідовно інтегрований у стратегію, програму соціально-економічного розвитку та галузеві програми; по-друге, на органи місцевого самоврядування покладена відповідальність щодо стратегічного та програмного забезпечення процесу розвитку відповідних громад. Якщо у стратегії визначаються бачення, стратегічні та операційні цілі розвитку громади на довгостроковий період від 7 до 10 років, то в Плані реалізації стратегії вони деталізуються і плануються на 3-5 років. Програма економічного та соціального розвитку громади має слугувати планом реальних дій та інструментом для організації органами місцевого самоврядування успішного розвитку та нарощування добробуту громади. Програма має складатися на один рік. Вона має містити конкретні заходи, що плануються до впровадження та фінансування з місцевого бюджету в наступному бюджетному році. Цього року такі бюджетні плани складатимуть з урахуванням гендерного підходу.

Робота з упровадження ГОБ має гарантувати наскрізну інтеграцію гендерного підходу на всіх етапах планування й бюджетування: від стратегій розвитку громад до галузевих програм.

Міжнародна статистика свідчить про те, що у різних країнах по-різному ставляться до гендерного квотування, а саме, лише 10% жителів Європейського Союзу підтримують гендерне квотування (Німеччина-13%, Франція-16%, Австрія-14%, Іспанія-6%, Нідерланди та Велика Британія – 4%) [4].

Жінки у Львівській області складають більше половини населення – 52,7%. Загалом по області кількість чоловіків переважає кількість жінок у віковій групі 0-14 років, а у віковій групі 65 років і старше жінки становлять 65,66%. У віковій групі 15-64 роки жінки складають 51,66% у міських поселеннях і 49,29% у сільській місцевості [6].

В Україні робота у сфері впровадження гендерно орієнтованого бюджетування проводиться як на державному, так і на місцевому рівні. Усе більшого поширення ця технологія набуває на рівні об'єднаних територіальних громад. Реформа децентралізації надає нові можливості просування гендерного бюджетування на рівень програм і бюджетів місцевих громад. При цьому мета гендерно орієнтованого бюджетування як на державному, так і на місцевому рівні спільна – підвищення економічної ефективності та прозорості видатків бюджету з урахуванням потреб жінок і чоловіків, дівчат і хлопців у всій їхній різноманітності. У Львівській області затверджено 73 об'єднанні територіальні громади.

Застосування ГОБ в ОТГ матиме наступні переваги –

покращити якість послуг для населення за рахунок спрямування бюджетних витрат на конкретного споживача;

підвищити ефективність реалізації політики розвитку ОТГ через подолання наявних гендерних проблем і забезпечити більшу підзвітність органів місцевого самоврядування;

підвищити темпи соціально-економічного розвитку територіальної громади з урахуванням більш ефективного використання наявних ресурсів;

підвищити інформованість і вплив громадськості, зокрема жінок, на прийняття рішень у бюджетному процесі;

здійснювати моніторинг досягнення політичних цілей і заяв щодо гендерної рівності.

«Гендерні ефекти» від реалізації бюджетних програм:

соціальні – визначаються як соціальні вигоди, отримані різними цільовими групами одержувачів благ як безпосередньо, так і опосередковано не лише у коротко-, а й у довгостроковій перспективі;

перерозподільні – демонструють як перерозподіл благ і доходів здійснюється в інтересах саме тих гендерних груп, для поліпшення становища яких реалізується конкретна програма;

інституціональної життєздатності – гендерний аналіз сталості й ефективності органів і структур, що керують програмою, а також аналіз стабільності середовища, в якому програма повинна здійснюватися;

економічний – оцінюється обґрунтованість обсягів витрат на реалізацію програми та фінансування пріоритетів гендерної рівності, виходячи з обмежених бюджетних ресурсів [7].

Забезпечення ефективності впровадження гендерного бюджетування та гендерних квот у комплексному гендерному підході забезпечить: утвердження рівних прав та можливостей кожної людини як і в політичному так і суспільному житті. Підвищення фінансової спроможності новостворених об'єднаних територіальних громад та забезпечити ефективне бюджетування, що у свою чергу забезпечить покращення розвитку ОТГ та здатності досягнення цілей сталого розвитку.

Література

1. ЗАКОН УКРАЇНИ “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 52, ст.561)– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
2. ABC of women workers’ rights and gender equality (Second edition) (ISBN 978-92-2-119622-8), Geneva, 2007;– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_087314.pdf
3. Квентін Водон та Бенедикт де ла Брієр «Гендерна нерівність не лише обмежує права і можливості значної частини людства, а й стоїть на шляху економічного розвитку» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/ne-lishe-neetichno-skilki-koshtuye-genderna-nerivnist-dlya-ekonomiki/>
4. Надія Гербут. Гендерне квотування як основний механізм забезпечення паритетного представництва жінок у виборних органах влади. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/gerbut_genderne.pdf
5. Чепель Ольга. Шукайте жінку чи чоловіка або гендерна квота на місцевих виборах 2020 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://law.chnu.edu.ua/henderna-kvota-na-mistsevykh-vyborakh-2020/>
6. Гендерні профілі 24 областей України та м. Києва– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/about/politika-gendernoyi-rivnosti/tsikavo-ta-korisno-pro-gender/genderni-profil-24-oblastej-ukrayiny-ta-m-kyieva/>
7. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К.: – 2017. – 119 с.

Павліш Л.В.,

студ. гр. УАПУ-213,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник Олійник А.Р.

к.н. держ. упр., асистент кафедри

адміністративного та фінансового менеджменту

УДОСКОНАЛЕННЯ СТАНДАРТІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Необхідною умовою функціонування демократичного суспільства і правової держави є створення системи якісного надання органами влади адміністративних послуг населенню.

Аналізуючи процес надання адміністративних послуг в Україні потрібно зазначити, що чітка і максимально повна регламентація способу діяльності органів виконавчої влади під час процедури надання адміністративних послуг унеможливить зловживання при здійсненні посадовими особами своїх повноважень. Крім того, удосконалення законодавчого регулю-

вання процедури надання адміністративних послуг сприятиме утвердженню спеціально-дозвільного принципу, за наявності якого усі суб'єкти процесу надання адмінпослуг зобов'язані діяти лише на підставі та в межах повноважень передбачених Конституцією та законами України.

Саме тому рівень та якість послуг повинні відповідати чітким стандартам, визначеним державою, з можливістю їх корегування органами місцевого самоврядування в бік покращення залежно від рівня розвитку певних регіонів.

Стандартом надання адміністративної послуги є акт, який видається суб'єктом владних повноважень відповідно до нормативно-правових актів, що визначають порядок надання адміністративної послуги та містить інформацію про адміністративну послугу і процедуру її надання, зокрема умови її надання та відповідальних осіб [2, с.97].

Відповідно до п. 6 Тимчасового порядку надання адміністративних послуг адміністративні послуги надаються згідно із стандартами, що затверджуються суб'єктами відповідно до їх повноважень з урахуванням Методичних рекомендацій з розроблення стандартів адміністративних послуг, затверджених Мінекономіки. Перевага віддається саме формі методичних рекомендацій порівняно з іншими формами документів (наприклад, інструкцією), адже вони містять лише роз'яснення процедури розробки стандартів, приблизну їх структуру, офіційне тлумачення змісту окремих розділів, мінімальні та обов'язкові або факультативні вимоги. При розробці стандартів щодо окремої адміністративної послуги слід включати до них вимоги, що забезпечують необхідний рівень доступності і якості адміністративної послуги в цілому, а також на кожному етапі її надання, включаючи внесення запиту про надання адміністративної послуги, його оформлення і реєстрацію, очікування надання адміністративної послуги, її одержання, контроль за якістю адміністративної послуги.

Стандарт адміністративної послуги повинен містити інформацію щодо: категорій одержувачів, у тому числі вразливих верств населення; документів, необхідних для надання адміністративної послуги; складу і послідовності дій одержувача та адміністративного органу, опису етапів надання послуги; вимог до строку надання адміністративної послуги, а також достроків здійснення дій, прийняття рішень у процесі надання адміністративної послуги; вичерпного переліку підстав для відмови у наданні адміністративної послуги; результату, який повинен отримати одержувач; платності або безоплатності надання адміністративної послуги та розміру плати за її надання, якщо плата передбачена; вимог до посадових осіб, які безпосередньо забезпечують надання адміністративної послуги [4, с.105].

Час та прогрес не стоять на місці, а відтак – вимоги від суспільства до державних інституцій змінюються з кожним днем. Звісно, що ці процеси, часто безпосередньо стосуються і сфери надання адміністративних послуг.

Пошук нових форм управління системою надання адміністративних послуг і механізмів взаємодії зацікавлених сторін повинно стати основним завданням для підвищення ефективності використання державних ресурсів, якості і доступності адміністративних послуг, професіоналізму учасників процесу, контролю за прийнятими і виконаними зобов'язаннями в секторі державного управління.

Отже, удосконалення стандартів адміністративних послуг є необхідною умовою в системі реформування державного управління в Україні та важливим завданням державної політики у сфері надання адміністративних послуг у короткостроковій перспективі. Наявність високо-ефективних стандартів надання адміністративних послуг та чітких критеріїв оцінювання їх якості є найкращим способом забезпечення прав та законних інтересів споживачів послуг.

Література

1. *Адміністративний менеджмент : тренінг : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський, Т. М. Попович та ін. Тернопіль : ТАЙП, 2016. 115с.*
2. *Адміністративні послуги: стан і перспективи реформування. Збірник матеріалів / Тимоощук В.П., Добрянська Н.Л., Курінний О.В., Школьнік Є.О. та ін. / Заг. ред. Тимоощука В.П., Курінного О.В. К., 2015. 428 с.*

3. *Адміністративні послуги: Посібник. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO»*. К. : ТОВ «Софія-А». 2012. 104 с.
4. *Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративні послуги»* / За заг. ред. В.П. Тимощука. К.: ФОП Москаленко О.М. 2013. 392 с.

Піряник О.М.,
студ. гр. УАПУ-213,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – д.е.н., професор
Подольчак Н.Ю.,
завідувач кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Власний історичний досвід України та зарубіжна практика свідчать, що для сучасного етапу розвитку держави обов'язковим елементом виступає ефективне державне управління. У сучасній Україні поняття «державне управління» досить часто порівнюється з державною службою, вживається при обговоренні економічних проблем, здійсненні політичної пропаганди, обґрунтуванні та узаконенні державної політики.

Під державним управлінням слід розуміти внутрішньоорганізаційну діяльність державних органів, спрямовану на регулювання суспільних відносин у різних сферах державної політики з метою задоволення соціально-економічних, політичних та інших інтересів.

Державне управління є одним з основних видів управління в суспільстві – соціального управління, що насамперед обумовлено особливістю правового статусу його головного суб'єкта – держави, яка свій владний вплив поширює на все суспільство і навіть поза його межі. Суб'єктами державного управління, як правило, є державні органи.

Головним пріоритетом діяльності будь-якої демократичної держави повинно стати забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів її населення, служіння йому. У зв'язку з цим система державного управління повинна бути близькою до потреб і запитів простих людей, підконтрольною населенню, прозорою та ефективною [4, с. 132].

Отже, сутність державного управління полягає у тих функціях, на виконання яких воно спрямоване. Ці функції складають зміст державного управління як самостійної форми діяльності, що має певну мету, однак запланований результат може бути досягнутий лише в разі правильного встановлення завдань управління, забезпечення матеріальними, людськими ресурсами, законодавчою основою, об'єктивною інформацією.

Система державного управління в Україні не відповідає потребам держави у проведенні комплексних реформ у різних сферах державної політики та її європейському вибору, а також європейським стандартам належного управління державою [5].

Основними проблемами сучасної системи державного управління є:

- недотримання розробниками вимог Регламенту Кабінету Міністрів України, внаслідок чого проекти урядових рішень часто не мають належних фінансово-економічних розрахунків та прогнозу впливу реалізації акта на ключові інтереси заінтересованих сторін;
- відсутність централізованої бази даних державних службовців, що ускладнює облік та запровадження сучасних практик управління персоналом. Існуючі підходи до визначення посадових обов'язків є формальними, а відсутність методики проведення оцінки та системи класифікації посад створює дисбаланс в оплаті праці;
- система управління міністерств є надто централізованою;
- відсутність єдиних правил чи критеріїв щодо організаційного забезпечення реалізації державної політики. Значна кількість функцій з реалізації державної політики виконується міністерствами, що знижує їх здатність до якісного формування державної політики;

- відсутність єдиних правил адміністративної процедури, що є основною перешкодою для якісного надання адміністративних послуг;
- неефективна організація роботи державних електронних реєстрів – інформація в них дублюється, автоматизований обмін даними здебільшого відсутній, система ідентифікації користувачів розгорнута лише частково, а процес автоматизації послуг не завжди приводить до їхспрощення. Існує необхідність законодавчого врегулювання зазначених питань та запровадження системи визначення рівня задоволених якістю надання адміністративних послуг користувачів.

З метою подолання цих проблем першочергові кроки з реформування державного управління в Україні мають бути зроблені за наступними напрямками:

- формування і координація державної політики (стратегічне планування державної політики, якість нормативно-правової бази та державної політики в цілому, включаючи вимоги щодо формування державної політики на основі ґрунтового аналізу та участь громадськості);
- модернізація державної служби та управління людськими ресурсами;
- забезпечення підзвітності органів державного управління (прозорість роботи, вільний доступ до публічної інформації, організація системи органів державного управління з чітким визначенням підзвітності, можливість судового перегляду рішень);
- надання адміністративних послуг (стандарти надання та гарантії щодо адміністративних процедур, якість адміністративних послуг, електронне урядування);
- управління державними фінансами (адміністрування податків, підготовка та виконання державного бюджету, система державних закупівель, внутрішній аудит, облік та звітність, зовнішній аудит).

Література

1. *Адміністративне право України : [підручник / за ред. Ю. П. Битяка]. – К. :Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.*
2. *Соловійов В. М. Поняття і сутність правового регулювання державного управління в Україні / В. М. Соловійов // Університетськінаукові записки. – 2007. – № 3 (23). – С. 27–33.*
3. *Основи економічноїтеорії :підручник у 2-х кн. / [за ред. Ю. В. Ніколенка]. – К. :Либідь, 1998. – 272 с.*
4. *Ляхович Г. І. Щодосучасного розуміннясутності та особливостей державного управління в державі / Г. І. Ляхович // Вісник ХНУВС. – 2009. – № 3 (46). – С. 129–136.*
5. *Стратегія реформування державного управлінняУкраїни на період до 2021 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.*

Плотка Л.В.

аспірант,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Відсутність державних соціальних гарантій, сучасного інструментарію вибору пріоритетів соціальної політики та механізмів її реалізації призвела до фрагментарності розв'язання нагальних соціальних проблем. Більшість заходів соціальної політики мають декларативний характер й у повному обсязі нереалізовані. У сучасних умовах актуальним постає питання у встановленні ефективних соціальних стандартів, гідного життя населення актуалізується питання пошуку ефективних механізмів вирішення соціальних проблем та визначення основних напрямів реалізації державної політики у соціальній сфері.

В умовах інноваційного розвитку стає актуальним система соціального захисту, при якій забезпечується якісний рівень життя кожного громадянина. В Україні, нажаль, нині можна спостерігати глобальну поляризацію суспільства. «В соціальному плані воно

поділилось практично на дві частини: найбагатші верстви населення, які отримують надприбутки та мають привілеї, і соціально уразливі верстви населення, які потребують відповідної державної допомоги і становлять більшість населення країни»[1]. Така соціальна нерівність створює негативний ефект, який спостерігається в динаміці соціально-економічного розвитку національної економіки. Як наслідок відбувається нагромадження невирішених соціальних проблем.

Можна виділити наступні найбільш важливі негативні процеси в соціальній сфері, а саме:

- 1) невідповідність між отриманими доходами населення та підвищенням рівня цін;
- 2) підвищення рівня бідності значної частини населення України;
- 3) соціальна поляризація суспільства;
- 4) зростання рівня безробіття;
- 5) погіршення здоров'я людей та відповідно підвищення рівня смертності;
- 6) погіршення соціального захисту незабезпечених верств населення;
- 7) деградація значної частини соціальної інфраструктури. В незадовільному стані перебувають багато закладів охорони здоров'я, навчальні заклади, об'єкти культури.

На наш погляд в даній ситуації, яка склалася повинні бути пріоритетними наступні принципи реалізації соціальної політики:

- субсидіарний, який заснований на заявному принципі, коли кожний громадянин, оцінюючи свій соціальний стан і формально підтверджуючи його, може розраховувати на одержання від держави певних послуг на пільговій або безкоштовній основі. Тим часом сфера застосування такого порядку повинна бути обмежена;
- безкоштовність і доступність надання соціальних послуг. Без такого чіткого розмежування неможливе проведення ефективних реформ у галузі освіти, охорони здоров'я. Необхідно закріпити на нормативній основі й відкрито роз'яснити населенню, які послуги продовжують залишатися безкоштовними, а які є платними.
- солідарний принцип, який передбачає реалізацію права особи вимагати від держави забезпечення в разі настання соціального ризику.

Таким чином, освоєння державою ринкових механізмів у соціальній сфері об'єктивно необхідно. Світова практика та вітчизняний досвід свідчать, що доцільна не тільки певна державна регламентація цін на соціальні послуги, але й можливість використання ринкових факторів (наприклад, конкуренції) для стабілізації та зниження цін. Реалізація стратегічного курсу на досягнення в Україні європейських стандартів життя має ґрунтуватися насамперед на радикальному підвищенні якості та ефективності надання послуг соціальної сфери, створення та впровадження правових і організаційних умов недопущення зниження рівня життя населення України

Література

1. Лопушняк Г. Соціальна політика як визначальний напрям внутрішньої політики держави. *Вісник Національної академії державного управління*. С. 24-251 <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-2-34.pdf>
2. Маховський Д. Соціальна політика України : стан та перспективи розвитку. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 2. С.31-37

Приліп А.Р.,
студ. гр. УААМ-23з,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник –Дзяний Р.Б.,
к.х.н., доцент, доцент кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ

Сучасний стан розвитку державних установ приділяє особливу увагу питанням інформатизації управлінських процесів та удосконалення інформаційного забезпечення у роботі державних установ.

Зокрема, при аналізуванні системи інформаційного забезпечення адміністративної діяльності державних установ відзначається відсутність ефективного адміністрування та управління інформаційними системами та ресурсами в їх системі.

Аналіз досліджень, в яких започатковано розв'язання проблеми сучасного визначення інформації свідчить про те, що окремі аспекти даної проблематики вже знайшли відображення у ряді публікацій закордонних та вітчизняних дослідників.

Термін «інформаційне забезпечення» досить часто використовується в різних сферах діяльності держави. Проте, незважаючи на значну кількість публікацій, що стосуються цього поняття, питання інформаційного забезпечення, зокрема у сфері державного управління, у теоретичному плані в Україні до сьогодні належним чином не опрацьовано. Аналіз свідчить, що інформаційне забезпечення державного управління є складним і багатогранним, проте нині немає єдиного розуміння цього поняття – терміни, які зустрічаються в наукових публікаціях, мають змістову суперечливість або однобічно відображають сутність. Тому можна констатувати: така невизначеність є проблемою, що заважає як розробці засад інформаційного забезпечення системи державних установ, так і його практичній реалізації.

З появою нових інформаційних технологій інформація стає постійним і необхідним атрибутом забезпечення діяльності держави, юридичних осіб, громадських організації та громадян. Будь-яке управлінське рішення в системі управління приймається на основі відповідної інформації, яка є стратегічним ресурсом підвищення ролі конкурентоспроможності держави та її інформаційного забезпечення.

Впродовж останніх років в державних установах значно збільшився обсяг використовуваної інформації через розширення управлінської документації. У системі управління необхідним є формування такої державної політики, яка була б адаптована й орієнтована на виявлення, опрацювання, збереження, поширення та доступність інформації у сфері управлінської, політичної й економічної діяльності. Тому належне інформаційне, ресурсне і освітнє забезпечення є необхідною умовою прийняття ефективних державних управлінських рішень.

З огляду на стабільний розвиток демократичних процесів, помітне налагодження соціально-політичної та економічної ситуації в країні існуючий стан інформаційного забезпечення державних установ як одного з елементів системи забезпечення інформаційної безпеки держави потребує значного покращення.

Інформаційне забезпечення діяльності державних установ є процесом створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб та реалізації посадових обов'язків у органах публічної влади на основі формування та використання інформаційних ресурсів. Воно базується на широкому застосуванні нових інформаційних технологій, мереж, засобів комп'ютерної та комунікаційної техніки, дає змогу підвищувати ефективність роботи державних установ у декілька разів, оптимізовувати за визначеними критеріями використання ресурсів, скорочувати документообіг з переходом до електронних технологій управління.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний світ диктує нові виклики для всіх учасників соціально-економічних відносин. Роль держави та підприємницьких установ у процесі надання соціальних послуг поступово знижується. Дійсність демонструє швидкі темпи зміни економічного та соціального середовища, що вимагає від учасників соціально-економічних процесів гнучкості [1, с. 48]. В таких складних умовах функціонування держава та підприємницькі структури не завжди можуть забезпечити надання якісних послуг в окремих сферах.

Для комерційних структур вони не є привабливими через низьку прибутковість на початковій стадії. Держава ж не в змозі надавати послуги через труднощі виявлення реальних потреб населення того чи іншого регіону. У такому випадку важливу роль відіграють громадські організації, які на умовах добровільності та наближеності до соціального сектору можуть надавати послуги населенню без отримання прибутку [2].

Важливою складовою інфраструктури національної інноваційної системи є інноваційні центри або бізнес-інкубатори. Бізнес-інкубування – це комплекс заходів, які спрямовані на підтримку молодих підприємців, які бажають відкрити власну справу, допомогу у формуванні та реалізації їх короткострокової стратегії та досягненні бажаного підприємницького результату [3].

Найчастіше бізнес-інкубатори надають наступні послуги:

- допомога в створенні бізнес-плану, оцінка ризиків діяльності, аналіз ринкового середовища, розробка маркетингової стратегії;
- юридичне оформлення та участь в управлінні проектом на початковому етапі;
- допомога в пошуку інвесторів та партнерів;
- організація зустрічей з інвесторами, бізнес-ангелами, підприємцями, представниками місцевої влади;
- допомога в отриманні гранту.

Бізнес-інкубатор може брати участь у підвищенні ефективності малих підприємств як самостійно, так і в ролі складового елементу системи розвитку малого бізнесу. Інкубатор дає змогу молодим підприємцям набути необхідних знань, навичок та допомагає у подоланні бюрократичних та ринкових перешкод на початковому етапі становлення бізнесу.

Очевидно, що якісне надання ними послуг вимагає залучення немалих фінансових ресурсів. Важливою проблемою, що гальмує функціонування та розвиток громадських організацій інноваційного спрямування є фінансування. Активи організації формуються за рахунок грошових коштів, що надходять у вигляді спонсорської та благодійної допомоги, а також членських внесків. Наявність у розпорядженні ГО фінансових ресурсів, достатніх для їх нормальної діяльності та розвитку, є важливим елементом всієї життєдіяльності ГО.

В Україні існують проблеми співпраці громадських організацій та бізнесу. Вони яскраво виражені через низьку причин: так звану «монополію держави та бізнесу» на вирішення важливих суспільних проблем і викликів, несприйняттям громадського сектору як рівноправного учасника суспільних відносин, а також ще недостатньою зрілістю громадського руху [1, с. 49].

Основні проблеми у стосунках бізнесу і громадського сектору є:

- недовіра між громадською організацією та бізнесом;
- дисбаланс розвитку громадських організацій та бізнесових структур;
- низький рівень комунікації між громадськими організаціями та бізнесом.

Незважаючи на всі складнощі, бізнесу потрібні інноваційні центри. Вони мають більш високий рівень довіри в суспільстві і більш компетентні у вирішенні соціальних проблем і питань провадження інноваційних технологій.

Отже, бізнес-інкубатори є ефективною формою організації, впроваджуючи інноваційні рішення в економіці та підтримуючи розвиток малого та середнього бізнесу. Вони важливі для розвитку бізнесу, конкуренції та соціально-економічного розвитку країни.

Література

1. Гришук А. М. Бізнес і громадські організації: зміни на користь партнерських стосунків. Збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції "Філософсько-психологічні аспекти духовності в діяльності громадських організацій", 22 квітня 2020 р. – С. 48-50.
2. Розвиток співпраці бізнесу та громадських організацій в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ua.info/csr-ukraine/article/розвиток-співпраці-бізнесу-та-громад/>
3. Бізнес-інкубування та інноваційні центри: сучасні технології підтримки підприємництва і розвитку інноваційної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academia.org/?p=326>

Простапчук А. Ю.,

студ. гр. МЕФБі-113

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Цигилик Н.В.,

к.т.н., асистент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Питання реалізації принципу рівних можливостей жінок і чоловіків на державній службі набули особливого значення у зв'язку зі стрімким визнанням України на міжнародному рівні та проголошенням курсу на євроінтеграцію, оскільки рівність є основою демократичного суспільства [1, с. 167].

Підписана у 2014 році Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами зобов'язує до забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для жінок і чоловіків у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, а також у процесі прийняття рішень [2]. Крім цього забезпечення гендерної рівності є одним із першочергових завдань реалізації державної кадрової політики відповідно до Стратегії державної кадрової політики на 2012–2020 роки [3, с. 53]. Важливим кроком у формуванні гендерного законодавства стало схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності від 16 вересня 2020 р., згідно якої забезпечуються рівні права чоловіків та жінок в усіх сферах суспільного життя, без дискримінації та експлуатації [4].

У технічному огляді Фонду Організації Об'єднаних Націй зазначається, що пандемія COVID-19 посилила гендерну нерівність, причому не тільки в Україні, але й у цілому світі. І, хоча за даними Держстату України станом на 1 грудня 2019 р. кількість жінок переважала чоловіків на 2,7 млн. – вони знаходилися у гіршому матеріальному і моральному положенні, ніж чоловіки у всіх сферах економічної діяльності, включаючи і держслужбу.

За рейтингом The Global Gender Gap Report 2019 Україна посіла 59-е місце серед 153 країн. Загальний індекс гендерного розриву становив 0,72, хоча у 2009 р. цей показник досягав відмітки лише 0,69 [5]. Тобто за десять років – очевидний прогрес (рис. 1).

Однією з особливостей функціонування державної служби на сучасному етапі в Україні є переважання зайнятості у ній жінок, особливо серед категорій державних службовців Б та В. Співвідношення державних службовців за категоріями посад демонструє, що чим вища посада, тим менша кількість жінок її обіймає. Для прикладу, кількість жінок-держслужбовців

категорії В у 2019 р. становила 75%, а категорії А – лише 41%. Проте, слід зазначити, що в загальному спостерігається позитивна динаміка змін на шляху до гендерної рівності, що наочно видно на рис. 2. Кількість жінок-керівників в останні роки зростає, проте таке збільшення не є достатнім для подолання відповідної дискримінації у сфері державної служби. Наразі найактуальнішим питанням залишається те, як зберегти цю позитивну динаміку в умовах загроз COVID-19.

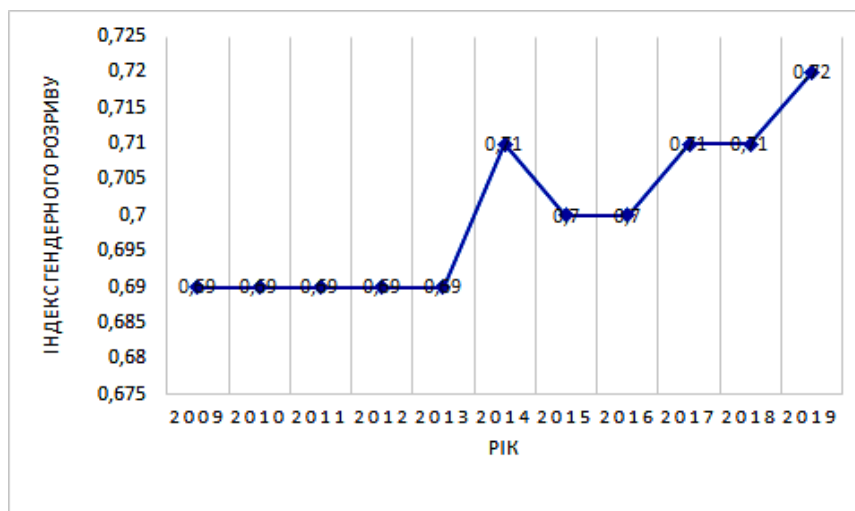

Рис. 1. Зміна індексу гендерного розриву протягом 2009 – 2019 рр.

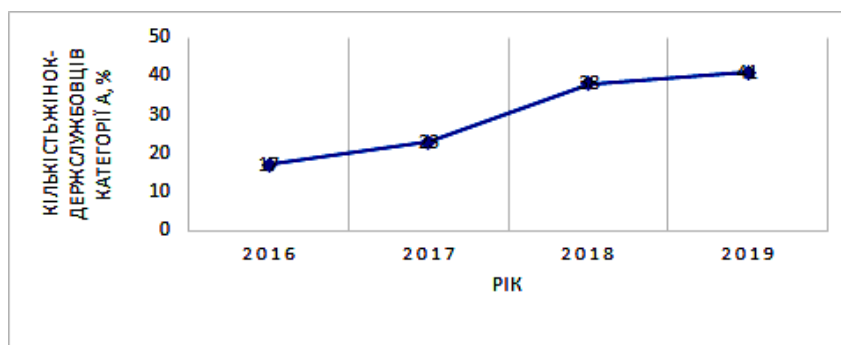

Рис. 2. Зміна кількості жінок-державних службовців категорії А протягом 2016-2019 рр.

За показником «політичні права та можливості» Україна знаходиться на 83 місці (минулого року було 105 місце). За критерієм «жінки у парламенті» Україна посідає 88 місце (минулого року було 121), а за показником «жінки на міністерських посадах» – 82 (минулого року – 102) [5].

Відсутність гендерної збалансованості на державній службі свідчить про ризик зниження якості та ефективності управлінських рішень, тому гендерна політика в системі державної служби України в умовах пандемії повинна спрямовуватися:

- всебічну підтримку жінок-держслужбовців на шляху підвищення їх кваліфікації шляхом забезпечення доступу до актуальних тренінгів та курсів;
- формування більш гнучкого графіку роботи, який базуватиметься не на “відсиджуванні” на робочому місці повної тривалості робочого часу, а на наданні можливостей для більш ефективного його використання. Наприклад, якщо всі завдання протягом робочого дня виконані достроково – використання залишкового часу для підвищення кваліфікації.
- в умовах COVID-19, коли школи і дитячі садки знаходяться на карантині – створення умов для мам – держслужбовців дітей до 10 років всіх умов для дистанційної роботи з дому зі зменшенням тривалості робочого часу у двічі зі збереженням оплати.

Це сприятиме формуванню нового світогляду щодо ролі жінки у сфері управління, утвердженню гендерної рівності та зниженню незворотніх наслідків COVID-19 у професійному житті жінок.

Література

1. Гонюкова Л. В. Сучасний механізм упровадження гендерної політики в Україні / Л. В. Гонюкова, Н. С. Педченко // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Серія : Державне управління. – 2018. – № 2. – С. 167–169.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]: [Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
3. Івченко Ю. В. Гендерна рівність в Україні (національні особливості) / Ю. В. Івченко // Філософські та методологічні проблеми права. – 2013. – № 1–2. – С. 52–59.
4. Розпорядження « Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності» від 16 вересня 2020 р. № 1128-р.
5. Global Gender Gap Report 2019 [Електронний ресурс]: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf

Пошивак Т.П.

студ. гр. УААМ-21з,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Яремко І.І.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

СТРАТЕГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ринкова трансформація економіки України, глибокі соціально-економічні перетворення, наявність різноманітних ризиків і загроз актуалізували проблему стратегічного антикризового управління підприємствами. Негативний вплив чинників зовнішнього середовища й внутрішні недоліки в діяльності підприємств можуть спровокувати виникнення ситуації, за якої традиційні методи управління є не досить ефективними.

Будь-яке підприємство, яке функціонує в ринковому середовищі, працює в умовах певного ризику та невизначеності. За умов нестабільного економічного середовища рівні факторів ризику та невизначеності підвищуються і діяльність підприємства може виявитись неефективною і зумовити кризу підприємства. Але кризовий стан підприємства не є фіналом діяльності підприємства. Навіть коли підприємство знаходиться в кризовому стані, є можливість використовувати певний комплекс заходів, моделей і методів, які можуть допомогти підприємству подолати кризу і відновити ефективну діяльність. Цей комплекс є основою антикризового управління.

Одним із найбільш актуальних є стратегічне антикризове управління, яке базується на розробці й реалізації антикризових стратегій, що дозволяють здійснювати підприємству новий виток розвитку. Стратегічне антикризове управління має носити системний характер і дозволяти реалізовувати як активну, так і пасивну адаптацію до турбулентності зовнішнього середовища. Зауважимо, що стратегія антикризового управління підприємством – це сукупність дій і послідовність прийнятих управлінських рішень, що дозволяють оцінити, проаналізувати і виробити необхідну систему впливу на оздоровлення підприємства з метою запобігання його банкрутству або мінімізації наслідків кризи [1].

Важливим моментом є розробка антикризової стратегії підприємства. Досліджуються основні напрямки діяльності підприємства: виробництво, фінанси, маркетинг, логістика, ін-

новації, персонал, аналізуються ефективність побудови організаційної структури підприємства, показники конкурентоспроможності та іміджу підприємства. На основі результатів цього дослідження виявляються слабкі місця функціонування підприємства, розробляються можливі шляхи подолання кризової ситуації, будується стратегія антикризового управління підприємством [3]. Розглянемо процес побудови стратегії антикризового управління підприємством на основі отриманих даних про поточний стан підприємства та виявлені його слабкі місця (рис.1).

Рис. 1. Загальна схема розробки стратегії антикризового управління підприємством

Саме таке формування та розробка стратегії розвитку сучасного підприємства передбачає необхідність визначення глобальної цілі його діяльності і завдань, взаємозв'язку цілей і наявних ресурсів підприємства, напрямів його економічної та організаційної поведінки на ринку з урахуванням усіх умов, які мають тенденцію до змін.

Використання стратегічного антикризового управління в сучасних умовах дає можливість враховувати ті фактори внутрішнього й зовнішнього середовища, які чинять на підприємство найбільший вплив, заздалегідь діагностувати можливість настання кризової ситуації та формувати антикризову стратегію як інструмент подальшого виживання й розвитку [2].

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективність практики менеджменту на сучасних підприємствах в умовах кризи залежить від стратегічної складової антикризового управління та застосування відповідних антикризових заходів, що сприятиме швидкому

виходу з кризового стану і подоланню негативних наслідків. Розробка відповідної стратегії антикризового управління дозволить завчасно виявляти загрозу кризи та своєчасно використовувати відповідний управлінський інструментарій для забезпечення його функціонування й розвитку.

Література

1. Гришова І. Ю. *Управління ризиками у контексті стратегії антикризового управління [Текст] / І. Ю. Гришова, Т. М. Гнат'єва // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 3. – С. 32–40.*
2. Кравченко М. О. *Антикризове управління підприємством на інноваційних засадах / М.О. Кравченко, Е. А. Усманова // Наука й економіка. – 2015. – Вип. 1. – С. 70–76*
3. Маховка В.М., Перерва В.М. *Теоретичні аспекти стратегічного антикризового управління підприємствами в сучасних умовах / В.М.Маховка, В.М. Перерва // Економіка і регіон № 2 (63) – 2017. – ПолтНТУ. – С. 68-71.*

Радзівська Г.Р.,

студ. гр. УАі – 12,

Національний університет «Львівська
політехніка»

Науковий керівник – Дорош І. М.

старший викладач кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Особливо актуальним у сучасному світі є питання глобалізації, яке прямо впливає на процеси публічного управління. В умовах розвитку всесвітньої політичної, культурної, соціальної і економічної інтеграції державі необхідно взяти на себе ті функції, які раніше вона не виконувала, і забезпечити такі умови, за яких би не порушувалась незалежна зовнішня та внутрішня політика. Саме це породжує необхідність перегляду підходів до публічного управління і чіткого визначення впливу світової глобалізації на державотворчі процеси.

Так, В. Зозуля, наголошує на глобалізації як багатofакторному процесі та зазначає, що вплив за таких умов, спрямований на формування єдиних цінностей, напрямів діяльності, здійснення публічного управління на основі нового виду врядування [1, с. 205].

Одним з найсуттєвіших наслідків глобалізації є посилення взаємозалежності між країнами, зростання впливу транснаціональних компаній і міжнародних організацій. Є всі підстави стверджувати, що саме транснаціональні корпорації (ТНК) вже сьогодні керують новоствореним світовим економічним порядком, знищуючи економічно малі нації – держави. Діяльність ТНК при цьому досить мало підлягає контролю з боку органів державної влади. Саме це використовується компаніями для отримання односторонніх переваг, особливо у випадку боротьби за використання природних ресурсів країни. Не менш важливим чинником є активне втручання ТНК у політику держав через особисту співпрацю бізнесу з органами влади та фінансування політичних партій, що в кінцевому підсумку породжують корупцію. ТНК, крім того, «вербує» в акціонери компаній місцевих політичних діячів і пов'язаних з ними осіб та здійснює тиск на органи законодавчої та виконавчої влади з метою реалізації власних інтересів [2, с. 231 – 233].

Посилюється транспарентність кордонів, що виявляється у вільному русі інформації, капіталу, грошей, технологій, посиленні міграційних процесів. У цьому відношенні роль публічного управління повинна проявлятися у тому, щоб зберегти свій вплив у сфері виробництва та експорту, забезпечити активну зовнішню політику, а також незалежність та сталість соціально – економічного розвитку своєї країни.

Більшість сучасних дослідників під глобалізацією розуміють суперечливі процеси розвитку світової економіки, пов'язані з формуванням світових ринків, зростанням взаємозв'язку і взаємозалежності національних і світового господарств.

Ще одним напрямом глобалізації є міжнародний поділ праці, який визначається в спеціалізації окремих країн і регіонів світу на певному виді економічної діяльності. Держава повинна забезпечити розробку таких правових умов функціонування ринкової системи, що обмежували б монополізм у конкурентному середовищі і дало б змогу виступити сильним гравцем на міжнародному ринку [3].

Світові глобалізаційні процеси зумовлюють розповсюдження демократичних цінностей, прав і свобод людини, принципи правової держави, а також визнаних світовою цивілізацією цілей і цінностей суспільного життя. Їх формування потребує побудови публічної сфери, заснованої на демократичних засадах, запровадження адекватних засад публічного права, і, як наслідок, системи публічного управління [4, с. 3–4].

Підсумовуючи, можна сказати, що глобалізація прямо впливає на сферу публічного управління, вимагаючи побудови такої політики, яка змогла б відповідати на всі виклики сучасного світу. Необхідно знайти механізм функціонування держави, що захистив би її від загроз глобалізованого світу і дозволив би користуватися його перевагами. Наслідками для сфери публічного управління є уніфікація вітчизняного законодавства із світовими стандартами, запровадження сучасної моделі управління та необхідність визначення стратегічної спрямованості та змісту діяльності.

Література

1. Зозуля В. Вплив глобалізації на демократичне врядування: теоретико – методологічні підходи. *Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наукових праць*. 2017. Вип. 2. С. 14 – 18.
2. Завгородня С. П. Вплив глобалізаційних тенденцій на державне управління економічною безпекою України. *Університетські наукові записки: наук. часоп. Хмельницького університету управління та права*. 2014. № 1 (49) – С. 231 – 233.
3. Міжнародний поділ праці: сучасний стан. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19169/>.
4. Оболенський О. Публічне управління: публічна сфера, публічне право і публічна політика – співвідношення понять. *Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ*. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 2 (17). – С. 3–4.

Салдан І.М.

студ. гр. УААМ-22з

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Білик О.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Важливим етапом у розвитку системи охорони здоров'я став процес децентралізації на основі певних регуляторних актів.

Головна ціль даного регуляторного акту – надання якісних послуг з медичного обстеження за економічно-обґрунтованими тарифами фізичним та юридичним особам, а також: затвердження тарифів на платні послуги в економічно обґрунтованому розмірі на ринку реалізації медичних послуг; сприяння збільшенню надходжень до спеціального фонду бюджету, які будуть направлятись на покриття витрат, пов'язаних з організацією та наданням послуг та на видатки, пов'язані з виконанням основних функцій закладу, що не забезпечені або частково забезпечені коштами загального фонду; покращення результатів фінансово-господарської діяльності лікарні; забезпечення рівноваги інтересів споживачів в отриманні якісних послуг за доступними тарифами та інтересів закладу щодо повного відшкодування витрат на надання послуги; покращення умов для надання якісних платних послуг; покриття видатків, пов'язаних з наданням послуг, а також на проведення заходів,

пов'язаних з виконанням основних функцій закладу, які не забезпечені(або частково забезпечені) видатками загального фонду бюджету (п.23 постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.02 р № 228 «Про затвердження порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ.

Тому визначимо основні альтернативні напрямки та сформуємо їх таблиці (табл. 1, 2)

Таблиця 1

Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

Вид альтернативи	Альтернатива 1	Альтернатива 2	Альтернатива 3
Опис альтернативи	Залишити тарифи на платні медичні послуги без змін	Залишити формування тарифів у вільному режимі ціноутворення за умови відміни державного регулювання тарифів на послуги	Прийняти регуляторний акт, що передбачає затвердження економічно-обґрунтованих тарифів на платні медичні послуги

Таблиця 2

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Залишити тарифи на платні медичні послуги без змін	Відсутні	Зменшення надходжень до бюджету Збільшення навантаження на бюджет
Залишити формування тарифів у вільному режимі ціноутворення за умови відміни державного регулювання тарифів на послуги	Відсутні	Не відповідає вимогам постанови про встановлення повноважень органів виконавчої влади (Постанова КМУ № 1548 від 25.12.1996р.).
Прийняття регуляторного акту, що передбачає затвердження економічно-обґрунтованого тарифу на платні медичні послуги	встановлення тарифів на платні медичні послуги на економічно-обґрунтованому рівні; стабілізація фінансового стану Закладу за рахунок коштів спеціального фонду	Відсутні

Таблиця 3

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Залишення тарифів на платні медичні послуги без змін	Стала цінова пропозиція, що дозволяє споживачам послуг не витратити додаткові кошти у разі підвищення тарифів на медичні послуги.	Додаткові витрати закладу; відсутність розвитку матеріально – технічної бази закладу; неможливість надання медичних послуг у повному обсязі та належної якості
Залишити формування тарифів у вільному режимі ціноутворення за умови відміни державного регулювання тарифів на послуги	Відсутні	Можливе надмірне зростання вартості послуг та недоступність для більшості населення
Прийняття регуляторного акту, що передбачає затвердження економічно-обґрунтованого тарифу на платні медичні послуги	забезпечення громадян якісними послугами за економічно-обґрунтованими тарифами	Збільшення тарифів на платні послуги нададуть змогу покращити та покрити витрати на надання медичних послуг

Медична послуга – це діяльність (сукупність дій), яку можуть здійснювати не всі особи. Пропонуючи таку послугу, до виконавця законом пред’являються підвищені вимоги до кваліфікації. Саме це є основою для видачі ліцензії на здійснення діяльності суб’єкту господарювання. Таким чином “медична послуга” – це професійна діяльність чи сукупність професійних дій.

Література

1. Закон України Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 5. – Ст. 31: zakon.rada.gov.ua/go/2168-19.
2. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1013-р Концепція реформи фінансування системи охорони здоров’я.: zakon.rada.gov.ua/go/1013-2016-p.

Сидор А.Р.

студ. гр. УААМ-22з

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Білик О.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ РОЗВАДІВСЬКОЇ ОТГ

Регіони є дуже важливим фактором у процесах створення інновацій та його передачі в інші регіони. У науковій літературі все частіше підкреслюється, що центр ваги індустріальної та інноваційної динаміки стає все більш помітним на регіональному рівні. Інноваційні процеси в Розвадівській територіальній громаді можна розглядати на рівні:

- концепція інноваційного середовища та регіональних інноваційних мереж,
- теорія регіонального інноваційного потенціалу,
- концепція регіональних інноваційних систем.

Підприємливість та конкурентоспроможність громади та ступінь, що перевищує середній рівень та здібності, є визначальними чинниками його сталого розвитку.

Підприємництво та конкурентоспроможність можуть формуватися та стимулюватися різними факторами та інструментами. У цьому контексті існування зворотного зв’язку в громаді між минулим та нинішнім підприємництвом та конкурентоспроможністю *expost* та *exante*, зокрема: між регіональною громадою та регіональною економікою з точки зору підприємництва та регіональної конкурентоспроможності, між створенням нових цінностей, нових типів діяльності та підприємства та його інтернаціоналізація та збільшення обміну з навколишнім середовищем з точки зору динаміки розвитку.

Підприємництво та конкурентоспроможність Розвадівської територіальної громади в стратегічній перспективі в основному включає: створення, розвиток та стимулювання малого та середнього бізнесу, залучення, заохочення та приплив капіталу та підприємств, іноземні та прямі іноземні інвестиції.

Глобалізація робить якість території основним фактором конкурентоспроможності підприємств. Територія є джерелом переваги розташування для компаній, створюючи їх конкурентні переваги. Місце розташування впливає на конкурентну перевагу через вплив на підвищення ефективності управління. Враховуючи зазначене громада має розвивати наступні напрямки:

1. Покращення фінансових показників та фінансової спроможності, в основному шляхом сприяння розвитку туристичної інфраструктури, включаючи розвиток малого та середнього бізнесу, що є актуальним у час пандемії, в тому числі сприяти сільськогосподарській кооперації, з метою розвитку цієї галузі. Активізувати залучення інвестиційних ресурсів для підвищенні фінансової спроможності Розвадівської сільської ради

2. Сприяння розвитку інфраструктури в громаді – на балансі Розвадівської сільської ради (об’єднаної громади). на даний час знаходяться об’єкти комунальної власності населе-

них пунктів, які увійшли до складу Розвадівської громади, та велика кількість об'єктів, які перебували у комунальній власності Миколаївської районної ради і мають незадовільний стан. Проте в умовах цифрового розвитку, а також з метою покращення умов ЖКГ слід розробити план дій щодо їх покращення. Аналізування доступності мережі Інтернет кожним членом громади.

3. Покращення якості життя та сприяння розвитку людського капіталу у громаді шляхом провадження освітньо-культурних заходів, розвитку якісної медицини, надання інформаційних послуг із застосування сучасних цифрових технологій.

4. Забезпечення інноваційно-наукового розвитку ОТГ, що забезпечить підвищення конкурентоспроможності громади та підвищення якості життя.

5. До факторів підвищення конкурентоспроможності Розвадівської ОТГ можна віднести:

6. ступінь розвитку та диверсифікація структури економіки, якість загального управління (технічна та соціальна інфраструктура, транспортна доступність),

7. університети, науково-дослідні установи та центри, що забезпечують належний інтелектуальний клімат,

8. існування бізнес-середовища,

9. хороші умови та стан природного середовища, запаси привабливих територій для інвестиційних місць.

Література

1. *Про місцеве самоврядування в Україні : проект нової редакції Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minregionbud.gov.ua.]*
2. Мельтюхова Н., Ваніна Я. Реалізація принципу відкритості як інструмент практичного здійснення децентралізації влади. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2011. Вип. 1. С. 165–174. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2011_1_24*

Смірнова М.Р.,

студ. гр. УАі-31

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Дзюрах Ю.М.,

асистент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

ОБ'ЄДНАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні в Україні проводиться безліч реформ для покращення рівня життя населення. Одна з таких, яка є найуспішнішою – це реформа децентралізації, яка триває в Україні з 2014 року. Новостворені громади отримали більше фінансових ресурсів, прямі відносини з Державним бюджетом, та одночасно ширші повноваження та обов'язки. Станом на 2020 рік в Україні нараховується 1469 об'єднаних територіальних громад.

В умовах реформування місцевого самоврядування територіальну громаду слід розглядати не тільки як первинний суб'єкт у системі місцевого самоврядування, а і як об'єкт державної політики, спрямованої на розвиток певної території. Т. Барановська у дослідженні «Державна політика розвитку територіальних громад в Україні» приділила увагу періодизації процесу формування та реалізації державної політики розвитку територіальних громад в Україні, в основу якої покладено такий критерій, як функціональна спрямованість державної політики розвитку територіальних громад. Науковець визначила сім етапів:

перший етап (1990–1993 рр.) – випробовування різних моделей державної політики щодо місцевого самоврядування та територіальної організації публічної влади у зв'язку з появою нових суб'єктів впливу на упровадження державної політики на місцевому рівні;

другий етап (1994–1995 рр.) – докорінна зміна цілей та завдань державної політики щодо місцевого самоврядування, яка полягала у відмові від двоїстої природи рад;

третій етап (1996–1999 рр.) – конституційне закріплення засад сучасного місцевого самоврядування та запровадження засад адміністративної реформи;

четвертий етап (2000–2005 рр.) – визначення напрямів і пріоритетів державної політики щодо реформування політичної системи, системи місцевого самоврядування й адміністративно-територіального устрою;

п'ятий етап (2006–2010 рр.) – координація організаційної діяльності щодо проведення муніципальної та адміністративної реформ;

шостий етап (2011–2013 рр.) – спроби оптимізації системи регіонального управління шляхом трансформації співвідношення між виконавчою владою та місцевим самоврядуванням у напрямі посилення виконавчої влади;

сьомий етап (з 2014 р. – до сьогодні) – децентралізація влади та створення передумов формування спроможних громад [4].

Згідно енциклопедичного словника з державного управління, «об'єднання територіальних громад означає соціально-політичне територіальне утворення, що виступає територіальною спільнотою людей – суб'єктів місцевого самоврядування і низовою одиницею в системі територіального поділу» [5]. Дане визначення є досить вузьким, оскільки не висвітлює глибинні основи і мету об'єднання, а тому не розкриває сповна її сутність.

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 6) також надається визначення територіальній громаді, а саме: «...первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста; територіальні громади в порядку, встановленому законом, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову; територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти із складу об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному законом...» [3].

Згідно із Законом (ст.4) добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та приєднання до ОТГ здійснюється з дотриманням таких умов: 1) у складі об'єднаної територіальної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування; 2) територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі об'єднаної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися; 3) при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади; 4) якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання [1].

Об'єднання територіальних громад здійснюється відповідно до Методики формування спроможних територіальних громад [2] та складається з таких етапів: ініціювання добровільного об'єднання; громадського обговорення пропозиції добровільного об'єднання; прийняття радою рішення про надання згоди на добровільне об'єднання та делегування представника для розробки проекту рішення про добровільне об'єднання; прийняття радою рішення про схвалення проекту рішення про добровільне об'єднання; подання рішення до обласної державної адміністрації для надання висновку щодо відповідності цього проекту Конституції та законам України; розпорядження голови обласної державної адміністрації щодо відповідності цього проекту Конституції та законам України; прийняття радами рішення про добровільне об'єднання територіальних громад. Тобто, відповідно до Закону, процес добровільного об'єднання територіальних громад обов'язково відбувається за активної участі місцевих жителів та з їхньої згоди

Об'єднані громади отримують такі ж доходи, які сьогодні отримують міста обласного значення за рахунок:

- податку з доходів фізичної особи (тобто із зарплати громадян);
- податку на прибуток підприємств, акцизного податку;
- екологічного податку.

Утворення ОТГ передбачає створення нового адміністративного центру для всіх міст, сіл і селищ, які увійшли до її складу, та проведення виборів керуючих органів ОТГ (голови і депутатів ради ОТГ, а також старост, які представлятимуть інтереси села – за умови, що кількість його мешканців становить більш як 50 осіб – чи кількох сіл в органах управління ОТГ).

Кількість депутатів у раді залежить від чисельності виборців (до 1 тис. виборців – 12 депутатів; від 1–3 тис. виборців – 14 депутатів; 3–5 тис. виборців – 22 депутати; 5–20 тис. виборців – 26 депутатів і т.д.). Раду підпорядковано виключно громаді.

Безпосереднє керівництво ОТГ (зокрема й управління фінансами) здійснює створений радою виконавчий комітет. До його складу входять голова ради, його заступник з питань діяльності виконавчих органів ради, секретар виконкому, керівники відділів та управлінь, секретар ради, старости, інші особи (підприємці, громадські активісти та ін., крім депутатів місцевої ради).

Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції.

Отже, дискусії щодо визначення поняття «об'єднана територіальна громада» є певною мірою джерелом прогресу в науці про місцеве самоврядування, каталізатором реформи децентралізації та рушійною силою у перетворенні ОТГ на ключове утворення.

Література

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (Дата звернення 28.10.2020).
2. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF> (Дата звернення 28.10.2020).
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97 від 21 трав. 1997 р. // ВВР України. 1997. № 24. Ст. 170. (Дата звернення 28.10.2020).
4. Барановська Т. М. Державна політика розвитку територіальних громад в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. / Барановська Т. М. – Харків : ХРІДУ НАДУ, 2017. – 20 с.
5. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Троциньського, Ю.П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.

Стень Л.-М. Я.

студ. гр. УААМ-21

Національний університет “Львівська політехніка”

Науковий керівник – Яремко І.І.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЇ ПЛАНУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ

Проектним менеджментом прийнято вважати застосування навичок, пристроїв та методик з ціллю виконання всіх поставлених задач та проекту загалом. У кожного проекту є п'ять основних складових: ініціалізація, планування, виконання, моніторинг та контроль, закриття. [1]

Однією із основних складових успішної реалізації проекту є правильне та грамотне планування. Саме планування надає можливість керівнику розподілити навантаження між працівниками та передбачити отриманий результат.

У сучасному світі існує два основних підходи до планування проектів – Waterfall та Agile.

Waterfall передбачає формування та опис усіх робіт по проекту, усі завдання необхідно поставити у порядку реалізації. Коли перелік завдань сформовано працівники приступають до їх виконання у строгому порядку одне за одним. Вдалим прикладом застосування даного методу планування може бути будівництво. Проект створюється архітектором, описується, затверджується паспорт об'єкту і тоді працівники переходять до безпосереднього виконання робіт. У контексті Waterfall важливе виконання завдань по черзі, приклад з будівництвом буде у нагоді і тут, оскільки працівники не можуть спершу оформити фасад будинку і лише тоді приступити до фундаменту.

Метод Agile у свою чергу є значно гнучкішим. Суть даного методу полягає у формуванні переліку задач та виконанні їх у тому порядку, який буде визначено більш пріоритетним чи то менеджером підприємства чи замовником даного проекту, при цьому пріоритетність завдань може неодноразово змінюватись. Прихильниками Agile методологій щодня стають все більше і більше підприємств різного профілю, оскільки Agile є дуже гнучким до змін та пропонує нові правила для реалізації проектів. Agile-маніфест революційний для України документ, що закликає відмовитись від застарілих поглядів на проектний менеджмент. Основні пункти маніфесту: люди та спілкування, а не процеси та інструменти; працюючий продукт, а не складна документація; співпраця з клієнтом, а не укладання контрактів; реакція на зміни, а не дотримання до плану [2].

До України Agile метод потрапив завдяки ІТ-компаніям, адже Agile використовується найчастіше для реалізації проектів по розробці програмного забезпечення. Варто зазначити, що принцип Agile розгалужується на дві основні методології Scrum та Kanban. Дані методології мають спільні та відмінні риси. Головною спільною рисою можна визначити беклог – перелік завдань необхідних для виконання працівників, посортованих у фактичному пріоритеті. Основною відмінністю між цими методологіями є залежність від часу – для Scrum характерне використання обмежених часових періодів для виконання частини робіт(спринтів), коли Kanban не передбачає жодної прив'язки до часу і працівники при виконанні завдання переходять до наступного у беклозі.

Із швидким розвитком технічного прогресу модифікацій та змін зазнають чи не усі підприємства та їх процеси, в цих умовах ключовим завданням менеджерської ланки є швидка реакція на зміни та впровадження нових процесів без стресу для працівників та клієнтів того чи іншого підприємства.

Література

1. *A Guide to the Project Management Body of Knowledge, 2017. – (Sixth Edition). 5 с.*
2. *Agile-manifesto [Електронний ресурс] / [K. Beck, M. Beedle, V. Arie ma in.]. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <https://agilemanifesto.org/iso/uk/manifesto.html>.*

Стеців О.Р.,

студ. гр. УААМ-22з

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Білик О.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри адміністративного

та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

У фінансуванні та управлінні охороною здоров'я існує велика кількість проблем, які потребують вирішення. Розміри фінансування охорони здоров'я з бюджетів усіх рівнів та за рахунок коштів обов'язкового медичного страхування не забезпечують населення безкоштовними медичними послугами, не створена конкуренція на ринку медичних послуг, не змінена

система оплати медичних працівників, які не подолана роз'єднаність дій структур, відповідальних за здоров'я населення, не відповідає сучасним вимогам матеріально-технічна база медичних установ. Разом з тим наявні фінансові та матеріальні ресурси використовуються неефективно, посилюються диспропорції в наданні медичної допомоги.

У галузі зростає соціальна напруженість. Дедалі більшого поширення набуває тіньова сторона оплати медичних послуг. Нові соціально-економічні умови, обумовлені ринковими відносинами, вимагають реформування і системи охорони здоров'я.

Існують різні рівні і види розподілу ресурсів. Тому при формуванні медичних послуг слід враховувати різні аспекти.

З географічної точки зору існує: Розподіл ресурсів між різними територіями країни; Розподіл ресурсів всередині територій.

З точки зору медичних технологій існує: Розподіл ресурсів між видами медичної допомоги (стаціонарна, амбулаторно-поліклінічна); Розподіл ресурсів між інтенсивною допомогою і доліковуванням; Розподіл ресурсів між різними медичними спеціальностями всередині видів; Розподіл ресурсів між різними медичними технологіями всередині кожної спеціальності.

З точки зору видів витрат можна виділити: Розподіл ресурсів на поточну медичну допомогу; Розподіл ресурсів на капітальні вкладення (розвиток).

З соціальної точки зору можна виділити: Розподіл ресурсів для малозабезпечених; Розподіл ресурсів для високозабезпечених.

Прийняття рішень за всіма видами розподілу може здійснюватися в різних системах охорони здоров'я на різних рівнях – від урядового рівня до рівня особистості.

При цьому важливо, які принципи суспільство прагне реалізувати, вибираючи ті чи інші рішення. На перше місце може бути поставлена вимога справедливості або вимога ефективності. Найчастіше робиться спроба врахувати обидві вимоги. Але саме поняття справедливості може мати безліч тлумачень. Розглянемо лише деякі з них. Так, при чисто ринкової орієнтації суспільство може вважати справедливим, щоб кожен його член отримував медичну допомогу в тому обсязі, в якому він здатний її купити.

При чисто соціальної орієнтації всі члени суспільства, незалежно від того, скільки вони вкладають в охорону здоров'я (через внески, податки) отримують однакову медичну допомогу при однакових станах в однакових умовах.

Чи не функціонують і чисто соціальні системи, засновані на централізованому плануванні і розподілі ресурсів, оскільки особи, наділені владою, завжди роблять для себе виключення, маючи безкоштовний доступ до медичної допомоги, яка за рівнем в кілька разів вище доступною іншим. Крім того, навіть в чисто соціальному суспільстві завжди знаходяться люди, для яких їх здоров'я представляється найвищою цінністю, і вони готові платити і платять за медичні послуги вищої якості (правда, не завжди офіційно).

Компромісним є варіант надання медичної допомоги, яку суспільство вважає за необхідне надати кожному члену, на умовах соціальної справедливості – однакова допомога при однакових станах в однакових умовах незалежно від доходу. Такий принцип реалізується системами соціального (обов'язкового) медичного страхування. Однак суспільство враховує інтереси і високозабезпечених його членів, дозволяючи їм за додаткові кошти через добровільне медичне страхування отримувати кращу медичну допомогу в кращих умовах. У розвинених багатих країнах в систему соціального страхування включені, як правило, будь-які доступні всім медичні технології, але високозабезпечені громадяни мають можливість більш широкого вибору (наприклад в Німеччині – вибору лікаря в стаціонарі), позачергового отримання планової медичної допомоги, кращі сервісні умови. Менш багаті країни включають в обов'язковий пакет послуг (програму обов'язкового медичного страхування) в повному обсязі види медичної допомоги.

Література

1. Долот В. Д. Основні напрями та пріоритети реформування сфери охорони здоров'я України [Електронний ресурс] / В. Д. Долот // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – № 12. – Режим доступу: <http://www.du.nauka.com.ua>. – Заголовок з екрана
2. Ефективне управління медичними закладами. Можливості MIC. URL: <https://euromd.com.ua/post-8164-efektivne-upravlinnya-medichnimi-zakladami-mozhливosti-mis>

Тустановська Н.П.,
студ. гр. УАПУ-213,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – д.е.н., професор
Подольчак Н.Ю.,
завідувач кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ

Загальносвітова тенденція інформатизації закономірно торкається і сфери державного управління. Соціальне управління в цілому, і державне управління зокрема, досить істотно залежать від швидкості та якості отримання різного роду інформації про стан керованого середовища, нагромадження ресурсів, завдяки яким можна своєчасно прийняти необхідне рішення.

Основною умовою для створення ефективних механізмів взаємодії органів державного управління й суспільства є інформатизація всіх процесів, що присутні в повсякденній діяльності органів державної влади. На порядок денний в Україні постало питання інтенсифікації впровадження і розвитку електронного урядування в усіх сферах суспільства, однією з важливих складових якого є електронний документообіг.

Документообіг і організація управлінського процесу тісно пов'язані між собою і взаємозалежні. Від чіткості й оперативності руху, опрацювання документів та їх передавання на виконання залежить швидкість отримання інформації, необхідної для прийняття управлінського рішення. Недостатньо продуманий документообіг спричинює в установі зволікання з виконанням: на передавання документів з однієї інстанції до іншої витрачається в кілька разів більше часу, ніж на роботу з ними. Невпорядкованість документообігу знижує ефективність праці управлінського апарату [2, с.17].

Технології створення електронних документів дають змогу не тільки застосовувати їх на рівні із документами на папері, а й отримати якісно нові можливості їх опрацювання. Упровадження систем електронного документообігу у діяльність органу державної влади допоможе прискорити оброблення інформації в ньому, між та всередині його підрозділів, покращити та прискорити процес ухвалення управлінського рішення, його якість, посилити контроль за його виконанням, покращити взаємодію та координацію безпосередньо між органами влади.

Автоматизація документообігу являє собою складну організаційно-технічну систему, що забезпечує процес створення, управління доступом і поширення електронних документів, контроль над потоками документів в організації [5].

На сьогодні в більшості установ державної влади впроваджено системи автоматизованого документування, що створюють сприятливі технологічні передумови для переходу державних органів на електронний документообіг та впровадження системи електронного документування. З огляду на існування змішаного документообігу постають проблеми розроблення відповідних стандартів з електронного документування, чітких правил взаємодії органів державної влади та суб'єктів господарювання, а також вдосконалення програмного забезпечення в установах державної влади з метою усунення недоліків, що виявляються у складнощах неповної інтеграції їх у внутрішню систему електронного документообігу; крім того, одним із завдань, яке також потребує вирішення, є сумісність даних для різних систем [6, с.2].

Разом з якісними змінами у процесах управління, зумовленими інтенсивним впровадженням сучасних інформаційних технологій, посилюється небезпека несанкціонованого втручання в роботу інформаційних систем, що може призвести до розголошення, втрати або викривлення конфіденційної чи таємної інформації. Тож особливого значення серед основних напрямів удосконалення організаційно-правового механізму розвитку електронного документування набуває вирішення питання дотримання інформаційної безпеки та захисту електронної інформації від несанкціонованого використання.

Проблемним питанням при веденні документообігу є також необхідність створення електронних архівів для довгострокового зберігання електронних документів, визначення порядку передачі електронних документів на зберігання, підтримки їх в актуальному стані та забезпечення доступу до них.

Література

1. Документообіг в установі: організація та структура. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://sites.google.com/site/dokumenttoobigvustanovi/>
2. Сельченкова С. В. Діловодство: Практичний посібник. – К.: Видавництво "Інкунабула" 2009. – 480 с.
3. Документообіг як складова документального забезпечення управлінської діяльності організації. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://sites.google.com/site/dokumenttoobigvustanovi/home/dokumenttoobig-ak-skladova-dokumentnogo-zabezpecenna-upravlinskoie-dialnosti-organizacij>
4. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – К., 2017. Частина 9: Електронний документообіг. Реінжиніринг адміністративних процесів в органах публічної влади / [С.П. Кандзюба, Р.М. Матвійчук, Я.М. Сидорович, П.М. Мусієнко]. – К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. – 64 с.
5. Електронний документообіг та захист інформації: навч. посібн./О.Б. Кукарін / За заг. Ред. Д. держ. упр., професора Н.В. Грицяк –К.: НАДУ, 2015. -84с.
6. Деякі аспекти практичного впровадження системи електронного документування в органах державної влади. Сабурова Г.Б. – Теорія та практика державного управління 2(61)/2018.

Удичка З.В.,

студ. гр. УАі-22,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Дорош І. М.

старший викладач кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту

ЗАХОДИ «РЕАНІМАЦІЇ» МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Тема «реанімації» малого бізнесу на даний час є актуальною як ніколи. За першої хвилі коронавірусної хвороби (COVID-19) в Україні надзвичайно велика кількість малих підприємств зазнало непоправних втрат, що є величезним мінусом для економіки країни. Тимчасові зупинки їх діяльності призводять до сплеску безробіття в країні. Грошові запаси коштів у населення скорочуються, а, відповідно, купівельна спроможність населення падає. Від цього страждають усі: не тільки бізнес чи прості громадяни, а й економіка усієї країни в цілому.

Так у рамках діалогу з підприємцями стало відомо про найпоширеніші проблеми, з якими сьогодні стикаються вітчизняні малі та середні підприємства. Це, зокрема:

- неможливість вчасно та в повному обсязі виплатити зарплату найманим працівникам;
- відсутність механізму повного звільнення від орендної плати на період форс – мажору підприємств, які законодавчо обмежені у діяльності;
- відсутність програм дотацій для малого бізнесу та антикризового кредитування банками;
- надмірне податкове навантаження;
- безпричинне блокування реєстрації податкових накладних;
- штучне гальмування грошових переказів банківськими установами;
- невідповідність граничного порогу доходів для платників єдиного податку рівню девальвації національної валюти[3].

Усвідомлюючи проблеми, які постали перед вітчизняними малими підприємствами, Президент та уряд України прийняли пакет рішень, спрямованих на підтримку малого бізнесу. Такі заходи, безперечно, можуть дещо пом'якшити неминучі втрати малого бізнесу від економічної кризи, проте враховуючи його системні інституціональні проблеми, навряд

чи зможуть врятувати усі підприємства та їх працівників. У комплексі заходів державної підтримки бізнесу Україні варто розглянути досвід країн ЄС, які з поміж іншого запроваджують для своїх підприємців гранти та фінансові трансферти, в тому числі субсидії на виплату заробітної плати для найбільш постраждалих підприємств, та їх інформаційно-консультаційну підтримку[1].

Варто пам'ятати, що збереження робочих місць повинно стати пріоритетом антикризової програми, адже неможливо побудувати сильну економіку в країні з високим рівнем безробіття[2].

Автори проекту «#Бізнес_реанімація» сформулювали 5 ініціатив до уряду:

1. Мінімізувати загальний податковий та фінансовий тиск на малий та середній бізнес.
2. Забезпечити можливість отримання кожним підприємством овердрафту, сума якого має розраховуватися відповідно до обсягу зареєстрованих цим підприємством у I кварталі 2019 року податкових накладних.
3. Стимулювати розвиток онлайн-бізнесу та малих підприємств.
4. Запровадити кредитні проекти зі збереження вітчизняного економічного потенціалу.
5. Відтермінувати сплату ЄСВ на півроку. Податок має бути задекларований, але сплата (без пені та штрафних санкцій) відбудеться після виходу країни з карантину[1].

Отже, впровадження запропонованих заходів дасть можливість зменшити навантаження на малий та середній бізнес у період карантинної кризи. Окрім цього стимулювання розвитку нових видів бізнесу чи форм його ведення дозволить диверсифікувати ризики втрат та банкрутства. Адже на сьогоднішній день заходи «реанімації» малого та середнього бізнесу – це перший крок до «реанімації» вітчизняної економіки загалом та можливості підвищення добробуту населення у складний для світу час.

Література

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України № 540-IX від 30 березня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20>.
2. Васильченко Г. Нова реальність. Як уникнути економічного колапсу? URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/koronavirus-ta-biznes-8-krokv-yak-uniknuti-katastrofi-ostanni-novini-50080765.html> (дата звернення: 20.04.2020).
3. Олександр Кучеренко. Організатори проекту #Бізнес_Реанімація запропонували українському уряду заходи з порятунку малого й середнього бізнесу. Інформаційне агентство УНІАН URL: <https://www.unian.ua/economics/other/10950263-organizatori-proektu-biznes-reanimaciya-zaproponovali-ukrajinskomu-uryadu-zahodi-z-poryatunku-malogo-y-serednogo-biznesu.html>

Цихоня Т.С.,

студ. гр. УАі-22,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Дорош І.М.,

старший викладач кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ НА ВІТЧИЗНЯНУ ЕКОНОМІКУ

Початком негативних тенденцій, які сколихнули світові ринки на початку березня, стала епідемія коронавірусу COVID-19. Тема впровадження карантинних заходів внаслідок COVID-19 залишається актуальною як для здоров'я людей, так і для економіки загалом. Адже кількість нових захворювань з кожним днем зростає, а, разом з тим, й впровадження карантинних обмежень. Однак кожна криза – це час не лише для випробувань, але й для пошуку нових можливостей.

Період пандемії суттєво вплинув на тенденції розвитку не тільки вітчизняної економіки, а й світової загалом. Перш за все, це пов'язано із впровадженням суворих карантинних заходів, до яких вимушено вдалися уряди багатьох країн. Окремі компанії перевели своїх працівників на дистанційний режим, інші – змушені відправляти персонал у відпустку. Все це негативно позначається на добробуті населення, їх фінансовому становищі та призводить до скорочення попиту на низку товарів і послуг.

В результаті поширення коронавірусної хвороби такі світові компанії, як Apple, Toyota, Starbucks, McDonald's та Volkswagen, призупинили обсяги виробництва та продаж в Китаї. Під загрозою опинилися світові виробничі ланцюжки – від електроніки й авто до курятини. Провідні авіакомпанії світу тимчасово скасували рейси до Китаю та суттєво зменшили кількість рейсів до інших країн світу. Негативні наслідки зачіпили також ситуацію на світових фондових ринках [1].

Те, що вітчизняна економіка знизил темпи зростання, вже очевидний факт. Адже ми залежні від ситуації на світовому ринку. Суттєве уповільнення зростання ВВП відбулося ще в середині 2019 року. Спотерігалось також стрімке падіння промислового виробництва протягом 7 місяців 2019 – з червня по грудень. У грудні 2019 року падіння промисловості склало – 8,3% по відношенню до грудня 2018 року. При такій динаміці у промисловості це не могло не позначитись на показнику ВВП, який займає близько 24% промислового виробництва [2].

Варто також відмітити, що тимчасове скасування податку на землю та нерухомість у період карантину в Україні спричинило негативні наслідки для місцевих бюджетів. Державний бюджет також зазнає втрат від нестачі надходжень через податки, адже обсяги діяльності вітчизняного бізнесу суттєво зменшились. Окрім цього, вплив коронавірусу відчула валютна система України. Курс долара зріс майже до 30 грн, що є дуже несприятливим для української економіки. Проблеми в економіці вже відчуває і населення. Ціни на продовольчі товари зросли в середньому на 10-15% (цукор – на 9%, макаронні вироби – на 9,5%, пшенична крупа – на 11%)[2].

Економіка України залежна від попиту на експортну продукцію, який в умовах світової кризи падає. Це, своєю чергою, призводить до недоотримання необхідного обсягу іноземної валюти, скорочення робочих місць, а отже, цілковитого сповільнення економіки. В умовах подальшого поширення COVID-19 в Україні, як і у світі в цілому, спостерігатиметься і сповільнення обсягів будівництва, скорочення автодорожніх ремонтів тощо.

Як зазначають експерти, позитивним є те, що попит на аграрну продукцію (яка складає 40 % експорту України) не скоротиться, не передбачається і падіння цін на неї. Водночас окремі країни можуть обмежити ввіз продукції іноземного походження з метою недопущення поширення вірусу.

Експерти Atlantic Council підготували добірку принципів, які допоможуть українській економіці знову стати на ноги після пандемії коронавірусу, зокрема [3]: 1. Підтримка малого та середнього бізнесу. 2. Сприяння розвитку громадянського суспільства. 3. Створення сприятливих умов для іноземного бізнесу та туризму.

Через невизначеність у зв'язку зі стрімким розвитком подій навколо коронавірусу важко прогнозувати конкретні цифри економічних втрат. Але відомо точно, що необхідне прийняття правильних державно-управлінських рішень, які будуть спрямовані не лише на подолання криз та впровадження механізмів антикризового управління, але й на попередження криз, що дозволить своєчасно визначити шляхи їх вирішення.

Література

1. *Втеча від стабільності: як коронавірус вплине на економіку світу, Європи та України.* URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2020/03/3/7107022/>.
2. *У КМДА підрахували збитки від коронавірусу в Києві.* URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/20/novyna/finansy/kmda-pidraxuvaly-zbytly-koronavyrusa-kyievi>.
3. *Даниленко Ю. Приводи для оптимізму, міфи та економічні наслідки. Коронавірусний дайджест № 3.* URL: <https://voxukraine.org/uk/privodi-dlya-optimizmu-mifi-ta-ekonomichninaslidki-koronavirusnij-dajdzhest-3/>.

НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Ефективна діяльність комерційних банків – найважливіша умова подальшого економічного розвитку країни. У міру вдосконалення ринкових умов господарювання у вітчизняній банківській системі виникає необхідність впровадження інноваційних технологій, сучасних методів і моделей управління, спрямованих на підвищення її конкурентоспроможності.

Особливе значення для досягнення довгострокових цілей та сталого розвитку комерційних банків мають сучасні інноваційні технології, що дозволяють вітчизняним банкам удосконалювати і підвищувати ефективність послуг, що надаються, створювати конкурентні переваги і зміцнювати своє становище на ринку.

Безпосередній вплив на розвиток інноваційних банківських технологій надає сучасна ситуація на фінансових ринках.

Щодо об'єкта дослідження, то ПриватБанк має статус одного з найбільш інноваційних банків світу. Серед основних досягнень слід відзначити те, що банк одноразові SMS-паролі використовує вже понад 10 років. Важливим сучасними інноваціями стали інноваційні такі продукти: платіжний мінітермінал; вхід в Інтернет-банк через QR-код; онлайн-інкасація; мобільних додатків.

Сучасний етап розвитку Приватбанку характеризується виявленням трьох головних тенденцій: зростанням ролі і частки інноваційних технологій, збільшенням обсягу і різноманітності банківських послуг, створенням нових сегментів ринку обслуговування населення.

В даний час банки багатьох розвинених країн переходять на дистанційне обслуговування клієнтів. Все більше операцій клієнти виконують не в відділенні банку, а через інтернет. Саме такої стратегії дотримується і керівництво Приватбанку. Перехід банківської системи до дистанційної форми обслуговування викликаний наступними причинами: змінами способу життя населення; – впливу пандемії; впровадженням нових інформаційних технологій; автоматизацією банківських транзакцій.

Згрупуємо основні інноваційні продукти, запропоновані керівництвом Приватбанку.

Таблиця 1

Основні інновації Приватбанку

Вид інновації	Суть інновації
Інтернет-банкінг	Використання інтернет технологій для здійснення операцій та споживання банківських продуктів
Мобільний банкінг	Контроль за рухом коштів на карткових рахунках за допомогою додатку для мобільного телефону
Приват-24	Додаток для клієнтів Приватбанку, за допомогою якого є можливість здійснення банківських операцій цілодобово
POS-термінали в торговельних мережах	Можливість самостійного обслуговування через термінали, встановлені в мережах торгівлі
Віртуальна картка	Застосування технології безконтактної оплати NFC або за допомогою використання технології оплати Qr – кодом
Електронний залишок	Зарахування решти коштів за бажанням клієнта на рахунок мобільного пристрою та інші види послуг (благодійність, повернення на карту тощо)
Гібридні депозити	Розподіл вкладу між депозитом та купівлею сертифікатів інвестиційного фонду
Комбіновані депозити	Використання овердрафту або звичайного кредиту за зниженою відсотковою без розірвання договору банківського вкладу

Вид інновації	Суть інновації
Cashmanagement	Управління своїми рахунками та фінансовими показниками великими корпоративними клієнтами
Peer-to-Peer	Створення платформи для кредитування без залучення фінансового посередника
Цифровий безконтактний гаманець	Розрахунок безконтактно за допомогою мобільного пристрою. Використовується за допомогою платформи MastercardEnablementDigitalService (MDES)

Дистанційне обслуговування має безліч переваг. Наприклад, швидкість, легкість і ясність в управлінні, отримання послуги або інформації без візиту в банк. Але така форма обслуговування має і слабкі сторони. Дистанційна система не дозволяє працівникам банку мати особистий контакт з клієнтами. Тому в даний час ведеться удосконалення банківських установ, що базується на дистанційній візуальному зв'язку з клієнтами. Планується втілити цю ідею за допомогою відеотерміналів, які в подальшому замінять звичайні банкомати.

Література

1. Приват Банк увійшов у топ-25 найбільших банків Центральної та Східної Європи. Архівовано 18 вересень 2016 у Wayback Machine. privatbank.ua, 14 липня 2016
2. Inter Fax-Україна. Приват Банк і Union Pay International домовилися про стратегічне партнерство (ua). Процитовано 2018-07-05.
3. ПриватБанк бореться з чергами і вчить клієнтів Інтернет-банкінгу за допомогою iPad // 24 канал, 11.06.2014

ПІДСЕКЦІЯ 2

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Арович Н.М.

студ.гр.ОП-13

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Пушак Г.І.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день економіка України потерпає від величезних збитків, нанесених корупційною діяльністю, саме тому ця тема є досить актуальних для нашої держави.

Корупція (лат. *corruptio* – підкуп, хабар) – неправомірна діяльність у сфері політики та державного управління, яка полягає у використанні посадовими особами доручених їм прав та владних можливостей для особистого збагачення.

Загалом, громадяни України вважають, що головними причинами розквіту корупції в Україні є те, що посадові особи розглядають свої посади як інструмент для одержання особистої вигоди, а контроль за діями таких осіб з боку правоохоронних органів є неадекватним.

Найбільш негативні наслідки впливу корупції на економіку:

- розширення тіньової економіки. Це призводить до зменшення податкових надходжень до бюджету, як наслідок, держава втрачає фінансові важелі управління економікою, загострюються соціальні проблеми через невиконання бюджетних зобов'язань;
- порушуються конкурентні механізми ринку, оскільки часто у виграші залишається не той, хто конкурентоспроможний, а той, хто незаконно зміг отримати переваги. Це спричиняє зниження ефективності ринку та дискредитацію ідей ринкової конкуренції;
- уповільнюється поява ефективних приватних власників, насамперед через порушення під час приватизації, а також штучних банкрутств, як правило, поєднаних з підкупом чиновників;
- неефективно використовуються бюджетні кошти, зокрема під час розподілу державних замовлень та пільг;
- в агентів з'являється зневіра до здатності влади встановлювати, контролювати та дотримуватися чесних правил ринкової гри;
- погіршується інвестиційний клімат, наслідком чого є невирішені проблеми подолання спаду виробництва, оновлення основних фондів тощо.

У своєму дослідженні для Світового банку економіст Якоб Свенссон робить висновок: «Корупція – це не причина, а наслідок погано працюючих політичних, економічних і культурних інститутів. Корупція з'являється як відповідь на недосконалість законодавства та державних інституцій. Саме тому найбільш корумповані країни – це країни, які лише будуть системою управління» [1]. Це твердження можна застосувати і до України, адже зменшити прояв корупції можна лише застосувавши добре організовану та дієву систему управління, спрямовану на зменшення кількості правопорушень.

Залежно від характеру, мотивації чи спрямованості корупційні правопорушення поділяються на:

- 1) корупційні діяння;
- 2) інші правопорушення, пов'язані з корупцією.

Інакше кажучи, це правопорушення, в основі яких лежать:

1. Зловживання службовою особою владою або службовим становищем;
2. Корислива мета або інша особиста зацікавленість.

Корупція має пряме відношення до тіньової економіки.

Тіньова економіка – це економічна діяльність, суб'єкти якої уникають офіційного обліку та сплати податків. За характером діяльності та джерелами доходів зазвичай розрізняють три види тіньової економіки:

- неформальна економіка;
- прихована економіка;
- кримінальна економіка.

Причини виникнення тіньової економіки:

1. Недосконалість законодавства, насамперед податкового;
2. Корупція у системі державного управління;
3. Суто людські вади (жадібність, правове невігластво тощо) [2].

Корупція є однією з найсерйозніших загроз довготерміновому сталому розвитку економіки нашої країни, формує передумови для стратегічного відставання України від провідних економічних держав світу.

Підсумовуючи вище наведене, слід зазначити, що у ефективній боротьбі з корупцією без кардинальних і структурних реформ не обійтись. Потрібно глобально і кардинально змінювати правила при розподілі бюджету і веденні бізнесу так, щоб процедури і алгоритми були прості, прозорі і залишали мінімум можливостей для виникнення корупції. Лише тоді можна сподіватися на дуже швидке зростання економіки.

Література

1. Пластун М. *Негативний вплив корупції на зростання економіки? Існує багато "але". URL: <https://ua.112.ua/mnenie/nehativnyi-vplyv-koruptsii-na-zrostannia-ekonomiky-isnuie-bahato-ale-507543.html>.*
2. *Центр протидії корупції. URL: <http://antac.org.ua>.*

Бардак Б. Б.,

студ. гр. ФБ-11

Національний університет “Львівська політехніка”

Науковий керівник – Іваницька Н.Б.

асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РИЗИКИ ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ

Історія останніх фінансових криз свідчить, що в багатьох країнах їх причиною була поява нових інноваційних продуктів, технологій або різке зростання попиту на нерухомість. Наслідком цього стає підвищення дохідності в галузях їх виробництва, що викликає міжгалузеве переливання капіталу. Відбуваються великі капіталовкладення у інноваційну галузь, при цьому відбувається викачування капіталу з інших галузей. Комерційні банки під впливом оптимістичних прогнозів розширюють ризикові операції, які переважно не виправдовують надій, і призводять до послаблення банківської системи [1].

Ризики фінансово – економічних криз вирізняються від інших ризиків складністю передбачення, більшою ймовірністю, одночасністю та частотою виникнення і труднощами подолання. Слід відзначити, що донедавна світова наука аналізувала ризики економічні та фінансові окремо, відносячи їх до різних класів.

Розглянемо ризики фінансово-економічних криз на прикладі кризи 2008 року в Україні згідно [1]:

- Знецінення національної валюти і дестабілізація курсу гривні.
- Збільшення рівня інфляції.
- Зменшення міжнародних резервів Національного банку України.
- Збільшення зовнішнього та внутрішнього державного боргу України.
- Криза банківського сектору України.
- Незадовільний стан платіжного балансу держави.

- Стрімке погіршення стану зовнішньоторговельного балансу України.
- Поступова руйнація державних фінансів.
- Фактичне банкрутство Пенсійного фонду України.
- Падіння ВВП та інших економічних показників.
- Збільшення рівня безробіття.

Література

1. *Фінансово-економічні ризики розвитку України в умовах сучасної кризи* – [Інтернет ресурс]. – Режим доступу: <http://soskin.info/news/2896.html>

Блават А. А.,

студ. гр. ФБ-14,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Рисін М. В.,

к.е.н., доцентка кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВНЕСОК РОБЕРТА ШИЛЛЕРА В ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ ЦІН НА АКТИВИ

Сьогодні у міжнародному економічному просторі функціонують різноманітні економічні теорії, які забезпечують розвиток та функціонування грошово-кредитної політики. Визначне місце у переліку основних методів, що застосовуються у методології комплексного економічного дослідження задля точного знання, збирання фактів, об'єктивної обґрунтованості висновків, які містять відомості прикладного як практичного, так і науково-теоретичного характеру, відводиться емпіричному економічному аналізу. Емпіричний економічний аналіз забезпечує опрацювання емпіричної економічної інформації яка отримана безпосередньо з реальної практики[1].

Передумовою здійснення теоретичного аналізу, дослідження та опису економічних процесів, який можливий за умови наявності опрацьованого, систематизованого, упорядкованого формальними методами емпіричного матеріалу, визначена потреба у вивченні емпіричного аналізу в історичній ретроспективі, усвідомлення його специфіки, загальних тенденцій розвитку задля ефективної екстраполяції у сучасну реальність.

Проблема розвитку емпіричного аналізу є предметом перманентного наукового пошуку дослідників у цій галузі знань. У наявному переліку досліджень чільне місце займає дослідження Роберта Шиллера, за яку йому, разом із Юджином Фамі та Ларсом-Пітером Гансеном присуджена Нобелівська премія у 2013 році у галузі економіки. Підставою такого рішення стала визначена експертами важливість відзначених праць, в котрих закладено основи сучасного розуміння вартості активів [2]. Перспективність таких знань визначена критично важливими для бізнесу і, зокрема, для функціонування фінансових ринків.

Підставою такого рішення, як зазначили в Нобелівському комітеті, стало те, що кожен з відзначених учених в окремих працях, заклали основи «сучасного розуміння вартості активів». Загалом, було досліджено як нова інформація змінює вартість активів у перспективі та як ціна на активи може бути реалізована до та після оголошення або здійснення грошово-кредитної політики [2]. Вважається, що саме такий підхід є основою успішного запозичення, кредитування та прийняття інвестиційних рішень, а, відтак, дає змогу краще розуміти і передбачати розвиток фінансових ринків. Основу методології досліджень Роберта Шиллера складає використання емпіричного економічного аналізу задля пошуку шляхів управління ризиками у сфері фінансів. Зокрема, наприкінці ХХ сторіччя йому вдалося встановити залежність між різними компонентами прибутковості фондового ринку і самою прибутковістю. Саме Шиллером запропоновано емпіричний метод моделювання, що є основою подальшого прогнозування прибутковості фондового ринку на основі використання змінного середнього прибутку [3].

Аналітики, інвестори і керуючі активами компанії активно користуються запропонованою Шиллером формулою визначення довгострокової вартості компанії. Сутність його

методу полягає у тому, що емпіричні відомості щодо відношення капіталізації до прибутку враховується за період десятиріччя, на протигагу традиційному використанню даних за рік чи квартал. І саме це, як було доведено, дозволяє частково усунути тимчасові коливання фінансових активів [2].

Емпіричним аналізом довгострокових трендів і змін цін на активи дозволив Шиллеру виявити «технологічний колапс» у 1990-і, та колапс на ринку нерухомості в 2000-і роки [3]. Аналізом економічної системи в цілому ученому вдалося ідентифікувати настання фінансових криз.

Отже, за результатами пошукових досліджень, на підставі підсумків та узагальнювання матеріалів короткого екскурсу щодо внеску Роберта Шиллера в емпіричний економічний аналіз, визначено теоретичне і практичне значення використання емпіричного аналізу рівня зміни цін на фінансових ринках з метою ідентифікації кризових явищ в економіці та їхнього передбачення. Застосування Шиллером такого методу економічного дослідження мало визначне місце щодо отримання інформації щодо настання кризових явищ у стані фінансових активів, оцінки та наукового прогнозування їхніх можливих масштабів. З позицій їхньої практичної реалізації, теоретичне та прикладне значення зазначеного полягає у своєчасній можливості прийняття відповідних економічних рішень.

Література

1. *Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1.* / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр "Академія", 2000. 864 с.
2. Akerlof G.A., Shiller R.J. *Animal Spirits: How Human Psychology Drives the Economy, and Why It Matters for Global Capitalism* // Princeton University Press, 2010. – 264 p.
3. Fabozzi J., Modigliani E. *Capital markets: institutions and instruments* (2nd Edition. Prentice Hall Inc, 2006. – 768 p.
4. Robert J. Shiller – Wikipedia .– [Electronic resource] – Access mode: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_J._Shiller

Вакшинська Н.Ю.,

студ. гр. МК – 22

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Гошовська О.В.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ

У бізнесі розбіжності та судові процеси можуть виникати з багатьох різних причин, що часто призводить до додаткових викликів. Власники підприємств стикаються з безліччю проблем, однак прояви недобросовісної конкуренції може бути особливо складними для боротьби.

Одним із способів недосконалої конкуренції є порушення прав на використання торгової марки. Різні компанії можуть мати торговельну марку, слово або фразу, що представляють її в очах громадськості. Якщо при цьому інша компанія використовує подібну торгову марку, це може заплутати споживачів. Крім того, це може в подальшому знизити репутацію марки та призвести до ускладнень у продажі товарів чи послуг. Так, південнокорейський ресторан смаженої курки програв битву за торговельну марку з дизайнером Louis Vuitton. Суд виніс рішення на користь дизайнера, визначивши, що назва ресторану Louis Vuitton Dak занадто схожа на Louis Vuitton. На додаток до порушення назви, логотип та упаковка ресторану точно відображали знакові образи дизайнера. Врешті-решт ресторан зазнав ще 14,5 мільйонів штрафу за невиконання, після зміни назви відразу після першого рішення на LOUISVUI TONDAK.

Ще одним поширеним способом недосконалої конкуренції є неправомірне привласнення комерційної таємниці. Комерційна таємниця – це, зокрема, рецепт, процес або метод

виробництва. Коли ноу-хау щодо надання послуг або виготовлення товару перестають бути приватними або розголошуються громадськості, конкурентна перевага втрачається. Якщо компанія не може утримати клієнтів після привласнення, вона буде зазнавати втрат на ринку. Існує багато прикладів комерційних таємниць, які стосуються матеріальних чи нематеріальних активів. Наприклад, алгоритм пошуку Google Inc. існує як інтелектуальна власність. Секретна формула напою Кока-Коли, яка зачинена у сховищі, є прикладом комерційної таємниці, яка є формулою чи рецептом. Оскільки цей рецепт не був запатентований, він ніколи не був розкритий. Список бестселерів New York Times є прикладом комерційної таємниці процесу.

Інший метод недобросовісної конкуренції – неправдива репрезентація та неправдива реклама, способи неправдивого подання інформації щодо пропонованих товарів та послуг. Це може включати оманливу гарантію, що додається до об'єкта, або гарантію щодо того, що товар або послуга можуть надати споживачам. Так, компанія енергетичних напоїв Red Bull отримала позов до суду у 2014 році через її гасло "Red Bull дає вам крила". Слоган, який компанія використовує майже два десятиліття, поєднується із заявами про те, що кофеїновий напій може покращити концентрацію споживача та швидкість його реакції. Б. Караєтерс був одним із кількох споживачів, які порушили справу проти австрійської компанії з виробництва напоїв; він повідомив, що протягом 10 років є постійним споживачем Red Bull, але у нього не розвиваються "крила" і не виявляються ознаки поліпшення інтелектуальних або фізичних здібностей. Компанія врегулювала колективну справу, погодившись виплатити максимум 13 мільйонів доларів, включаючи 10 доларів кожному споживачеві США, який купував напій починаючи з 2002 року. Такий розмір компенсації є безпрецедентним, однак наводить на думку про важливість інформації, яку надають компанії щодо своїх продуктів, та юридичні зобов'язання, що виникають виходячи з такої інформації.

Незалежно від того, чи компанія зазнає звинувачень у проявах недобросовісної конкуренції, чи сама має фінансові збитки внаслідок нелегітимної поведінки іншого бізнесу, важливо знати свої права та робити все можливе для захисту своїх інтересів. В Україні існує низка законів, знання яких дозволяє захищатися від проявів недобросовісної конкуренції, а також процедури звернення до органів, відповідальних за розгляд справ щодо випадків недобросовісної конкуренції та застосовує заходи відповідальності за їх вчинення у межах своїх повноважень [5].

Література

1. *Examples of Unfair Competition [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://www.hg.org/legal-articles/examples-of-unfair-competition-against-small-businesses-46770>.
2. *9 Nasty Trademark Infringement Cases – and How to Avoid Them [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://www.trademarknow.com/blog/9-nasty-trademark-infringement-cases-and-how-to-avoid-them>.
3. *Trade Secret [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://www.investopedia.com/terms/t/trade-secret.asp>.
4. *18 false advertising scandals that cost some brands millions [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://www.businessinsider.com/false-advertising-scandals-2016-3#red-bull-said-it-could-give-you-wings-3>.
5. *Захист від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: https://protocol.ua/ua/zahist_vid_nedobrosovisnoi_konkurentsii_u_sferi_intelektualnoi_vlasnosti/.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АВІАТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Серед усіх видів транспорту саме авіація має найбільші перспективи розвитку, а авіаперевезення, в свою чергу, будуть однією з головних ланок логістичного ланцюга. Основним суб'єктом авіалогістики є авіатранспортні підприємства. Україна володіє досить потужним потенціалом та має наукову і промислову базу, що представлено 25 підприємствами, які можуть розробляти й удосконалювати авіаційну техніку. Незважаючи на досить складні економічні обставини, Україна поки ще зберігає свій базовий науковий, технічний і виробничий потенціал, що дав змогу розробити і сертифікувати за останній час кілька зразків техніки цивільної авіації, яка конкурує зі своїми світовими аналогами. Авіаційна галузь складається з літакобудування та авіаперевезень

2020 рік став кризовим для авіаційної галузі України – почався з жахливої катастрофи, літак МАУ рейс Тегеран-Київ був збитий іранськими ППО вранці 8 січня. Далі – запроваджені обмеження для перельотів над територією Ірану та Іраку, що з закриттям російського авіапростору майже повністю зробило неконкурентним азійський напрямок для українських авіакомпаній.

Протягом останніх п'яти-десяти років українська авіаційна галузь динамічно розвивалася, і щойно вона нарешті почала гідно конкурувати з представниками авіаційної еліти світу, як зіткнулася з безпрецедентною кризою. Кількамісячна заборона авіасполучення паралізувала діяльність усіх учасників авіаринку: від агентств з продажу квитків до авіакомпаній, від підприємств, що забезпечують обслуговування і безпеку польотів, до аеропортів.

Галузь авіаційного транспорту найбільше постраждала від карантину у зв'язку з поширенням COVID-19, тому потребує системних заходів підтримки від держави та бізнесу. Експерти визначили потреби аеропортів на основі: оцінки поточної пропускної спроможності та стану об'єктів інфраструктури аеропорту, програм з вдосконалення та розширення, що знаходяться на етапі реалізації, та пропускної спроможності, необхідних для задоволення очікуваного попиту пасажирів.

Нажаль, держава зробила дуже мало для підтримки українських аеропортів та авіакомпаній у цей кризовий час. Прийнято зміни до Повітряного кодексу України щодо вдосконалення механізму справляння державних зборів за кожного пасажирів, який відлітає з аеропорту України, та за кожен тону вантажу, що відправляється чи прибуває до аеропорту України. "Украерорух" залучив кредит на суму 25 млн євро від ЄБРР для поповнення обігових коштів, на виплату фонду оплати праці, сплату обов'язкових платежів та фінансування критично важливих для провайдерів аеронавігаційних послуг операційних витрат.

Уряду потрібно з Фонду боротьби з наслідками COVID-19 (витрачено 10% з 64 млрд. грн.): надати поворотну фінансову допомогу міжнародним аеропортам Львів та Бориспіль, державному підприємству обслуговування повітряного руху "Украерорух"; сприяти стабілізаційним кредитам українським авіаперевізникам з метою погашення заборгованості перед державними аеропортами Львів та Бориспіль, а також ДП "Украерорух"; стимулювати внутрішні авіаційні перевезення через скасування/зниження ПДВ на внутрішнє авіасполучення та скасування акцизу на авіаційне паливо.

Так, наприклад, Європейська Комісія погодила для Lufthansa 9 млрд. євро державної допомоги від урядів Німеччини, Австрії, Швейцарії, Бельгії та для KLM 3,4 млрд. євро від уряду Нідерландів.

Необхідно проаналізувати перспективи розвитку вантажних перевезень та можливості пілотних проектів концесії регіональних аеропортів. Пріоритетом розвитку авіатранспорту є підписання Угоди про спільний авіаційний простір між Україною та ЄС на саміті 1 жовтня 2020 року. Авіаційна галузь має швидко вийти з кризи, адже в 2014 році після втрати окупо-

ваних аеропортів Сімферополя, Донецька, Луганська та збитого російським військами літака Малазійських авіаліній МН 17 – вже через 2 роки авіаційні перевезення в Україні зростали найшвидше в Європі.

Головним вирішенням майже всіх проблем, що наявні на сьогодні в Україні, може бути саме фінансовий авіалізінг. Як показує світова практика, застосування цього механізму фінансування є досить успішним і має місце в країнах з різним рівнем економічного розвитку.

Література

1. *Центр транспортних стратегій: Перспективи розвитку авіаційної галузі України [Електронний ресурс].* – Режим доступу: https://cfts.org.ua/blogs/perspektivi_rozvitku_aviatsiyno_galuzi_ukrani_553

Добранюк К. О.

студ. гр. ОЕБ-19-1МЛ

ВСП «Інститут інноваційної освіти

Київського національного університету будівництва і архітектури»,

Київський національний університет будівництва і архітектури

Науковий керівник – Канцір І. А.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

Національного університету «Львівська політехніка»

СУЧАСНА ПАРАДИГМА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах ринкової трансформації, яка супроводжується глибокою політичною кризою, що спричинена військовими діями на частині території України нагальним виступає завдання гарантування безпечних умов життєдіяльності людини, адже, статтею 3 Конституції України визначено, що: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

Законом України «Про Національну безпеку України», визначено, що національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [69]. Оскільки, цим нормативно-правовим актом національні інтереси України трактовано, як : « ...життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян» [69], можемо стверджувати що забезпечення стійкого розвитку національної економіки на усіх її рівнях й здатність протидіяти будь-яким загрозам виступає предметом національної безпеки, а, отже, економічна безпека є складовою національної безпеки.

Уперше дефініція «економічна безпека держави» імплементована президентом США Ф. Рузвельтом, в контексті гарантування права особи на належне помешкання, якісну освіту, соціальний захист, розумний дохід в обмін на продукцію й сталий (достатній) рівень зайнятості населення. Офіційного трактування «економічній безпеці» надано шляхом ухвалення 1985 року на 40-й сесії Генеральної Асамблеї ООН резолюції про міжнародну економічну безпеку.

В наукових колах [3] домінують чотири концептуальні підходи до трактування сутності економічної безпеки:

- 1) економічна безпека, як механізм протидії екзогенним та ендогенним ризикам з метою забезпечення стійкого економічного розвитку;
- 2) економічна безпека, як інструмент гарантування економічної свободи будь-якому суб'єкту з метою його перманентного розвитку;
- 3) економічна безпека, як спосіб забезпечення конкурентного розвитку та утвердження національної економіки;
- 4) економічна безпека, як система захисту національних економічних інтересів.

Економічна безпека суб'єкта господарювання – це стан стійкого та ефективного функціонування підприємства, за умови оптимального розподілу ресурсів, ефективного використання потенціалу, гарантування конкурентоспроможності та здатності протидіяти системним ендегенним та екзогенним ризикам, для забезпечення максимізації прибутку у довгостроковому періоді.

Оскільки, економічна безпека підприємства є похідною від економічної безпеки держави, то і загрози системі економічної безпеки на мікрорівні формуються під впливом ризиків, домінуючими з яких, виступають: монополізація економіки, створення додаткових перешкод для вступу у галузь, підвищення рівня тінізації та криміналізації економіки, власний ризик (схильність підприємства до порушень) та ризик контролю. Оцінка рівня економічної безпеки здійснюється за допомогою інтегрального індексу економічної безпеки. Рівень економічної безпеки підприємства ґрунтується на тому, наскільки ефективно службам підприємства вдається вирішувати питання по виявленню, запобіганню та нейтралізації загроз, а в разі неможливості повністю уникнути загроз, значно зменшити негативний вплив на господарську діяльність підприємства. Виходячи з цього можна визначити наступні складові економічної безпеки підприємства: фінансова, інформаційно-аналітична, техніко-технологічна, кадрова, правова, силова та екологічна.

Визначення рівня економічної безпеки підприємства здійснюється з використанням різнопланових підходів, оцінювання результатів яких дає змогу прийняти неупереджене рішення щодо ефективності використання ресурсів, аналізу показників ефективності діяльності, інвестиційно-інноваційної активності та формування моделі економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Література

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР. Дата оновлення : 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13/sp:wide> (дата звернення: 29.10.2020 р.).
2. Про Національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р., № 2469-VIII. Дата оновлення : 24.10.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n35> (дата звернення : 30.10.2020).
3. Скорук О.В. Економічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6 (3). С. 39-42.

Дунаєвська А.В.,
студ. групи ОП-22

Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – С.О. Комаринець,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РОЗВИТОК РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ У СВІТІ

Міжнародна валютна система була запроваджена ще у 1867 році і з того часу вона є невід'ємною частиною будь-якої торгівельних та економічних зв'язків. У сучасному світі валютний ринок постійно розвивається. Вже у 2009 році з'явилася криптовалюта Bitcoin, яка стала першими «віртуальними» грошима. Окрім біткоіна до топ-5 криптовалют входять ефіріум, ріпл, лайткоін, DASH.

Криптовалюта – фінансова одиниця розрахунку, яка, на відміну від інших, не має фізичної варіації. Це повністю штучна платіжна система. Віртуальні гроші мають багато переваг перед паперовими, наприклад: відсутність інфляції, адже кількість криптовалют є обмеженою, і її не можна друкувати у значних кількостях, тому це захищає її від знецінення; децентралізація, оскільки вона немає ні кордонів, ні керівників системи. Існують лише конкретні власники, які можуть нею розпоряджатися; анонімність, бо немає жодних регла-

ментацій стосовно даних власника. Людина може просто відкрити свій рахунок, придбати валюту, здійснювати нею операції та не вказувати своїх даних. Тож саме завдяки цим перевагам криптовалюта набула великої популярності за останнє десятиліття. Проте, головним мінусом є вартість валюти. Наприклад, станом на 2020 рік 1 біткоїн коштує більше 13 тис. дол. США і його ціна не стабільна, вона коливається, залежно від попиту [1]. Чим більше людей хоче купити криптовалюту, тим вища ціна на неї, але купуючи криптовалюту, власник повинен розуміти, що ціна в будь-який момент може впасти і він зазнає збитків.

Оскільки біткоїн є першою криптовалютою, всі інші відштовхуються від його початкового коду. Через те, що таких віртуальних грошей можна згенерувати не більше 21 мільйона, то сам процес генерації стає щоразу складнішим і потребує все більших обчислювальних потужностей. В основному криптовалюту використовують в якості капіталовкладень через відсутність інфляції, адже власники не мають фізичного доступу до своїх заощаджень та можуть зберігати їх в так званому «інтернет-гаманці».

У криптовалюті є перспектива розвитку на світовому ринку. Вона дуже активно використовується користувачами і попит на неї стабільний. Біткоїн є найбільш затребуваною валютою, проте і інші валюти користуються попитом у певної кількості споживачів. Внутрішня політика будь-якої країни впливає на перспективу розвитку криптовалюти всередині неї. Наприклад, Китай та Росія повністю заборонили продаж та операції з «віртуальними» грошима, Японія позитивно прийняла криптовалюту і навіть дозволила легальні операції з нею на рівні з національною валютою держави, а ЄС навіть розглядає варіант використання біткоїну як засобу проведення внутрішніх та міжнародних операцій. Аналітична компанія Technology Strategies International прогнозує, що через п'ять років світовий ринок займуть «віртуальні» гроші, а паперові вже не будуть використовуватись. Тож організації, які займаються фінансовою діяльністю повинні готуватись до змін, які чекають на них в майбутньому. Комісія США з торгівлі товарними ф'ючерсами офіційно оголосила біткоїн біржовим товаром, а іспанська компанія Bitchain спільно зі стартапом ChipChar працюють над створенням великої мережі банкоматів з купівлі і продажу криптовалют.

В Україні старт популярності криптовалют датується 2014 роком коли прихильники створили громадську організацію BFU (Bitcoin Foundation Ukraine), основною метою якої було поширення, розвиток та вивчення біткоїна та інших віртуальних валют на території нашої держави. Криптовалюту в Україні можна заробити, купити або подарувати, проте проблематично розплатитися віртуальними грошима за товари чи послуги, лише одиниці онлайн-магазинів і підприємств зазначають на своїх сайтах, що приймають криптовалюту як оплату товарів чи послуг. У деяких країнах роботодавці вже виплачують своїм працівникам зарплати в криптовалюті, зазвичай тим, хто працює через інтернет, проте, в Україні така практика лише починає поширюватися. Купувати криптовалюту в Україні можна на різних біржах, в пунктах обміну, що не завжди вигідно, оскільки вони заробляють на різниці вартості, оптимальними є варіанти з біржами або купівля безпосередньо у продавця з гарною репутацією [2].

Отже, криптовалюта має великі перспективи розвитку, набуває широкої популярності у світі, у майбутньому стане заміною паперовим грошам і буде використовуватись у міжнародних розрахунках на світовому ринку.

Література

1. Курс біткоїна. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/ua/currency/crypto/bitcoin/>
2. Скромна чарівність біткоїна: українські реалії використання криптовалют. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/opinions/1428255-skromnoe-obayanie-bitkoinaukrainskie-realii-ispolzovaniya-kriptovalyut>

ТЕОРІЯ АУКЦІОНІВ: НОВИЙ ФОРМАТ ТА ДОСЯГНЕННЯ

У сучасному світі аукціони – один з найпоширеніших способів продати чи купити різноманітні товари та послуги. Зазвичай, при згадці слова «аукціон» на думку спадає продаж предметів мистецтва чи антикваріату, які належали відомим людям, але це не тільки так. Будь-який аукціон характеризується трьома факторами: формат аукціону; особливості об'єкту, що продається; інформаційна невизначеність.

Теорія аукціонів пояснює, як продавці та покупці поведуться за різних умов, від чого залежить фінальна ціна виставленого на аукціон товару чи послуги та як не переплатити за визначений товар.

Успішність аукціону для продавця товару та його покупця залежить від багатьох умов: типу аукціону, інформації, яку покупці знають про товар або послугу, кількості пропозицій, які покупці можуть зробити. Використовуючи теорію аукціонів можна виходити з аукціону «переможцем», укладати найбільш прибуткові угоди, збільшувати надходження до бюджету від приватизації чи від сплати податків.

Лауреатами Нобелівської премії з економіки за 2020 рік стали американці Пол Мілгром і Роберт Вільсон, удостоєнні нагороди за удосконалення теорії аукціонів. Роберт Вільсон в серії робіт 1960-1970-х років описав стратегію оптимальної ставки для класичного аукціону (закритого аукціону, де товар чи послуга дістається учаснику, який запропонував найвищу ціну). Він показав, що учасники пропонують нижчу ціну, ніж їх найкраща оцінка вартості об'єкта, щоб уникнути «прокляття переможця» – ситуації, при якій переможець торгів переоцінює вартість об'єкта і зазнає збитків. Відповідно до досліджень Вільсона, страх переплатити за об'єкт аукціону тим більший, чим менше відомо про нього. Тому продавцю потрібно надавати якомога більше інформації про об'єкт.

Мілгром в районі 1980 р. опублікував кілька наукових робіт, в яких проаналізував, як різні формати аукціонів впливають на проблему «прокляття переможця»[1].

У теорії аукціонів знання про об'єкт продажу поділяють на загальні та приватні оцінки. Наприклад, під час продажу прав на видобування газу загальними оцінками є інформація продавця про площу газового родовища. Водночас у кожного покупця можуть бути приватні оцінки того, наскільки рентабельним буде видобуток газу з цього родовища.

Крім розвитку теорії аукціонів, Нобелівську премію Вільсону та Мілгрому присудили ще й за "винайдення нових видів аукціонів". Коли у 1990-х роках телекомунікаційних та медіа компаній у США почало ставати дедалі більше, державний регулятор вирішив продавати права на користування частотами через місцеві лотереї. Це призвело до того, що мобільні оператори могли отримати абсолютно різні частоти у різних регіонах[2].

Вільсон та Мілгром зіткнулися з проблемою: як державі збалансувати надходження від продажу радіочастот, а учасникам аукціонів отримати потрібні їм частоти. Вони запропонували проводити одночасний аукціон (SMRA), під час якого одночасно проводились торги за радіочастоти у багатьох регіонах протягом декількох раундів.

Проведення першого такого аукціону дозволило державному регулятору у США продати 10 ліцензій на користування частотами за 47 раундів та отримати за них 617 мільйонів доларів, хоча раніше радіочастоти продавалися майже задарма. Загалом у світі таким способом продали радіочастот на 200 мільярдів доларів[3].

У Нобелівському комітеті зазначають, що цьогорічні лауреати – це прекрасний та рідкісний приклад того, як люди, які здійснили фундаментальне дослідження, винайшли на його основі практичний та корисний для суспільства винахід.

Отже, теорія аукціонів дала основу для побудови кращих форматів аукціонів, які створені для подолання нових викликів. Нові формати аукціонів є прекрасним прикладом того, як економічна теорія може згодом генерувати винаходи, які приносять користь суспільству.

Незвичайна особливість цього прикладу полягає в тому, що самі люди розробляють як теорію, так і практичне застосування. Новаторське дослідження професорів Роберта Вільсона та Пола Мілгрона має велику користь для покупців, продавців та суспільства в цілому.

Література

1. *Нобелівська премія з економіки. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://lb.ua>.*
2. *Аукціони вдосконалили до Нобелівської премії. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua>.*
3. *Paul Milgrom. Discovering Prices: Auction Design in Markets with Complex Constraints, 2017. - 248 см.*

Завражин В.Д.

Студ. гр. МЕ-19,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник- Тревого О.І.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ РИНКУ ПРАЦІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Проблемою для України в нинішньому стані справ стане те, що збільшиться не лише офіційний рівень безробіття, але суттєво погіршиться ситуація на так званому чорному ринку праці. А закриття кордонів та негативні тенденції в економіках європейських країн, також помножених на наслідки пандемії коронавірусу, лише збільшать зворотній потік українських заробітчан додому в наступні 6-9 місяців. Цими днями уряд вже відкоригував економічні показники на 2020 рік. Очікувано, що проблем із безробіттям не уникнути. У Кабміні прогнозують збільшення його рівня з 8,1% до 9,4 вже за підсумками року. Пік безробіття припаде на перше півріччя поточного року, тоді як у другій половині уряд очікує поступового відновлення економіки та покращення стану справ.

Ухвалюючи антикризові законопроекти для подолання наслідків пандемії, народні депутати також передбачили, що карантин може стати підставою для отримання допомоги з часткового безробіття.

Загалом держава не була готовою до сценарію падіння економіки. Тож цілком ймовірно, що соціальні виплати будуть нести суттєве навантаження на державний бюджет. Ще в січні поточного року за даними Державної служби зайнятості у 2020 році кількість зареєстрованих вакансій має зрости на 6% порівняно з 2019 роком. У перші місяці 2020 року було фіксоване зниження рівня безробіття, проте прогнози невтішні, рівень середньої зарплати, за прогнозами уряду, впаде з 12 до 11 тисяч гривень на місяць.

Наприкінці січня 2020 року у Фонді загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття зазначали, що збільшили на 500 мільйонів гривень видатки на активні програми сприяння зайнятості. До того ж, Фонд звітував про збалансований бюджет, адже мав отримати більше доходів, ніж планувалося видатків. Схоже, карантинні заходи для протидії пандемії коронавірусу мали б суттєво вплинути на політику Фонду, адже парламент та уряд звільнили підприємців від сплати ЄСВ протягом двох місяців, а до того ж, прогнозується, що багатьом представникам малого та середнього бізнесу взагалі доведеться тимчасово припинити свою діяльність до кращих часів.

Станом на 1 лютого 2020 року кількість зареєстрованих безробітних становила 373 тисячі осіб, але вже в березні-квітні рівень безробіття може суттєво зрости. За даними Федерації профспілок України, вже в січні-лютому поточного року на 8% порівняно з таким же періодом 2019 року збільшилася кількість осіб, які скористалися послугами Державної служби зайнятості. На період карантину багато підприємств не скорочували персонал, однак

відправляли робітників у оплачувані чи неоплачувані відпустки, або переходили в дистанційний режим роботи. Як далі будуть складатися відносини між працедавцями та найманими працівниками, оцінити важко, адже період карантину ще не закінчився, а негативні наслідки для бізнесу та економіки в цілому остаточно не зрозумілі.

У період турбулентності потрібно змінювати вектор зусиль держави. Звісно, соціальна підтримка наразі є дуже важливою для найбільш нужденних верств населення. Утім, потрібно «розвернути» логіку впливу держави із умовної «допомоги» на «стимулювання». Тож цілком логічно, що всі зусилля повинні бути спрямовані на відновлення співпраці із МВФ та міжнародними партнерами – без їхньої підтримки втриматися на плаву, не кажучи вже про відновлення економіки, на жаль, не вдасться.

По-перше, економія видатків, включаючи і перехід на адресні програми підтримки, скорочення зарплат та надлишкових статей витрат у державному секторі (передусім йдеться і про топчиновників, суддів, правоохоронні структури).

По-друге, це програми стимулювання бізнесу шляхом різноманітних кредитних програм. Зокрема, за прикладом США компанії та підприємці, які не звільняли персонал під час кризи, могли б отримати додаткові преференції в отриманні кредитних коштів або зниження відсоткових ставок. А можливо, «кредитні канікули» чи «прощення» нарахованих відсотків за певний період.

Отже, держава в питанні працевлаштування та нейтралізації процесів безробіття могла б піти шляхом реалізації масштабних інфраструктурних проєктів. Це побудова доріг, відновлення потенціалу туристичної галузі. Саме в такий спосіб свого часу пішла Туреччина, скориставшись підтримкою кредитів від МВФ. За рахунок таких проєктів можна було б суттєво знизити безробіття та водночас отримати «точки зростання» для економіки України в найближчому майбутньому.

Література

1. О. Радчук. *Карантин та криза: яких змін на ринку праці очікувати українцям у 2020 році* [Режим доступу] <https://www.slovoidilo.ua/2020/03/31/kolonka/aleksandr-radchuk/ekonomika/>

Камінецька Н.В.

Студ. гр. МЕ-15,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Тревого О.І.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ

На сьогоднішній день в Україні є дуже актуальною тема ринку землі, оскільки весь період незалежності України триває земельна реформа, що за часом є рекордною. Від створення ефективного ринку сільськогосподарських земель в Україні залежить динаміка розвитку АПК, земельних відносин та національної економіки загалом. Актуальність та необхідність формування власного ринку землі посилюється невирішеністю соціально-економічних і екологічних проблем у сфері землекористування виходячи з світового досвіду та практики.

Вільний земельний ринок не функціонує в жодній країні, оскільки в більшості існує мораторій на продаж землі іноземцям. Частина існуючих високоефективних моделей землекористування і землеустрою економічно розвинених зарубіжних держав і їх союзів була побудована з урахуванням досвіду управління земельними ресурсами, набутого в радянські часи, щодо планування і організації території, раціонального використання і охорони земель на великих територіях, що враховувало і поєднувало державні, колективні і особисті інтереси в даній сфері. Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що приватна власність на землю в плані захисту навколишнього природного середовища має суттєві переваги, оскільки приватна власність означає довготривалість її використання, адже власник має надійні

перспективні плани використання землі на десятки років. Світовий досвід засвідчує поступове звуження сфери ринкових відносин. Земельні ресурси обмежені, тому всякі реформування є наслідком перерозподілу земель і доходів від їх використання. Складовими ефективного формування й стабільного функціонування ринку сільськогосподарських земель країнах-членах ЄС є: державне регулювання, земельний кадастр, спеціалізовані земельні установи, ринковий механізм оцінки землі та орендні відносини.

Варто розглянути використання ринку землі в конкретних країнах:

Нідерланди. Покупець звільняється від податку, якщо продовжує використовувати землю за призначенням протягом 10 років. Втручання держави в ринок землі – мінімальне. Завдяки відкритій можливості купівлі землі, в країні спостерігається досить високий попит на придбання сільгоспугідь, що зумовлює високі ціни.

Франція. Мінімальний термін оренди сільгоспземлі – 9 років. Заборонено продавати іноземцям виноградники, оскільки їх вважають національним багатством. Ринок регулює товариство SAFER – спільнота з управління землями і розвитку агросектора, більшість земель отримує спільнота SAFER і далі перепродає їх, орієнтуючись на розвиток агросектора країни.

Німеччина. Ринок землі повинен сприяти державним планам з розвитку інфраструктури – це основний принцип, за яким приймаються рішення про оренду та продаж землі. Не можна передати землю формально через продаж будинку, на якому вона стоїть. Діють незалежні комісії експертів з оцінки землі, завдяки яким підтримується прозорість ринку. Серед їх функцій – ведення баз даних про суми угод продажу ділянок, на підставі яких формуються ключові чинники ціноутворення. Це унеможливорює спекуляції.

Нові члени ЄС з соціалістичного табору пройшли власний шлях трансформації від централізованої планової економіки до ринкової. Процес реформування ринку с/г земель у нових країнах-членах ЄС почався після отримання незалежності, у період реформи економіки країн цієї групи значно залежало від с/г виробництва. Частка с/г сектору у ВВП в деяких країнах сягала 25%, і в переважній більшості країн третина населення була зайнята у с/г виробництві. Також, після вступу країн до Європейського Союзу та, відповідно, лібералізації ринків, в усіх країнах цієї групи спостерігається активізація ринку землі. Політика відновлення прав власності на землю та консолідація земель стали важливим фактором формування політики с/г виробництва після вступу до країн ЄС.

Враховуючи світовий досвід, в Україні бажано було б запровадити охоронні заходів та правову відповідальність щодо використання землі приватними власниками. Перерозподіл земельних ресурсів між власниками і землекористувачами в Україні, з урахуванням світового досвіду, супроводжується принциповими змінами в системі ціноутворення на засоби виробництва, сільськогосподарську продукцію, формування фінансово-кредитної та податкової політики, вдосконаленням зовнішньоекономічної діяльності на світовому ринку.

Література

1. Шарий Г. І. *Закордонний досвід управління та реформування земельних відносин* / Г. І. Шарий // *Інноваційна економіка*. – 2013. – № 6. – С. 165-166. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_6_41
2. *Європейський досвід формування ринку сільськогосподарських земель* / Зінчук Т.О., Данкевич В.Є. // *Економіка АПК*. – 2016. – № 12 – С. 84. – Режим доступу: <http://www.eapk.org.ua/contents/2016/12/84>

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Сучасні технології невпинно проникають у всі сфери життєдіяльності, останні виклики людству у форматі пандемії COVID-19 трансформували економічні устрої суспільства. Будь-які трансформації виступають певним еволюційним етапом, імпульсом суспільного розвитку.

Системна трансформація – структурні, організаційні та функціональні перетворення, які охоплюють весь спектр суспільного життя, його духовну, політичну, економічну та соціальну підсистеми. Трансформаційна економіка передбачає зміну структури економіки й створення нових форм розвитку [1].

Всі трансформації, як правило, проводяться з метою підвищення ефективності, швидкості або зручності, або ж інших позитивних результатів. Водночас, перетворення вже існуючих систем і зміна процесів повинні бути чітко розроблені. Це означає, що цифрові трансформації є системними змінами, тут виключена хаотичність і випадковість перетворень. Отже, можна стверджувати, що цифровізація є формою прояву системних трансформацій. За загальноприйнятим визначенням, цифрова економіка – це економіка, що базується на виробництві електронних товарів і сервісів високотехнологічними бізнесструктурами і дистрибуції цієї продукції за допомогою електронної комерції [2].

Виклики сьогодення спричинили галопуючий темп вектору економічного розвитку: від аналогової до цифрової економіки, яка стає платформою життєдіяльності суспільства.

Термін «діджитал-економіка» (digital economy) введений у науковий обіг ще в 1995 р. американським ученим Н. Негропonte [3].

Цифрова економіка – це наслідок структурної зміни глобальної економіки, її віртуалізації, який сприятиме збільшенню темпів економічного розвитку, підвищенню рівня конкурентоспроможності, мотивації підвищення ефективності економічної діяльності. За оцінками експертів [4]. 70% новоствореної вартості протягом наступного десятиліття, буде базуватися на цифрових платформних бізнес-моделях.

Цифровізація реального сектору економіки є головною складовою частиною цифрової економіки та визначальним чинником зростання економіки в цілому, зокрема і самої цифрової індустрії, як виробника технологій. Цифрові технології в багатьох секторах є основою продуктових та виробничих стратегій. Їх перетворювальна сила змінює традиційні моделі бізнесу, виробничі ланцюги та процеси, зумовлює появу нових продуктів та послуг, платформ та інновацій [5].

Основними цілями цифрового розвитку є [5]:

- прискорення економічного зростання та залучення інвестицій;
- трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні;
- технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв;
- доступність для громадян переваг та можливостей цифрового світу;
- реалізація людського ресурсу, розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва.

За версією словника сучасної української мови та сленгу «Мислово» термін «діджиталізація», визнано словом 2019 року. Діджиталізація повинна бути не самоціллю, а інструментом економічного розвитку, формування конкурентних переваг, імплементації новітньої бізнес екосистеми.

Діджиталізація формує новітні економічні принципи:

- рівні цифрові права кожного громадянина;

- підвищення якості послуг;
- економічне зростання відбувається опосередком використання цифрових технологій у процесах суспільного виробництва;
- формування нового діджитал-контенту;
- інтеграція національної економіки у європейську та глобальну інфраструктуру;
- стандартизація та уніфікація;
- формування цифрової культури та гарантування безпеки;
- державне регулювання та нагляд процесів цифровізації життєдіяльності суспільства.

Література

1. Геєць В. М. *Трансформація моделі економіки України : Ідеологія, протиріччя, перспективи*. К. : Основи, 2001. 497с.
2. Negroponte N. *Being Digital*. N. Y. : Knopf, 1995. 256 p.
3. Карчева Г.М., Ланко О.С., Запорожець С.П. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. №27. 2017. С.13-21. URL:<https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/issue/view/27> (дата звернення 25.01.2020).
4. *Shaping the Future of Digital Economy and New Value Creation*. URL : <https://www.weforum.org/platforms> (дата звернення : 30.10.2020).
5. *Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки : Розпорядження Кабінету міністрів України № 67-р від 17.01.2018. Дата оновлення : 17.09.2020 р.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13> (дата звернення : 30.10.2020).

Кізлак Я. С.,

студ. гр. ОП-11

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Рисін М.В.

к.е.н., доцентка кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ НЕРІВНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

На сучасному етапі проблема забезпечення сталого рівномірного розвитку держави, стабільності та ефективності результатів її діяльності, досягнення цілей, що відповідають національним інтересам, не втратила своєї гостроти, а навпаки, стає все більш актуальною. Нерівномірний розвиток регіонів притаманний будь-якій країні світу. Підходи до вирішення даної проблеми відрізняються між високорозвиненими країнами та тими, що розвиваються [1].

Диспропорцію розвитку регіонів досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме: К. Морган, Д. Беккатіні, М. Портер, Н. Сірф, Н. Ларіна, А. Гранберг, Б. Данилишин, Ю. Макогон, В. Поповкін, С. Дорогунцов, Б. Бойко, В. Шелудько та ін.

Вихід України на новий етап соціально-економічного розвитку, інтеграція у світогосподарське співтовариство вимагає необхідності вибору такого стратегічного курсу, який поєднав би державний та регіональний аспекти у забезпеченні стабільного розвитку економічного простору та його регіональних систем, стійкого економічного зростання на основі оптимізації трансформаційних процесів. Однак, регіональна динаміка свідчить, що дані процеси поки що не дали позитивних результатів. Остання світова криза ще більше поглибила асиметрію розвитку регіонів України. Забезпечити їх сталий розвиток лише за допомогою регіональної політики неможливо. Для усунення асиметрії в економічному та соціальному розвитку регіонів необхідно розробити дієві принципи регулювання на державному рівні. При цьому треба мати на увазі, що кожен депресивний регіон має свої причини та особливості депресивності. Базовими диспропорціями регіонального розвитку України є такі:

- у великих містах та переважно промислових районах економічний розвиток відбувається більш динамічно, ніж в аграрних місцевостях;
- мешканці сільських територій отримують нижчу заробітну плату, ніж населення обласних центрів;

- населення великих міст має вищий доступ до публічних послуг, інформаційних комунікацій та отримання якісніших послуг;
- розвиток підприємництва значно ускладнений у віддалених від обласного центру місцевостях;
- навколо великих міст та промислових територій переважно зосереджена розвинена логістична мережа.

Негативні макроекономічні чинники, головними з яких є уповільнення темпів зростання ВВП, зростання з року в рік дефіциту державного бюджету, зниження конкурентоспроможності експортного потенціалу негативно впливають на розвиток держави у цілому і регіональний розвиток зокрема [2]. За результатами загальної рейтингової оцінки соціально-економічного розвитку регіонів України Донецька та Луганська області протягом 2015—2017 рр. були аутсайдерами, займаючи відповідно 24 та 25 місця серед усіх регіонів України. Причиною цього є воєнний конфлікт на Сході України.

У світі існує багато механізмів для розв'язання проблем депресивних районів, які можна застосувати до регіонів України. Це і розвиток малого та середнього бізнесу, і публічно-приватне партнерство, і проведення децентралізації, і формування місцевих бюджетів, а також залучення як місцевих, так і іноземних інвестицій, де провідну роль мають відігравати фондові ринки. Фондові біржі завдяки акумуляції значних коштів нині стали своєрідними глобальними центрами, які спрямовують фінансові потоки в привабливі об'єкти та території. Ефективно функціонуючий фондовий ринок може стати запорукою збільшення інвестиційної активності й економічного зростання як регіонів, так і держави у цілому.

Отже, наявність диспропорційності соціально-економічного розвитку як на загальнонаціональному, так і на регіональному рівні української економіки, та існування проблемних територій, на жаль, залишаються одним із чинників, що гальмують розробку та впровадження регіональної політики, отримання курсу на збалансований сталий просторовий розвиток, як однієї з основних умов для послідовної гармонійної інтеграції України до ЄС.

Література

1. Ярошенко, І. В. Аналіз існуючих методичних підходів до формування системи моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів в Україні та країнах світу / І. В. Ярошенко., І. Б. Семигуліна // *Бізнес Інформ*. – 2015. – № 4. – С. 62–67.
2. *Нерівномірність розвитку регіонів України та шляхи її подолання [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-2-2017/7.pdf>

Кіра А.М.,

студ. гр. ОП-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Рісін М.В.,

к.е.н., доцентка кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЕФЕКТИ ЗАМІЩЕННЯ І ДОХОДУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СПОЖИВАЧІВ

Чому при рівних умовах збільшення цін зазвичай призводить до зниження частки споживання? Чому теорія споживання часом порушується і в деяких випадках ріст ціни навпаки призводить до того, що споживачі готові купувати товари більше, а не менше?

Зниження або зростання ціни якого-небудь товару впливає на об'єм попиту через ефект доходу і ефект заміщення. Зазвичай ці ефекти одночасні, однак спочатку проаналізуємо їх окремо.

Ефект заміщення – це ефект, який вказує на те, що споживач у процесі споживання заміщує товаром, що став дешевше, інші більш дорогі товари. Ефект заміщення також відомий як закон еквівалентної корисності або закон максимального задоволення [1].

Розглянемо ефект заміщення на прикладі поведінки студента із стипендією розміром 1000 грн. на місяць. Студент харчується тільки двома видами їжі (Табл.1).

Економічний приклад ефекту заміщення для студента

Назва продукту	Ціна за 1 шт., грн.	Кількість продуктів, куплених за місяць при незмінній стипендії
Хліб	20	30
Консерва	50	8

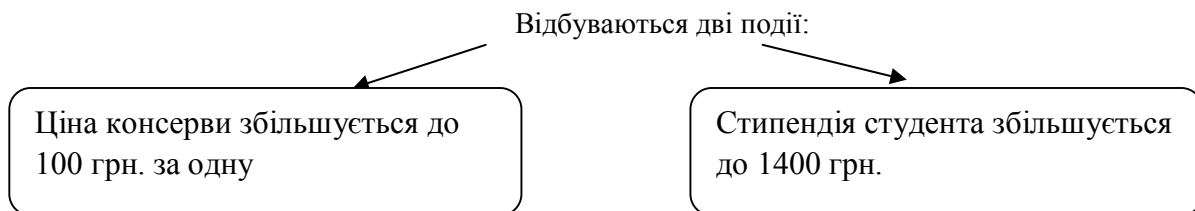

Рис. 1. Зміна економічних умов

Чи буде студент вживати ці продукти в тій же кількості, що і раніше, тому що одна куплена консерва означає втрату 5 буханців хліба, а з іншої сторони один буханець означає втрату всього лиш одної п'ятої банки консерви? Тобто виходить, що консерва відносно хліба подорожчала, а хліб відносно консерви навпаки подешевшав. В результаті, що найбільш ймовірно, студент почне заміщувати консерви хлібом, тобто буде купувати їх менше, а хліб – більше. Такий ефект називається ефектом заміщення.

Ефект доходу – це ефект, зумовлений впливом на попит споживача зміни обсягу його реального доходу внаслідок зміни ціни на блага, що споживаються.[1]

А тепер уявімо, що ситуація погіршилась і стипендія студента залишилась сталою, тобто 1000 грн. Тоді виходить, що студент вже не може харчуватися, як раніше, хоча його стипендія така ж, як і була до того. Тобто реальний дохід студента зменшився і він за свої гроші може купити менше товарів та послуг. А якщо реальний дохід споживача зменшується, то він скорочує вживання всіх нормальних благ. Такий ефект називається ефектом доходу.

Але існує виняток: неякісний товар, для якого ефект доходу переважає над ефектом заміщення, називається Гіффеновим товаром, а зростання споживання товару з підвищенням ціни на нього – парадоксом Гіффена. Для товарів Гіффена не виконується закон попиту[1].

Сам же Гіффен виявив цей парадокс на прикладі міста в Ірландії у 1845-1849 рр. Картопля була основним продуктом харчування в цьому місті, і хоча через неврожай ціни на картоплю непомірно зросли, її вживання збільшилось. Також прикладом товарів Гіффена є рис та макарони в Китаї[2].

Аналізуючи індекс споживчих цін на товари та послуги в Україні за 2020 рік, можна побачити що найменший показник був у липні і становив 99,4%. В порівнянні з березнем цього року, де показник був найбільшим(100,8%), це на 1,4% менше[3]. Дослідивши зміну індексів споживчих цін по регіонах України ми також побачили необхідність у споживачів заміщати купівлю товарів при незмінному обсягу доходів.

Отже, ефекти заміщення та доходу значно впливають на поведінку споживачів. Від цих ефектів залежить частка споживання товарів та послуг. Збільшення цін зазвичай призводить до зниження частки споживання.

Література

1. В.О. Безугла, І. І. Постіл. Мікроекономіка: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
2. Товар Гіффена / Wikipedia – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org>
3. Індекси споживчих цін на товари та послуги/Офіційний сайт Державної служби статистики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

ПОНЯТТЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРИЙНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ

Поведінкова економіка – це напрямок економічної теорії, який займається дослідженням впливу психологічних факторів на рішення людей в різноманітних економічних ситуаціях [1]. При цьому велику увагу приділяється ситуаціям, де люди поведуться інакше, ніж це прогнозує класична економічна теорія із її припущенням раціональності та егоїстичності економічного суб'єкта.

Одним із найважливіших вчених в дослідженні поведінкової економіки є Річард Талер, який отримав Нобелівську премію за ґрунтовний внесок у дослідження економічної поведінки та дослідження психології покупців. Він зробив великий крок для людської цивілізації, своєю роботою «Поведінкова економіка». Книга включає вісім розділів, в яких поєднано хронологію життя автора як професора-дослідника, розповіді інших економістів, яких він зустрів на своєму життєвому шляху, проаналізовано недоліки класичної економіки та теорії фінансів. Автор присвятив свою кар'єру вивченню твердження, що центральною постаттю економіки є людина – передбачувана та схильна до помилок [2].

Ще одним хорошим твердженням «поведінкової економіки» є те, що люди мають викривлені соціальні уподобання, або ж це можна назвати «стадним інстинктом». Згадаймо, як починалась історія популярних, девайсів у цифровому світі iPhone. Безумовно, вони були справжнім технологічним проривом, але за рік чи два після їх випуску, коли на ринку з'явилися нічим не гірші мобільні телефони конкурентів, люди купляли саме iPhone просто тому, що такі пристрої престижні і популярні у інших споживачів даної продукції. Ще в 2009-2010 роках «яблучні» смартфони були ознакою певного статусу людини. Хочеш поваги – зобов'язаний купити iPhone. А це і є вплив соціальних уподобань, описаних Річардом Талером.

Модель Талера – досить універсальна. Її можна брати за основу не лише в економіці. Наприклад, в Лондоні скористалися теорією Талера для боротьби з хуліганами, які в одному з районів британської столиці регулярно займалися мародерством магазинів. Буквально за одну ніч, місцеве рекламне агентство розмалювало вітрини дитячими обличчями, в сподіванні на те, що найчерствіше серце «розтане» при вигляді немовляти. Це принесло результат та кількість пограбувань зменшилась на 18%.

Існує багато прикладів успішного застосування цієї теорії – пропаганда здорового способу життя у школах, продаж сигарет у супермаркетах із закритих полиць, заборона виставляти на найбільш помітні місця у магазинах «шкідливі» продукти харчування, обмеження на розмір дози алкогольних напоїв у меню ресторану, регулярна лотерея серед водіїв, які дотримуються ПДР тощо.

Сьогодні, важливим фактором у прийнятті фінансових рішень є розуміння поведінки людей, їхнього ірраціонального мислення. Когнітивні помилки та відхилення можна передбачити, врахувати в економічному аналізі та спробувати подолати за допомогою певних інструментів. Р. Талер, запропонувавши «теорію спонукання», показав, як можна «коригувати» поведінку, допомагати людям усунути або зменшити помилки в судженнях, спонукати індивідів до прийняття нормативно правильних рішень, що більшою мірою відповідають їх довгостроковим інтересам [3].

Для того, щоб люди щось зробили, треба зробити так, щоб це було просто, й усунути зайві бар'єри. Також хочу підкреслити, що поведінкова економіка пропонує шляхи, якими розробники маркетингової політики можуть реструктурувати ринкові середовища, щоб полегшити споживачеві вибір [4]. Сьогодні визначено роль соціальних інтерактивних інструментів у процесі прийняття споживачем рішення про купівлю товарів та послуг, показано методи концентрації розміщених у соціальному цифровому середовищі суджень

споживачів про продукти і послуги та вплив цих суджень на майбутніх покупців різних груп товарів і послуг.

Література

1. *Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення*. -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Річард Талер. *Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення*. / Вперше опублікована 7 травня 2015 року. – 464 ст.
3. *Економічна теорія та право* : зб. Наук. пр. / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Харків :Право, 2018. – № 3 (34). – 164 с
4. *Вплив маркетингу соціальних медіа на купівельну поведінку споживача*[Електронний ресурс].Режим доступу <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1389>

Лемішовський Р.В.,

студ. гр. – ЕКР-11с,

Львівський національний університет імені І. Франка

Науковий керівник – Яремко І.І,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні економічне зростання є найважливішою макроекономічною категорією, яка є показником не лише абсолютного збільшення обсягів суспільного виробництва, але і здатності економічної системи задовольняти зростаючі потреби, підвищувати якість життя. Саме тому економічне зростання включається до числа основних цілей суспільства поряд з економічною свободою, економічною ефективністю тощо.

В сучасних економічних умовах чинниками економічного зростання в Україні можуть розглядатися: зменшення інфляції, збільшення споживчого попиту, впровадження великих інфраструктурних проєктів, сприятливі умови для розвитку бізнесу.

Підхід до прискорення економічного зростання який базується на зменшенні інфляції до рівня, за якого банки могли б розпочати кредитування економіки, надасть змогу комерційним банкам зменшити відсоткові ставки за кредитами, вкладеними в економіку. Збільшення споживчого попиту шляхом пом'якшення фіскальної та монетарної політики може вплинути на економічне зростання на тлі уповільнення інфляції. При цьому номінальні доходи населення можуть зростати більшими темпами внаслідок підвищення мінімальної заробітної плати та широкого охоплення домогосподарств програмою житлових субсидій. Започаткування державою великих інфраструктурних проєктів (будівництва доріг, соціального житла, транспортних споруд), будуть спроможні дати поштовх розширенню приватного інвестування, що в свою чергу вплине на економічне зростання. На сьогодні, найголовнішим чинником економічного зростання є «очищення» економіки від бюрократії та корупції зі сприятливими умовами для розвитку бізнесу (чесним правосуддям, низькими податками, гарантіями інвесторам).

Отже, забезпечення цілеспрямованого та дієвого впливу економічної політики держави на процес економічного зростання в Україні є вкрай важливим для формування (або коригування) відповідних чинників цього зростання з огляду на стратегічні орієнтири розвитку.

Література

1. Пустовойт О.В. *Економічне зростання України: проблеми та можливості прискорення* // *Економіка і прогнозування*. – 2017. – № 4. – С. 71-92.

ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Проблема безробіття є найбільш важливим і актуальним питанням в повсякденному житті людини. На перший погляд, причина безробіття здається ясною: занадто багато працівників і занадто мало робочих місць. При рівноважному рівні цін покупці будуть охоче купувати те, що не менш охоче буде запропоновано виробникам. Однак, наприклад, якщо багато медичних установ шукають і не можуть знайти медсестер, в той час як тисячі шахтарів горять бажанням знайти роботу на умовах існуючої ставки заробітної плати, але ніяк не можуть влаштуватися, пояснити це можна тільки якимось збоєм на ринку праці. Подібні симптоми неспроможності ринку праці можна знайти у всіх країнах з ринковою економікою.

Робота є одним з основних джерел багатства і фактором зростання виробництва. Безробіття впливає на економічне, соціальне і психологічний стан людей. Психологами доведено, що зіткнення з безробіттям дуже позначається на середній тривалості життя, стані здоров'я, довголіття і рівні смертності.

Безробіття становить загрозу і стабільному національному розвитку і національній безпеці, тому що вона може виступати головною причиною соціально-економічної дестабілізації серед працівників великих промислових підприємств і добре організованих професійних груп.

В Україні важливим критерієм для безробіття є також міграції. Більшість людей, які мають хорошу освіту мігрують в інші країни в пошуках роботи, так як в Україні не змогли знайти хорошу і високооплачувану роботу.

Щоб з'ясувати причини існування безробіття, економісти все частіше звертають свої погляди до мікроекономічних аналізів ринків праці. Незважаючи на відсутність будь-якої універсальної теорії, що пояснює існування цього феномена, багато фахівців вважають, що виникнення безробіття пов'язане з тим, що заробітна плата не володіє достатньою гнучкістю, щоб забезпечити рівновагу на цих ринках.

Вивчаючи проблеми безробіття в Україні можна зробити висновок, що проблема працевлаштування залишається актуальною і соціально важливою на найближчий час. Отже, для подолання безробіття необхідно здійснити державне регулювання ринку праці, створювати нові робочі місця у перспективних галузях. Необхідно стимулювати висококваліфікованих працівників не виїжджати за кордон з метою працевлаштування.

Мартинів М.І.,
Студ. гр. МЕ-14,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Тревого О.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПЛИВ COVID-19 НА ТРУДОВУ ЕМІГРАЦІЮ В УКРАЇНІ

Одним із важливих наслідків карантинних заходів, введених у більшості країн світу у відповідь на пандемію COVID-19, є неможливість виїхати на сезонні заробітки та повернення в Україну трудових мігрантів. Це може призвести до посилення напруженості на національному ринку праці та збільшення навантаження на систему соціального захисту і вимагає уважної та системної реакції держави.

За оцінками Національного банку України (НБУ), 10% трудових мігрантів повернулися в Україну й ще 10% сезонних трудових мігрантів залишилися вдома, не маючи можливості

виїхати через обмеження пересування. За прогнозами НБУ, COVID-19 може призвести до зменшення сукупних обсягів грошових переказів на 20% порівняно з минулим роком. Очікується, що обсяг грошових переказів у другому кварталі зменшиться на 61% порівняно з аналогічним періодом 2019 року.

Хоча оцінити глибину наслідків закриття кордонів для ситуації в Україні наразі складно, разом з тим, очевидно, що повернення трудових мігрантів на Батьківщину, неможливість виїзду на сезонні роботи за кордон осіб, які систематично це практикували, скорочення закордонних заробітків, болісно вдарить по добробуту багатьох українських домогосподарств, посилить конкуренцію на національному ринку праці, призведе до зменшення обсягу валютних надходжень в країну. Про це йдеться в аналітичній записці, яку нещодавно оприлюднив Національний інститут стратегічних досліджень.

Зокрема, українці відіграють істотну роль на ринку сезонної праці ЄС. За даними Євростату, у 2018 році з 45 тис. виданих дозволів на сезонну працю в Польщі 99% отримали українці. У 2019 році українці посіли перше місце за кількістю дозволів на проживання для сезонних робіт у Фінляндії, яка однією з перших заявила про потребу трудових мігрантів з України.

Відповідно до Світового звіту про міграцію МОМ за 2020 рік, жінки-мігрантки становлять близько 74% сфери послуг, що включає домашню роботу та піклувальну працю, і в багатьох випадках є соціально незахищеними. Значна частина доходів жінок-мігранток спрямовується на підтримку їх сімей у своїх країнах. Під час спалаху COVID-19 обмеження мобільності та подорожей ставлять під загрозу доходи жінок-мігранток, особливо домашніх працівниць. За даними Євростату, серед 234 тисяч українських мігрантів, які у 2018 році мали дозвіл на проживання в Італії (234 тис.), 80% – жінки, при цьому кожна четверта (27%) з них – старша за 60 років. І це – лише офіційні дані, що не враховують тих українських емігрантів та емігранток, хто проживає без врегульованого статусу.

Коронавірус буде мати короткочасний вплив на трудову міграцію. Зараз, коли іде поширення хвороби, інтенсивність виїзду українців на роботу за кордон знизиться, але за умов припинення епідемії потік швидко відновиться, вважають у Всеукраїнській Асоціації компаній з міжнародного працевлаштування (ВАКМП).

Якщо в країнах Європи розпочнеться економічна рецесія, затребуваність у трудових мігрантах значно знизиться. Втім, не припиниться зовсім, отже українці все одно будуть потрібні європейцям, які в умовах старіння населення потребують робочої сили, проте, на внутрішній ринок праці України коронавірус не впливатиме жодним чином. Зараз, в країні спостерігається дефіцит робочих кадрів, який може скоротитися за умови поглиблення світової економічної кризи. Але це тимчасове явище, оскільки, криза зачепить економіку нашої країни і це матиме вплив на рівень зарплат та вартість життя. Як тільки світова економіка – вийде з рецесії, показники української трудової міграції повернуть докризові значення, дефіцит робочої сили в Україні відновиться.

Під час епідемії у сфері трудової міграції склалася унікальна ситуація, яка об'єктивно приводить до зростання ролі урядів і централізації процесів. Зважаючи на це, єдиним можливим продуктивним сценарієм для урядів України і ЄС аналітики реанімаційного пакета реформ вважають сприяння організованим трудовій міграції з максимальним убезпеченням цих процесів. Можливо, ця ситуація приверне увагу уряду до побудови реальних і життєздатних програм реінтеграції трудових мігрантів, та зокрема, жінок.

Література

1. О. А. Малиновська. Вплив пандемії COVID-19 на трудову міграцію громадян України та можливі напрями державного реагування [Режим доступу] <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/vpliv-pandemii-ovid-19-na-trudovu-migraciyu-gromadyan-ukraini-ta>
2. Подолання наслідків впливу COVID-19 на мобільність населення: Вплив COVID-19 на мігрантів та мобільне населення в Україні. [Режим доступу] https://iom.org.ua/sites/default/files/iom_ukraine_covid19_migration_messages_ukr.pdf

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Діджиталізація – цифрова трансформація суспільства та економіки, перехід від індустріальної епохи й аналогових технологій до епохи знань і творчості, що характеризується цифровими технологіями та інноваціями в цифровому бізнесі. Діджиталізація бізнесу – рушійна сила, що просуває його вперед та має чимало переваг.

В останні десятиліття цифрові технології все більше впливають майже на всі сфери діяльності та життя людини, як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Стабільно зростає частка доданої вартості в економіці, яка створюється завдяки використанню цифрових технологій, що говорить про появу «цифрової економіки». Цифрові технології використовуються як в роботі, так і для дозвілля. Можна говорити про «цифрову людину», для якої цифрові технології стали невід’ємною частиною як діяльності, так і в повсякденному житті. Цифрові технології існують десятиліттями і продовжують розвиватися настільки інтенсивно, що навіть їх області та створені ними можливості ще не були опановані та окреслені навіть приблизно. В даний час розробляються цифрові технології наступного рівня, це рівень віртуальної та доповненої реальності, штучний інтелект, робототехніка, Інтернет речей, «розумні системи» тощо. Надалі можливе створення нейронних інтерфейсів та глибока інтеграція комп’ютера та людського мозку. Коли цифрові технології поєднуються з фінансовими, соціальними, гуманітарними та іншими технологіями, з’являється можливість реалізації «нової реальності», включаючи «цифрову» освіту. Таким чином, діджиталізація змінює середовище освіти в університетах і змінює самі університети. Її вплив на людство буде не менш значним ніж вплив революції друку, що дозволило відтворювати та поширювати знання та ідеї у формі «друкованого слова».

Зв’язок змін в університетах із загальною діджиталізацією суспільства та самого університету став загальноприйнятою ідеєю. Обговорюються різні компоненти діджиталізації університетів: 1) онлайн-освіта, 2) електронні освітні ресурси, 3) електронний документообіг, 4) навчання за допомогою тренажерів, віртуальної реальності, 5) формування компетенцій, необхідних у цифровому світі.

Узагальнюючі нові можливості, пов’язані з діджиталізацією, що стосуються університетів у цифровому світі, важливо розуміти: яке місце діджиталізація посідає серед інших змін, що розгортаються в глобальному масштабі; чи стає діджиталізація економіки, суспільства, людини викликом для університетів; що означає «виклик діджиталізації» для управління розвитком університету, як це може і має впливати на систему пріоритетів розвитку.

Основна можливість оцінити нові можливості полягає в обговоренні їх з точки зору «викликів», які вони створюють для вищої освіти. Виклик означає особливу увагу, якої потребує нова ситуація, що склалася; неможливість продовжувати діяти на основі попередніх підходів та методів; необхідність розвитку університетів. Серед основних викликів, з якими зіткнуться університети, наступні:

1) масова освіта: зарахування до вузів погано підготовлених студентів та «незвичних» студентів (дорослих, мігрантів тощо); необхідність розробки нових технологій навчання та мотивації навчання;

2) перерозподіл освітнього середовища: конкуренція з глобальними університетами та консорціумами провідних світових університетів за талановитих студентів, перспективних дослідників та викладачів;

3) інтернаціоналізація: необхідність забезпечення викладання англійською мовою, міжнародної акредитації програм, засвоєння практики співпраці з людьми з інших культур та способу життя;

4) діджиталізація: необхідність широкомасштабного використання нових цифрових технологій в освіті та управлінні університетом (Big Data, розумні роботи, всебічне цифрове середовище університету тощо);

5) розрив поколінь: розширення розриву між новими поколіннями студентів та викладацьким складом (різні системи цінностей, світогляд, спосіб життя, способи навчання і вивчення);

6) наслідки когнітивної революції: поява нових способів вироблення та відтворення знань, типів мислення та спілкування; утворення нових типів колективного та гібридного (людина-комп'ютер) інтелекту; глибокі зміни когнітивних здібностей людини;

7) витіснення університетів на периферію наукових процесів: виробництво знань, інновацій, «процес розвитку» людини, формування «колективних інтелектів», відтворення знань відбуватиметься поза університетами – в інноваційних компаніях, «think tanks», інтелектуальному цифровому навколишньому середовищі тощо.

Михаць С.Р.,

Студ. гр. МЕ-12,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник- Тревого О.І.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ УКРЗАЛІЗНИЦІ: СТРАТЕГІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Еволюція потреб української економіки та зміна ролі автомобільного, авіаційного та річкового транспорту вимагають якісних перетворень Укрзалізниці шляхом визначення ключових напрямів розвитку в середньостроковій перспективі. Сучасною, ефективною, фінансово надійною, технічно потужною та соціально привабливою – саме такою повинна стати Українська залізниця завдяки стратегії розвитку компанії. Нова стратегія передбачає досягнення низки цілей, зокрема, таких як: забезпечення потреби країни в перевезеннях; поліпшення фінансово-економічної стабільності галузі; підвищення рівня безпеки на залізничному транспорті та дотримання стандартів охорони здоров'я та безпеки працівників відповідно до найкращої практики, тощо.

АТ "Укрзалізниця" є вертикально-інтегрованим державним монополістом, до якого входить сегмент природної монополії (колії, інша інфраструктура) та потенційно конкурентний ринок (вантажні та деякі пасажирські перевезення). Компанія виконує функції держави: собі у збиток перевозить пасажирів приміськими поїздами. Реструктуризація якого є необхідним процесом дистрибуції витрат і ресурсів держави.

Логіку процесу реформування залізниці можна викласти у чотирьох основних принципах роботи економіки. По-перше, конкуренція ефективніша за монополію, як з точки зору ринку так і з точки зору регулювання. У монополіста нема стимулів до підвищення ефективності роботи, зниження цін і витрат, покращення якості.

По-друге, не всі монополії однаково шкідливі для конкурентного середовища ринку. Існують сфери, де монополія є природною. Це означає, що, крім монополіста, іншим компаніям не вигідно входити на ринок через наявність ефекту масштабу. Наприклад, жоден бізнесмен не захоче будувати другу залізничну колію чи лінію електропередач паралельно наявній.

По-третє, вертикальна інтеграція дає економію, але іноді спричиняє конфлікт інтересів. Вертикально-інтегровані компанії – це ті, які поєднують кілька сегментів бізнесу з одного виробничого ланцюжка. "Укрзалізниця" є саме такою: будує та обслуговує колії та станції, потім возить цими коліями вантажі та пасажирів власними вагонами і локомотивами. Доведено, що така організація бізнесу може оптимізувати витрати. Коли коліями "Укрзалізниці" почнуть їздити приватні поїзди, у неї виникне спокуса надавати преференції собі й обмежувати можливості конкурентів.

По-четверте, спрацьовує правило «коли ринок не зможе, держава допоможе». Приватні підприємці працюють лише тоді, коли вони здатні отримати прибуток. Проте окремі послу-

ги, наприклад, доставка пенсій або кореспонденції, потрібні суспільству всюди, а не лише у великих містах, де вони можуть бути прибутковими для приватних гравців. Держава може зобов'язати свої підприємства надавати ці послуги (неефективне рішення) або замовляти на платній основі за результатами відкритих аукціонів (правильне рішення). Платники податків зазнають витрат в будь-якому разі. У першому випадку державні компанії отримують менший прибуток і сплачують менші дивіденди державі. У другому – ростуть прямі видатки бюджету. Перший варіант поганий тим, що часто такі витрати фінансуються навіть не шляхом зменшення прибутку, а через урізання інвестицій. Зменшення інвестицій означає недоотримання потенційних доходів та зниження якості послуг у наступні роки. Зношеність активів "Укрзалізниці" за деякими напрямками вже критична і за відсутності інвестицій може призвести до інфраструктурного колапсу. Також приватні підприємці можуть бути не спроможні або не зацікавлені фінансувати інфраструктуру в обсязі, що максимізує економічне зростання і суспільний добробут.

Для компанії реалізація згаданих вище чотирьох принципів означає: 1) Розділення АТ "Укрзалізниця" на інфраструктурну, вантажну та пасажирську компанії з відкриттям ринку перевезень для приватних гравців; 2) Діяльність оператора інфраструктури, що спрямована не на максимізацію прибутку, а на забезпечення розвитку економіки згідно з державною стратегією; 3) Створення регуляторів ринку – тарифного і безпекового, які б не дозволяли оператору інфраструктури зловживати монопольним становищем, а перевізникам економити, нехтуючи безпекою; 4) Запровадження механізму визначення та фінансування соціальних зобов'язань держави (public service obligations), коли уряд чи місцеві органи влади компенсують державному пасажирському перевізнику, а в перспективі і приватним перевізникам, витрати на перевезення українців за збитковими маршрутами.

Література

1. Д. Яблонський *Якою буде "Укрзалізниця", якщо все піде за планом* [Режим доступу] <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/12/24/6550>

Новікова Д. В.,

студ. гр. МК-12,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Іваницька Н. Б.,

асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СТРАТЕГІЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Фінансова криза – не просто втрата фінансових результатів, можна сказати – це страшний сон для малого бізнесу. Вона часто спричиняє різке падіння продажів, відповідно і прибутків, втрату ринків збуту. Тому малому підприємству необхідно вибрати стратегію розвитку під час кризи.

Доцільно створити план дій не лише для протидії банкрутству, а й для швидкої адаптації до змін із мінімізацією витрат.

Стратегічний план дій малого підприємства під час фінансової кризи:

- Необхідність вирішення для малого підприємства, що необхідніше на даний час: просування нового продукту компанії або адаптація вже існуючого. Якщо вибирати новий продукт, то потрібно ретельно дослідити ринок, врахувати ризики, які можуть чекати.
- Аналіз фінансових показників компанії, особливо коефіцієнтів фінансової стійкості. Постійний фінансовий моніторинг та ефективне ведення управлінського обліку необхідні задля вчасного прийняття правильних рішень на підприємстві [1].
- Розроблення маркетингової стратегії для просування свого продукту. Зокрема розвиток performance-маркетингу, тобто Інтернет – маркетингу є особливо доречним в сучасних умовах конкурентної боротьби.

- Ефективний менеджмент на підприємстві, адаптація та оптимізація бізнес – стратегії для досягнення високого результату. Поєднання внутрішньої продуктивності та ефективності роботи, швидкість реагування до змін, рівень автоматизації, інноваційні та високотехнологічні рішення є дуже необхідними [1].

- Контроль якості продукції, рівень клієнтського сервісу, швидкості реагування та пристосування до змін.

Малі підприємства є особливо уразливі до фінансово-економічних криз. Тому притримання стратегії розвитку є особливо актуальною для них.

Література

1. Інструкція з виживання для бізнесу в Україні – [Інтернет ресурс]. – Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/yak-vizhiti-ukrajinskomu-biznesu-instrukciya-perevirena-minulimi-krizami-50080614.html>.

Олексин І.В.,

студ. гр. ФБ-11,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Іваницька Н. Б.,

асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

УКРАЇНА В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Фінансова криза – це різке погіршення стану фінансового ринку, яке спричиняє порушення його функціонування, банкрутство, погіршення якості фінансових інструментів.

Наслідками кризи для економіки України є:

- посилення інфляції;
- збідніння населення;
- скорочення виробництва;
- девальвація гривні;
- зменшення валютних надходжень від заробітчан.

Розуміння будь-якої проблеми – це перший крок до її вирішення. Будь-яку кризу можна подолати, якщо до неї підготуватися.

Рішення для подолання кризи в Україні:

- Системна стратегія розвитку економіки, яка дає базу і впевненість національним і міжнародним інвесторам незалежно від економічних циклів.
- Відповідність завдань і політики фірм європейським вимогам і стандартам.
- Ефективний фінансовий менеджмент із врахуванням можливостей забезпечення [1, с.169].
- Правильна фіскальна політика. Для того щоб в Україну зайшли інвестиції, потрібно збалансувати співвідношення ризику і прибутковості.
- Прозора правова система – це зона стабільності і для громадян, і для інвесторів, внутрішніх і зовнішніх.
- Зміна політики доступу інвесторів до надр і стимулювання цієї активності. Це дозволить створити нові робочі місця, та мати достатньо ресурсів як для соціального забезпечення і для фінансування армії та оборони.

Література

1. Іваницька Н.Б. Протидія фінансовій кризі з метою стабільного соціального розвитку на підприємстві. / Н.Б. Іваницька// Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, 17-18 квітня 2015 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – С. 168-169.

Олійник А.А.,
студ. гр. ФБ-12
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Іваницька Н.Б.
асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ В УКРАЇНІ

В даний час освітня система України сформована таким чином, що усі учні повинні отримати повну загальну середню освіту і вступити до навчального закладу з метою подальшого престижного місця праці. Без диплому ніхто цього не отримає, бо навіть для того, щоб бути продавцем-консультантом технічного магазину, роботодавці вимагають наявності вищої освіти.

Зменшення кількості спеціалістів технічних професій, особливо нижчого рівня, відбувається не тільки через низьку заробітну платню та некомфортні умови праці, а вважається, що такі роботи є непрестижними. Спеціалістів своєї справи будуть поважати всюди. Важко обійтись без сантехніка, якщо зламається кран; Інтернет чи відео консультації не всім допоможуть. Нестачу таких працівників будемо відчувати у майбутньому.

Якщо дослідити статистику вступу до коледжів 2020 року, можна сміливо сказати, що через 5 років взагалі ніхто не буде вчитись у таких навчальних закладах. Наприклад, у Львівський техніко-економічний коледж на спеціальність Будівництво та цивільна інженерія цього року подало заяв всього 23 студенти. У Міжрегіональне вище професійне училище на спеціальність Галузеве машинобудування – 15 [1].

Ця проблема також є психологічною, адже в нашій свідомості вже відклалося поняття про те, що потрібно іти у ВНЗ, не завжди зважаючи на вподобання, аби лиш здобути вищу освіту, бо «так треба». У Німеччині, наприклад, дійсна багаторівнева система освіти, де можна закінчувати навчальні заклади різних рівнів, обирати профіль.

Вирішення проблеми працевлаштування є актуальною на сьогоднішній день, необхідно чіткий план дій щодо впровадження. Потрібно покращити умови праці для усіх професій, підвищити заробітну плату і забезпечити працевлаштуванням. Просто так це не зробити, адже потрібно підвищити економічний стан держави в загальному. Це трудомісткий процес, який потребує зусиль фахівців у своїй справі та осіб, які дійсно зацікавлені у покращенні ситуації.

Література

1. *Вступ.ОСВІТА.UA – [Інтернет ресурс]. – Режим доступу: <https://vstup.osvita.ua>*

Павкович А.С.
Студ. гр. МЕ-15,
Національний університет «Львівська Політехніка»
Науковий керівник – Рисін М. В.,
к.е.н., доцентка кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІКИ

В умовах розвитку економіки, важливим питанням є забезпечення стійкості держави, та укріплення її позицій на світовій арені в тому числі. На сучасному етапі становлення України, важливо розробити та впровадити таку економічну модель, що стане стратегічною в економічній сфері, підвищенні конкурентоспроможності та різних макроекономічних показників розвитку держави.

Дослідженням ефективного управління економікою присвячені роботи таких вітчизняних вчених, як П.Ю. Беленького, Н.А. Журавльова, С.В. Мочерного, Б.М. Перевалова, С.О. Юрченко та інших.

Економічна модель представляє собою спрощене абстрактне узагальнення окремих явищ та процесів економічної системи загалом, втілене у формі різних економічних моделей, зокрема економіко-математичної. Для того щоб визначити ефективну економічну модель, слід поставити низку стратегічних цілей, а саме:

- перехід до монополізації економічної сфери;
- створення відповідної нормативно-правової бази, що відповідає сучасним вимогам світового ринку;
- забезпечення стабільності, зокрема, на макроекономічному рівні та фінансовому;
- стратегічний розвиток ринкової інфраструктури в державі.

Національний банк України дотримується такої фінансової стратегії як «carry trade», тобто бери кредит в іноземній грошовій одиниці, оскільки процентна ставка є низькою, та купуй державні цінні папери від уряду України, за якими виплачується набагато більша процентна ставка. Така модель уже розбалансувала економіку й посилила тенденцію спаду у промисловому виробництві, яка далі ще поглибитися. Тому, в умовах пандемії, Україна вимушена змінювати модель управління економікою держави. Адже існуюча модель не лише сковує уряд у проведенні активної політики, а також підтримує хронічні фінансові позиції на балансах уряду, банків та небанківських установ – бо всі вони мають зобов'язання в іноземній грошовій одиниці. Ця модель не співвідносна з проведенням власної економічної політики, підтримує скочування у валютну кризу й закріплює роботу економіки заради зовнішнього фінансового кредитора.[1]

Також є певні проблеми із економіко-математичним моделюванням для планування сільськогосподарського виробництва. Керівники надають перевагу лінійній економічній моделі планування. Але вона має свої недоліки, оскільки не враховується такий фактор, як вплив природних явищ. І незважаючи на величезну кількість кваліфікованих кадрів, стабільну роботу виробництва, достатню забезпеченість природними ресурсами, від природних катаклізмів не застрахований ніхто. Отже, альтернативним варіантом буде не лінійне програмування, а параметричне, оскільки воно дозволяє оцінити розвиток підприємства в залежності від більшої множини факторів, які впливають на коефіцієнти при невідомих.

У сільськогосподарському виробництві у 3 кварталі 2020 року прогнозувалось збільшення виробництва рослинництва до 60% та тваринництва до 30%. Також очікувалось зростання цін на дану продукцію, в середньому на 13% [2].

Визначивши стратегічні цілі держави, доцільним буде впровадити економіко-математичне моделювання як засіб поліпшення макро- та мікроекономічних показників. Економіко-математичне моделювання дає змогу державі з точністю проаналізувати всі показники розвитку економіки та проводити подальший аналіз та пошук цільових проблем [3].

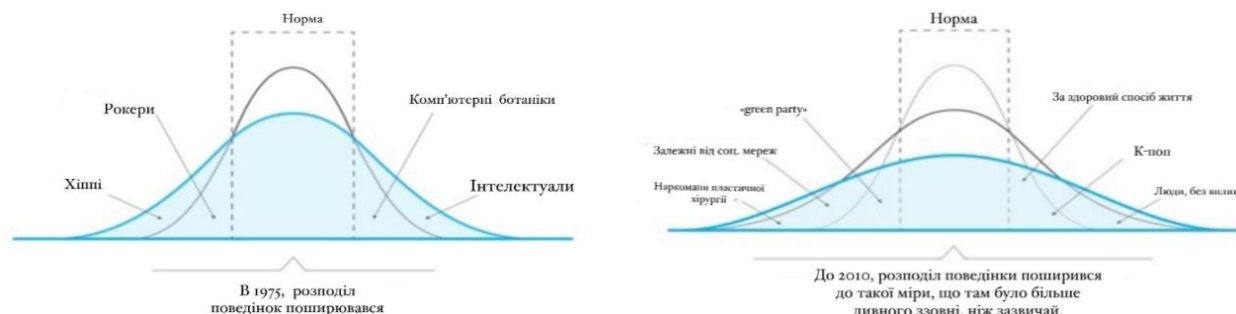
Дані моделі не утворюють нових і не реформують існуючі принципи та засади економічної теорії, вони безпосередньо змінюють способи та методи їх використання для кількісного, а також якісного аналізу економічних процесів всередині держави. Використання економіко-математичної моделі, має для України наступні переваги: точні обрахунки всіх мікро- та макроекономічних показників; визначення впливу показників на інші сфери, наприклад як безробіття впливає на рівень ВВП в країні та інше (за рахунок того, що рівень безробіття у 2020 році зріс на 48%, ВВП відповідно також зменшився на 11,6 %); прогнозування майбутнього стану економіки в цілому; забезпечення стабільного рівня інфляції (Кабмін планує зберегти рівень інфляції 5,5%); активізація грошових надходжень до державного бюджету України [2].

Література

1. *Яка модель економіки потрібна Україні в умовах кризи // Економічна правда.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/03/17/658188/>
2. *Державна служба статистики України [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. *Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник / За ред. О.Т. Іващука.* – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 704 с.

ЯК ВЕЛИКІ БРЕНДИ ПРИВЕРТАЮТЬ УВАГУ В ЕПОХУ НОНКОНФОРМІЗМУ

Нонконформізм у широкому сенсі слова – активне неприйняття загальноприйнятого порядку, норм, цінностей, традицій або законів. У своїй книжці «Усі ми трохи дивакуваті» американський підприємець та маркетолог Сет Годін зазначає, що споживачі все більше прагнуть мати вибір та можливість відрізнятись від інших. Автор ілюструє тезу зображенням кривої нормального розподілу, або ж кривої Гауса. За словами Сета, щільно згрупований розподіл поведінки людей, який можна було спостерігати у 1955 році, почав змінюватися у 1975 – у світі дедалі більше нонконформістів [1], і цей тренд є одним із ключових у сучасному маркетингу. Люди прагнуть вирізнитись, і це ж роблять великі бренди, продукти яких є легендарними [2].

Нонконформізм із боку компаній проявляється перш за все у способах взаємодії зі споживачами – дизайні упакування, користувацьких налаштувань (UI/UX дизайн), персоніфікації доступів та записів споживача. Перший бренд, що спадає на думку, коли говоримо про персоналізацію упакування, – це Coca Cola, що вийшов на ринок зі своєю яскравою кампанією “Share a coke” (від англ. «Поділися колою» – прим.) у 2011 році, надрукувавши на етикетках мільйонів пляшок 150 найпопулярніших імен. Акція стала настільки успішною, що в мережу було викладено більш ніж 500 тисяч фото з іменними пляшками. [3].

Компанія Nutella в 2019 році перевершила рекламну кампанію Coca-Cola, давши змогу надрукувати на банці що завгодно: кожен охочий міг завітати до ритейлера Debenhams та придбати банку пасти з власним іменем, кличкою песика чи будь-чим іншим – на що стане фантазії.

Наймиліша кастомізація, напевно, була в компанії Milka: взимку 2020 року, в Іспанії, бренд шоколаду, відомий своїм пурпуровим символом – коровою, випустив лімітовану серію у новій обгортці. Milka змінили пурпурову корошу з упакування на чотирьох реальних корів, які живуть і працюють на постачання “альпійського молока” для шоколаду [4]. Дещо іншим шляхом пішли Lay’s зі своєю кампанією “Smile” (від англ. «Усміхайся»). У межах кампанії бренд картопляних чипсів Lay’s вирішив надрукувати на своїх упакуваннях безліч різних усмішок різних людей.

Сервіс медійних послуг Netflix відомий своїм data-driven (базуються на даних) підходом до створення списків до перегляду. Їх алгоритми відслідковування преференцій користувачів постійно поліпшуються і розробляються, щоб забезпечити максимально приємний споживчий досвід (CX). Netflix персоналізує головну сторінку та заставки фільмів, ґрунтуючись на знанні користувачем акторів. Це підвищує можливість того, що ви подивитесь фільм із улюбленим актором в майбутньому.

Найсвіжішим прикладом кастомізації упакувань на українському ринку є виробник батончиків Snickers з кампанією «Хто ти, коли голодний?». Цією назвою кампанії Snickers

обіграє своє вже класичне гасло: «Ти не ти, коли голодний». На своїх шоколадних батончиках на місці логотипа Snickers розмістили різні кумедні та трендові слова, що показують, які бувають види голоду у споживачів. «Принцеска», «Крейзі», «Злюка-бобер» та інші вислови прикрасили упаковку батончика. Україна – не перша з країн, де Snickers проводить таку кампанію. Ще у 2015 році у США Snickers замінили свою назву на батончику на слова “Goofball”, “Cranky”, “Feisty” та інші. Вміння вибудувати кастомізовану взаємодію з користувачем пов’язане із справжнім розумінням потреб та бажань клієнтів, залученням до аналізу даних ринку та тестування в процесі дизайну, дослідженні зворотнього зв’язку від споживача [5].

Література

1. *Конформісти і Нонконформісти [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: http://psychologis.com.ua/nonkonformizm_i_nonkonformisty.htm
2. *Персоналізація в маркетингу [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://vc.ru/marketing/106011-personalizaciya-v-marketinge-glavnyy-trend-2020-goda>
3. *Coca-Cola and the Success of Personalisation [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://www.business2community.com/email-marketing/coca-cola-success-personalisation-01587120>
4. *Success story [Електронний ресурс]* – Режим доступу до ресурсу: <https://www.facebook.com/business/success/milka>
5. Gorgoglione, M., Panniello, U., & Tuzhilin, A. (2019). *Recommendation strategies in personalized applications. Information & Management.*

Романюк В. В.,

студ. гр. МЕ-11,

Національний університет «Львівська Політехніка»

Науковий керівник – Рисін М. В.,

к.е.н., доцентка кафедри теоретичної та прикладної економіки

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ АУКЦІОНІВ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

В останні роки сучасна світова економічна спільнота дедалі більше звертає увагу на розвиток нового напрямку економічної науки – теорії аукціонів. У сучасному бізнес середовищі аукціони використовують як спосіб продати чи купити різноманітні товари та послуги.

Лауреат Нобелівської премії з економіки 1996 року Вільям Вікрі проаналізував випадок, коли учасники торгів мають лише **приватні цінності**. Наприклад, це може бути благодійний аукціон на вечерю з лауреатом Нобелівської премії – ціна цієї вечері суб’єктивна. Ваша власна оцінка не впливає на те, як оцінюють вечерю інші учасники торгів.

Однак, очевидно, що більшість класичних об’єктів аукціону (наприклад, цінні папери, майно, послуги тощо) мають значну **спільну цінність**. Це означає, що вартість об’єкту рівна для усіх потенційних учасників торгів. А на практиці учасники торгів часто мають різну кількість **приватної інформації** про властивості об’єкта.

Після започаткування в економіці теорії аукціону економісти працюють над тим, щоб винайти оптимальну форму та стратегію торгів для аукціону. Найважливіше завдання економістів – позбутися прокляття переможця. Роберт Вілсон та Пол Мілгром винайшли абсолютно новий формат аукціону SMRA, що є продовженням англійського аукціону, на якому купують або продають більше ніж один товар. Аукціон проводять раундами, протягом яких усі учасники можуть зробити свою ставку. Після закриття раунду аукціоніст повідомляє, хто перемагає в раунді, та найвищу ставку за об’єкт аукціону. Торги тривають до тих пір, поки учасники торгів підвищують ставку. Якщо за один раунд не подається жодна нова ставка, аукціон закінчується, а учасники тендеру виграють ті блоки, на які вони зробили найвищу ставку [1].

Як один із прикладів, Федеральна комісія зі зв'язку у США використовує один з аукціонів, розроблених Полом Мілгром та Робертом Вільсоном, з метою продажу спектру радіочастот телефонним компаніям. Вони вже заробили понад 120 мільярдів доларів.

SMRA використовує просте правило обов'язкової дії учасників, які змушують їх бути активними з самого початку. Без таких правил учасники торгів можуть приховувати свій попит та створювати видимість низької вартості лоту. Правило обов'язкової дії можна вважати головним нововведенням цього формату аукціону.

Згодом теоретики аукціонів вдосконалили нові формати аукціонів. Вони зменшили можливості для маніпуляцій та співпраці між учасниками торгів. Був розроблений модифікований аукціон, в якому оператори можуть торгуватися за «пакети» частот, а не окремі ліцензії. Також був розроблений аукціон з двома раундами: у першому раунді ви купуєте радіоспектри у нинішніх власників ліцензій, а у другому – продаєте їх іншим операторам, які можуть управляти ними ефективніше.

Федеральна комісія зі зв'язку США вперше застосував SMRA в липні 1994 року. За 47 раундів аукціону вона продала 10 ліцензій на загальну суму 617 млн. доларів. За наступні 1994–2014 роки цей формат аукціону приніс бюджету США понад 120 млрд доларів, а глобально цей механізм згенерував понад 200 млрд доларів від продажу спектру [2].

Теорія аукціонів дала основу для побудови нових форматів проведення аукціонів, які створені для розв'язання нових економічних задач та дозволяють учасникам торгів конкурувати та впливати на ціну.

Отже, проаналізувавши теорію аукціонів та новий формат SMRA, можна зробити висновок, що аукціони є важливою частиною економіки та роблять значний вплив на неї. В певних країнах світу аукціони є нормою, однак в Україні ще недостатньо розвинуті форми проведення аукціонів. Прикладом розвитку теорії аукціонів може слугувати факт, коли у грудні 2010 року Президент України розблокував продаж найбільших державних активів у зв'язку із кризою та несприятливим станом світової кон'юнктури, які були продані через аукціонні торги. Важливо забезпечувати максимальну прозорість процесу приватизації державного майна і проводити її за справедливими цінами. Це забезпечить надходження прямих трансфертів до бюджету і буде ефективнішим за підвищення рівня оподаткування в державі.

Для подальшого розвитку теорії аукціонів, необхідно створити умови для реалізації її діяльності та заохочувати людей брати участь у торгах. І у подальшому аукціони можуть кардинально змінити економіку України.

Література

1. Аукціони вдосконалили до Нобелівської премії. -[Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/10/12/666190/>
2. Чому Мілгром Та Вільсон Отримали Нобелівську Премію З Економіки? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://slovoproslovo.info/ru/chomu-m-lgrom-ta-v-lson-otrimali-nobel-vsku-prem-yu-z-ekonom-ki/>

Русаков Р. Б.
студ. гр. ОЕБ-19-1МЛ
ВСП «Інститут інноваційної освіти
Київського національного університету будівництва і архітектури»,
Київський національний університет будівництва і архітектури
Науковий керівник – Канцір І. А.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки
Національного університету «Львівська політехніка»

БЕНЧМАРКІНГ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ ФІРМИ

Одним із найефективніших інструментів визначення відповідності цілей підприємства ринковим вимогам виступає бенчмаркінг. Проте, український бізнес не повністю використовує можливості бенчмаркінгу, насамперед, ідентифікуючи його із промисловою розвідкою.

Концепція бенчмаркінгу вперше впроваджена наприкінці 50-х рр. XX ст., як результат набуття японськими фахівцями досвіду провідних західноєвропейських та американських компаній. Поширеною є думка, що феномен «Японського економічного дива» базувався на платформі бенчмаркінгу, як інструмента вивчення, аналізу та удосконалення технологій та продуктів провідних компаній Західної Європи та США.

Дефініція «бенчмаркінг» вперше впроваджена у 1972 році Кембриджським Інститутом стратегічного планування.

Бенчмаркінг – це постійний процес вивчення і оцінки товарів, послуг і досвіду виробництва найсерйозніших конкурентів чи тих компаній, що є визнаними лідерами у своїх областях [1].

Бенчмаркінг – це систематичний та безперервний процес вимірювання; процес постійного вимірювання та порівняння бізнес-процесів організації з керівниками бізнес-процесів у будь-якій точці світу для отримання інформації, яка зупинить організацію в дії для покращення її роботи [2].

Бенчмаркінг – це інструмент формалізованого перманентного моніторингу кожного окремо взятого бізнес-процесу в контексті його порівняння з еталоном, з метою інформативної вибірки для оптимізації діяльності.

У сучасних реаліях, існує деяка неоднозначність поглядів щодо визначення самого поняття бенчмаркінгу, а також його економічної сутності, значення та місця в управлінні підприємством. Переважаюча більшість фахівців все ж дотримуються думки, що бенчмаркінг – це вивчення та запровадження у власну діяльність методів управління інших підприємств, що успішно працюють, шляхом порівняння своєї діяльності із їхньою, та виявлення і дослідження на базі такого порівняння своїх слабких сторін.

Бенчмаркінг, на нашу думку, це – сучасна теорія конкуренції, філософія бізнесу, Project Menegment інструмент.

Розглядаючи бенчмаркінг з позиції бізнесу, його класифікують на два типи: внутрішній (ендогенний) та зовнішній (екзогенний), які реалізуються за певним алгоритмом (рис. 1).

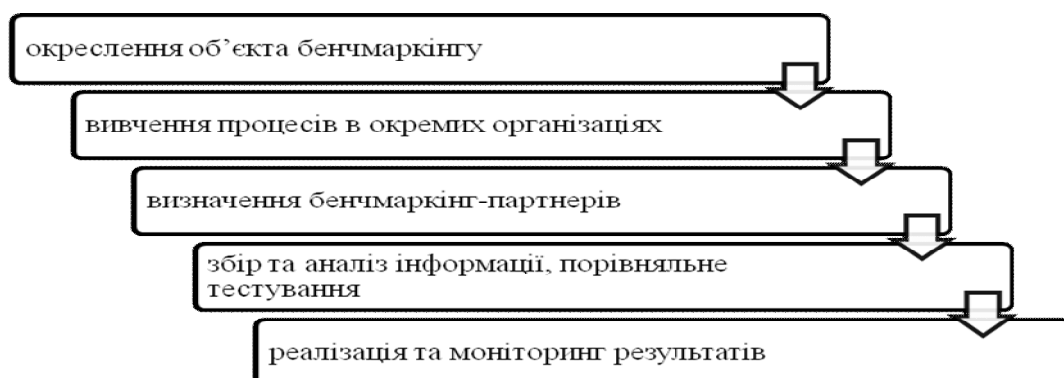

Рис. 1. Етапи корпоративного бенчмаркінгу

Застосовуючи бенчмаркінг, підприємство зазвичай отримує цілий ряд переваг, зокрема:

- реальна можливість «побачити себе із сторони», іншими словами, відсторонено та об'єктивно дослідити, проаналізувати та оцінити свої слабкі і сильні сторони;
- вивчення діяльності компаній, що займають провідне місце у галузі та пріоритетне становище на ринку, а у цьому зв'язку, можливість визначитися із основними стратегічними та тактичними орієнтирами для виводу власного підприємства на передові позиції;
- отримання нових ідей в різних галузях господарювання (у постачанні, виробничій сфері та у сфері збуту);
- поінформованість про діяльність конкурентів;
- отримання платформи для переходу із традиційного планування до встановлення власних планових показників на базі аналізу основних показників діяльності конкурентів;
- формування власних індикаторів ефективності.

Успішність проекту бенчмаркінгу ґрунтується на чіткому дотриманні послідовності процесу еталонного порівняння, що передбачає здійснення певних етапів або характеристик.

Література

1. Robert C. Camp. *Benchmarking: The Search for Industry, Best Practices that Lead to Superior Performance*. ASQC Quality Press, 1989.
2. American Productivity & Quality (APQC). *Planning, Organizing, and Managing Benchmarking Activities: A User's Guide*, APQC, Houston, TX. 1992.

Садова С. І.

студ. гр.ОП-11,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Рисін М.В.,

к.е.н., доцентка кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЯК ЯВИЩЕ COVID-19 ВПЛИНУЛО НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Пандемія коронавірусу та карантин спричинили небачену за останнє сторіччя економічну кризу. Закриті крамниці зменшили попит на товари, а попит на деякі послуги скоротився майже на 100%. За останніми розрахунками Світової організації торгівлі, падіння обсягів міжнародної торгівлі через COVID-19 цього року може становити до 18,5%, що боляче вдарить по експортоорієнтованих економіках [1].

За прогнозами МВФ, очікується падіння світової економіки на 3%. В свою чергу, Україна традиційно є більш вразливою до економічних шоків, тому за оцінками Кабінету міністрів України ВВП України може впасти на 4-8% порівняно з 2019 роком. Прогнозоване падіння економіки України є наслідком глобальних шоків: несприятлива ситуація на важливих для України сировинних ринках, закриття товарних ринків для українських експортерів, зміна глобальних виробничих ланцюжків. За прогнозами Національного банку України, Україна у 2020 році може зіткнутися з падінням експорту (-10%), імпорту (-14.5%), розширенням дефіциту бюджету (8% ВВП) і зростанням рівня безробіття (до 9.5%)[2].

В Організації з економічного співробітництва та розвитку вже заявили, що світові знадобиться багато років, аби оговтатися від пандемії та відновити нормальний розвиток національних економік.

Генеральний секретар Анхель Гуррія повідомив ВВС, що вже зараз економічні наслідки поширення хвороби є більшими, ніж просто фінансова криза. За його словами, вірити в те, що постраждалі країни зможуть швидко відновити свої економіки – це «видавати бажане за дійсне».

Під час кожної кризи інвестори надають перевагу безпечним активам. Серед них золото завжди вважали абсолютно надійним. До березня ціни на золото стабільно зростали. Але зараз інвестори настільки невпевнені у тому, як розвиватимуться події і якими можуть бути наслідки для світової економіки, що спостерігається, навіть, зменшення цін на золото.

Крім того, ціни на нафту впали до найнижчого рівня майже за 20 років – від червня 2001 року. Інвестори побоюються, що подальше поширення вірусу зумовить уповільнення світової економіки, а відтак, зменшиться і попит на нафту [3].

За офіційними даними Державної служби статистики України, у першому півріччі 2020 року Україна дещо скоротила обсяги експорту своїх товарів за кордон. Загалом за перші 6 місяців цього року, на які припав пік економічної кризи та найжорсткіший карантин, український експорт скоротився на 6,4% (проти першого півріччя попереднього року) або ж на півтора мільярда доларів. Набагато суттєвіше постраждав імпорту товарів до України – він впав на 14,3% або ж на понад чотири мільярди доларів. Загалом Україна експортувала товарів на 23 мільярди доларів, а завезла з-за кордону – на 24 мільярди доларів, що свідчить про зменшення обсягів національного виробництва та залежність від імпорту товарів іноземних країн.

Серед позитивних тенденцій розвитку структури економіки України зазначимо, що залишається значна питома вага сільськогосподарської продукції у виробництві та експорті; стрімке падіння цін на енергоносії, що зменшило витрати на їхній імпорту; стійкість попиту на ІТ-послуги вітчизняних компаній; відносно високі ціни на залізну руду та металопродукцію; високий попит на послуги вітчизняних громадян, що працюють за кордоном та інші. Популярність інтернет-торгівлі під час карантину зросла настільки, що цей тренд у майбутньому тільки посилюватиметься і поступово витискатиме традиційну торгівлю.

Отже, економіка України в умовах пандемії зіштовхнулася із новими викликами та необхідністю боротьби із рецесією та зміною самої структури.

Література

1. *Діджиталізація та роботизація економіки під час пандемії.* -[Електронний ресурс].- Режим доступу: https://investment.24tv.ua/svitova-ekonomika-pispanemiyi-ekonomichni-novini-ukrayini_n1373552
2. *Програма стимулювання економіки для подолання наслідків covid-19: «Економічне відновлення»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/Prezentacii/Programa%20Ekonomichne%20stymyluvannia/progr-covid19-analytics.pdf>
3. *Як пандемія вплинула на економіку України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/yak-koronavirus-vpliv-na-ukrayinsku-torgivlyu-ta-chim-vin-buv-korisnim-dlya-ekonomiki>.

Соляник Д. С.

студ. гр. ФБ-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Іваницька Н. Б.,

асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ТУРИЗМ В ЧАС ПАНДЕМІЇ

Більшість країн світу на час пандемії, а також карантинних обмежень були змушені закрити кордони, або змінювати правила в'їзду. Внаслідок цього багато українців залишились вдома, не наважуючись перетнути кордон.

Розглядаючи для прикладу сферу туризму у Львові можна сказати, що вона майже повністю завмерла. Схожа ситуація сталася в готельному бізнесі. Що привело до спаду популярності хостелів. В кінцевому результаті багато з них закрили, або ж продали. Настали важкі часи для туристичного Львова. Адже кожен з нас знає, що найбільші кошти протягом тривалого часу приносив іноземний туризм [1].

Через запровадження карантинних обмежень, потік туристів майже повністю зупинився, це змусило представників культури звернути свою увагу на власних жителів. І збільшити кількість просвітницьких заходів. Так раніше більшість гостей Львівщини, які відвідували об'єкти культурної спадщини, музеї, галереї, а також театри були іноземці. Їхній відсоток

сягав 60. Але в теперішній час їхнє місце зайняли мешканці міста які з ентузіазмом їздять на різні фестивалі, концерти і виступи [2].

Отже можна з певністю сказати що пандемія змінила туристичну а разом з нею і економічну складову Львова і України в цілому. На початку карантинних обмежень місцеву бізнесу було важко пристосуватись до нових реалій життя. Багатьом підприємцям довелося закрити свою справу, чи звільнити працівників. Проте на даний момент, із послабленням карантинних обмежень, туристи знову можуть відвідувати свої улюблені заклади, та подорожувати країною, хоч і не в таких масштабах, як це було раніше. Разом з тим почав розвиватись внутрішній туризм. Це може частково зменшити втрати пов'язані з відсутністю іноземних туристів.

Література

1. *Без туристів – не маємо, що їсти!* – [Інтернет ресурс]. – Режим доступу: https://espreso.tv/article/2020/07/22/bez_turystiv_ne_mayemo_scho_yisty
2. *Культура і туризм в умовах COVID 19: нові реалії.* – [Інтернет ресурс]. – Режим доступу: <http://dialog.lviv.ua/kultura-i-turizm-v-umovah-covid-19-novi-realiyi/>

Софілканич В.В.,

студ. гр. ФБ-12

Національний університет “Львівська політехніка”

Науковий керівник – Іваницька Н.Б.

асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРИЧИНИ ЗРОСТАННЯ ТА МОЖЛИВА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ КРИПТОВАЛЮТИ

Біткоїн – це умовна цифрова грошова одиниця, яка не має фізичної форми, та захищена від будь-яких маніпуляцій та вторгнень зовні. Відмінність біткоїну від інших цифрових валют – його децентралізація.

З вересня 2011 року курс виріс практично з нуля до 13000 доларів за одиницю. На мою думку, однією з вагомих причин такого росту став широкий спектр можливостей біткоїна. Можливість оплати товарів і послуг, в них можна інвестувати. Головним методом інвестування є довготривалі вкладення, з розрахунком на зростання курсу. Порівняно з 2012 роком, сьогодні середній курс в тисячі разів вище. В 2020 році Біткоїн коштує майже 13000\$, а один із його конкурентів – Ефіріум 400\$. Це є гарним показником стабільності. Піком зростання нашої криптовалюти, вважають січень 2018 року, коли курс зріс до 17-18 тис.\$ за одиницю. Важливим у зростанні криптовалюти є факт, що він не схильний до інфляції. Причиною цього стала обмежена емісія.

З іншого боку, курс біткоїну і його майбутнє залежать від довіри до цієї валюти. Мої особисті дослідження курсу в інтернеті показали, що злом системи хакерами може призвести до сильного обвалу курсу. Також, факт про можливу заборону криптовалюти в країнах вагомо похитує стабільність та довіру до курсу біткоїна.

Крім цього, будь-який бажаючий може створити свою криптовалюту, що призведе до сильної конкуренції та зниження курсу.

Я гадаю, що біткоїн – це валюта майбутнього, яка досягне світового рівня та буде основним засобом інвестицій та прибутку.

Біткоїн – це в першу чергу система, яка дає змогу нам розпоряджатись своїми грошима без банків, без платіжних систем і всього іншого інструментарію, який є дуже не надійним. Завдяки цій системі ми можемо самі керувати своїми фінансами та не боятися різкого падіння курсу.

Отже, користуватися криптовалютою, а особливо біткоїном дуже вигідно з точки зору прибутку та стабільності. Завдяки даній системі люди можуть бути впевнені у завтрашньому дні та не боячись втратити власні кошти робити свої внески.

Фаїна В.П.,
студ. гр. ФБ-12
Національний університет “Львівська політехніка”
Науковий керівник – Іваницька Н.Б.
асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ

Криптовалюта – це повністю віртуальні цифрові гроші, емісія та операції з якими відбуваються певними криптографічними методами на основі асиметричного шифрування.

За випуск та обіг криптовалюти не відповідає жоден банк, функціонування системи відбувається в цифровій мережі повністю незалежно від будь-яких урядів – децентралізовано.

Розглянемо переваги і недоліки криптовалюти.

Переваги користування криптовалютою:

- Зручність користування. Цією валютою можна користуватись коли завгодно, у будь-який зручний час.
- Анонімність власника валюти. Тобто заховані персональні дані, які відомі тільки власнику.

Недоліки використання криптовалюти:

- Коливання вартості криптовалюти. Найвідоміші для нас це коливання біткоіна, ціна якого за короткий час може зростати чи спадати на сотні доларів.
- Втрата персональних даних гаманця. Втрата цих даних призводить до повного анулювання криптовалюти.

Плюси і мінуси нам показують багато інформації про криптовалюту. Але для того щоб скласти своє бачення про економічну ситуацію давайте розглянемо спочатку бачення експертів.

Експерти вважають, що зараз ситуація з крипто валютою є стабільна. Але у майбутньому все може змінитися, і крипто-економіка зіграє свою важливу роль у становленні економічної і фінансової системи. А так звана технологія блокчейн (ланцюжок блоків транзакцій) повинна зробити свій важливий внесок у розвитку фінансової системи та економіки.

Я вважаю, що криптовалюта в Україні є слабо розвинена, але з часом на цю валюту стає все більший і більший попит. Аналізуючи переваги і недоліки криптовалюти, можна прийти до висновку, що економічна ситуація з ним може повністю змінитись і її внесок в фінансову систему і економіку буде значно вищим ніж ми собі уявляємо.

Харкевич В.
студ. гр. ФБ-12
Національний університет “Львівська політехніка”
Науковий керівник – Іваницька Н.Б.,
асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Ні для кого не секрет що наша країна є аграрною країною і велика частина підприємств займається сільським господарством. Розвивати цей бізнес з нуля не просто, адже потрібно шукати інвесторів або мати додаткові доходи.

Для початку вам потрібно купити техніку або брати в оренду для оброблення полів. Щоб получить в оренду поле, потрібно людям запропонувати більше грошей або більше зерна за гектар поля, ніж конкурент. Можливо і вдасться домовитися за однакову суму як і в конкурента, все залежить від вашої репутації. Багато фермерів для того щоб підняти свою репутацію допомагають населеним пунктам з дорогою, освітленням вулицю, допомога фінансами в бюджет і так далі.

Щоб був великий урожай потрібно мати сучасні види сільськогосподарської техніки, закупівля різних видів зерна і найти який найбільше підходить на даній території. Вносити мінеральні

добрих різного походження. Але не все так просто урожай потрібно доглядати до того моменту поки він не дозрів. В 2020 році на початку березня почалась пандемія, багато бізнес структур зазнали величезного удару, а ось на посів зернових культур це не дуже вплинуло.

Великим мінусом чи плюсом є на якій території проживаєте і плануєте розвивати бізнес. Шукайте рівнинні території з чорноземом. Також великий вплив мають природні явища. Можливі посухи і паростки рослин посохнуть або зменшиться кількість. Але високе зволоження теж зашкодить урожайності на полях. Також щоб збільшити урожайність під час дощів, потрібно витратитися на будівництво сушок для зерна. Тому що якщо урожай не зібрати вчасно то він почне висипатися з колосків.

Перспективою є будівництво сушок для зерна, буде змога сушити своє зерно, а також здавати сушку іншим фермерам. Ще одним плюсом є що більшість сушок в собі мають віялку.

Ще одним мінусом є те що потрібно будувати склади, ангари, елеватори для того щоб зберігати зерно, шукати територію на якій це дозволено будівництво, так як продаж зерна під час жнив не буде так вигідним чим через декілька місяців.

Шмотолоха А.Р.

студ. Гр. МЕ-19

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Тревого О.І.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

УКРАЇНЬСЬКА ВІДНОВЛЮВАЛЬНА ЕНЕРГЕТИКА СЬОГОДНІ І ЗАВТРА

Відновлювана енергетика – це, безумовно, шлях до економічного розвитку та енергетичної незалежності країни. На сьогодні проблематика полягає в тому, що запаси викопних енергоресурсів зменшуються, тому традиційна частина цієї галузі зростає в ціні та в перспективі може стати недоступною. Проблема вирішує освоєння відновлювальних джерел енергетичних ресурсів. На просторах України вже працюють сонячні та вітроелектростанції. Реалізуються проекти з виробництва енергії з біомаси та біогазу, вирощування енергокультур.

Міністерство енергетики та захисту довкілля України наприкінці лютого 2020 оголосило про плани ретроспективних змін до системи державної підтримки виробників електроенергії з відновлюваних джерел (ВДЕ), незважаючи на чинне законодавство, яке заохочує збільшувати частку «зеленої» енергії. Плани міністерства змусили протестувати проти таких змін місцевих та міжнародних інвесторів, які протягом останніх кількох років інвестували мільярди доларів у країну, щоб допомогти їй наблизитися до поставлених цілей – збільшення частки генерації електроенергії з ВДЕ до 25% до 2035 року та зменшити залежність від імпортного палива. Звіт Bloomberg New Energy Finance Global Scope на 2019 рік відзначив прогрес України у галузі ВДЕ та визнав її восьмим найпривабливішим інвестиційним ринком зеленої енергії у світі серед країн, що розвиваються.

Перестановки в уряді на початку березня та початок пандемії коронавірусу відштовхнули плани міністерства на задній план. Недалекоглядні рішення уряду з покриття бюджетного дефіциту не враховують внеску інвестицій у ВДЕ в економіку України протягом останніх трьох років.

По-перше, станом на кінець 2019 року майже 10 мільярдів доларів було інвестовано у ВДЕ (6,2 мільярди доларів лише у 2018-2019 роках), що робить галузь однією із ТОП п'яти секторів за обсягом інвестицій в економіку України. Це дало змогу Україні збільшити частку виробництва електроенергії з ВДЕ до 6,8 ГВт в кінці 2019 року порівняно з 999 МВт в кінці 2015 року. Найбільший приріст дали сонячні електростанції.

По-друге, впевненість національних та міжнародних інвесторів в Україні допомогла наблизитися до зміни енергетичного балансу на користь ВДЕ. Місцеві та іноземні інвестори з Австрії, Бельгії, Канади, Китаю, Великобританії, Норвегії, Іспанії, Швейцарії, Туреччини та США, серед інших, вклали кошти у ВДЕ України опираючись на справедливую та стабільну регуляторну базу та попередній позитивний послужний список співпраці з урядом. Провідні

міжнародні фінансові установи та банки, такі як ЄБРР, US Overseas Private Investment Corporation, а також інші банки з Франції, Данії, Фінляндії, Швеції, Нідерландів забезпечили довгострокове фінансування проектів ВДЕ в Україні.

По-третє, протягом останніх чотирьох років податки та збори, сплачені галуззю ВДЕ до державного бюджету, склали майже 2,7 мільярда доларів (67 мільярдів гривень за даними Державної податкової служби), що зробило цей сектор одним з найбільших платників податків в Україні.

Навіть при таких хороших показниках, нормативна база перебуває в процесі розробки та потребує внесення змін для забезпечення збалансованої роботи ринку електроенергії, що дозволить залучити більше інвестицій для розвитку «чистої» енергетики.

У той час як місцеві та міжнародні інвестори у ВДЕ готові до обговорення запропонованого урядом зниження «зелених» тарифів, зміни тарифу владою в односторонньому порядку змусять багатьох інвесторів оголосити дефолт та, можливо, банкрутство. Такі дії уряду знищують інвестиційну репутацію країни у ключовому секторі, який приніс реальні іноземні інвестиції, податкові надходження та створив нові робочі місця в регіонах України. Окрім того, всі позитивні прогнози досягнення показників розвитку галузі ВДЕ у 2035 та 2050 роках, опиняться під загрозою виконання та будуть практично неможливі без міжнародних інвестицій та фінансової підтримки.

Розвиток зеленої економіки потребує значних інвестицій з боку бізнесу, уряду та громадськості. Тісна співпраця між бізнесом, наукою, освітою, стимулювання розвитку нових технологій, інноваційних кластерів виробництва, допоможуть змінити потреби України в енергетиці та розробити більш технологічно розвинену економічну модель.

Література

- 1. Чому процвітаючий сектор відновлюваної енергетики в Україні опинився під загрозою краху. Українська асоціація відновлювальної енергетики [Електронний ресурс] <http://uare.com.ua/ekspertna-dumka/710-chomu-protsvitayuchij-sektor-vidnovlyuvanoji-energetiki-v-ukrajini-opinivsyia-pid-zagrozoyu-krakhu.html>.*

ПІДСЕКЦІЯ 3

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ

Бобик Т. В.

студ. гр. УАі-32,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Сенів Л.А.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ОСОБЛИВОСТІ ЛОБІЗМУ В УКРАЇНІ

Лобізм є невід'ємним фактором політичного життя кожної країни та елементом політичного механізму розвинутої держави, системою і практикою реалізації інтересів різних груп громадян шляхом організованого впливу на законодавчу і адміністративну діяльність державних органів. Лобізм у його позитивному сенсі постає життєво необхідним інститутом демократичного процесу, оскільки є системою організаційного оформлення представництва різноманітних групових інтересів, формою законного впливу груп тиску на прийняття управлінських рішень державних органів із метою задоволення інтересів певних соціальних структур. Лобізм у його негативному сенсі сприймається як вид корупції. Відсутність законодавчого врегулювання та груп, що здійснюють лобістську діяльність, затримує демократизацію українського суспільства [1].

Станом на 1.11.2020 року в Україні відсутнє безпосереднє законодавче регулювання лобістської діяльності. Однак, Верховна Рада України зареєструвала законопроект № 5144 «Про лобізм» [2], головною метою якого є законодавче врегулювання лобізму та забезпечення над ним державного й громадського контролю.

Загалом в Україні розрізняють два найпоширеніші види лобізму – тіньовий та публічний. В першому випадку відбувається приховуваний контакт зацікавленої сторони з особою, яка приймає важливі рішення. В результаті з'являються законодавчі документи чи рішення, здатні забезпечити вигоду окремій людині чи певній групі замовників. Щодо публічного лобізму, то він представляє інтереси цілих галузей і сфер економічної діяльності та є загальнонаціональним за своєю природою.

Найбільш рентабельним в Україні залишається кабінетне лобіювання, що є похідним від скорочення "Кабмін". Постанова Кабінету Міністрів України вступає в силу з моменту її підписання та не проходить трьох читань у Верховній Раді України, тому лобіювання інтересів обходиться замовнику значно дешевше. Традиційно для України найбільш вагомими є металургійне, вугільне, аграрне, алкогольне, тютюнове, цукрове та рекламне лобі. До досить типових для України форм "тіньового" лобіювання можна віднести й саме протегування. Його механізм ґрунтується на можливості певної держструктури, відомства приймати безпосередню участь в економічній діяльності, наприклад, засновувати підприємства чи дотувати вже існуючі [3].

Серед основних форм лобізму можна назвати й парламентський лобізм. Він не завжди відбувається публічно та колегіально, тому варто розмежовувати "тіньовий" парламентський лобізм, який розпадається на різновиди і "відкритий", що ґрунтується на публічній аргументації та колегіальності прийняття рішень.

У розмежуванні «тіньового» лобізму від корупції першочергове значення має спосіб, в який будуть реалізовані та «легітимізовані» інтереси. Корупційні дії не передбачають ініціювання змін в законодавстві, а «тіньовий лобізм» досягає реалізації інтересів шляхом прийняття відповідних нормативних актів.

Отже, проведені дослідження лобізму як явища в Україні дає основу для наступних висновків і пропозицій: необхідно створити систему правового регулювання цивілізованої лобістської діяльності в Україні, а саме прийняти Закон України «Про лобізм»; звести до мінімуму шкідливі результати та наслідки лобізму; створити необхідні умови для свободи

засобів масової інформації та прозорості діяльності державних інститутів; забезпечити стійкість та стабільність у громадському суспільстві; потрібна політична воля, рішучість у протидії корупції; необхідні зміни у виборчому законодавстві держави у напрямку підвищення відповідальності депутатів всіх рівнів перед виборцями; всім гілкам влади сприяти формуванню відношенню суспільної свідомості до лобізму як до цивілізованого державного інституту, а не аморально-кримінального явища[4].

Література

1. Нестерович В.Ф. Основні підходи до виявлення поняття "лобіювання" // Вісник Луганського державного єдиного внутрішнього управління І. Е. О. Дідоренка. – 2010. – №1. – С. 50-58
2. Про лобізм: проект Закону України від 20 вересня 2016 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60052 (дата звернення: 26.10.2020).
3. Лобізм по-українське: тіньовий та необмежений. 2010 р. URL: <http://vlasti.net/news/82114> (дата звернення: 26.10. 2020).
4. Бурбело О.А., Бурбело С.О. Лобізм в сучасній Україні. ВІСНИК СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені Володимира Даля. 2017. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/VSUNU_2017_10_6.pdf (дата звернення 26.10.2020).

Бобик Т.В.

студ.гр.УАі-32

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СУЧАСНА ПОЛІТИКА БАНКІВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ НОВИХ СПОЖИВАЧІВ

В банківському секторі України під впливом реформ оздоровлення суттєво знизилась кількість банків, а в функціонуванні найбільш важливих системних банків відбулись радикальні зміни. Банківська система впливає на функціонування економіки країни та на економічне зростання. Через банківську систему діє механізм розподілу фінансових ресурсів та грошових коштів, відбувається їх мобілізація та залучення в економічний обіг. Не менш важливою функцією банківської системи є кредитування економіки та забезпечення фінансової стабільності. Без залучення коштів населення у банківський сектор неможлива фінансова санація підприємств, які потребують фондів для функціонування і реструктуризації [1].

За підсумками І-го півріччя 2020 р. до п'ятірки банків з найвищим рейтингом відносяться – Райффайзен Банк Аваль, Ukrsibbank, Сітібанк, Приватбанк, ОТП Банк. Відповідно ці банки характеризуються найвищими показниками фінансової стійкості [3].

Стабілізація банківської системи України безпосередньо формує довіру споживачів до банківської системи, сприяє залученню нових споживачів. До заходів стабілізації належать: загальноекономічна стабілізація, пов'язана з банківською системою, нормалізація діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи, повернення довіри вкладників та інвесторів, що реалізується через безумовне відшкодування вкладів у проблемних банках за рахунок ФГВ, підвищення рівня інформаційного забезпечення з боку комерційних банків, оптимізація мережі банківських відділень відповідно до регіональних потреб, посилення відповідальності власників та керівників банків за проведення операцій, пов'язаними особами, підвищення ефективності роботи банків з існуючими та потенційними клієнтами щодо співпраці в напрямі реалізації індивідуальних депозитних програм [2].

У м. Львові до великих і надійних банків належать Ощадбанк, Приватбанк, Кредобанк, які лідирують за кількістю відділень в м. Львів [4]. Для конкурентності на ринку банківських послуг банкам потрібно залучати нових клієнтів та не втрачати існуючих банки не можуть бути пов'язані з фінансово-промисловими та політичними угрупованнями, а також їм потрібно володіти:

- багаторічним досвідом роботи на українському фінансовому ринку, знаннями про законодавство та економіко-соціальні процеси;
- зв'язками з стратегічними та портфельними інвесторами для обслуговування зовнішньоекономічних операцій клієнтів;
- якісною матеріально-технічною базою;
- прозорою системою управління за відсутності внутрішніх конфліктів;
- налагодженою системою і методологією управління ризиками;
- доброю репутацією на фінансовому ринку та серед клієнтів [1].

Більшість банківських установ для залучення нових клієнтів впроваджують он-лайн банкінг, розробляють різні програми лояльності, здійснюють заходи фінансового моніторингу. Інтеграція банківської системи в систему ЄС вимагає створення нових автоматизованих систем онлайн-банкінгу, що мало б мінімізувати фізичні контакти населення в відділеннях банку та полегшити здійснення валютних, кредитних та касових операцій; впорядкувати політику банків щодо встановлення кредитних та депозитних відсотків, запровадити подвійну перевірку позичальника та умови надання кредитів під заставу з метою гарантування повернення таких кредитів на визначених в договорі умовах, запровадження співпраці банків та страхових компаній в проектах приватного пенсійного забезпечення, відкриття філій національних банків за кордоном, що дозволить інтегрувати національну банківську систему в міжнародні фінансові ринки та залучати інвестиції з-за кордону.

Споживач погодиться на банківське обслуговування та зможе бути готовий до зміни обслуговуючого банку, якщо в нього існуватиме довіра до банку, а програми обслуговування будуть максимально адаптовані до потреб споживача.

Література

1. *Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М.Герасимович, М.Д.Алексєєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А.М.Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2017. – 599 с*
2. *Грубінка І.І. Особливості розвитку банківської системи України в контексті державної монетарної політики / І.І.Грубінка // Вісник соціально-економічних досліджень, 2017. – № 10. С.579–582.*
3. *Офіційний сайт українських банків «Рейтинг українських банків за 2020 рік» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mind.ua/banks/rating> (Дата звернення: 15.10.2020)*
4. *Офіційний сайт «Рейтинг українських банків за 2020 рік у м. Львів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://varianty.lviv.ua> (Дата звернення: 15.10.2020)*

Бобик Т. В.,

студ. гр. УАі-32,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Пушак Г.І.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА ТУРИСТИЧНІ ПОСЛУГИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Туризм, як вид підприємницької діяльності, є привабливою і прибутковою сферою бізнесу, яка має значні потенційні можливості для залучення іноземних інвестицій. Постійно зростає значення туризму як джерела валютних надходжень, інструменту розширення міжнародних контактів, вирівнювання регіонального розвитку. Туризм, як одна із провідних галузей світової економіки, має значний вплив на формування ВВП, створення додаткових робочих місць, забезпечення зайнятості населення і активізації зовнішньоторговельного балансу.

В умовах ринкової економіки ціна є найважливішим економічним параметром діяльності туристичного підприємства, причому, часто ціна формується під впливом чинників, що складаються на ринку незалежно від підприємства, і у більшості випадків є для туристичного підприємства заданою [1]. До числа найважливіших зовнішніх чинників ціноутворення в

туризмі слід віднести: співвідношення туристичного попиту та пропозиції; рівень та динаміка конкуруючих цін; державне регулювання ціноутворення в туризмі; споживачі туристичних послуг [2].

Окрім цього, на ціну туристичного продукту впливає ціла низка інших чинників: категорія обслуговування, форма обслуговування (групова або індивідуальна), кон'юнктура ринку туристичних послуг, сезонність надання послуг, транспортні засоби, що використовуються, ефективність реклами та ін. При формуванні ціни на туристичний продукт суб'єктам туристичної діяльності необхідно дотримуватися певних принципів ціноутворення, які забезпечують методологічну єдність різноманітних методів і моделей ціноутворення. Важливим елементом теоретичного базису процесу формування ціни на туристичний продукт є принципи ціноутворення.

Для досягнення поставлених цілей з найменшими витратами й найбільшою ефективністю необхідно обрати найбільш ефективну цінову стратегію. Ціноутворення в сфері туризму повинно постійно забезпечувати: високу еластичність цін у різних сегментах туристичного ринку; витратний механізм туристичної послуги (ціна не повинна викликати в покупців негативних емоцій, або пов'язана зі статусом клієнта); встановлення роздрібних цін, тому що вони призначені безпосередньо для споживання; нездатність туристичних послуг до збереження, внаслідок чого роздрібні торговці не розділяють з виробниками ризику, пов'язаного з утворенням нереалізованих запасів; високий ступінь впливу конкурентів [3].

Будь-яке туристичне підприємство повинно мати впорядковану методику встановлення ціни на вироблену ним продукцію чи надані послуги. Найбільш загальний алгоритм методики розрахунку ціни зображено на рисунку 1.

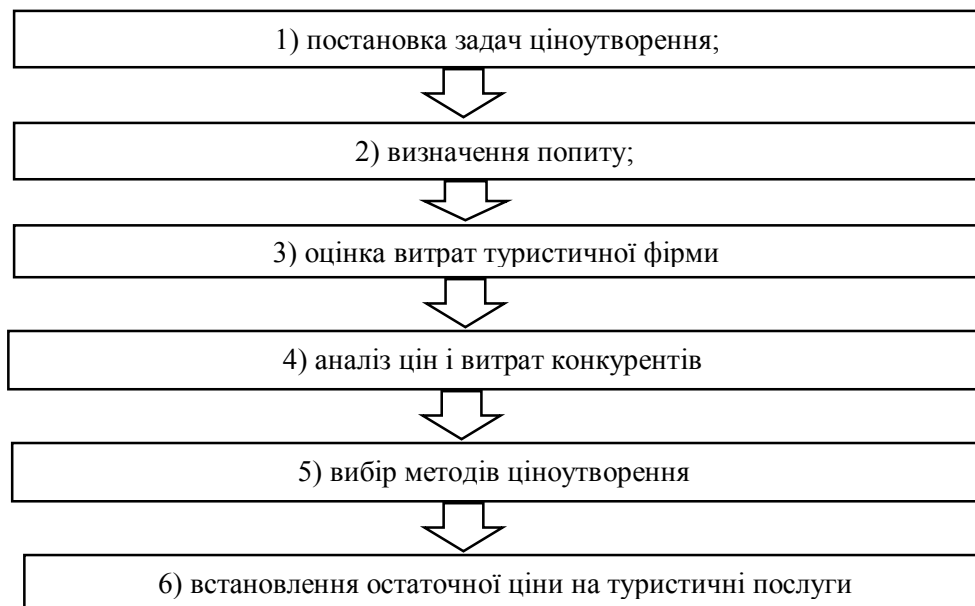

Рис. 1. Алгоритм методики розрахунку ціни на туристичні послуги

Отже, варто зазначити, що в Україні потрібно активно переймати і запроваджувати сучасні методики оцінки туристичної діяльності, для того щоб туристичному комплексу було легше інтегруватися до світового ринку туристичних послуг. Слід враховувати конкретну ситуацію і уподобання споживачів, які можуть дещо відрізнятися в різних регіонах світу. Крім того туристичним послугам України потрібно інтегрувати до кращих стандартів, зменшувати свої витрати і робити всі умови щоб державне регулювання туристичної галузі забезпечувало нормальні умови для функціонування туризму, щоб туристи, приїжджаючи в Україну, були задоволені відпочинком і щоб ціни відповідали якості наданих послуг.

Література

1. Іванова В. В. Методологія управління ціноутворенням на туристичних підприємствах. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. №4. С.41-48.

2. Балашова Р. І. *Розвиток туристичного підприємства: теорія та практика: монографія.* Донецький інститут туристичного бізнесу. Донецьк: видавництво «Вебер», 2009. 343 с.
3. Любіцева О. О. *Ринок туристичних послуг.* К. : Альтерпрес, 2006. 436 с.

Гринчишин Ю.О.,

студ.гр.УАі-42,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Пушак Г.І.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Управління економікою та забезпечення діяльності суб'єктів господарювання пов'язане з появою низки негативних чинників впливу на функціонування підприємств, які, зазвичай, характеризують як ризики та загрози. Урахування цих чинників у процесі прийняття управлінських рішень знижує ймовірність недоотримання (втрати) доходу чи прибутку, погіршення економічного стану, виникнення кризової ситуації чи банкрутства підприємства. Ця проблема є вкрай актуальною на сучасному етапі, який характеризується виникненням глобальної економічної кризи, та неможливістю економічних систем навіть високорозвинених країн щодо її подолання [1].

Зазвичай, причинами кризового стану підприємств практично усіх галузей та секторів економіки України є не тільки вплив зовнішніх факторів: зниження платоспроможного попиту, втрата налагоджених господарських зв'язків, ринків закупівлі та збуту, суттєве збільшення цін на енергоносії, недосконале правове поле господарської діяльності тощо, а й не адекватний ринковим вимогам стан управління господарсько-фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання. Якщо розглядати суб'єкти господарювання в галузевому аспекті, то найбільш суттєві деформації й якісні перетворення криза вносить в промислові підприємства, причому найбільшою тривалістю та багатоетапністю структурних перетворень характеризуються перш за все машинобудівні та металургійні підприємства. Поява кризи на підприємствах зазначеної галузі у сучасних українських умовах має місце зазвичай тому, що саме в цих галузях процеси виявилися складними для управління, й значно помітними для національної економіки. Криза як економічна категорія розглядається зазвичай як складний загострений стан, різкий перелом чи занепад.

Аналізуючи трактування терміну «криза» вітчизняними та іноземними вченими, можна стверджувати, що існують полярні точки зору (табл. 1). Суперечливою є якісна характеристика непередбаченості кризи, оскільки кризовому процесу передують ряд негативних факторів, дій та чинників; жодна світова криза не була передбаченою [3]. Тільки при врахуванні трансформаційних рушійних сил, оцінюючи сукупність ризиків, кризи можна уникнути.

Таблиця 1

Визначення поняття «криза»

Підхід	Сутність підходу	Автори
Позитивний	Криза – це переломний момент у розвитку змін, об'єктивний процес, притаманний кожному життєвому циклу.	Чернявський А.Д., Василенко В.О., Сибіряков В.Г., Гренц Т., Яковец Ю.В., Богданов А.А.
Негативний	Криза має виключно руйнівний вплив на діяльність підприємства, спричиняє банкрутство.	Штангрет А.М., Крутько В.Н., Хіт Р., Ланкіна В.С., С. Фішер, К. Макконел, С. Брю., Іванов Г.П.

Класифікація криз за різноманітними ознаками (табл. 2) комплексно відображає значну кількість факторів, які впливають на виникнення кризової ситуації на підприємствах. Зовнішні фактори формуються макросередовищем, яке оточує підприємство, та можуть як

збільшувати, так і зменшувати його потенційні можливості [2]. Кризи неоднакові не тільки за своїми причинами та наслідками, а і за своєю сутністю. Необхідність класифікації криз пов'язана з диференціацією засобів і способів управління ними.

Таблиця 2

Класифікація криз

Ознака	Вид кризи
Структура відносин у соціально-економічній системі	Економічна, соціальна, організаційна, психологічна, технологічна
Проблематика	Макрокриза, мікрокриза
Безпосередні причини виникнення	Природна, суспільна, екологічна
Масштаби прояву	Загальна, локальна
Цілі підприємства	Стратегічна, криза прибутковості, криза ліквідності
Можливість виникнення	Передбачувана, несподівана
Глибина дії	Глибока, гостра
Прояв у часі	Явна, латентна
Термін дії	Затяжна, короткочасна

Для підтримки життєдіяльності підприємства необхідна своєчасна реакція на перші ознаки кризового стану. Оскільки як зовнішнє, так і внутрішнє середовище динамічне, криза може настати практично в будь-який момент. Тому важливим принципом стратегічного управління на підприємстві має бути постійне очікування сигналів про виникнення кризового стану для негайної реакції на них.

Література

1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посібн. / В.О. Василенко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 504 с.
2. Іванюта С. М. Антикризове управління : навч. посіб. / С. М. Іванюта. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 288 с.
3. Поняття кризи та кризових ситуацій:
https://pidru4niki.com/18421120/menedzhment/krizovi_situatsiyi_ponyattya_krizi_sut_zmist_krizovogo_stanu_vnutrishni_zovnishni_prichini_kriz

Коцан С.В.,

студ. гр. УАі-42,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Данилович-Кропивницька М.Л.,
 к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПОШТОВИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ (ПОСЛУГ) В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Поштові послуги завжди були актуальні і без них не обходяться ні фізичні, ні юридичні особи. Проте загострення ситуації з пандемією внесло свої корективи у роботу всіх суб'єктів господарювання, в тому числі, суттєво вплинуло на діяльність національного оператора поштового зв'язку – Укрпочти. Однак, це і можливість диверсифікації діяльності.

Наприклад, співпраця Укрпочти з сервісом Liki24.com, які запустили безкоштовну доставку ліків в регіони України на період карантину. При цьому користувачі можуть отримувати свої посилки і у відділеннях Укрпочти, так і замовити адресну доставку. Терміни доставки відповідають нормам експрес-відправлень.

Для постачання у віддалені населені пункти було створено проект пересувних відділень поштового зв'язку (ПВПЗ). Це проект Укрпочти, мета якого покращити якість надання пошто-

вих, логістичних і фінансових послуг у селах з населенням до 2 тис. Пересувне відділення – це повноцінне поштове відділення, яке приїжджає до домівки користувача з усіма послугами, що надає пошта, продуктами, а у період пандемії коронавірусу, ще й ліками.

Вже майже 2 роки такий проект успішно діє у Чернігівській області. Жителі маленьких сіл та хуторів мають доступ до повного спектру послуг Укрпошти у точці присутності (приміщенні, де надає послуги начальник відділення або листоноша села) або пересувне відділення приїжджає безпосередньо до їхніх дворів та домівок.

Безперервна робота стосується і міжнародних відправлень, які доставляються у визначені терміни до всіх країн. Єдиним обмеженням була заборона відправлень товарів протиепідеміологічного призначення, в тому числі хендмейд-масок. У тарифах жодних змін не відбувалося.

Що стосується безпеки безпосередньо на відділеннях – це антисептики у всіх доступних місцях, провітрювання, вологе прибирання, засоби індивідуального захисту у кожного працівника, соціальна дистанція та дотримання всіх інших актуальних застережень.

Коцан С.В.

студ.гр.УАі-42

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КОНКУРЕНЦІЮ В СФЕРІ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

Обов'язкове застосування засобів комплексної автоматизації й упровадження сучасних інформаційних технологій – умова виживання на ринку поштово-логістичних послуг і ключовий чинник успіху сучасної компанії, що прагне лідерства. Саме така мета стоїть перед Укрпоштою. Задля її досягнення вже зроблено важливий ІТкрок – придбано та розподілено між усіма регіонами нове комп'ютерне обладнання. Розподіл нового комп'ютерного обладнання відбувається за показниками дохідності тієї чи іншої регіональної дирекції, отримають ті, які вміють заробляти, або де прогнозується збільшення планових доходів [1].

Ще одним важливим кроком для можливості конкурувати з суб'єктами на ринку, що надають схожі послуги (приймання поштових відправлень) є створення особистого кабінету клієнта з можливістю економити кошти при оформленні відправлень он-лайн[2].

Також Укрпошта ставить собі за мету стати ефективним агентом з надання різноманітних фінансових послуг шляхом організаційної та технологічної інтеграції бізнес процесів підприємства та банківських і фінансових установ. Укрпошта і раніше надавала послуги з приймання платежів, пересилання переказів тощо. Але для можливості конкурувати з суб'єктами, які надають фінансові послуги, і в цій сфері є зміни: можливість отримати переказ коштів у будь-якому автоматизованому відділенні через 5 хвилин після того, як відправник здійснив даний переказ. Немає прив'язки до поштової адреси, не потрібно чекати кілька годин/днів [2].

Серед новинок, які лише на етапі впровадження – особиста картка для кожного пенсіонера, яка дасть змогу економити кошти при покупці товарів щоденного вжитку у відділенні поштового зв'язку[2]. Також існує можливість оформлення через відділення поштового зв'язку полісів страхування або депозитних рахунків, адже Укрпошта за напрямком «Агентські послуги» працює вже декілька років. Сьогодні вже є певний досвід співпраці у наданні фінансових, банківських та страхових послуг. Зокрема, це співпраця з СК «Універсальна» з поетапним збільшенням кількості відділень поштового зв'язку, які здійснюють реалізацію страхових полісів та розширенням лінійки надання страхових продуктів. Клієнтам пропонується страхування обов'язкової цивільної відповідальності, а також інші продукти: «Додатковий захист водія», «Додатковий захист пасажирів», «Додатковий захист документів», «Автоцивілка», «Захист оселі», «Відповідальність перед сусідами». А з

минулого року можна застрахувати майно що пересилається поштовими відправленнями з оголошеною цінністю за спрощеною технологією[2].

Крім цього, за спрощеною технологією «На здачу» на автоматизованих робочих місцях майже трьох тисяч відділень поштового зв'язку розпочато реалізацію різноманітних страхових полісів: «Решта для здоров'я» від ПрАТ «Дека Іншуренс», «Медична допомога» від ТДВ СК «М-Лайф», «Захист дитини» від ПАТ СК «Універсальна». З кожним роком збільшуються обсяги послуги з видачі (приймання) готівкової гривні. В приміщеннях Укрпошти встановлено термінали ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» та ПАТ «ПРИВАТБАНК». Для споживачів, яким необхідно отримати готівкові кошти з будь-якої банківської картки пропонується зручний сервіс в операційному вікні відділення поштового зв'язку [2].

Незважаючи на те, що Укрпошта є національним оператором, у сфері експрес-доставки лідером на ринку в Україні є Нова Пошта. Конкуренція на ринку стала поштовхом до розвитку інноваційності, диференціації продукту обома учасниками ринку, зокрема, введено сервіс он лайн кабінету. Однак, Укрпошта в існуючому конкурентному оточенні характеризується неналежним рівнем обслуговування клієнтів, низьким рівнем взаємодії з міжнародними торговельними компаніями тощо [3].

Конкуренція в сфері поштового зв'язку мотивує до змін, інноваційності, що неможливе без використання нових технологій. Оператор, який не буде прагнути змін, втрачатиме ринкові позиції за кожним продуктом із появою нових конкурентів та розширенням діяльності існуючих.

Література

1. IT-рішення у масштабі країни// Поштовий вісник. – №44(817), 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ukrposhta.ua/wp-content/uploads/2016/11/PW_44_2016.pdf
2. Про сучасні зміни в Укрпошті, актуальні сьогодні нові послуги, перспективи розвитку. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kagarlyk-rda.gov.ua/index.php/ukrposhta/3594-pro-suchasni-zmini-v-ukrposhti-aktualni-sogodennyyu-novi-poslugi-perspektivi-rozvitku>
3. Горбаль Н. І., Шаровський Я. О., Ярошенко В. В. Конкурентна ситуація на ринку поштового зв'язку України. Бізнес Інформ. 2019. – №5 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-5-123-128>

Коцан С.В.,

студ. гр. УАі-42,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Пушак Г.І.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ У ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ

Кризові ситуації виникають постійно, з певною циклічністю. Особливо активізувались їх негативні прояви у сучасних умовах, а саме в період пандемії. Очевидно, що для успішного виходу з кризи необхідно розуміти механізм і причини виникнення кризових ситуацій.

Сучасні науковці найчастіше трактують поняття «криза підприємства» як незапланований і небажаний, обмежений у часі процес, що істотно перешкоджає або навіть унеможлиблює функціонування підприємства; переломний момент у виробничих, комерційних, фінансових та інших процесах, що відбуваються на підприємстві тощо [1].

Криза може проявлятися й як один із чинників росту, адже після успішного виходу з кризової ситуації підприємство зміцнює свої позиції у всіх сферах діяльності. Саме для успішного виходу необхідно розуміти так званий «вхід в кризу», якими чинниками він зумовлений, які причини стали рушійними. Проте, для деяких підприємств криза може стати завершальним етапом в їх існуванні [2].

Загалом виділяють значну кількість причин кризових ситуацій та кризового стану підприємств. По відношенню до місця виникнення причини криз виділяють: зовнішні відносно підприємства, на які воно не в змозі впливати або має обмежений вплив; а також внутрішні, що виникають в результаті діяльності самого підприємства.

До зовнішніх чинників можна віднести спад кон'юнктури в економіці, зменшення купівельної спроможності, значну інфляцію, нестабільність господарського та податкового законодавства, нестабільність фінансових ринків, посилення конкуренції, сезонні коливання, посилення монополізму на ринку, політичну нестабільність у країні місцезнаходження підприємства або в країнах – постачальниках сировини (споживачів продукції), конфлікти між засновниками (власниками) тощо.

До внутрішніх чинників можливо віднести неефективний менеджмент, недостатню кваліфікацію персоналу, недоліки у виробничій сфері, втрату ринків збуту продукції, прорахунки в інвестиційній сфері, брак інновацій та раціоналізаторства, дефіцити у фінансуванні, відсутність або незадовільна робота служб контролінгу [2].

Узагальнення та систематизація чинників виникнення кризових процесів на підприємстві за різними ознаками дали змогу виділити такі їх групи: техногенні, природні, об'єктивні та суб'єктивні.

Вплив зовнішніх чинників на кризу має здебільшого стратегічний характер. У результаті їх впливу кризові процеси на підприємстві виникають тоді, коли менеджмент неправильно або несвоєчасно реагує на них або відсутня (або недосконала) система раннього попередження та реагування на фактори виникнення таких явищ.

Внутрішні чинники, які спричиняють розвиток кризи на підприємстві, поділяються на такі окремі групи: ситуаційні, ресурсні, маркетингові та фінансові.

Ситуаційні чинники спричиняють появу кризових процесів на підприємстві у випадках, коли неправильно визначена місія підприємства, сфера діяльності має низький рівень віддачі на вкладений капітал, відбувається зниження частки продукції підприємства на ринку, а також унаслідок погіршення іміджу і традицій фірми, невідповідності складності виконуваних робіт кваліфікаційним складом персоналу фірми.

Прояв ресурсних чинників кризи на підприємстві відбувається у випадках зниження прогресивності використовуваних технологій, збільшення тривалості виробничого циклу, збільшення рівня виробничих запасів, скорочення оборотності коштів.

Значний вплив на виникнення кризових процесів на підприємстві здійснюють маркетингові чинників, що проявляються у випадках відсутності стратегічних цілей маркетингу, невдалого вибору сегмента ринку, використання необґрунтованої товарної політики, неефективної цінової політики, неправильної збутової політики фірми.

Визначальну дію на утворення кризових процесів, а точніше, виникнення високої імовірності банкрутства, здійснюють фінансові факторів, що проявляються у вигляді неефективної структури балансу підприємства, низької ліквідності його активів, погіршення інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання, зниження рівня прибутковості (рентабельності), збільшення частки залучених коштів [1].

Література

1. Комеліна О. В., Чайкіна А. О. Сутність і причини виникнення кризових процесів на підприємстві в сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. № 1 (52). 2012. С.120-124.
2. Ляшенко Н. В. Причини виникнення, функції та вплив кризових явищ на управління підприємством. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=958>

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Держава створює умови для ефективного та доступного для всіх громадян медичного обслуговування. Формалізація прав на рівний доступ до медичних послуг вимагає істотного збільшення фінансування охорони здоров'я за обмеженості ресурсів. Це спонукає до пошуку резервів підвищення ефективності використання ресурсів й активізації елементів ринкового механізму на противагу зростанню витрат. Особливостями ринку медичних послуг України є обмеженість кількості продавців через існування правил входу на ринок, ціну, що нижче собівартості за рахунок покриття витрат бюджетним фінансуванням, недосконале і суб'єктивне інформаційне забезпечення покупців, меншу мобільність медичних послуг відносно інших продуктів і послуг, локальний монополізм [1].

Основою реформи медичної сфери є зміна моделі фінансування та реалізація принципу «гроші йдуть за пацієнтом», що вирішує проблему розриву між попитом і пропозицією, який призводить до того, що де є пацієнти, недостатньо лікарів, а іноді й навпаки – де є лікарі – немає пацієнтів. Передбачено запровадження механізму залежності доходів лікарні від кількості та виду медичних послуг, які надаватимуться пацієнтам, а для кожної медичної послуги МОЗ розробив тарифи, наприклад, виплати при інсульті становлять 19 332,31 грн., інфаркті міокарда – 16 001,43 грн. тощо [2]. Проте, на думку медиків, тарифи є заниженими. Може виникнути ситуація, коли хворому буде надано або неякісну послугу, або відмовлять у такій послугі.

Споживачі мають право вільного обрання медичного закладу та лікуючого лікаря без прив'язки до району чи міста. Отримати безкоштовну консультацію чи допомогу вузького спеціаліста можна буде лише за скеруванням свого сімейного лікаря. Такі зміни можуть викликати закриття лікарень, які хоч і мають фахових лікарів, проте не мають відповідного технічного оснащення.

На ринок надання медичних послуг суттєво впливає діяльність фармацевтичних ТНК, оскільки попит не змінюється при зміні ціни на ліки. Монополізація ТНК світового ринку захищена ефектом масштабу, законодавством і судовою практикою у сфері прав інтелектуальної власності, що сприяє зростанню прибутків ТНК і зростанню цін на фармпрепарати [4]. Як підтверджують дослідження, для 41% українців найбільшою проблемою залишається зростання цін на ліки, які вони найчастіше використовують [3]. Формування ціни на фармацевтичні препарати можливо врегулювати через публічні закупівлі, посилення конкуренції серед постачальників імпортованих ліків, зняття бар'єрів для реєстрації лікарських препаратів, скорочення кількості посередників між закордонними виробниками і внутрішніми реалізаторами ліків [4].

Ще однією проблемою є брак кваліфікованої медичної допомоги. Доцільним є запровадження контролю якості надання медичних послуг зі створенням відповідного органу. Реформування лікарняного сектору є досить складним процесом, оскільки лікарні залишаються досить консервативним елементом системи охорони здоров'я [5].

Отже, формування ринку медичних послуг в Україні та реалізація медичної реформи не завершені. З появою нових викликів, таких як пандемія, виникає потреба внесення змін. Суспільство потребує високоякісної доступної медицини згідно з міжнародними стандартами. Необхідним є розроблення системи захисту здоров'я незахищених верств населення, повної апробації фінансування медичних закладів за принципом «гроші йдуть за пацієнтом», удосконалення системи державного та громадського контролю і моніторингу в медичній сфері.

Література

1. Стан ринку медичних послуг в Україні / А. Літвак // *Актуальні проблеми державного управління*, 2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2012_1_30

2. Деякі питання удосконалення реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2020 році: постанова Кабінету Міністрів України від 05 лютого 2020 р. № 65 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. За крок до другої хвилі коронавірусу: що хвилює українців у сфері охорони здоров'я, 2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/za-krok-do-drugoi-khvili-koronavirusu-shcho-khviluyue-ukraintsiv-u-sferi-okhoroni-zdorovya>.
4. Ринок медичних послуг: формування та закономірності розвитку: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.01.01 / Камінська Тетяна Михайлівна; Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. – Х., 2006. – 29 с.: рис.
5. Дорошенко О.О., Шевченко М.В. Аналіз міжнародного досвіду фінансування вторинної медичної допомоги // Економіка і право охорони здоров'я. – 2017. – № 1 (5).

Кушик В.М.

студ.гр.УА-42

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Данилович-Кропивницька М.Л

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПОРІВНЯЛЬНА РЕКЛАМА ЯК СТИМУЛ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ

Проблемою, яка цікавить і науковців, і критиків є питання розвитку конкуренції на різних типах ринків. Зокрема, цікавим є дослідження ринку рекламних послуг після останніх змін до законодавства, що регулює порівняльну рекламу. 1 грудня 2019 року набув чинності Закон України від 29.08.2019 № 0953 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», відповідно до якого внесені зміни до умов використання порівняльної реклами в Україні.

Проблемами розвитку конкуренції на даному ринку займалися такі науковці: О. Роздоржний, К. Рибачук, О. Кривецький та інші.

Під порівняльною рекламою слід розуміти рекламу, що містить порівняння з іншими особами, товарами (діяльністю) іншої особи, прямо чи опосередковано ідентифікує конкурента або товари чи послуги, що пропонуються конкурентом [1]. Головною метою таких змін була гармонізація законодавства у сфері порівняльної реклами із правом Європейського Союзу, де відповідні правила діють ще з 2006 року. Хоча на українському ринку внесені зміни дають розробникам реклами велике поле для фантазії, це не означає, що вони будуть дотримуватись чесних правил гри.

Слід зазначити, що сам закон доволі виважений та продуманий. В ньому чітко окреслені межі використання порівняльної реклами, умови, коли вона є дозволеною та не порушуватиме законодавства. Заборонена реклама, яка дискредитує діяльність конкурента, шкодить його діловій репутації, або містить неправдиву інформацію про конкурента. Також, важливим є те, що порівняння мають відбуватися за чіткими характеристиками, що не дозволяє обійтися просто використанням прикметників, слід надавати реальні факти. Однак не для всіх товарів можна провести такі об'єктивні дослідження, тому порівняльна реклама, вочевидь, буде поширена не на всіх ринках. Ще одна заборона стосується імітування. Тепер обігрування назв або логотипів незаконне – якщо ролик містить інформацію про конкурента, то це має робитися відкрито [2].

На даний час порівняльна реклама є найбільш поширеною на ринку побутової хімії. Напевно, всі пам'ятають рекламу пральних порошків чи засобів для миття посуду, де один виробник порівнюється з якимось «звичайним» засобом. Тепер виробники зможуть порівнювати свої товари безпосередньо, називаючи своїх конкурентів. Тому, на мою думку, саме цей ринок почне першим застосовувати нововведення у повній мірі. Крім цього, порівняльна реклама потрібна у висококонкурентному середовищі, де багато гравців і існує постійна медіаприсутність. Це мережі побутової техніки, продуктіві мережі й телекомунікаційні компанії. Із середньою ймовірністю порівняльну рекламу використовуватимуть локальні

компанії, малий і середній бізнес, бренди з обмеженими бюджетами, а також фармацевтичний бізнес. У випадку з дитячими брендами порівняльна реклама найменш ефективна [1].

Отже, порівняльна реклама є ефективним інструментом з погляду маркетингу і позитивно впливає на конкуренцію. З'являються нові стимули вести чесну і сумлінну діяльність для того, щоб закріпитись на ринку новим гравцем або ж відстояти свої позиції уже існуючим. Таким чином, споживачі отримують доступ до схожих і більш дешевих товарів та важливої інформації, що допоможе їм під час прийняття рішення.

Література

1. Головне управління Держпродспоживслужби в Сумській області: офіційний веб-портал [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://dpss-sumy.gov.ua/news/teper-mozhna-porivnyuvati-abo-vidchuyte-riznicyu>
2. К. Рубачук. Що таке порівняльна реклама, і як новий закон її регулює// MBR(Media Business Reports) – інформаційно-аналітичне видання про медіабізнес та аудіовізуальну індустрію, 2019/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mbr.com.ua/uk/news/analytics/1070-sravnitelnaya-reklama>

Кушик В.М.

студ.гр.УА-42

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ІНФОРМАЦІЯ, ЩО ВВОДИТЬ В ОМАНУ, ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СПОЖИВАЧА

Використати репутацію успішніших конкурентів і тим самим вчинити недобросовісну конкуренцію легше, ніж витратити власні сили, час і гроші на просування свого товару, створення свого іміджу і формування власної клієнтської бази. Згідно з офіційними даними Антимонопольного комітету України за 2019 р., найпоширенішим видом недобросовісних дій, які здійснювалися з метою досягнення неправомірних переваг у конкуренції, було поширення інформації, що вводить в оману (84% від загальної кількості дій, що належать до недобросовісної конкуренції) [1].

Найчастішими є випадки розміщення на етикетці товару неправдивих відомостей. Наприклад, виробник вказує, що продукт виготовлено лише з натуральних інгредієнтів, або поміщає на етикетку українського вина написи грузинською мовою, що створює хибне уявлення, ніби це грузинський напій. Саме так вчинили АТ «Коблево» з Миколаївщини, СП «АКВАВІНТЕКС» та ПрАТ «Одесавинпром» з Одещини. Компанії оформлюють пляшки етикетками із елементами грузинського прапора, написами літерами грузинського алфавіту, зображенням карти Республіки Грузія, чоловіка у грузинському національному костюмі тощо. Назви напоїв також недвозначно пов'язують їх з Кавказом. Насамкінець, саме ці елементи оформлення є домінуючими, в той час як інформація про українського виробника напою – маленькими літерами [1]. Але тут важливим є і той факт, що навіть коли виробник вказує українське походження вина на звороті етикетки, це не звільняє його від відповідальності. У таких випадках враховується перше враження від товару, адже не всі споживачі читають етикетку повністю.

Цікавим і неординарним є випадок з мобільним оператором «Lifecell», який у боротьбі за конкурентні переваги поширював рекламні ролики про швидкий 4,5G інтернет, якого насправді не існує, так як стандарт у основних операторів однаковий – 4G[2].

Багато українських виробників спекулюють на моді здорового способу життя. В останні роки Антимонопольний комітет України часто радив припинити використання слів «organic», «екологічний» та «еко», адже для застосування екологічного маркування компанія повинна пройти процедуру екологічної сертифікації. В іншому випадку можна вважати, що виробник вводить свого споживача в оману[2].

Схожим є випадок, коли підприємство (виробник молочної продукції) надавало неправдиву інформацію про територію походження сировини товару (позначення «з чистих Карпат» у комбінації з написом: «Родом з Карпат, де природа є екологічно чистою, а корівки дають особливо корисне та багате на смак молоко»). Враховуючи, що близько 20% сировини для виготовлення цієї молочної продукції походить з Львівської області, а решта – з інших областей, що не мають відношення до Карпатського регіону [1].

Однак недобросовісна конкуренція небезпечна не лише для споживача. Через використання чистішої ділової репутації страждають саме ті виробники, досягнення яких використовують порушники. Так втрачається частина споживачів, яких переманює недобросовісний конкурент, або ж споживачі, спробувавши такий «товар-замінник», розчаровуються в даному продукті і перестають його взагалі споживати [2].

Найчастіше Антимонопольний комітет України зобов'язує порушників, які поширювали інформацію, що вводить споживача в оману, виконати рекомендації комітету та надати докази такого виконання. До порушників застосовують штрафні санкції. Неспроможність антимонопольного відомства виявити всі випадки недобросовісної конкуренції сприяють безкарності порушників. Так, на ринку продовжують реалізовувати ірландські напої, які до самої Ірландії жодного відношення [1].

Отже, в гонитві за найбільшими прибутками виробники нерідко вдаються до методів, які суперечать чесним правилам гри на конкурентному ринку, а за вчинене порушення не притягуються до відповідальності. Найпоширенішим методом введення споживача в оману залишається й надалі етикетка, оскільки від неї в споживача складається основне враження про продукт. Споживач не завжди вчитується в склад, який зазначений маленьким і непримітним шрифтом. Відповідно, через інформацію на етикетці, її розміщення. Змістовне наповнення продавці чи виробники схиляють споживача до придбання продукції. Що не відповідає конкурентним умовам функціонування ринків.

Література

1. Антимонопольний комітет України: офіційний веб портал [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://amcu.gov.ua/news/nedobrosovisna-konkurenciya-gruzinski-vina-sklad-sokiv-ta-nektariv-mobilnij-internet-45g>
2. Шкляр С. Як боротися з недобросовісною конкуренцією?// Економічна правда: інтернет-газета, 2020/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/03/10/657815/>

Машталір С.Г.
студ.гр. УАі-32

Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ РИНКУ ПАПЕРУ ТА ПАПЕРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

В целюлозно-паперовій промисловості спостерігається постійне вдосконалення підходів до функціонування підприємств, автоматизації та підвищення енергоємності виробництва. Галузь не є виключно виробничою, поступово вона стає більш наукоємною, що пов'язано з автоматизацією виробництва, зменшенням собівартості продукції та підвищенням обсягів виробництва. Водночас, український ринок целюлозно-паперової промисловості багато в чому поступається аналогічним ринкам інших держав, що не дозволяє йому бути конкурентоздатним на світовому ринку.

Целюлозно-паперова промисловість України налічує близько 100 підприємств із виробництва паперу, картону й виробів з них та понад 300 – переробників, трейдерів та інших супровідних підприємств. У 2003 в Україні 14 провідних підприємств та організацій галузі,

об'єдналися в Асоціацію українських підприємств целюлозно-паперової галузі «Укрпапір», що дало можливість вирішувати спільні проблеми.

Лідером серед вітчизняних виробників целюлозно-паперової галузі є ПрАТ «Київський картонно-паперовий комбінат» – одне з найбільших підприємств Європи з випуску картонно-паперової продукції (частка в Україні близько 30%), яке є частиною австрійської компанії Pulp Mill Holding. У тару з гофрованого картону Київського КПК упаковується продукція провідних брендів України і транснаціональних компаній, а коробковий (пакувальний) картон застосовують для виготовлення споживчої упаковки різноманітних товарів. Будучи частиною австрійської компанії Pulp Mill Holding, підприємство впроваджує інноваційні технології у виробництво та здійснює його модернізацію. Зокрема, ПрАТ «Київський картоннопаперовий комбінат» уклав контракт на придбання нової лінії для переробки гофрованого картону, що забезпечить високий обсяг і якість виробництва з мінімально можливими виробничими витратами[1].

У Львівській області ринок паперу та паперової продукції є достатньо конкурентним, учасниками якого є «Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат», «Кохавинська паперова фабрика», «Дунапак-Україна», «Львівська фабрика паперово-білових виробів «Бібльос», Монді Пекеджінг Бегс Юкрейн, «Картонно-Паперова Компанія», сукупна частка яких у загальнодержавному обсязі реалізованої промислової продукції у 2018 році склала 10,4%[2].

За даними зовнішньоекономічної торгівлі целюлозними матеріалами у Львівській області у 2016 спостерігалось зниження як експорту, так і імпорту паперу та картону, проте до 2018 якщо імпорт зріс, то експорт скоротився. Загалом за 2017-2018 тривало збільшення обсягів продукції, що пояснюється суттєвим збільшенням виготовлення паперу та паперових виробів та виробів з деревини. Незважаючи на деіндустріалізацію економіки, низький інвестиційний клімат, відсутність промислової політики держави обсяг інвестицій в основний капітал у целюлозно-паперовому виробництві та видавничій діяльності зріс в понад три рази за 2014-2018 роки. Хоча несприятливий інвестиційний клімат разом з монополізацією ринку лісоматеріалів є основними факторами, що негативно впливають на створення потужностей з виробництва целюлози і деревної маси [2].

Напрямами розвитку галузі визначено модернізації та реконструкції встановлених виробничих потужностей внаслідок імпорту технологічного обладнання, відсутнього в Україні, застосування енергозберігаючих технологій, проведення науково-технічних досліджень і впровадження їх результатів у виробництво. Інноваційно-інвестиційний напрям розвитку целюлозно-паперової промисловості, спрямований на впровадження сучасних технологій і обладнання. Такі реформи сприятимуть створенню нових підприємств, розширенню виробництва діючих підприємств [3].

Структура ринку визначається підприємствами, які діють на ринку, і для якого характерний постійний попит. Підвищення якісної складової внаслідок розвитку інноваційності лише сприятиме зростанню попиту та привабливості ринку для нових учасників.

Література

1. Дунська А.Р. *Інноваційний механізм розвитку целюлозно-паперової промисловості: дис. на здоб. наук. ступеня д-ра ек. наук: 08.00.04. Київ, 2018. – 485 с.*
2. Зінченко Д. В., Дунська А. Р. *Проблеми та перспективи розвитку целюлозно-паперової промисловості України в умовах світового ринку // Актуальні проблеми економіки та управління: зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: URL:http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/14132/1/2014_4_Zynchenko.pdf*
3. *Загальнодержавна цільова програма розвитку целюлозно-паперової промисловості України та вітчизняного ринку картонно-паперової продукції на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – URL:http://industry.kmu.gov.ua/industry/control/uk/publish/article;jsessionid=D944B63339CEEEAA38DF66524EE1F845?art_id=74110&cat_id=42148*

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Міжнародні та європейські стандарти у сфері місцевого самоврядування відіграють дуже важливу роль у розвитку місцевої демократії, транскордонного економічного та соціального співробітництва територіальних громад та місцевої влади. Ці стандарти регламентують спільно вироблені державами принципові підходи і міжнародно-легальні принципи становлення, формування і функціонування інституту місцевого самоврядування на території конкретних держав. Закріплення таких положень на рівні співтовариства держав, за допомогою рамок норм міжнародного права, свідчить про важливість цього інституту не тільки в національному (внутрішньодержавному), але й у міжнародному аспекті, що характеризується актуалізацією і глобалізацією предметів правового регулювання. Основними правовими актами, що регулюють проблеми місцевого самоврядування на міжнародному рівні, є: Європейська хартія місцевого самоврядування (Страсбург, 15 жовтня 1985 р.); Всесвітня Декларація місцевого самоврядування (Ріо-де-Жанейро, 23 – 26 вересня 1985 р.); Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Мадрид, 21 травня 1980 р.).

Правову основу місцевого самоврядування України складають конституційні положення, а також норми законодавства. Далеко не в усіх країнах статус місцевого самоврядування встановлюється в Основному законі. Наприклад, Конституції Данії, Норвегії не містять таких положень, хоча ці країни мають сильні традиції місцевого самоврядування. Зазвичай питання організації місцевого самоврядування тут досить детально регламентуються у спеціальних законах про місцеве управління, а також у деяких галузевих законодавчих актах. При цьому в одних країнах діє єдиний закон про місцеве управління, в інших – закони про окремі види органів самоврядування [1].

Варто виокремити основні принципи децентралізації публічної влади, що задекларовані у цих міжнародно-правових стандартах. До них варто зарахувати: відмову від децентралізації публічної влади у державі; формування спроможного місцевого самоврядування; створення ефективної системи територіальної організації влади в унітарних державах; реалізацію правових положень Європейської хартії місцевого самоврядування; функціонування на засадах субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності тощо [2].

Аналіз міжнародно-правових стандартів місцевої демократії та їх імплементації в національне законодавство та державотворчу практику не лише України, а й інших унітарних держав світу дає підстави для виокремлення двох основних моделей децентралізації публічної влади.

Перша – регіональна модель децентралізації публічної влади. Основним завданням реформування органів публічної влади є надійне фінансове, інформаційне, матеріальне та інше ресурсне забезпечення функцій та потреб публічної влади на регіональному рівні. У цій моделі децентралізації до структури органів публічної влади входять органи центральної, регіональної влади, а також органи місцевого самоврядування.

Друга модель – муніципальна модель децентралізації публічної влади в унітарних державах. Її сутність полягає у передаванні державними органами влади місцевим органам певних завдань державного значення. Завданням муніципальної моделі децентралізації публічної влади є законодавче розмежування сфер компетенції між центральними органами влади та муніципалітетами [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що без створення міцного економічного фундаменту місцевого самоврядування, розвитку ефективних організаційних засад його реалізації законодавчі норми, навіть розроблені за найбільш сучасними зразками, не можуть бути впроваджені. Відтак, нагальним завданням муніципальної реформи в Україні є створення

правових, економічних та організаційних умов, які найліпшим чином сприяли б активізації потенціалу місцевого самоврядування, його перетворенню на провідний чинник надання нової якості державотворенню в Україні.

Література

1. Василенко Л. Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Підприємництво, господарство і право. № 3. 2017. С. 123–126.
2. Всесвітня Декларація Місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування в Україні. – 1994. – № 1-2. – С. 67-70.
3. Заяць І. Місцеве самоврядування: тенеза законодавства та політики. Право України. 2009. С. 126–133.

Михальська М.Я.

студ.гр.УАЕК-21

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РЕФОРМИ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ – ОЧІКУВАННЯ ТА НАСЛІДКИ

Сфера публічних закупівель для більшості учасників ринку є приваблива, оскільки дає можливість отримати гарантовані прибутки, продаючи державі товари, виконуючи роботи чи надаючи послуги. Законодавство в цій сфері дуже часто піддавалось змінам, остання з яких відбулась в квітні 2020. Нова редакція закону була прийнята для підвищення прозорості процедур та контрольованості використання бюджетних коштів.

Процеси публічних закупівель перенесено на електронні платформи, зокрема на електронну систему Prozorro. Визначено процедури, які можна проводити поза електронною системою, тобто запроваджено такий кваліфікаційний критерій, як «фінансова спроможність», критерій оцінки тендерних пропозицій – «вартість життєвого циклу», нові інструменти організації та проведення закупівель тощо [1].

Якщо вартість закупівлі не перевищує 50 тис. грн, то її можна здійснювати без використання електронної системи закупівель, але звіт про укладений договір необхідно оприлюднити у системі або через електронний каталог Prozorro Market, на якому можна придбавати товари вартістю до 200 тис. грн., до яких можуть застосовуватись спрощені процедури як до робіт вартістю до 1,5 млн грн. [1].

Новий кваліфікаційний критерій «фінансова спроможність» підтверджується фінансовою звітністю і за його наявності, замовник не може вимагати підтвердження річної виручки у більшому розмірі, ніж очікувана вартість предмету закупівлі. Вартість життєвого циклу, як додатковий критерій, передбачає, що замовник буде нести певні витрати за експлуатацію придбаного ним товару і допомагати оцінити їх[1]. Однак, неврегульованість використання такого критерію є причиною необґрунтованих відмов в оцінці тендерних пропозицій.

Завдяки новому інструменту «аномальна низька ціна» електронна система виділяє пропозиції учасників, які будуть на 30-40% нижчими за пропозиції конкурентів. Замовник може попросити учасника обґрунтувати таку ціну, а у разі відсутності пояснень він зможе відхилити пропозицію учасника торгів[1].

Переможцеві тендеру внаслідок законодавчих змін надано можливість виправляти деякі помилки у тендерній пропозиції впродовж 24 год. Для запобігання оспорованню результатів тендеру виправлення допущених помилок пришвидшить виконання такого тендеру. Як гарантію виконання тендеру введено і додаткові підстави для відхилення тендерних пропозицій (заборона на здійснення публічних закупівель; податкова заборгованість; не виконано попередній договір). Покращено доступність до оскарження процедур – введено гнучку вартість за подання скарги, яка залежить від очікуваної вартості закупівлі.

Зменшений строк розгляду скарги АМКУ з 15 до 10 робочих днів скоротить термін проведення процедури закупівлі[1].

Проте зміни тривають і надалі. На розгляді перебуває законопроект про локалізацію, яким передбачено зобов'язання мати місцеву складову в певних видах машин для житлово-комунального господарства та транспорту, які закуповуються за рахунок держави або місцевих органів влади. Мінімальний рівень локалізації повинен становити 25-45% (у залежності від виду продукції) з 2021 року та 40-60% – з 2024 року. Таку норму пропонується запровадити тимчасово, на 10 років, що мало б підтримати національного виробника або принаймні змусити нерезидентів розміщувати в Україні свої виробництва [2]. Однак, на думку експертів такі обмеження є дискримінаційними, що суперечать принципам ринкової економіки та конкуренції.

Експерти аналітичних центрів вважають прийняття цього законопроекту не доцільним. Запропоновані обмеження кола учасників публічних закупівель є дискримінаційними. Вони суперечать принципам ринкової економіки та вільної конкуренції. В публічних закупівлях допускають лише обмеження стосовно досвіду роботи на ринку, масштабу діяльності учасника, наявності в нього відповідної інфраструктури, технічного потенціалу тощо[2].

Сфера публічних закупівель характеризується такими основними ознаками, як прозорість, доступність та забезпечення конкуренції між всіма учасниками. Якщо на законодавчому рівні впроваджуватимуться обмеження в користь місцевих продуктів, тоді нівелюватиметься сам принцип конкурентності та перемоги найкращого.

Література

1. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.
2. Позиція аналітичних центрів щодо вимог по локалізації продукції під час публічних закупівель [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ces.org.ua/opinion-about-localization-in-ukraine>.

Подоба М. І.,

студ. гр. УАі-32,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Пушак Г. І.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Ціни в сільському господарстві мають велике значення для системи ціноутворення загалом, адже є вихідними для системи цін на споживчі товари, що виробляються із сільськогосподарської сировини.

За цими цінами сільськогосподарська продукція реалізується колективними та фермерськими господарствами, приватним сектором державі, переробним підприємствам усіх форм власності, у торговельну мережу та безпосередньо споживачам. Такі ціни впливають на кінцеві роздрібні ціни, темпи розвитку сільського господарства, промисловості, рівень оплати праці працівників галузі.

Ціни агропромислового комплексу (АПК) мають особливості, що пояснюються чинниками, які діють у цій сфері. Так, ціни АПК впливають на рівень роздрібних цін на споживчі товари, тому що переважна більшість останніх складається з продукції сільськогосподарського виробництва. У роздрібній ціні, як правило, більшу частку становить ціна закупівлі, тобто ціна підприємства АПК. Ціни АПК, у свою чергу, залежать від цін на продукцію важкої промисловості, будівельного комплексу та підприємств, що здійснюють ремонтні роботи, від тарифів на вантажні перевезення, цін на паливо-мастильні матеріали [2, С. 87-89].

Ціни на продукцію підприємств-виробників АПК поділяються на дві великі групи: продукцію рослинництва та тваринництва. У свою чергу, продукція рослинництва та тваринництва класифікується за різними ознаками: сезонами виробництва та реалізації; якістю продуктів.

Встановлення ціни на сільськогосподарську продукцію спрямоване на стимулювання виробництва продукції в період між сезонами, її збирання та рівномірну реалізацію протягом року. Сезонність встановлення цін впливає на рівень роздрібних цін. Особливо це стосується плодоовочевої продукції.

Загалом у сфері сільського господарства існують такі основні підходи до формування ціни, як витратний, орієнтований на ринковий попит та орієнтований на конкуренцію [3, С. 218]. Сутність витратного підходу полягає у визначенні ціни, яка б відображала сукупні витрати підприємства на виробництво продукції та відшкодовувала йому ці витрати з отриманням певного відсотка прибутку. Проте, встановлення цін лише із застосуванням цього підходу без орієнтації на ринковий попит призводить до труднощів із реалізацією продукції у випадку, якщо ціна виявляється вищою за ринкову та недоотримання прибутку, в іншому разі, якщо вона виявляється нижчою, ніж середньоринкова.

Відповідно до підходу, орієнтованого на ринковий попит, товаровиробник формує ціну на рівні ринкової, регулюючи при цьому свої витрати підвищенням продуктивності праці, якості продукції та зниженням її собівартості, що є головним чинником економічної ефективності виробництва. Підхід, орієнтований на конкуренцію, передбачає наявність дієвої біржової системи, яка дає змогу отримати інформацію про поточну ринкову ціну та широке застосування біржових контрактів.

Більш широкого застосовування у сучасних умовах набув комбінований підхід, який передбачає визначення базової ціни, виходячи з витрат і подальше її коригування з огляду на ринкову ціну, яка діє при реалізації продукції. Базова ціна формується на основі сукупних витрат виробництва, які включають собівартість, витрати на транспортування та реалізацію. Надалі у процесі ціноутворення до цієї суми додаються податкові відрахування, інші обов'язкові платежі та нормований обсяг чистого прибутку. Встановлена таким чином ціна порівнюється з реальною ринковою ціною і коригується у бік зменшення чи збільшення [3, С. 222].

Отже, ціни на сільськогосподарську продукцію чутливо реагують на вплив цілої низки економічних, соціально-політичних, погодних, технологічних та інших чинників і є визначним фактором, що впливає на розвиток галузі та, відповідно, на стан продовольчої безпеки країни.

Саме тому виникає нагальна необхідність у державній підтримці сільськогосподарських підприємств, яка була б спрямована на відшкодування витрат і підтримання попиту на продукцію сільського господарства засобами цінового регулювання. Водночас, надмірний контроль над цінами порушує механізм ринкового ціноутворення на основі взаємодії законів попиту і пропозиції, що обмежує цінову конкуренцію в галузі. У такій ситуації зростає роль цінової політики сільськогосподарських підприємств, спрямованої на посилення конкурентоспроможності й підвищення ефективності їх виробничої та комерційної діяльності.

Література

1. Андрійчук В. Г. *Економіка аграрних підприємств*. 2-ге вид., допов. і перероб. К. : КНЕУ, 2002. 624 с.
2. Валентинов В. А. Визначення напрямів цінового регулювання в аграрному секторі. *Економіка АПК*. 2005. № 4. С. 87–89.
3. Коваленко О. Ю. Цінова конкурентоспроможність та особливості процесу ціноутворення на ринку сільськогосподарської продукції *Інноваційна економіка*. 2013. № 3. С. 218–226.

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Метою існування держави є забезпечення стабільності національної економіки та її ефективний розвиток. Засобами для реалізації цієї мети є різні інструменти грошово-кредитного регулювання, вибір яких для кожної країни є унікальним та складним процесом.

Стабільний стан та криза – постійні суперечності у розвитку будь-якої системи, виходячи з чого, антикризове управління можна розглядати як систему заходів щодо діагностики, запобігання, нейтралізації та подолання кризових явища та їх причин на всіх рівнях економіки [1]. Антикризове управління виражається в різних формах.

В умовах економічної нестабільності, спаду або кризи, уряди США та західноєвропейських країн намагаються змінити становище за рахунок посилення державного втручання в економіку. Це не характерно у період економічної стабільності, оскільки, як правило, державна політика спрямована лише на широку підтримку приватних підприємств та ринку.

Втручання в економіку відбувається через посилення державних витрат і збільшення їх частки у ВНД, який перерозподіляється через бюджет. Ця концепція, безумовно, призводить до збільшення економічних витрат управління, що супроводжується формуванням дефіциту бюджету та збільшенням державного боргу. Але уряди вдаються до таких антикризових заходів лише в крайньому випадку.

Регулювання кризових ситуацій здійснюється на двох рівнях. Проведення з боку держави антикризових заходів викликано необхідністю підвищення технологічного рівня і зростання конкурентоспроможності виробництва національного товаровиробника на світовому ринку. На рівні економічних суб'єктів вирішення фінансових і економічних проблем здійснюється в рамках антикризового управління та процедур банкрутства.

В рамках антикризової політики США використовували інструмент регулювання курсу долара. Зокрема, було обмежено зростання національної валюти з метою стимулювання експорту та стримування інфляції. На додаток, певні заходи були спрямовані на зменшення запозичень. Ціни на активи зросли, в результаті чого дохід збільшився у категорії населення, яке мало ці активи у власному розпорядженні. Це було спрямовано на стимулювання сукупного попиту, що в свою чергу зменшило інфляційний тиск.

Державне втручання в Японії, яка вважається країною з давніми традиціями державного регулювання, спостерігається у багатьох сферах: економічне зростання та його темпи; структура промислового виробництва; освіта і наука; працевлаштування; кредит і грошовий обіг; ціноутворення; зовнішньоекономічні відносини; галузева структура; місцезнаходження виробництв; заохочення інвестицій. Однак, незважаючи на це, країна розвиває як великий, так і малий бізнес.

Це пов'язано з тим, що існують економічні труднощі, які можна подолати лише за активної підтримки держави, що держава і робить через фіскальну, кредитну та фінансову політику, а також заходи прямого адміністративного впливу.

Вивчення досвіду Європейського Союзу у сфері антикризового управління показує, що переважає виборчий підхід, спрямований на стимулювання діяльності конкретних компаній. Вважається, що лише приватний бізнес може ефективно забезпечити зростання депресивних регіонів шляхом створення малих та середніх підприємств в передових галузях [2].

Світовий досвід показує, що моделі антикризового управління, побудовані в різних країнах світу, надають різні потенційні можливості для прогресивних соціально-економічних змін. Однак, жоден з них не може бути використаний у чистому вигляді при формуванні антикризової політики в Україні. Це пов'язано з умовами накопичення цього досвіду країнами, формуванням та відмінностями в побудові фінансових і кредитних механізмів. Викорис-

тання саме позитивного досвіду має стати першим кроком до реформування антикризового управління в Україні.

Підсумовуючи світовий досвід, доцільно виділити заходи антикризового управління, які можуть бути реалізовані в Україні, а саме: реалізація політики антикризового управління шляхом вдосконалення вітчизняного законодавства; вдосконалення методів антикризового управління; стимулювання діяльності компаній; посилення програм бюджетної дисципліни і підтримки та розвитку конкурентоспроможності бізнесів; складання планів антикризового управління.

Література

1. Савченко В. Ф., Козлянченко О. М. Світовий досвід антикризового державного регулювання. *Науковий вісник «Полісся»* № 1(5). 2016. С. 7-13.
2. Khalatur S., Kriuchko L., Sirko A. *World experience adaptation of anti-crisis management of enterprises in the conditions of national economy's transformation. Baltic Journal of Economic Studies. Vol. 6, №. 3, 2020. P. 171-182. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-3-171-182>.*

Савчук М.Ю.

студ.гр.УАі-42

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Сенів Л.А.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СЛОВАЧЧИНИ

Сучасні реформи української децентралізації зумовлюють потребу у порівнянні словацького досвіду зміни регіональної політики, у основі якої лежала децентралізація у всіх можливих її проявах.

Як і Україна майже протягом всього XX століття Словаччина не мала досвіду розбудови місцевого самоврядування: місцеве самоуправління було відновлено лише після демократичних перетворень в 1990 році. Ключовим завданням, яке стояло перед словацькою владою в даному напрямку було максимально «розгрузити» державну владу від тих функцій, які більш ефективно можуть реалізовувати органи місцевого самоврядування. Відповідно, за державою мала залишитися низка повноважень, які стосуються стратегічного розвитку країни.

На першому етапі значна увага приділялася адміністративно-територіальній реформі. Ще в вересні 1990 року Словацька Національна Рада прийняла закон «Збірник законів про організацію населених пунктів», яким було відновлено місцеве самоуправління на рівні населених пунктів, визначено їх повноваження та сформовано фінансову базу. В 1998 році уряд Словаччини затвердив Концепцію децентралізації, яка стала базовим документом. Концепція базується на трьох складових: I. Територіальна реформа, у результаті її реалізації було створено другий рівень місцевого самоврядування («краї») і, завдяки якому розв'язуються спільні проблеми та реалізуються спільні інтереси громад; II. Адміністративна реформа, яка полягала у вдосконаленні системи органів влади та механізмів їх формування; III. Децентралізація публічного адміністрування та бюджетної системи, яка включає передачу повноважень та відповідальності на рівень місцевого самоврядування, а також адекватного обсягу фінансових ресурсів.

Після завершення адміністративно-територіальної реформи, в результаті якої виникло близько 3000 тисяч населених пунктів (міст та сіл) і було створено 8 країв, в Словаччині розпочався перерозподіл повноважень та бюджетних коштів. Словаччиною була обрана так звана «роздільна модель» публічного адміністрування, яка організована на трьох рівнях: муніципалітет – край – держава. Ключовим принципом побудови даної моделі є високий рівень автономії різних її ланок, їх фінансова самодостатність, відсутність відносин субординації між ними та максимальна децентралізація повноважень та відповідальності [1].

Наразі система публічного адміністрування в Словаччині розподілена наступним чином: I. Державна влада. Уряд країни максимально відділений від справ місцевого самоврядування. Показово, що навіть на рівні країв в Словаччині відсутні консолідовані державні адміністрації (на кшталт, українських обласних та державних адміністрацій): на цьому рівні функціонують лише департаменти окремих органів виконавчої влади (міністерств, агентств, тощо), які створюються в разі необхідності. Модель дезінтегрованих державних адміністрацій виключає можливість адміністративного впливу держави на соціально-економічні процеси в краях та на нижчих щаблях місцевого самоврядування. II. Органи місцевого самоврядування (муніципалітети). Муніципалітети являються юридичними особами, вони володіють майном та землею, мають власний бюджет, який робить їх фінансово незалежним від уряду. Вони можуть займатися підприємницькою діяльністю, справляють місцеві податки та збори, приймають участь в міжнародному та трансграничному співробітництві. Фактично саме муніципалітети здійснюють управління соціально-економічними процесами відповідного населеного пункту і несуть повну відповідальність за стан справ. III. Органи місцевого самоврядування вищого рівня. Органи місцевого самоврядування вищого рівня також є юридичними особами, мають власний бюджет, володіють майном та землею, можуть займатися комерційною діяльністю. Вони є незалежними в своїй діяльності від державної влади і муніципалітетів [2].

Після створення незалежної Словацької республіки, країна переглянула співвідношення розподілу повноважень, відповідальності та фінансів між різними рівнями влади. Завдяки комплексу реформ, місцеве самоврядування отримало реальну владу і достатні фінансові ресурси для своєї діяльності, що сприяло значному підвищенню ефективності бюджетної системи. На мікрорівні децентралізація сприяла значному покращенню якості публічних послуг (не тільки в столиці, а й регіонах), соціально-економічного становища міст та селищ, розвитку депресивних регіонів, зростанню кількості робочих місць та, відповідно, уповільнення міграційних процесів, обумовлених економічними факторами.

Література

1. *Децентралізація: досвід ефективної реформи Словаччини для України [Режим доступу]:* https://antikor.com.ua/articles/30924-detsentralizatsija_dosvid_efektivnoji_reformi_slovachchini_dlja_ukrajini
2. *Reformy na Slovensku [Режим доступу]:* [https://mreferaty.aktuality .sk/r_eformy-na-slovensku/referat-16691](https://mreferaty.aktuality.sk/r_eformy-na-slovensku/referat-16691)

Синишин Г.А.

студ. гр. УА-42

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Данилович-Кропивницька М.Л.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ЛЬВОВА

Ресторанне господарство є особливою складовою сфери гостинності, тому актуальність дослідження тенденцій його розвитку пов'язана з високою ризикованістю і водночас соціальною. Рівень розвитку ресторанного бізнесу виступає одним із показників рівня якості життя населення у державі. Активний розвиток ресторанного бізнесу стимулює висока конкуренція у цій сфері [1].

Різноманітні фундаментальні аспекти розвитку ресторанного господарства на ринках надання послуг вивчали науковці: С.В. Мельниченко, О. Жегус, В. Найдюк, М. Гінда, Г. П'ятницька, Т.П. Іванова, І. Воловельська, О. Яшина, О. Борисова, однак, вони потребують подальшого дослідження.

Активні зміни соціально-економічного середовища як зовнішнього фактору впливають на галузь ресторанного господарства. Незважаючи на певну нестабільність, у цій галузі є свої закономірності. Наприклад, у Львові дана галузь розвинута дуже потужно, нараховує близько 748 діючих закладів ресторанного господарства (без фізичних осіб-підприємців) [2]. Структура ресторанного господарства Львова поділяється на такі типи: 1) кафе і ресторани; 2) бари, паби та нічні клуби; 3) заклади категорії Fast Food (див. рис. 1):

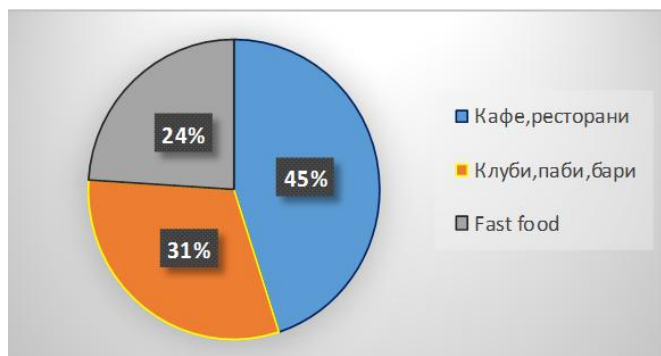

Рис. 1. Структура ресторанного господарства м. Львова

Основними критеріями конкурентоспроможності підприємств ресторанного господарства є: місце розташування підприємства, асортимент послуг, вартість харчування, рівень обслуговування та якість продукції. Також невід'ємними критеріями для розвитку галузі є безпека, культурна програма та якісний сервіс. Для оцінки конкурентоспроможності закладу ресторанного господарства використовувати такі основні чинники: продукція, послуги, персонал, імідж та ціна [3].

Негативним фактором зовнішнього впливу на ресторанний бізнес є вірус Covid-19, який вніс суттєві корективи у роботу галузі. Повністю усунути його не можливо, але існують певні заходи щодо пом'якшення впливу, які дозволять відкрити нові перспективи розвитку галузі на майбутнє [4]:

- - відкриття закладів харчування у форматі casual, своєрідних закладів-фабрик (люди беруть їжу з собою, проте можуть спостерігати її приготування);
- приготування низькокалорійних страв;
- втілення здорового способу харчування;
- під час пандемії введення обов'язкового одноразового посуду(безпечного для людини та природи);
- використання низькотемпературних режимів;
- розвиток національних кухонь (українська, грузинська, східна, європейська);
- приготування страв у присутності замовника, з фермерських продуктів.

Враховуючи сучасний стан досліджуваного ринку можемо зробити висновок, що воно має величезний потенціал і перспективи розвитку, а перейняття зарубіжного досвіду, в свою чергу, сприятиме становленню високорозвиненого ресторанного господарства в нашій країні, що буде об'єднувати у собі як міжнародні, так і національні риси.

Література

1. Діяльність суб'єктів господарювання 2016: стат. зб. / Держ. служба статистики України. К.: Консультант, 2017. 629 с.
2. Дружиніна В. В. Зінченко Д. С. Маркетинговий аналіз якості послуг закладів ресторанного господарства міста. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_26/1/18.pdf/
3. Галасюк К.А. Оцінка конкурентного профілю підприємств ресторанного господарства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6943/1/>
4. Гірняк Л.І., Глагола В.А. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні. Економіка та управління підприємствами. 2018. №16. С. 71-76.

ЗМОВИ В БІЗНЕСІ – УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Розвиток економічних процесів в світі призводить до переважання панування монопольних утворень, одними з яких є картелі – об'єднання офіційно незалежних виробників однієї галузі, метою якого є збільшення їхнього колективного прибутку шляхом встановлення ціни, обмеження пропозиції чи іншої обмежувальної практики. Картелі є прикладом вчинення змов на ринках, наслідком чого є недопущення, усунення або обмеження конкуренції. Вчинення таких дій забороняється і тягне за собою відповідальність. Об'єктом змов можуть бути не лише процедури в системі Prozorro, а також аукціони, конкурси, навіть без участі держави [1].

Поява картелів пов'язана з таємними угодами, відповідно до умов яких відбуваються домовленості з визначення ціни, розподілу обсягів попиту між членами картелю. Основною проблемою функціонування картелю є проблема координації дій його учасників та безпосередньої комунікації, яку можуть вирішувати через цінове лідерство. Основна ідея лідерства полягає в тому, що лідер відкрито оголошує про свій намір змінити ціну на власну продукцію, а інші фірми впроваджують аналогічні зміни [2]. Цінове лідерство шляхом відкритого оголошення тарифних змін набуло значного поширення, наприклад, у сфері авіаперевезень.

Учасниками картельних змов були торговельні мережі (роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах), роздрібна торгівля світлими нафтопродуктами (обмежено цінову конкуренцію), постачальники скрапленого газу, що полягала у схожому підвищенні цін на скраплений вуглеводневий газ як моторне пальне (СВГ) та ін. В Україні незважаючи на зниження світових цін на нафту, вартість бензину на АЗС зростала, а великі оператори ринку синхронно підвищували ціни[3]. Також ПП «ОККО-Бізнес Контракт» та ТОВ «Поділлянафтозбут» усунули між собою конкуренцію та змагальність, і тому порушили право ДП «Міжнародний аеропорт «Львів» на отримання економічно-вигідної ціни на паливо[4].

На ринку виготовлення цигарок у 2019 році АМКУ за антиконкурентні узгоджені дії чотирьох виробників та дистриб'ютора цигарок застосував штрафну санкцію в розмірі 6,5 млрд грн. за обмеження доступу інших суб'єктів господарювання (покупців) на ринок первинного продажу виробниками цигарок [5].

Більшість змов в Україні відбувається в сфері публічних закупівель. Цьому не є перешкодою впровадження прозорої платформи Prozorro, яка є зворотнім аукціоном, на якому учасники змагаються за право постачати замовнику певний товар чи послугу. Перемагає той, чия ціна в результаті виявиться найнижчою, а технічні характеристики товару або послуги відповідають тим, що заявлені Замовником в тендерній документації. Наприклад, учасники корпорації «Укрбуд» узгоджували та координували свої дії під час тендерів через пов'язані з нею компанії – ТОВ «Північно-український будівельний альянс» та ТОВ «Спецбуд-Плюс».

Досить заплутаною є змова шести фірм-змовників ТОВ «УКРГАЗІНЖІНІРИНГ», ТОВ «ГАЗПРОМСЕРВІС», ПП «ТЕПЛОЕНЕРГОЕФЕКТ», ПП «Полум'я», ТОВ «ГАЗПРОММОНТАЖ» та ТОВ «ГАЗСЕРВІСКОМПАНІ», які взяли участь у 31 закупівлі на загальну суму 31 025 309,48 грн. Спільно та по черзі вони брали участь в торгах і створювали одна одній конкуренцію. Водночас, компанії не дуже приховували свої зв'язки: вказували однакові номери телефонів відповідальних осіб та електронні адреси[6].

Змова на державному тендері – це насправді вкрадені в суспільства кошти, які за домовленістю потрапляють до фірм, що пропонують низьку якість та не завжди низькі ціни. Завдання чесних торгів полягає в тому, щоб відібрати найкращих учасників, ціна яких нижча не через низьку якість, а через використання нових технологій, нових матеріалів, що і є

функцією ринкової економіки. Штучно створена, несправжня, побудована на домовленостях конкуренція порушує закони ринкової економіки, від чого насамперед втрачає суспільство.

Література

1. Офіційний сайт веб-портал Антимонопольний комітет України: <https://amcu.gov.ua/napryami/konkurenciya/derzhavna-politika-v-sferi-konkurenciyi/borotba-z-kartelyami>
2. Архів електронного видання Юрист & Закон: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA012303
3. Електронний ресурс "Сьогодні": <https://amp.segodnya.ua/ua/economics/kartelnyy-sgovor-ili-davlenie-na-biznes-pochemu-ceny-na-benzin-parallelnno-rastut-i-kto-vinovat--744442.html>
4. Електронний ресурс "OILPOINT": <https://oilpoint.com.ua/okko-zaplatyt-do-byudzhetu-shtrafta-penyu-za-zmovu-na-palyvnyh-torgah/?lang=uk>
5. Електронний ресурс "112.UA": <https://ua.112.ua/statji/kartelna-zmova-khto-kontroliuie-rynok-syharev-v-ukraini-ta-chomu-hroshi-idut-v-ofshory-538002.html>
6. Електронний ресурс "DOZORRO": <https://dozorro.org/blog/zaplutana-zmova>

Тимошук К.С.,
студ.гр.УАі-32,

Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Пушак Г.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Трансфертне ціноутворення (ТЦУ) як податковий інститут з'явилося в Україні у вересні 2013 р. на тлі посиленої уваги до транснаціональних корпорацій та міжнародної торгівлі у зв'язку з глобалізаційними процесами та збільшенням частки міжнародних корпорацій на українському ринку. ТЦУ не має чіткого нормативного регулювання, через що його в Україні можна порівняти з лабораторією, де відбувається процес дослідження, в результаті якого і платники податків, і контролюючі органи мають надію отримати прозору та ефективну систему визначення звичайної ціни в операціях, що визнані контрольованими [1].

Відповідно до ПКУ ТЦУ характеризується, як система, в рамках якої визначається «справедлива» ціна послуг і товарів та вартість інших об'єктів договірних відносин в контрольованих операціях.

Велика частина сучасного міжнародного бізнесу, щоб оптимізувати оподаткування, вдається до ТЦУ, адже це певний спосіб мінімізації податку на прибуток та оптимізації руху капіталу.

У світі для контролю за ТЦУ застосовують принцип «втягнутої руки», що є міжнародним стандартом ОЕСР, згідно з яким учасник контрольованих операцій визначає обсяг прибутку, що обкладається податком. В основі принципу лежить порівняння умов при виконанні контрольованих угод і умов при виконанні угод між незалежними компаніями. Адже вони залежать не тільки від характеру і обсягу товарів і послуг, а й від фінансового становища сторін, їх планів на розвиток, засобів, що вкладаються в реалізацію договору, ризиків, а також зовнішніх обставин, які можуть позначитися на операції. Даний принцип полягає в тому, щоб визначити: чи зміг би платник податків в обставинах, що склалися встановити ті ж ціни, якби уклав договір із пов'язаною особою або особою, яка не є резидентом в низькоподаткових юрисдикціях.

Методи ТЦУ, закріплені у ПКУ, для багатьох представників бізнесу є незрозумілим інструментом, при застосуванні якого сторони мають враховувати дуже багато чинників. Зміна методу податківцями є одним із суб'єктивних факторів українського ТЦУ, що гальмує розвиток цього податкового інструменту в Україні, адже виникає плацдарм для зловживань, значні втрати платника податку через некомпетентність [2].

Багато спірних питань виникає між платниками та контролюючими органами через джерела інформації для визначення ціни, відсутність детального обґрунтування використання платником податку для розрахунку рентабельності фінансових даних за кілька років та/або невикористання показників періоду здійснення контрольованої операції.

Сьогодні законодавство України у сфері ТЦУ містить багато прогалин та неузгодженостей з міжнародним законодавством і світовими ініціативами у цій сфері, що призводить до багатьох проблем застосування та реалізації податкових норм про ТЦУ на практиці. Воно потребує вдосконалення процедур контролю за ТЦУ та протидії виведенню доходів за кордон, агресивному податковому плануванню та розмиванню податкової бази, лібералізації валютного законодавства України [3].

ТЦУ, безперечно, сьогодні удосконалюється та еволюціонує. Наприклад, план BEPS, прийнятий українською державою, виступає не тільки світовою тенденцією змін, але і ефективним знаряддям, за допомогою якого здійснюється контроль за ТЦУ.

Так як Україна не належить до ОЕСР, її настанови не можуть тут розглядатися як норми прямої дії. Наприклад, українські норми щодо методології контролю за ТЦУ не враховують особливості окремих видів операцій, так званих «внутрішньо-групових послуг з низькою доданою вартістю», для обґрунтування ціни в яких ОЕСР передбачено особливий, спрощений підхід. Окрім того, чинне законодавство України повною мірою не містить положень про обмежені вимоги дотримання правил ТЦУ, так званий режим «безпечних гаваней», що вже імплементовані до національного законодавства багатьох держав світу [3].

Зважаючи на все зазначене, тема трансферного ціноутворення наразі є однією з топових, а її актуальність зростає. Таким чином, Україні потрібно надалі продовжувати роботу з удосконалення положень законодавства в частині ТЦУ, здійснюючи перегляд чинних норм та їх адаптацію до світового підходу, спираючись на міжнародний досвід і взаємодіючи з ОЕСР та державними органами інших економічно розвинених країн світу.

Література

1. Трансфертне ціноутворення: сучасні аспекти застосування. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ru/publication/100014006-transfertne-tsinoutvorenniya-suchasni-aspekti-zastosuvannya>.
2. Трансферта: перша національна база трансфертного ціноутворення. URL: <https://transfera.com.ua/>
3. Гадяцька А. Трансферне ціноутворення: Україна та світ. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/transferne-cinoutvorenniya-ukrayina-ta-svit.html>

Черкас Х. Р.

студ. групи УАЕКi-21

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

АДВОКАТУВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ. СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ

Європейська спрямованість економіки української держави на сучасному етапі потребує підвищення рівня розвитку конкурентної культури на ринку, що визначає поведінку підприємств, вчинення ними порушень законодавства. Чимало європейських країн для впровадження якісної економічної конкуренції на своїх ринках передбачають метод попередження порушення, а не покарання порушника. Така система є більш ефективна, і рівень конкурентної культури є високим.

Для попередження правопорушення економічно розвинені країни використовують адвокатування конкуренції. Варто зазначити, що саме поняття «адвокатування конкуренції» сприймається відомствами різних країн по-різному, тому й ефективність від його впро-

вадження є диференційованою. Так, найбільш ефективний підхід використовується в США, Мексиці та ПАР, де компетентні відомства активно діють щодо споживачів, уряду, бізнес-структур та профспілок. Наприклад, у США формуються навчальні програми, проводяться семінари та конференції, публікуються звіти, здійснюється опитування споживачів щодо корисності записок антимонопольного відомства через інтернет розсилку або поштової відправлення. У Мексиці відомство роз'яснює аспекти адвокатування конкуренції. У ПАР проводяться зустрічі із споживачами для обговорення проблемних аспектів у конкурентному середовищі країни тощо [1].

В Україні споживач на ринку не знає про свої права щодо конкуренції, необізнаний про Антимонопольний комітет України, звернення до якого може поновити порушені права на якісну продукцію, оптимальні ціни, доступ до продукції на конкретних ринках, право на достовірну інформацію, а не ту, що вводить в оману тощо. Класичним прикладом адвокатування конкуренції визначають просування змін до законодавчих актів [2].

Формування конкурентної культури в рамках адвокатування конкуренції в Україні потребує запровадження практики проведення відкритих семінарів, конференцій чи форумів для ознайомлення громадян із діяльністю Антимонопольного комітету України. Така відкритість конкурентного відомства дасть змогу сформувати довіру до органу, розпочати спільну співпрацю та обговорення проблемних аспектів на рівні діалогу чи опитування. Окрім оприлюднення рішень та рекомендацій необхідно висвітлювати роз'яснення щодо прийнятих рішень із акцентуванням уваги на попередження конкретних порушень.

Адвокатування конкуренції із бізнес – структурами передбачає просвітницьку діяльність серед суб'єктів господарювання щодо норм та понять економічної конкуренції за допомогою створення доступних освітніх програм (США), формування методичних рекомендацій (Мексика), створення тренінгової програми для малого та середнього бізнесу (ПАР). У США ще проводиться дослідження тенденцій розвитку конкурентного середовища, а у Мексиці видаються вказівки в «Висновках» для представників новостворених суб'єктів господарювання [1]. Натомість в Україні Антимонопольний комітет співпрацює із бізнес – структурами в основному через виявлення порушень, або ж для отримання інформації. Дуже малий відсоток співпраці також припадає на надання рекомендацій стосовно функціонування на ринку.

Світовий досвід співпраці із профспілками передбачає залучення профспілкових організацій до ведення діяльності органів антимонопольного регулювання, а також проведення відповідних семінарів та конференцій. В Україні існує гостра проблема із профспілками. Українське поняття «профспілкової організації» відрізняється від світового. Тому, в першу чергу, необхідно на державному рівні закріпити профспілкову організацію серед суб'єктів господарювання за допомогою механізмів нормотворчості, статусності, а також вмотивованості, і вже тоді органи антимонопольного регулювання матимуть змогу співпрацювати із даними організаціями.

Впровадження світового досвіду адвокатування конкуренції в Україні потребує адаптації. Потребує посилення мотиваційності, особистісної відповідальності працівника відомства, його бажання до саморозвитку та навчання. Підвищення довіри до роботи конкурентних відомств як і розуміння засад конкуренції можливе через впровадження нових технологій в діяльність відомства, можливість автоматизації процесів подання та розгляду звернення громадян.

Література

1. *Світовий досвід адвокатування конкуренції: Уроки для України/ В.Клименко, Г.Лозова. Львів: Вісник Львівського університету. Серія економічна, 2013. – Випуск 49. – С.209-217.*
2. *Вісник Львівського обласного територіального відділення АМКУ за III кв. 2014 р.[Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/lviv/uk/publish/article/80929;jsessionid=6A10C1083C0D31DEB17F8EC900193CDE.app1>*

ПІДСЕКЦІЯ 4

СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Артерчук Б.О.,
студ. гр. ЕКСЕі-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Степура Т.М.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОФЕСІЇ МАЙБУТНЬОГО Й АНАЛІТИКА РИНКУ ПРАЦІ: РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Аналітика виступає основою логіко-мисленнєвої діяльності, необхідною і обов'язковою складовою наукового дослідження, яке спрямоване на вирішення прикладної проблеми. Грамотне використання аналітичних підходів дозволяє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, просторово-часові закономірності явища чи процесу, що досліджується.

Метою дослідження є виявлення та оцінка факторів, що сприяють розвитку цифрової економіки¹ на регіональному рівні, а також встановлення загрози заміни людської праці інформаційними технологіями за використання методів аналітичного дослідження. Гіпотезою аналітичного дослідження є наявність впливу чинників, що характеризують зростання частки цифрової економіки (ресурсів, інвестицій, технологій виробництва та життєдіяльності), на економічні результати діяльності регіонів України. Дослідження проходило за використання кореляційно-регресійного аналізу.

Теоретичний вигляд моделі:

$$y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3, \quad (1)$$

де y_1 – регіональний валовий продукт (ВРП) на 1 особу населення, млн. грн. / особу (1-а модель); y_2 – обсяг реалізованих послуг у сфері Інтернет- зв'язку на 1 особу, тис.грн. (2-а модель); x_1 – питома вага мешканців – абонентів Інтернет (на 1 особу) за регіонами, %; x_2 – частка капітальних інвестицій у нематеріальні активи у загальній сумі капітальних інвестицій у регіонах, %; x_3 – частка зайнятого населення в інформаційних та телекомунікаційних технологіях (ІКТ) у загальній чисельності зайнятих, %

Вхідні дані було дібрано за 2018 рік, засобами ППП Statistica побудовано 2 кореляційно-регресійні моделі (табл.1).

Таблиця 1

Результати кореляційно-регресійного аналізу чинників цифровізації економіки регіонів України

	Модель 1 (залежна змінна – ВРП)	Модель 2 (залежна змінна – обсяг послуг у сфері Інтернет)
Питома вага мешканців – абонентів Інтернету	0,91	0,275
Частка нематеріальних інвестицій	0,09	0,219
Частка зайнятих у сфері ІКТ	0,84*	0,557
F-статистика / p-value	36,10 / 0,0000	77,0 / 0,0000
R ² (adjusted R ²)	0,83 (0,81)	0,92 (0,90)

* – жирним виділено статистично значимі змінні.

Джерело: власні розрахунки автора на основі даних [1] та засобів ППП Statistica.

¹ Цифрова економіка – це економічна система, що ґрунтується на цифрових технологіях: електронному бізнесі, торгівлі, банкінгу, транзакціях.

Обидві моделі характеризуються доброю якістю, про що свідчить значення F-статистики та коефіцієнта детермінації R^2 . Статистично значимою в обох моделях була частка зайнятих у секторі ІКТ, а у другій моделі – питома вага мешканців – абонентів Інтернету. Незначимою виявилася змінна інвестицій у нематеріальні активи, що призводить до висновку про превалююче значення людського капіталу у розвитку цифрової економіки.

У таких умовах зрозумілим стає, що нарощування темпів і обсягів цифровізації економіки призведе до змін на ринку праці, до появи нових професій, зникнення тих, які можна замінити технологіями, а також зміни вимог до навиків, умінь працівників. При цьому скорочення робочих місць відбуватиметься тільки у деяких секторах економіки. За дослідженням [2], цифровізація економіки значно підриватиме становище середньо кваліфікованої робочої сили на ринку праці, – таких професій як клерки, оператори машин, працівники ремісничих професій, монтажники, тобто більшість рутинних напівмеханізованих робіт. Вони матимуть вибір – або значно підвищувати кваліфікацію, або конкурувати за менш кваліфіковані роботи, що збільшуватиме тиск у цьому сегменті ринку праці. Разом з тим, цифровізація економіки сприяє підвищенню гнучкості зайнятості, її креативності, розвитку підприємництва та самозайнятості. Наприклад, завдяки стрімкому зростанню електронної торгівлі у Китаї в онлайн-магазинах та споріднених сферах виникло 10 млн. робочих місць, що склало 1,3% зайнятих у країні [2, с. 11]. Спостерігається зростання вимог до працівників щодо «м'яких» навичок, а також нерутинних когнітивних навиків.

Література

1. Дані сайту Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Digital Dividends. World Development Report. The World Bank. 2016. Режим доступу: <https://www.egovernment.ch/files/1114/5312/9938/Digital-dividends.pdf>

Бохонко М.В.,

студ. гр. ЕКм-11

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Степура Т.М.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИМОГИ ТА ВИКЛИКИ

Соціальна відповідальність держави проявляється у розробці такої соціально-економічної політики, яка забезпечить гідний рівень життя населення, рівність прав і свобод людини, а також добробут країни та розвиток суспільства.

Термін «соціальна відповідальність» можна пояснити як усвідомлення і добровільне виконання особою соціальних норм, встановлених у суспільстві та розуміння власної відповідальності за невиконання цих норм. Особливістю є те, що таке усвідомлення повинно бути велінням совісті, а не примусом. Що стосується соціальної відповідальності державних службовців, то це вічно актуальна та обговорювана тема, оскільки держслужбовці – це представники влади, які виконують та реалізують державну політику та представляють інтереси суспільства в країні та світі.

Згідно з ЗУ «Про державну службу», державний службовець – це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби. Основними принципами професійної етики державних службовців повинні бути наступні: повага до закону, професіоналізм, справедливість і чесність, порядність, непідкупність, гуманізм, соціальна відповідальність за прийняті рішення.

Поведінка державних службовців у суспільстві та їх особисті якості (темперамент, відповідальність, дисциплінованість) значною мірою впливають на формування ставлення та довіру суспільства до них. О. Оболенський у своїх працях зазначає, що імідж представника влади має базуватися на таких якостях, як професіоналізм, державна позиція, інтереси.

Державні службовці, виконуючи свої професійні обов'язки, повинні мати чітке уявлення про свою діяльність: її соціальну значущість, організованість, матеріально-технічну та інформаційну забезпеченість; певну форму дій в апараті; компетентність керівництва державною діяльністю. Соціальну відповідальність державної служби можна описати як свідоме служіння інтересам суспільства через виконання функцій держави.

Соціальна відповідальність державного службовця несе в собі особливе значення, оскільки державна служба по своїй суті передбачає надання суспільству благ і відповідальність перед ним, через виконання посадових обов'язків. Окрім цього, відповідальність кожного окремого державного службовця (як індивіда) в особистому житті, дає можливість говорити про подвійну соціальну відповідальність даних осіб перед суспільством: колективну та індивідуальну. З вищезазначеного бачимо, що з одного боку особиста соціальна відповідальність державного службовця впливає на виконання його посадових обов'язків через особисто встановлені норми та правила поведінки, а з іншого – через норми та закони встановлені законодавчо, які регулюють його діяльність.

Окрім цього, так званою третьою складовою соціальної відповідальності державних службовців є контроль суспільством та відповідними інстанціями їх професійної діяльності, тому як висновок можна зазначити, що соціальна відповідальність державного службовця – це комплексне поняття, яке пояснюється як взаємозв'язок особи та суспільства.

Отже, державні службовці несуть набагато важчий багаторольовий тягар соціальної відповідальності, аніж звичайні громадяни чи інші її суб'єкти. А у сучасних умовах пандемії COVID-19 ця відповідальність зростає ще більше. Додаткові функції протидії пандемії та захисту населення лягають на плечі органів місцевого самоврядування, місцеві органи виконавчої влади. Так, на них покладається організація та контроль за дотриманням встановленого на території карантину правового режиму, своєчасне і повне проведення профілактичних і протиепідемічних заходів, надаються додаткові права щодо установа особливих режимів в'їзду та виїзду, особливого порядку проведення профілактичних і протиепідемічних заходів та інші. А як відомо, більша влада тягне за собою більшу відповідальність.

Соціальна відповідальність українських державних службовців формується у непростих умовах з огляду на тенденції української політики та економіки: поширення корупції, недобросовісності у політичних, соціально-економічних відносинах; розмивання суспільної культури «солідарності» на користь індивідуалізму та конкурентності; поширення ліберальних концепцій ринку і соціально-трудових відносин; зниження ролі урядів в умовах розвитку транснаціональних корпорацій, поширення впливу великих гравців світового масштабу; проблем в утвердженні України як повноцінного суб'єкта політичних та соціально-економічних процесів; слабкість та повільне формування повноцінного громадянського суспільства. У таких складних умовах, маючи на меті формування соціальної і правової держави, громадянського суспільства в Україні, особи, що здійснюють державну службу повинні професійно і етично відповідати очікуванням та вимогам суспільства та своєму високому соціальному статусу, гідно виконуючи свої професійні обов'язки.

ЦІНОУТВОРЕННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Одним із основних завдань, що стоять перед державою на ринку медичних послуг, є формування регуляторної політики щодо ціноутворення.

Ст. 6 Конституції України гарантує усім громадянам безкоштовну медичну допомогу, проте поряд із такою соціальною гарантією існують і договірні ціни, що за своїм характером найбільш вільні на сьогоднішній день та документально неврегульовані. Платна медична послуга повинна бути надана населенню на умовах повної окупності витрат і приносити прибуток, що обов'язково оподатковується.

Головним принципом при формуванні цін на ринку медичних послуг є витратний принцип утворення ціни, що включає ціну витрачених ресурсів, при цьому оцінка витрат орієнтована на бюджетне фінансування, отже – занижена. Сучасний підхід потребує відображати в ціні не фактичні витрати медичних закладів, а нормативні показники тривалості та методів лікування захворювань.

Доцільно окреслити різні підходи до сприйняття ціни: для медичного закладу ціна – це засіб визначення кола своєї аудиторії, засіб отримання запланованого прибутку, а для пацієнта – насамперед вартість послуг.

Відмінною особливістю ціноутворення в приватній клініці є те, що озвучується повна вартість за весь курс лікування. При цьому статті витрат закладаються у вартість послуг і поряд з тим раціональне розпорядження власними коштами дає можливість забезпечувати більш високий рівень безпеки пацієнта, оснащеності і сервісу.

У державній клініці прейскуранта цін немає. Державні ціни на платні медичні послуги населенню використовуються на так званій комерційній основі. Вони діють як територіальні прейскурантні ціни і відрізняються від «бюджетних розцінок» тим, що включають типові фактичні витрати, розраховані на основі затверджених трудових і матеріальних норм, а також прибуток (15-30% від собівартості). Однак немає жодного документа Міністерства фінансів України, що регулює норму рентабельності [1].

Існує ще один важливий елемент витрат – «подяка» лікарю, що не має жодного відношення до статей витрат, які покриваються держбюджетом.

Державне регулювання ціноутворення – це спостереження і контроль за цінами, пряме і непряме регулювання із застосуванням антимонопольного законодавства [2].

Процес ціноутворення на медичні послуги включає наступні етапи:

- підготовчий – визначення цілей і завдань організації;
- збору первинної інформації та маркетингового аналізу – визначення кількісних та якісних характеристик обслуговування хворих;
- вибору методу ціноутворення;
- визначення собівартості медичних послуг – розрахунок прямих і непрямих витрат;
- формування ціни – визначення рівня рентабельності, введення поправочних коефіцієнтів, експертна оцінка, калькуляція ціни та оформлення прейскуранту;
- корекції ціни – врахування рівня інфляції, розрахунок цін на нові послуги, використання нових методик ціноутворення;
- аналізу результатів і прийняття управлінських рішень [3].

Головними чинниками визначення ціни медичної послуги є: собівартість послуги; ціни на аналогічні послуги в інших медичних закладах; рівень попиту на даний вид послуги; наявність унікальних властивостей послуг; стимулюючий розмір оплати праці працівників.

Отже, враховуючи ті фактори, які впливають на медичні послуги, ціна на платну послугу повинна враховувати:

- собівартість послуги (обґрунтовані затрати закладу за кожним видом видатків на послугу, подані у грошовому виразі);
- податок на додану вартість за ставками чинного законодавства;
- граничний рівень рентабельності (прибутку), який не може перевищувати розмір, установлений місцевим органом виконавчої влади.

Проте, ціноутворення на медичні послуги повинно залишатися питанням державного рівня, вирішення якого повинна забезпечувати дієва державна політика у сфері охорони здоров'я та соціального захисту населення.

Література

1. *До проблеми ціноутворення та визначення вартості медичної допомоги* / [В.Д. Долот, М.І. Яцюк, Л.А. Ляховченко, Я.Ф. Радий] // *Економіка та держава*. 2011. № 12. С. 117-113.
2. *Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21 червня 2012 року № 5007-VI* / *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 19-20, ст.190
3. *Сорока С.В. Розробка цінової політики медичного закладу з врахуванням собівартості медичної послуги. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2013. Вип. 3. С. 171-177.

Демкович Р.О.

студ. гр.ЕКСЕi-11

НУ «Львівська політехніка»,

Науковий керівник – Садова У.Я.

д.е.н., проф., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НОВИЙ ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ПРАЦІ У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Зміцнення національної безпеки України залежить, перш за все, від базових галузей економіки. Однією з них є енергетика. В умовах нової геополітично і геоекономічної ситуації постає проблема неоперативної мобілізації ресурсу цифрових технологій для розвитку її ринку праці.

По-перше, НТП відчутно детермінує можливості створення нових робочих місць у сфері виробництва електроенергії. За даними спеціальних досліджень в Україні у 2014-2019 рр. сонячна та вітрова енергетика забезпечили зайнятість майже 25 тис. ос. (разом із етапом виробництва обладнання – 45 тис. ос.); виробники електроенергії з відновлюваних джерел енергії за 10 років перерахували до держбюджету: податку на доходи фізичних осіб – 3,59 млрд. грн. та ЄСВ – 2,81 млрд. грн.; потенціал зайнятості на етапі зняття з експлуатації потужностей на СЕС і ВЕС (введені в 2014-2019 рр.) – 2,5 тис. робочих місць; з числа опитаних компаній, які працюють в Україні у сфері відновлювальної енергетики та енергоефективності (а це -89,2%): інвестують власні кошти в підвищення кваліфікації персоналу; вважають, що протягом останніх 5 років кваліфікація працівників підвищилась; відчувають дефіцит кваліфікованого персоналу [1]. Тож, основні цілі нацполітики зайнятості в контексті розвитку відновлюваної енергетики та енергоефективності мають охоплювати: створення умов для забезпечення справедливого переходу та пом'якшення наслідків структурних змін зайнятості при переході до відновлюваної енергетики та підвищення енергоефективності; оцінку можливостей зайнятості та засобів до існування, пов'язаних з доступом до енергії, включно із дослідженням гендерного виміру; вдосконалення знань про формування робочих місць в сфері відновлюваної енергетики та енергоефективності та вивчення потреб у навчанні працівників, зокрема у ланцюгах постачання.

По-друге, в Україні традиційні підприємства з виробництва електроенергії «реагують» на технологічні запити розвитку ринку по-різному. Так, якщо атомна енергетика розвивається динамічно (приклад Хмельницька АЕС), то теплова, яка працює на вугіллі, зазнає ризиків і загроз. Наслідок закриття виробництв – звільнення працівників. В монофункціональних

містах (містечках) України – це реальна армія безробітних, сім'ї яких можуть опинитися у особливій соціальній напрузі. На Львівщині прикладом є Добротвірська ТЕС (у відповідному населеному пункті проживає 6,4 тис. ос., ¼ з них – її працівники).

По-третє, енергетика відноситься до особливо «ліквідних» виробництв. Нині її перспективи розвитку пов'язані з цифровими технологіями, такі фахівці – дефіцитні. Окремі компанії, наприклад, ДТЕК², розвивають компетенції своїх експертів і залучати досвід ззовні[2]. Звісно, у перспективі одним із символів нового екологічного суспільства стане атомна енергетика (це – стабільні ціни на ел.-енергію, мінімізація впливу на оточуюче середовище). Розпочне свій розвиток приватна альтернативна енергетика, з'являться нові типи генерації енергії: енергія тіла, збір енергії з міських поверхонь, рекуперації енергії тощо. Ринок праці в енергетиці поповниться такими професіями як [3]: менеджер із модернізації; розробник систем мікрогенерації; метеоенергетик; проєктант систем рекуперації; спеціаліст із локальних систем енергопостачання; дизайнер портативних пристроїв (одяг, взуття тощо); проєктант енергонакопичувальних пристроїв. Значних змін зазнає така ланка енергетики як «Енергомережі та управління енергоспоживанням». Ключова зміна даної сфери – це поява розумних мереж, які дадуть споживачам можливість самостійно обирати постачальника послуги та керувати витратами і споживанням. Професії майбутнього у сфері: маркетолог енергетичних ринків; захисник прав споживачів електроенергії; енергоаудитор; розробник систем енергоспоживання; системний інженер інтелектуальних мереж; енергозаправник; контролер енергомереж для розподіленої енергетики. Розрахунковий потенціал зайнятості на виконанні робіт з термомодернізації житлових будівель в Україні може досягати 795 тис. робочих місць.

Література

1. Гуменюк Олександра, Новак Ірина .Дослідження створення робочих місць у сферах енергоефективності та відновлюваної енергетики в Україні – 2020. Проект, виконаний на замовлення Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ) GmbH. 2020 Електронний ресурс. Спосіб доступу: <http://reform.energy/media/1463/b46d83bca4c4d68ed98f1807262d702c.pdf>
2. IT-спеціалісти в енергетиці України: хто вони і чим займаються? 24 інновації Електронний ресурс. Спосіб доступу: https://innovation.24tv.ua/it-spetsialisti-energetitsi-ukrayini-hto-voni-chim-zaymayutsya_n1423874
3. Балацанова Олена Професії майбутнього: які спеціалісти будуть затребувані після завтра Українська правда. Електронний ресурс. Спосіб доступу: <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/02/19/235691/>

² Скорочення ДТЕК – з російської мови «ДТЭК – Донбасская топливно-энергетическая компания», яка в свою чергу є частиною «СКМ», ПАТ «Систем Кепітал Менеджмент» – найбільшої в Україні інвестиційної компанії.

Дзюбата М.В.,
студ. 3 курс ТУР – 10, факультет економіки та менеджменту,
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького.
Науковий керівник – Музичка Ю.М.,
к.е.н., старший викладач кафедри економіки підприємства,
інновацій та дорадництва в АПК імені І.В. Поповича

ФОРМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Конкуренція на туристичному ринку сприяє до мотивування персоналу на підприємстві, адже високий рівень стимулювання до роботи працівників туристичних організацій є життєво необхідним, щоб забезпечити ефективну діяльність певної організації.

Мотивація – це цілеспрямоване спонукання себе чи працівників на діяльність, яка спрямована на досягнення особистих цілей чи цілей організації за допомогою стабільного впливу на його потреби, інтереси, цілі [2]. Система мотивування на підприємствах сфери туризму передбачає сукупність певних (матеріальних і нематеріальних) заходів, направлених на підвищення трудової активності працівників і, як результат, на підвищення ефективності праці та її якості [1]. Дослідження підтверджують, що найефективнішими є методи матеріального стимулювання (основна і додаткова заробітна плата).

У сфері обслуговування, зокрема в туризмі, використовують такі форми оплати праці [1]: фіксований місячний посадовий оклад; погодинна заробітна плата; система оплати праці у вигляді: оклад з додаванням фіксованої премії і відсотків від продажів.

Потужним інструментом при формуванні зв'язку між результатами праці і винагородою в туристичних організаціях є розробка раціональної програми оплати і стимулювання праці, в якій повинні передбачатись додаткові грошові винагороди (премії) та інші заходи, які можуть суттєво посилити і доповнити поточну програму оплати і стимулювання праці.

Основними матеріально-мотиваційними заходами у роботі працівників туристичних підприємств є нарахування заробітної плати з певним доданим відсотком від продажу турів, одноразові грошові винагороди, заохочувальні та компенсаційні виплати, надбавки та доплати, премії, які не передбачені законодавством. Виключно матеріальне стимулювання без поєднання з моральним чинником не приносить максимального ефекту.

Нематеріальними стимулами є надання звання кращого працівника періоду, оголошення подяки, розміщення фотографій працівника на дошку пошани, сприятливі умови праці, присудження почесних звань, страхування, медичне обслуговування, можливості самовдосконалення, дешеві туристичні путівки, призи, подарунки, залучення працівників до участі в керуванні підприємством, можливості професійного зростання і просування, саморозвиток, тощо. Позитивною формою мотивації на туристичних підприємствах є використання інформаційних турів, які забезпечують низку знань працівників у турах, місцях розміщення, екскурсіях, національних особливостях країн. Доцільно також вводити знижки для членів сім'ї працівника, який реалізував найбільше туристичних продуктів за певний період.

Отже, варто зазначити, що матеріальне стимулювання, яке не взаємодіє з моральним фактором, не зможе принести максимального ефекту.

У робітників туристичної фірми різні цілі і бажання, тому її керівництву необхідно: надати різноманітні можливості для роботи і професійного росту; завдання підлеглим повинні бути ясними; усунути чинники, які заважають мотивації; необхідно відстежувати рівень мотивування; необхідно виявляти цікавість не лише до роботи своїх співробітників, але і до них, як до особистостей.

Для того, щоб забезпечити достатній рівень мотивації праці необхідно: гарантувати збереження робочого місця, справедливо оплачувати працю з урахуванням її складності та

досягнутої працівниками продуктивності, гласність рішення за кадровими питаннями та залучення працівника до участі в управлінні [3].

Література

1. Кузьмін О.Є. *Теоретичні та прикладні засади менеджменту: Навч. посібник* / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Львів. – 2003. – 351с.
2. Афонченкова Т.М. *Менеджмент і маркетинг туризму: Навч. посібн.* – К.: Видавництво Ліра-К, 2016 – 364 с.
3. Баєв В.В. *Концептуальні засади менеджменту якості в сфері туризму* Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. 2012. – Економічні науки. – Випуск III (47). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/baev.htm.

Доробанік Ю.В.,

студ. гр. ЕКСЕІ-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Степура Т. М.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

МОДЕЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ АСИМЕТРИЙ У СИСТЕМІ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ: МАТЕРІАЛЬНІ І НЕМАТЕРІАЛЬНІ ЧИННИКИ

Система мотивації персоналу може кардинальним чином впливати на конкретні економічні показники результативності діяльності підприємств. Найефективнішою вважається система мотивації персоналу, яка охоплює різні форми мотивації – матеріальні і нематеріальні – відповідно до потреб працівників і можливостей підприємства [1].

Аналітичні дослідження ринку праці призначені для глибшого проникнення у причинно-наслідкові зв'язки формування процесів у сфері соціально-трудоих відносин. У даному дослідженні поставлено завдання оцінки рівня розвитку мотивації праці у регіонах України. З метою проведення порівняльного рейтингового аналізу широко використовуються методики ранжування багатовимірної статистичної сукупності. Серед цих методів одне з чільних місць посідають прийоми обчислення таксономічного рівня розвитку, що базується на порівнянні характеристик із певним еталоном.

Для проведення аналізу підібрано показники за всіма регіонами України за 2019 рік, що характеризують матеріальні чинники мотивації праці (середньомісячні витрати підприємства на робочу силу; середньомісячна з/п за регіонами; заборгованість із виплати заробітної плати; розмір премій), а також нематеріального характеру (рівень вимушеної неповної зайнятості; питома вага осіб з вищою освітою серед населення; питома вага звільнених із причини плинності кадрів працівників; рівень неформальної зайнятості). Візуалізовані результати таксономічного аналізу зображені на рис. 1.

Рис. 1 Рейтинг областей України за багатовимірним показником мотивації персоналу за рахунок матеріальних і нематеріальних чинників

* Розраховано авторкою за даними Державної служби статистики [1]

Таким чином, найменші таксономічні показники, які відображують найкращу ситуацію щодо мотивації праці, отримано у Миколаївській, Донецькій, Полтавській, Дніпропетровській областях. Найгірша ситуація – у Луганській, Херсонській, Чернівецькій. Найвищі місця у рейтингу отримані в основному за рахунок матеріальних чинників, оскільки їх посідають області, де заробітна плата найманих працівників зазвичай вища, аніж у середньому в економіці, також більшими є виплати поза заробітною платою (Запорізька, Київська, Донецька, Дніпропетровська).

При цьому цим регіонам (окрім Донецької та Запорізької областей) притаманний низький рівень вимушеної неповної зайнятості. Області, що знаходяться у низу рейтингу, характеризуються показниками високої плинності кадрів (Херсонська та Одеська), значними обсягами неформальної зайнятості (Херсонська, Чернівецька). Для Луганської області визначальну роль відіграла наявність величезної за обсягами заборгованості із виплати заробітної плати (4,6 тис. грн. на 1 працівника).

Доволі цікавою виявилася ситуація у Львівській та Харківській областях, що потрапили у середину рейтингу і для яких характерна висока оплата праці, але при цьому одні з найнижчих показників преміювання персоналу. В умовах бурхливого розвитку ІТ-сфери у цих регіонах система преміювання носить прихований характер і не відображається у показниках офіційної статистики. Це свідчить на користь пошуку доповнюючих (якісних) методів дослідження поряд із використанням інших, окрім статистичних джерел інформації.

Отже, таксономічний прийом дає добрі наочні результати, хоча й потребує певних умінь у його застосуванні. Разом з тим, його недоліком є неможливість надання чинникам більшої чи меншої ваги, що інколи може зумовити вирішальну роль у рейтингуванні об'єктів спостереження за рахунок значної диференціації одного з показників. Тому пошук аналітичних методик, що усувають цей недолік є наступним завданням наукового дослідження мотивації праці у регіонах України.

Література

1. Дані веб-порталу Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Каленська Т. І.,

студ. гр. УАі-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник –Скорик Г. І.,

к. е. н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА РОЛЬ ОТГ В УКРАЇНІ

Реформа децентралізації в Україні де-факто стартувала 2015 року [1]. Як відомо, головною метою модернізації системи державного управління та територіальної організації влади є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя [2].

Раніше в Україні було 11520 територіальних громад, з яких понад 10 тисяч сільських. Була вибудована чітка вертикаль влади – сільські громади підпорядковувалися районній раді, районна – обласній, область – Києву. У центрі акумулювалися і всі податки, які потім розподілялися по всій Україні. В результаті роками до сіл гроші не доходили, тому проблеми не вирішувалися.

Об'єднана територіальна громада (ОТГ) – це добровільне об'єднання жителів сільської, селищної або міської ради, які межують між собою. Головне для ОТГ, щоб після об'єднання, громади стали самодостатніми.

ОТГ не підпорядковуються районній раді, а самі визначають за яким курсом рухатися та куди витрачати зароблені гроші. У кожній ОТГ створюється центр надання адміністративних послуг, щоб селяни не їздили до райцентру за кожною довідкою чи документом.

Об'єднані громади отримують такі ж доходи, які сьогодні отримують міста обласного значення за рахунок:

- податку з доходів фізичної особи (тобто із зарплати громадян);
- податку на прибуток підприємств, акцизного податку;
- екологічного податку.

З держбюджету ОТГ напряду отримують гроші на освіту, медицину, спорт, культуру, соціальний захист. За державні гроші є можливість реалізовувати власні проекти. Чим активніше громада, тим більше проектів буде реалізовано. Відповідно ОТГ більше зароблятиме і більше витрачатиме на розвиток територій. Це буде стимулом для залучення додаткових інвестицій. А надалі – для поліпшення життя людей [3].

Успіх ОТГ забезпечують кілька важливих речей:

- наявність на території ОТГ бізнесових структур;
- природні ресурси та їх раціональне використання;
- близькість до обласних центрів і великих міст;
- об'єднання сильної громади з однією-двома слабкими громадами.

У конкурентній боротьбі з великими містами за бізнесові структури органи місцевого самоврядування ОТГ мають змогу «притягти» бізнес, зменшивши вартість реєстрації підприємців («успішні» чинять саме так).

Розвиток ОТГ великою мірою залежить від розуміння і підтримки регіональною владою процесу децентралізації і вміння домовлятися на партнерських засадах керівництва ОТГ з владою регіону. Ощадливість і раціональне використання коштів є проявом вдалого менеджменту в ОТГ. Крім того, чинником зниження «проїдання» доходів є системне (а не крапкове) впровадження енергоощадних технологій.

У підсумку з-поміж усіх чинників «успіху» ОТГ визначальним є наявність підприємницького сектора та державних установ із великою чисельністю працюючих, які є фактичними наповнювачами місцевих бюджетів доходами від ПДФО. Тому доки ПДФО надходитиме до бюджетів громад за місцем праці, а не проживання працівника, диференціація між ОТГ зберігатиметься (оскільки на підприємствах в «успішних» ОТГ часто працюють мешканці із сусідніх, куди «менш успішних» громад).

Аналіз топових громад рейтингу фінансової спроможності ОТГ – тобто рейтингу здатності ОТГ заробляти достатньо коштів і раціонально їх використовувати для забезпечення свого розвитку, дав змогу розкрити «секрети» їхнього успіху. І, як виявилось, вони далеко не завжди пов'язані з величиною громади (за кількістю мешканців і площею) та ефективним господарюванням місцевого керівництва [1].

Література

1. «Децентралізація на місцях», Дуб Андрій (економіст проекту "Ціна Держави"). Режим доступу: <https://eukraine.org.ua/ua/news/rejting-najbagatshih-otg-abo-de-v-ukrayini-zhiti-dobre>
2. «Експерти проаналізували фінансові показники 872 ОТГ...», В. Венцель, І. Герасимчук, І. Онищук. Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12783>
3. «Що таке ОТГ і як вона працюватиме...». Режим доступу: <https://www.245.ua/news/2890094/so-take-otg-i-ak-vona-pracuvatime>

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РІВНЯ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Питання рівня та якості життя населення є актуальним в будь-який час. Їх вирішення має бути прерогативою держави. Від обраного рішення залежать подальші напрямки перетворень у країні, а отже і політична, економічна та соціальна стабільність суспільства.

Для всебічного розгляду об'єкту досліджень, необхідно мати точні знання про його суть.

Рівень життя – багатоаспектне поняття, що охоплює широке коло соціально-економічних, національних, релігійних та інших відносин, які характеризують умови життєдіяльності людини, сім'ї, різних соціальних верств населення окремих регіонів населення або країни в цілому [1].

Поняття «якість життя» набуває ширшого значення і його пов'язують з задоволенням життям, матеріальним добробутом, відчуттям особистого щастя, професійною реалізацією, вмінням вирішувати життєві проблеми та справлятися з стресом, а також рівнем задоволення життєвих потреб та досягання цілей [2].

Якщо говорити більш конкретно, то рівень життя – це про розрахунок. Його можна виміряти. Для цього існують різні інструменти, такі як рівень безробіття, споживчий кошик, мінімальний прожитковий мінімум, рівень доходу, види допомоги від держави тощо. Саме на рівень життя держава може здійснювати найбільший вплив. Візьмемо до уваги нагромадження багатства. Цей показник напряму залежить від рівня доходів людини. Можливість мати достойний дохід пов'язана з економічно-соціальною політикою держави через ухвалені закони, прийняті рішення загальнодержавного рівня, ступінь реалізації повноважень інститутів, створених для впровадження волі держави.

Питання якості життя складається з більш абстрактних складових. Ними є здоров'я людини, освіта, зайнятість та умови праці, вільний час та відпочинок, житлові умови, харчування, реалізація прав та свобод. Ці критерії є наслідком прийнятих рішень. Тобто напряму змінити будь-який показник не вдасться. Для того аби скоригувати певний критерій, потрібно покращити декілька окремих обставин. Наприклад, аби підвищити рівень здоров'я народу, держава мусить подбати про доступну медицину, мінімізувати негативний вплив товарного виробництва, піклуватися про зручність існування людини як громадянина (тобто зручність вирішення соціальних питань таких як працевлаштування, пенсії, соціальні гарантії тощо).

Але все ж існують певні інструменти якісної оцінки життя. Найбільш відомим є індекс людського розвитку. Він був запропонований ООН у 1961 році і складається з характеристики рівня добробуту через реальне ВВП на душу населення, характеристику рівня здоров'я населення через показник тривалості життя, характеристику рівня освіти через кількість людей з вищою освітою та тих, хто її здобуває [3].

Завдання держави полягає у підвищенні рівня та якості життя населення через сталу економічну політику, всебічний розвиток та оптимальне використання наявних трудових ресурсів, поліпшенні ситуації на ринку праці, розвиток соціальної інфраструктури, удосконалення територіально-галузевої структури господарства тощо.

Тобто пріоритетними напрямками підвищення рівня життя народу є:

- Створення дієвого механізму регулювання рівня та структури доходів населення;
- Постійний та збалансований розвиток галузей спеціалізації економіки, впровадження інновацій здала підвищення продуктивності праці;

- Інтенсивний розвиток приватних підприємств;
- Здійснення ефективних засобів щодо детінізації економіки [4].

Література

1. Завидівська Н.Н. Якість життя як основа розвитку людського капіталу в умовах активізації глобалізаційних процесів / Н.Н. Завидівська, О.І. Завидівська // Вісник університету банківської справи Національного банку України.-2013.- №3(18) – с. 300-304
2. М. І. Мажак Категорійно-понятний апарат дослідження рівня якості життя, пов'язаної зі здоров'ям, економічною активністю населення України / М. І. Мажак // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.du.nauka.com.ua/?op=1&z=669>
3. Національна доповідь про людський розвиток 2011 року: «Україна: на шляху до соціального включення» /ПРООН в Україні. – К. : КІС, 2011. – с. 123
4. Євсєєва О.О. Соціальні пріоритети: підвищення рівня життя населення та розвиток сфери послуг// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/74439.doc.htm

Коцан С.В.,

студ. гр. УАі-42,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Комаринець С.О.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Сьогодні корпоративна соціальна відповідальність – це не щось додаткове, це те, що вже вписано у стратегію розвитку бізнесу. Усі говорять про людей, які для них важливі, про споживачів, про залучення грошей. Інвестиції в соціальну відповідальність – це інвестиції в зменшення ризиків.

У великих компаніях корпоративною соціальною відповідальністю займаються спеціальні КСВ-менеджери, які мають окремі компетенції. У деяких компаніях є навіть цілі підрозділи, які займаються корпоративною соціальною відповідальністю. У деяких компаніях цей обов'язок покладають на PR-відділи, HR-відділи [1].

Що означає термін «соціальна відповідальність бізнесу» або «корпоративна соціальна відповідальність»? Концепція соціальної відповідальності в контексті бізнесу означає, що фірма функціонує для досягнення своїх фінансових цілей і крім цього допомагає суспільству. Ідея полягає в тому, що підприємства повинні поєднувати прибуткові види діяльності з діяльністю, що приносить користь суспільству.

У свою чергу, корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) – це концепція управління, в рамках якої компанії інтегрують соціальні та екологічні проблеми у свої бізнес-операції і взаємодіють зі своїми зацікавленими сторонами. У сьогоднішньому соціально свідомому середовищі співробітники й клієнти надають велике значення роботі та витрачають гроші на підприємства, які віддають пріоритет корпоративній соціальній відповідальності.

КСВ вимагає від кожного бізнесу поводитися етично та покращувати якість життя суспільства. Кожен бізнес повинен добровільно прийняти рішення – зробити свій внесок в краще суспільство і більш чисте довкілля або не робити цього. КСВ це концепція, яка встановлює вдалий баланс між економічними, екологічними, етичними і соціальними проблемами бізнесу.

Фактично, ці терміни позначають одну і ту ж концепцію ведення бізнесу. Але соціальна відповідальність бізнесу характеризує загальне розуміння цього процесу, а КСВ – безпосередньо механізм управління бізнесом з метою досягнення відповідних результатів.

Все більше фактів свідчить про те, що корпоративна соціальна відповідальність є чинником підвищення прибутковості, іміджу компанії, зниження витрат, підвищення морального духу співробітників і лояльності клієнтів, а також інших переваг.

Компанії, відомі своєю корпоративною відповідальністю, можуть отримати перевагу в залученні інвесторів, ділових партнерів і нових співробітників, а також у встановленні переваг клієнтів.

Багато програм компанії в співтоваристві можуть сприяти розвитку навичок співробітників. Волонтерство та інші форми участі співробітників допомагають розвивати різні компетенції, включаючи командну роботу, планування і реалізацію, комунікацію, управління проектами, навички слухання і орієнтацію на клієнта.

У 2018 році Forbes назвав найкращі соціально відповідальні компанії світу. Перше місце в списку займає технологічний гігант «Google». Слідом за ними йдуть «The Walt Disney Company» і «Lego», які в березні 2018 року оголосили про початок виготовлення своїх виробів із заводських джерел.

Що стосується України, в топ компаній з корпоративною соціальною відповідальністю входить «WOG», яка реалізує проект «Дорога до серця» і забезпечує покупку устаткування в лікувальні заклади України, «ДТЕК», яка допомагає в навчанні та підвищенні кваліфікації співробітників державних органів і установ України, а також «Київстар», яка проводить освітні мовні програми та надає своїм абонентам не тарифікований доступ до додатку Prometheus – платформи відкритих онлайн-курсів, яка пропонує безкоштовну добірку освітніх програм від кращих українських та закордонних викладачів.

Корпоративна соціальна відповідальність – це механізм допомоги суспільству та одночасно розвитку бізнесу. Кращі світові компанії використовують дану концепцію для того, щоб балансувати між прямим заробітком і розв'язанням соціальних проблем [2].

Література

1. *Що таке корпоративна соціальна відповідальність і навіщо вона. Електронний ресурс.* Режим доступу: <https://lcci.com.ua/shho-take-korporatyvna-socialna-vidpovidalnist-i-chomu-ona-vazhlyva/>
2. *Соціальна відповідальність бізнесу: що це означає та чому важливо. Електронний ресурс.* Режим доступу: <https://mbusinesspartner.com.ua/sotsialna-vidpovidalnist-bisnesu>

Майковець Д. О.

студ. гр. ОП-22

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Комаринець С. О.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ЄС «МІЦНІ РЕГІОНИ» В УКРАЇНІ

30 вересня 2020 року Кабінет Міністрів України затвердив проекти трьох угод між Україною та Європейським Союзом: «Кліматичний пакет для стабільної економіки: (CASE) в Україні», Програму ЄС «Міцні регіони» та «Механізм розвитку громадянського суспільства України». Загальна сума угод між Україною та Європейським Союзом становитиме 60 млн євро. Гроші будуть спрямовані на допомогу малому й середньому бізнесу в контексті його екологізації, підтримку східних регіонів України, розвиток громадянського суспільства. Від усієї суми 30 млн євро, передбачені угодою Програма ЄС «Міцні регіони», підуть на допомогу східним областям України для подолання негативних наслідків пандемії та російської агресії. Сама угода була підписана у рамках 22-го саміту Україна – ЄС, 6 жовтня 2020 року у Брюсселі [1].

Програма ЄС «Міцні регіони» буде реалізована у Донецькій, Луганській та Запорізькій областях. Основні завдання можна розподілити на чотири групи: децентралізація та врядування, економічне відновлення та розвиток малого та середнього бізнесу, безпека громад та соціальна згуртованість, секторальні реформи та структурні зміни [2]. Відбуватиметься підтримка навчання та розвитку можливостей, здійснюватимуться інвестиції в центри надання адміністративних послуг та центри соціальних служб.

Особливо важливим для розвитку регіону є його фінансування, тому цілями програми є: покращення доступу до фінансування, послуг та ринків за допомогою професійно-технічного навчання; створення середовища безпеки для громадян; зміцнення громадських груп зі спільними інтересами, які відіграють провідну роль у стимулюванні міцних громадських зв'язків та підтримці комунікаційної активності; розвиток інфраструктури.

Реформи є одним з основних поштовхів до змін, тому їхнє впровадження є обов'язковим. Планується реалізація національної реформи охорони здоров'я в регіоні, розвиток національних і місцевих можливостей щодо координації та розробки планів реагування на зруйновану інфраструктуру, відновлення надійних інформаційних потоків.

Основними цілями програми є розвиток можливостей на місцевому рівні, стимулювання зайнятості та економічного зростання шляхом надання допомоги мікро-, малим та середнім підприємствам. Завдяки розвитку підприємств будуть створюватись нові робочі місця, місцеві жителі зможуть забезпечити себе усім необхідним для життя, будуть надходити податки до обласних бюджетів, продаватимуться товари, виготовлені у регіонах, і відбуватиметься економічний розвиток. У регіонах необхідним є розвиток медицини та науки, необхідне повернення медичних працівників, щоб люди могли отримувати якісну та швидку допомогу, якісна освіта, у тому числі для школярів і студентів, яка стане основою майбутнього науково-технічний прогресу.

Очікувані результати втілення програми ЄС «Міцні регіони» в Україні:

1. Державні органи влади підвищать свою спроможність до стратегічного планування за участю громадськості, будуть прозоро впроваджувати проекти, спрямують свої зусилля на зміцнення соціальної єдності на регіональному та місцевому рівнях, набудуть навиків бюджетування та формування регіональної політики.

2. Якість місцевого ринку праці зросте, адаптується до сучасних вимог, сформується система професійно технічного навчання, включаючи навчання технічних спеціальностей для перекваліфікації дорослих.

3. Групи громадян будуть отримувати фінансову допомогу через конкурентні фонди.

4. Державні органи влади підвищать свої можливості щодо національної координації для подолання надзвичайних ситуацій та проблем, пов'язаних зі структурним розривом у громадській інфраструктурі та послугах між територіями, що контролюються урядом, та територіями, що контролюються сепаратистами.

Отже, Програма ЄС «Міцні регіони» в Україні виступає в якості поштовху для розвитку та поступового повернення частин Луганської, Донецької та Запорізької областей до економічно розвитку та покращення життя місцевих мешканців.

Література

1. Україна підписала з ЄС важливі угоди [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3113307-ukraina-pidpisala-z-es-vazlivi-ugodi-na-zagalnu-sumu-390-miljoniv-smigal.html>
2. Додаткова угода №1 між Урядом України та Європейською Комісією, що діє від імені Європейського Союзу, про внесення змін до Угоди про фінансування заходу «Підтримка ЄС для Сходу України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_006-19#Text

ДИНАМІКА ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗРІЗІ

В сучасних умовах ринкової економіки в Україні формування оплати праці характеризується не тільки низьким її рівнем, але й наявністю її диференціації у регіональному розрізі (табл. 1), в економіці в цілому, за видами економічної діяльності, на міжпрофесійному рівні тощо.

Таблиця 1
Динаміка середньомісячної заробітної плати у Львівській області, грн.

Регіон		2016	2017	2018	2019	2020*	Відхилення, %
Львівська область		4559	6391	8001	9761	10225	124
міста	Львів	5029	6836	8568	10587	10286	105
	Борислав	4667	6297	7415	8452	8667	86
	Дрогобич	3549	5189	6291	7634	8230	132
	Моршин	3774	5653	7481	8025	6815	81
	Новий Розділ	4520	6351	8466	11396	7951	76
	Самбір	4006	5580	7093	8520	8213	105
	Стрий	4516	7853	8247	8686	8777	94
	Трускавець	3016	4440	5498	6862	3500	16
	Червоноград	4328	6062	8175	9775	9470	119
райони	Бродівський	3932	5970	7628	8995	8211	109
	Буський	3276	4754	6968	8942	7934	142
	Городоцький	4418	5885	7100	7837	7043	59
	Дрогобицький	3394	5228	6224	7074	7341	116
	Жидачівський	3260	4859	6386	8104	8026	146
	Жовківський	3610	5203	6622	8425	8349	131
	Золочівський	3961	5558	6856	8430	8527	115
	Кам'янка-Бузький	5240	7382	9154	11033	10604	102
	Миколаївський	3864	5213	6509	7976	8087	109
	Мостиський	3348	5169	6221	7280	10086	201
	Перемишлянський	4254	6254	7114	7885	9555	125
	Пустомитівський	3629	5207	6789	8436	7772	114
	Радехівський	3684	5715	7248	9037	7792	112
	Самбірський	3152	4849	6158	7003	7980	153
	Сколівський	4162	5730	8339	10475	11411	174
	Сокальський	4786	6587	8853	10539	9940	108
	Старосамбірський	3306	4820	5758	6736	7627	131
	Стрийський	6127	8405	9768	11033	9687	58
	Турківський	3235	4982	6312	7230	8845	173
	Яворівський	4414	6813	8145	9857	8618	95

Джерело [1] (– станом на 01.08.2020)*

У 2020 р. порівняно з 2016 р. розмір середньої заробітної плати в Львівській області збільшився на 5666 грн., тобто в 2,2 рази, або на 124%. Але це не означає, що рівень життя також підвищився, оскільки наявні значні інфляційні процеси.

Проведений статистичний аналіз заробітної плати у Львівській області показав, що середня номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій у

серпні 2020 р. становила 10225 грн., що в 2 рази вище рівня мінімальної заробітної плати (4723 грн.), а за останні 7 місяців розмір заробітної плати збільшився на 464 грн., тобто в 1,05 рази. Проте це на 6570 грн. нижче від найвищої середньої заробітної плати у м. Києві, але на 1229 грн. вище від найнижчої середньої заробітної плати у Чернівецькій області.

У регіональному розрізі в Львівській області найвища середня заробітна плата станом на 01.08.2020 р. зареєстрована у Сколівському районі (11411 грн.), найнижча – в м. Трускавець (3500 грн.).

Різниця в оплаті праці, відповідно до витрат роботодавців на найману робочу силу, пов'язана з належністю підприємства до галузі або виду економічної діяльності. Найбільш оплачуваними у 2019 р. у Львівській області були працівники підприємств та організацій добувної промисловості і фінансової та страхової діяльності, де рівень середньої заробітної плати становив 14083 грн. та 16291 грн. відповідно.

Найнижчі рівні оплати праці серед стратегічно важливих галузей спостерігаються в тимчасовому розміщенні й організації харчування, діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, а також охороні здоров'я. Водночас і будівництво, і освіта, і мистецтво та спорт не можуть «похвалитися» високими рівнями заробітної плати. Проте, добувна промисловість, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, інформація та телекомунікації, фінансова і страхова діяльність – це види діяльності, що мають стабільно високі темпи зростання рівня оплати праці штатних працівників. Це засвідчує формування сталого розподілу на успішні галузі та галузі-аутсайтери.

Отже, значною проблемою сучасного етапу соціально-економічного розвитку Львівської області зокрема, та України загалом, є надмірна й необґрунтована диференціація заробітної плати за видами економічної діяльності, причому економічне зростання поки що мало впливає на таку диференціацію, адже найбільший приріст заробітної плати нині спостерігається саме в тих видах діяльності, де вона й так найвища.

Література

1. *Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>*

Острівська О.Ф.

студ. гр. ЕКСЕі-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ГЕНДЕРНА АСИМЕТРІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Гендерна нерівність – велика, комплексна проблема суспільного поступу, ознаками якої є стійкі відмінності (різниця) в соціально-економічних показниках людської активності. Відмінності можуть бути у доступі до освіти і медицини, участі у ринку праці, у рівнях оплати праці, у доступі до підприємництва, в участі у політиці і державному управлінні, у розподілі неоплачуваної праці у межах сім'ї тощо. У системі економічних наукових знань існує переконання, що зменшення гендерної нерівності призводить до збільшення показника ВВП. Інші спостереження вказують на те, що поширеність, масштабність гендерної нерівності менш виражені у заможних економіках, і у відстаючих – навпаки. Загалом у світі спостерігається тенденція зменшення гендерних розривів. До речі, фахівцями Світового Економічного Форуму (СЕФ) теж розраховується, так званий, індекс глобальної гендерної нерівності, який є інтегральним показником таких компонент як економічна участь і можливості, освіта і досягнення, здоров'я і тривалість життя, політичні можливості [1]. Україна в 2020 році посіла за вказаним комплексним індексом 59 місце в світі, причому з доволі цікавими результатами по часткових індексах – економічна участь і можливості – 39

місце, освітні досягнення (рівень) – 26, здоров'я та тривалість життя – 52, політичні можливості – 83. У порівнянні з 2018 роком ситуація в Україні покращилася 6 позицій. Цікаво виглядає ситуація з частковими індексами, якщо провести порівняння з сусідніми країнами та середнім значенням для країн Європи та світу в цілому (табл. 1).

Проте, 2019-2020 рр. принесли немало несподіванок. У зв'язку з поточною епідемією COVID-19, з неймовірними заходами із запровадження карантину вчені усе відвертіше вказують не лише на глобальні тренди гендерної нерівності, але й на непрямі її впливи на економіку, на регіональні й локальні ринки праці. Адже гендерна нерівність має значний вплив на приватне життя людей, зокрема на їх гендерні (сімейні) ролі. В залежності від того, як ці зв'язки розвиватимуться, проводиться вибір конкретного сценарію подолання нерівності.

Таблиця 1

**Індекс та субіндекси глобальної гендерної нерівності СЕФ в 2020р.:
Україна та окремі країни Європи, порівняльний аналіз**

Країни	Індекс глобальної гендерної нерівності	субіндекси			
		економічна участь і можливості	освітні досягнення (рівень)	здоров'я та тривалість життя	політичні можливості
Україна	59 (0,721)*	39 (0,737)	26 (1,000)	52 (0,978)	83 (0,171)
Польща	40 (0,736)	57 (0,711)	58 (0,996)	1 (0,980)	49 (0,256)
Росія	81 (0,706)	32 (0,749)	1 (1,000)	1 (0,980)	122 (0,095)
Білорусь	29 (0,746)	5 (0,837)	39 (0,999)	58 (0,977)	81 (0,172)
Західна Європа	0,767	0,693	0,993	0,972	0,409
Глобальний	0,685	0,582	0,957	0,958	0,241

* У дужках – конкретне значення індексу

Тенденції ринку праці України, що створили передумови для поглиблення гендерної нерівності в умовах COVID-19:

- кількість жінок – найманих працівників та samozайнятих значною мірою переважає у тих сферах діяльності, що виявилися у зоні ризику в умовах пандемії: індустрія краси та фітнесу, туристичний, готельний бізнес, організація і розміщення харчування, роздрібна торгівля непродовольчими товарами, організація театральних та концертних заходів тощо);
- гендерний розрив в оплаті праці. У II кварталі 2020 року цей розрив у Львівській області становив 14% і він суттєво коливається за різними сферами економічної діяльності. Цікаво, що найбільший розрив спостерігається у Донецькій (37%) та Дніпропетровській (29%) областях, а найменший – у Херсонській (9%). При цьому у Чернівецькій області заробітна плата жінок на 1% вища, чим у чоловіків, але це виняток. Середньоукраїнський показник – 20%;
- жінкам важче розпочинати бізнес із-за обмеженості доступу до ресурсів;
- жінки більше часу витрачають на виконання домашніх обов'язків, тому мають менше вільного часу для професійної діяльності. За даними ООН, вони виконують неоплачуваної роботи у 2,6 разів більше, ніж чоловіки [3].

Отож, COVID-19 сприяв суттєвому поглибленню гендерної нерівності, призвівши до таких потенційних ефектів на регіональних ринках праці:

- через введення жорстких заходів карантину в червоній зоні, що означає закриття закладів сфери послуг, де переважна більшість працюючих – жінки. Це означає, що в торгівлі, освіті, охороні здоров'я, де зайняті в більшості жінки, гендерна нерівність може дати про себе знати з особливою силою³. З точки оцінки ризику втрати жінка-

³ З 1 серпня в Україні набула чинності постанова Кабінету Міністрів від 22 липня 2020 р. №641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів

ми місця праці, посиленої уваги вимагають окремі сектори економіки. Звісно, будуть такі, хто робоче місце не втратить. Так, з приватного бізнесу найменше постраждають галузі, які мають особливу вагу у забезпеченні функціонування повсякденного життя (торгівля продуктами харчування, аптеки, медичні лабораторії тощо). Більш захищеними будуть бюджетні професії та місця прикладання праці.

- через ризики закриття шкіл та дитячих дошкільних установ, внаслідок чого працюючі батьки не будуть мати можливості залишити дітей під наглядом старших. Допомога старших членів родини також буде обмежена через самоізоляцію. Відтак, виходом із ситуації є вимушене оформлення відпусток за власний рахунок, причому з ризиком бути звільненим за умови конкретних обставин. Найбільш незахищеними у цій ситуації є матері та батьки-одинаки, які не мають допомоги ззовні.
- через зростання рівня депресії переважно у жінок внаслідок затримок виплат зарплати, загальної економічної невизначеності чи власне боязні хвороби. Остання позиція має цікаві підтвердження вчених, які встановили, що пандемія, яка поширилася світом, частіше вражає жінок, аніж чоловіків. Хоча смертність серед чоловіків у два рази вища. Серед причин – рукоприкладання, особиста гігієна (миття рук), куріння, алкоголь і переїдання, гени, гормони і відмінності в імунних системах [2].

Вказані ефекти більш сильно впливають на жінок. Відтак, окремі ресурси повинні скеровуватися на виявлення таких ситуацій, на розробку спеціальних варіантів інформування про проблему, на пошук шляхів її вирішення.

Література

1. *Mind the 100 Year Gap Report*. – *World Economic Forum, Global Gender Gap Index, 2020*. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality>
2. <https://www.radiosvoboda.org/a/30570776.html> *Turning promises into action: Gender equality in the 2030. Agenda for Sustainable Development. UN Women, 2018. – p. 93.* <https://www.unwomen.org/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2018/sdg-report>

Савчук М.Ю.

студ. гр.УАі-42

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Данилович-Кропивницька М.Л.

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ ІТ-КЛАСТЕРІВ

Сучасні тенденції у сфері ІТ-бізнесу зумовлюють керівників об'єднуватись у кластери як одну із найефективніших форм організації інноваційних процесів та форму розвитку регіону, де конкурують комплекси підприємств. Вони скорочують витрати через спільну технологічну, наукову, освітню, соціальну кооперацію компаній. Кластери подвоюють власну вигоду від спільного ведення бізнесу: зростання економічного впливу, збільшення прибутків, надання соціальної допомоги.

Мотивами створення ІТ-кластерів в Україні є значний вплив на соціальне становище того чи іншого регіону. Львівський ІТ-кластер був створений одним з перших, а саме у 2010 році найбільші компанії об'єднались за ради впливу на інноваційну галузь та її розвитку. Так утворився Львівський ІТ Кластер – спільнота ІТ компаній, влади та освіти, які взяли на себе відповідальність працювати над розвитком галузі та регіону через освіту, промоцію галузі (міста, регіону, компаній) та інфраструктури [1].

на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2».

Львівський ІТ-кластер зараз налічує 100 компаній, які успішно реалізують соціальні проекти. Адже проектна діяльність спрямована на такі соціально важливі галузі для ІТ індустрії як освіта, право, інфраструктура, промоція. Кластер завжди прямує на крок попереду та опановує нові перспективні напрямки, пов'язані з технологіями майбутнього та міжнародною співпрацею [1].

Розглянемо найбільші з цих соціальних проектів детальніше. ІТ Expert – модернізація навчальних програм у ВНЗ. Кластер залучає ІТ-практиків до викладання дисциплін, консультує викладачів, а також створює нові напрями підготовки. За останні два роки в Національному університеті “Львівська політехніка” і Львівському національному університеті імені Івана Франка було впроваджено п'ять нових програм освітнього рівня “бакалавр”: Internet of Things, Artificial Intelligence, Data Science & Intelligent Systems, Системний аналіз – Data Science і Computer Science. Також даний проект надає вичерпну інформацію про економічний ефект ІТ-галузі для Львова, динаміку ринку, число та портрет ІТ-спеціалістів, кількість ІТ-компаній та їх сегментацію.

Наступний проект – ІТ Research також містить детальні дані про прямий та загальний внесок ІТ-галузі у економіку міста, зокрема якими є фінансові впливання у суміжні галузі, наприклад, страхування, медицину, нерухомість, освіту, horeca, автомобільну, банківську та інші галузі [2].

ІТ Village – некомерційний проект, метою якого є об'єднання ІТ-спеціалістів, готових жити в затишному заміському районі. Тривалість проекту – 3 роки. Початок будівництва – 02 квітня 2018 року. Район складатиметься з 134 окремих будинків різного типу і буде розташований у Нагор'ях, за 9 км від Львова та ІТ-парку Innovation District – найбільшого інфраструктурного проекту, розробленого Львівським ІТ-кластером.

Також важливим проектом для Львівщини є ІТ Arena – одна з найбільших ІТ-подій України та Східної Європи, яка щорічно об'єднує понад 3300 впливових людей. Головна мета конференції – нетворкінг та обговорення найгарячіших ІТ-трендів. За часи існування ІТ Arena, її відвідали представники із таких компаній: Facebook, IBM, Airbnb та інші.

Також варто зазначити, що серед інших проектів кластер особливу увагу приділив сучасній проблемі поширення пандемії вірусу COVID-19. А саме United for Health – екстрений проект Львівського ІТ Кластеру, який має на меті допомогти у боротьбі з поширенням коронавірусу у Львові та області. Проект передбачає актуальну допомогу місту та області, завдяки спільній злагодженій роботі ІТ-спільноти з міською та обласною владами, а також Штабом оперативного реагування щодо боротьби з поширенням коронавірусу.

Отже, варто виділити позитивні сторони розвитку таких кластерних структур: популяризація ІТ-спеціальностей серед населення; підтримка розвитку всіх суміжних галузей; створення позитивного образу міста в Україні та світі; навчання нових спеціалістів, що забезпечує вищий рівень зайнятості у регіоні; підтримка вже існуючих спеціалістів через будівництво інфраструктурних об'єктів; створення платформи для інвестицій; притік валюти в регіон. Також можна виділити негативи: різкий розрив заробітної плати програмістів порівняно з іншими професіями, що веде до ще більшої соціальної нерівності, зменшення захищеності працівників через створення ФОПів. Дане питання потребує подальшого доопрацювання, оскільки розвиток ІТ-кластеру дає можливість інтегрувати його у ширше об'єднання – мережу.

Література

1. *Львівський ІТ Кластер. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://itcluster.lviv.ua/about-us/about-cluster/>*
2. *Бай С.І., Присяжнюк А.Ю. ІТ-кластери в Україні: економічний потенціал: Економіка України. 2018, 9 (682). С.50-59.*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У СХІДНІЙ ЄВРОПІ

Сучасні перспективи розвитку суспільства зумовлюють його соціальну спрямованість. У багатьох національних законодавствах немає точного юридичного визначення соціальної відповідальності бізнесу, соціальної економіки та соціального підприємництва. Однак це не означає, що соціальні підприємства не існують. Навіть якщо підприємство не має статусу соціального, воно може провадити громадсько-корисну діяльність у інших юридичних формах. У Таблиці 1 подано юридичну основу існування соціальних підприємств у Східній Європі.

Таблиця 1

Національні рамки політики щодо статусу соціального підприємства

№ з/п	Країна	Політична база для СП	Розробка на різних стадіях	Закон	Юридична форма «соціальне підприємство»
	Болгарія	Національна концепція Соціальної Економіки та План дій із Соціальної Економіки 2014-2015	Так	-	Ні
	Хорватія	Стратегія Соціального Підприємництва 2014-2020	Так	-	Ні
	Чеська Республіка	Закон про комерційні корпорації № 90/2012 Sb.	-	Так	Ні
	Угорщина	Х/2006 Закон про кооперативи Урядовий указ про соціальні кооперативи	-	Так	Ні
	Польща	Проект Національної програми розвитку соціальної економіки (KPRES) 2014	Так	-	Ні
	Румунія	Закон 219/2015 про соціальну економіку	-	Так	Ні
	Словацька Республіка	Закон № 112/2018 Z.z. про соціальну економіку та соціальних підприємств	-	Так	Так
	Словенія	Закон про соціальне підприємство (SOCP)/2011	-	Так	Так

Сформовано на основі джерела:[1]

Закон № 112/2018 Z.z. про соціальну економіку та соціальних підприємств Словацької Республіки основні поняття, суб'єкти, організації, що діють у галузі соціальної економіки та соціальних підприємств. Визначає ймовірні види соціальних підприємств: інтеграційне (позитивним соціальним впливом є працевлаштування соціально незахищених або вразливих осіб), житлове (позитивним соціальним впливом є надання соціально вигідного орендованого житла).

Фінансова підтримка зареєстрованих соціальних підприємств здійснюється за допомогою грантів та програм розвитку Європейського Союзу, прямої та непрямої форми національної підтримки підприємств у сфері соціальної економіки. Пряма форма допомоги насамперед стосується інвестиційної та компенсаційної допомоги. Непряма – має форму підтримки попиту у формі придбання ваучерів на послуги, вона також включає податкові пільги та застосування соціального аспекту в зарезервованих контрактах у процесі державних закупівель [2].

Сьогодні у Словачкій Республіці відбувається створення загальної системи побудови допоміжних установ, орієнтованих на соціальні підприємства, покликаних збільшувати обізнаність щодо їх сфери діяльності та особливостей функціонування. Прийняте у країні законодавство дозволяє створити та розвивати юридичну основу не лише для існування соціального підприємництва, а й для соціальної економіки в цілому.

У Чеській Республіці відбувається активний пошук у напрямі юридичного закріплення терміну «соціальне підприємство».

У Польщі різні рухи та асоціації тривалий час намагаються легалізувати визначення соціального підприємства, проте наразі без особливого успіху.

В Угорщині також відсутнє юридичне визначення соціального підприємства, та правові основи регулювання його діяльності.

Згідно з перспективами розвитку сучасного суспільства соціальні підприємства роблять важливий внесок у сприяння зайнятості та соціальній інклюзії, а також соціальному розвитку на регіональному та місцевому рівнях. Силу їх впливу можна збільшити шляхом створення та розвитку сприятливого середовища, яке дозволить їм розвиватися у напрямку позитивного соціального впливу на суспільство.

Література

1. *Staicu Daniela. Policy framework and legal forms of social enterprise in Central and Eastern Europe.* Електронний ресурс. Режим доступу: <https://content.sciendo.com/view/journals/picbe/11/1/article-p875.xml?language=en>
2. *Sociálne podnikanie na Slovensku v kontexte súčasného potenciálu rozvoja SE.* Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/socialne_podnikanie_na_slovensku_v_kontexte_sucasneho_potencialu_rozvoja....pdf

Чабан В.С.

студ. гр. ЕКСЕі-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ТРАНСПОРТНИХ МЕРЕЖ Й РОЗВИТОК ОТГ В УКРАЇНІ

Розвиток транспортної системи (ТС) України активно впливає на функціонування економіки й підвищення якості та рівня життя населення. Існують різні фактори, що детермінують її модернізацію. Серед новітніх – інтелектуалізація виробничих та управлінських процесів у сфері розвитку та територіальної організації транспортних мереж (ІТМ). На сьогоднішній день – це інструмент вирішення багатьох транспортних проблем на засадах поглиблення поділу праці, смарт-спеціалізації, використання найсучасніших технологій зв'язку та контролю економічної діяльності [1, 2, 3, 4, 5]. У даних тезах увага зосереджена на розгляді передового досвіду країн, де впровадження інтелектуалізації транспортних мереж відбувається особливо успішно.

У світі поняття інтелектуальних транспортних систем (ІТС) з'явилося на початку 80-х років ХХ ст. і було пов'язано з вирішенням проблеми транспортних заторів (як задача оптимізації потоків, створення умов функціонування мережі). На даний час ці системи «реалізуються» централізовано (як мережева модель). Централізовані системи сприяють розвитку кожної з підсистем, мережеві ж розвиваються цілісно і рівномірно. Успішними прикладами країн, в яких встановилися ІТС, являються Японія і Німеччина. У Німеччині концепція цифрового транспорту, в тому числі і розвиток ІТС, розглядається як елемент четвертої промислової революції (табл. 1).

Напрямки, концепції розвитку ІТС в Німеччині [1, 3]

Напрямок	Опис
Цифровізація транспортної інфраструктури, в т.ч. розвиток складських логістичних центрів	Використання цифрових технологій в територіальній організації мереж елементів (суб'єктів) та зв'язків транспортної системи.
Автоматизація управління процесів	Імплементация методів управління розвитком ІТС, пов'язаних з аналізом стану мереж, оптимізацією використання ресурсів, моделюванням ситуації їх модернізації.
Роботизація	Заміна видів економічної діяльності людини, ліквідація старих і поява нових робочих місць (підвищення ефективності процесу).
Автопілотаж	Оснащення автомобілів сучасними системами керування й зв'язку, безпечними для оточення.

У Японії для вирішення проблем розвитку й територіальної організації ІТС було навіть створено комітет з промислових стандартів (має статус національного органу з стандартизації), який відіграє центральну роль в забезпеченні процесі ІТС. До речі, навіть трактування поняття ІТС піднесено у ранг особливо значимих для країни. Воно наведено у Стратегії ІТС і суть зводиться до системи, «яка використовує найпередовіші досягнення інформаційних технологій задля забезпечення зручного та ефективного транспортування людей та вантажів»[2]. Щодо основних напрямків розвитку ІТС, то ними є: «створення високотехнологічних навігаційних систем, розробка систем автоматичної оплати за використання платних доріг, розробка системи безпеки всіх учасників дорожнього руху» [там само] .

Україна, у зв'язку з розташуванням в географічному центрі Європи, виходить сфері міжнародних транспортних перевезень далеко за межі внутрішніх інтересів (межує з шістьма країнами; пріоритети розвитку спрямовані на інтеграцію з країнами ЄС; коефіцієнт транзитності займає перше місце в Європі (3,75)). Аналіз статистичних даних показує, що через територію України щорічно перевозиться більше 60 млн. т. транзитних вантажів (включаючи трубопровідний транспорт для перевезення рідких вантажів: нафта, газ, аміак т.ін.) Експертна оцінка потенційних можливостей нашої країни становить в межах 220 млн. т транзитних вантажів і це є стратегічною перспективою для її розвитку[5]. Відтак, в Україні дорожній рух в даний час слід розглядати як одну з найскладніших складових соціально-економічного розвитку держави, міст і регіонів. Формування та впровадження українських ІТС підвищить ефективність управління перевезеннями, скоротить непродуктивні витрати на транспортування вантажів, пасажирів, прискорить розвиток національної транспортно-комунікаційної та економіко-інформаційної структур, забезпечить сприятливий клімат для впровадження сервісів на основі вже існуючих навігаційних супутникових систем.

Література

1. Абдюшева Д. Р. Умови побудови системи «цифрового» транспорту і логістики // Крок у майбутнє: штучний інтелект і цифрова економіка: матеріали 1-ї Міжнародної науково-практичної конференції. Вип.1. Видавництво будинок ГУУ, 2017. С. 6-10.
2. Авдаков І. Ю. Транспорт Японії: особливості стратегії інноваційного розвитку // Історія і сучасність. 2012. № 2. С. 189-196.
3. Вукан Р. Вучіка Транспорт в містах, зручних для життя, територія майбутнього, 2011.
4. Грабауров В. А. Інтелектуальна транспортна система як інноваційна концепція розвитку транспорту. Наука і техніка. – 2014 № 1.
5. Інтелектуальні транспортні системи в Україні / А. Р. Гайков, О. П. Євсєєва, О. В. Баранов, В. Ю. Баранов // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Автомобіле- та тракторобудування. – Х. : НТУ «ХПІ», 2014. – № 9 (1052). – С. 106-112. – Бібліогр.: 3 назв. – ISSN 2078-6840.

ПІДСЕКЦІЯ 5

УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТАМИ І ПРОГРАМАМИ

Вашук О. В.

студ. гр. МЕУПі-213,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Ільчук П. Г.,

д.е.н, проф., завідувач кафедри ТУ

ПРОЕКТ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ НА ТОВ «ДЖЕЙБІЛ СЬОРКІТ ЮКРЕЙН ЛІМІТЕД»

Компанія «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед» є одним з найбільших контрактних виробників електроніки у світі. Враховуючи специфіку вимог клієнтів та застосовуючи індивідуальний підхід, компанія надає широкий спектр послуг з розробки, конструювання, виробництва електронних виробів.

Свою діяльність в Україні розпочала у 2004 році, а 2007 року в с. Розівка було збудовано завод європейського рівня зі збирання виробів споживчої електроніки на замовлення всесвітньовідомих компаній.

Обсяг іноземних інвестицій у новий виробничий майданчик досяг 16 млн. дол. США, а загалом за час роботи в Україні компанія залучила 75 млн. дол. США. Завдяки повній реалізації проекту кількість працівників поступово збільшиться до 5 тисяч. [1]

Основний вид діяльності: 26.40 Виробництво електронної апаратури побутового призначення для приймання, записування та відтворювання звуку й зображення

Провівши аналіз балансу підприємства можна зробити висновок, що ТОВ „Джейбіл С.Ю.Л.” знаходиться в доброму фінансовому становищі. Підприємство володіє достатньою кількістю активів і ефективно управляє витратами для отримання високого рівня прибутку.

Найбільш притаманно для компанії для отримання прибутку та інвестицій для майбутніх проектів – підписання договору з клієнтом як угоду між двома або більше сторонами, яка створює права та обов'язки, забезпечені правовою санкцією, де клієнт – це сторона, що придбає товари та послуги, які є результатом звичайної діяльності в обмін на винагороду. Також, для інвестування проектів можливе використання власного капіталу та кредитування [2].

Беручи до уваги, що ТОВ «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед» належить американській компанії, стратегія розвитку має бути не всупереч до глобальної стратегії, тому найоптимальнішими стратегіями для компанії є зростання, сталість та виживання.

Провівши аналіз діяльності ТОВ «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед» та визначення можливих стратегій розвитку підприємства було надано на розгляд проекти, що допоможуть компанії розвиватися найближчого фінансового року:

- 1) проект1. Розробка нового продукту для автомобільної індустрії
- 2) проект2. Проект впровадження нового телекомунаційного продукту в серійне виробництво
- 3) проект3. Автоматизація виробничої лінії

Здійснивши відповідні обрахунки, можна зробити висновок про доцільність впровадження проекту 2. Даний проект реалізується в ТОВ «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед», метою якого є отримання прибутку для забезпечення своєї життєдіяльності та захист інтересів інвесторів, які виражаються в стабільності прибутку.

В загальному, створення нового продукту – це складний і багаторівневий процес застосування спеціальних знань, досвіду, методів і засобів для досягнення певної мети. Новий продукт завжди є результатом змін у матеріальному й технологічному рівнях виробництва та нормативному його забезпеченні, а тому належить до сфери управління проектами. До головних критеріїв оцінки різних варіантів виконання робіт зі створення нового продукту відносять

терміни і вартість досягнення очікуваних результатів. Вони, у свою чергу, залежать від величини наявних ресурсів та від використовуваних технологій.

Для вдалої реалізації проекту було поставлено наступні цілі:

- довгострокові (5-10 р.) – збільшення сегменту ринку на 23% за рахунок використання нової технології і впровадження нового продукту. Залучення нових замовників, зацікавлених у впровадженні нової технології;
- середньострокові (1-5р.) – збільшення кількості видів товарів, розширення портфолію виробів. Поширення нової технології;
- короткострокові (до 1 року) – впровадження нового телекомунікаційного продукту у серійне виробництво.

Метою реалізації даного проекту є задоволення потреб замовника, надаючи високотехнологічні рішення для виробництва однотипних деталей. Особливою вимогою є ставлення до клієнта.

Література

1. Електронний ресурс <https://uzh-rda.gov.ua/storinka/osnovni-pidpryyemstva-rayonu>
2. Руководство по управлению инновационными проектами и программами: [пер. на рус.]; т.1, версия 1.2 / под ред. С.Д. Бушueva. – К.: Наук. світ, 2009. – 173 с.

Дідківська А.М.

студ. гр. МЕУПі-21,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Когут І.В.,

старший викладач кафедри ТУ

АНАЛІЗ СТИЛІВ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ КЕРІВНИКА ПРОЕКТІВ

У сучасному середовищі успіх у проектах визначається досягненням поставлених цілей із дотриманням установлених обмежень (час, вартість, якість). Успішна реалізація проекту не можлива без кваліфікованої команди фахівців. Тому для створення такої команди керівникові не достатньо бути професіоналом своєї справи із набором певних навичок та знань, а необхідно володіти набором поведінкових компетенцій, що входять до стандарту управління NCB (National Competence Baseline). І ці поведінкові компетенції – лідерство [1]

Лідерство – це здатність підняти людське бачення на рівень більш широкого кругозору, вивести діяльність людини на рівень більш високих стандартів, а також здатність сформувати людський індивід [2]

Стиль керівництва, який характеризує конкретного менеджера, залежить від обсягу делегованих повноважень, використовуваних форм влади, турботи про людські стосунки і виконання завдань організації тощо. Розглянемо види стилів керівництва

Авторитарний стиль. Особливостями авторитарного стилю керівництва є:

- беззаперечне єдиновладдя керівника;
- одноосібне прийняття рішень керівником без жодних обговорень та консультацій;
- неприйняття ініціативи підлеглих;
- бюрократичний контроль;
- повна централізація влади;
- блокування думок та ідей, які суперечать позиції керівника;
- максимальне обмеження доступу до інформації; активне використання штрафів, доган, звільнень

Недоліками такого стилю керівництва є: низька мотивація працівників; висока плинність кадрів; низький рівень ініціативності та гальмування творчого розвитку підлеглих; неврахування думок підлеглих виконавців тощо.

Ліберальний стиль, характеризується високим рівнем децентралізації повноважень, вільним прийняттям рішень і виконанням завдань, оцінкою роботи після її завершення, тур-

ботою про забезпечення працівників необхідними ресурсами, встановленням відповідності цілей організації і цілей груп працівників.

Комбінований стиль, базується на поєднанні авторитарного та демократичного, тобто керівник у певних умовах проявляє себе більше автократом, а у інших – більше демократом. Це залежить від дисциплінованості працівників, налагодженості їхньої взаємодії, рівня конфліктності у групі, інформаційних обмежень.

Крім того, є теорія Блейк та Моутон, яка теж виходить з класичних стилів управління.

Вони виділили три додаткових стилі керування, які розглядаються, як певні сполучення п'яти "чистих" стилів (управління приміським клубом, корпоративне управління, бідність управління, підпорядкування керівнику, організаційне управління [3].

Це, зокрема:

1) патерналізм як тип поведінки керівника асоціюється з фігурою батька родини. Він не скупий на похвали за виконану роботу, заохочує, підтримує, але створює середовище, у якому робітники не діють без його ухвали. Винагородження та підтримка надаються підлеглим в обмін на слухняність та лояльність;

2) опортунізм – це сполучення будь-яких або усіх підходів до управління, які здатні закріпити позицію керівника або надати йому певні особисті переваги. Кожний крок опортуніста здійснюється з тактичних міркувань і є засобом досягнення особистого успіху (внесок в успіх організації на другому плані відносно до особистої вигоди);

3) фасадизм або зовнішнє благополуччя – це імітація ситуації з метою приховати дійсні мотиви власної поведінки керівника.

Звідси можна сформулювати висновок, що кожен керівник проекту має вибирати той стиль, який дозволить реалізувати успішно проект та дозволить досягнути поставлених цілей проекту.

Література

1. *Основы индивидуальных компетенций для Управления проектами, Программами и Портфелями (National Competence Baseline, NCB Version 4.0) Том 3. Управление портфелями проектов* Бушуев С.Д., Бушуев Д.А.; Под редакцией Бушуева С.Д. – К.: «Саммит-Книга», 2017. – 168 стр.
2. Дикань Н.В. *Менеджмент: навч. посіб./ Н.В. Дикань, І.І. Борисенко.* – Київ: "Знання", 2008. – 389 с.
3. <http://lib.iitta.gov.ua/8555/1/4.%20%D0%A1%D1%82%D0%B8%D0%BB%D1%8C.pdf>

Дужар Г. Ю.

студ. гр. МЕУПі-21з,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Фещур Р.В.

к.е.н., проф., кафедра ТУ

ПОШУК ПРОЕКТНИХ АЛЬТЕРНАТИВ НА МІЖНАРОДНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

ТОВ «Дженерм Україна» – підприємство з сучасними інвестиціями, що спеціалізується на виробництві електронних систем підігріву сидінь а також кабелю для автомобілів світових виробників. Підприємство «ДЖЕНТЕРМ УКРАЇНА» здійснює свою діяльність відповідно до сучасних вимог законодавства України і міжнародних стандартів по системах якості (ISO 9001:2008), системах керування безпекою праці (OHSAS 18001:2007) і охороною навколишнього середовища (ISO 14001:2006)

Підприємство «Дженерм Україна» відноситься до Дженерм Європейської і Східно-Американської тріади. Базовий центр знаходиться у Норсвіллі, США. Підприємство «Дженерм» є одним із лідерів по виготовленню обігрівачів сидінь.

У 1973 підприємство першим у світі розпочало виготовлення обігрівачів сидінь. Виробничі потужності компанії «Джентерм» існують в Німеччині, Угорщині, Канаді, Мексиці, Китаї, Україні, Техасі, Македонії та на Мальті.

Галузі виробництва: виготовлення кабельної продукції; виготовлення обігрівачів сидінь для автомобілів; виготовлення підігрівачів для керма автомобілів; виготовлення AMD вентиляторів.

Замовники та кінцеві користувачі виробів: BMW, Volkswagen, Audi, Mercedes, Chrysler, Toyota, Porsche, Ford, Bosch, Eaton, BTR-Metzeler.

Виготовлення обігрівачів сидінь та обігрівачів для керма є провідною ланкою компанії «Джентерм Україна». Виробництво обігрівачів сидінь привело за собою і кабельне виробництво, адже для будь-якої системи необхідне електричне живлення. Змонтовані кабельні джгути забезпечують з'єднання між різними електричними приладами автомобіля. Метою даної роботи є дослідження потенційних проектних альтернатив розвитку міжнародного підприємства на Україні, а також вибір найкращого вектору розвитку.

Методологія SWOT передбачає першочергове виявлення сильних та слабких сторін і подальше встановлення між ними взаємозв'язків, які можуть бути використані для формулювання стратегії організації (табл. 1).

Таблиця 1

Стратегії побудовані на основі SWOT-аналізу ТОВ «Джентерм Україна»

SO-стратегії 1. Розширення ринку збуту, чому сприяє географічне положення 2. Розширення продукційного портфолію за рахунок вже сформованої інфраструктурної бази, досвіду на ринку, а також наявності кваліфікованих працівників	WO-стратегії 1. Збільшення типів продукції за рахунок використання вже наявних технологій та інженерних рішень. 2. Відкриття нової локації дозволить вирішити проблему із пошуком працівників.
ST-стратегії 1. Тримати стійкі та стабільні позиції на ринку за рахунок лідерства у галузі	WT-стратегії 1. Постійне навчання та розвиток персоналу, а також можливість кар'єрного росту сприятиме залученню нових кадрів

Виходячи із проведеного аналізу, можна зробити висновок, що ТОВ «Джентерм Україна» має багато можливостей для розвитку та росту, але так само не можна забувати про загрози та потенційні внутрішні недоліки. Так як Україна на даний час для великих автовиробників розглядається в більшості випадків як країна із дешевою робочою силою, тому автоматизація виробництва відходить на другий план, якщо її можна замінити на мануальні процеси із людиною. Це один із факторів, чому завжди існує брак коштів на нове обладнання, або на покращення вже існуючого. Яскравим прикладом природної загрози, яка внесла свої корективи у світову економіку, стала поява нового вірусу CoVid19. Пандемія мала величезний вплив на світову економіку, більшість автовиробників, а навіть і великі інтернаціональні корпорації були не готові до такої різкої зміни.

Отже, завдяки глибокому аналізу всіх зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на підприємство, можна виділити та представити до вищого керівництва можливі стратегії розвитку та розширення бізнесу.

Література

1. Войтенко О. С. Оцінка та вибір ефективних методологій управління проектами організаційного розвитку / О. С. Войтенко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. 2006. №4(20).
2. Матеріал з Вікіпедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>.
3. Немцов В.Д., Довгань Л.С. Стратегічний менеджмент: Навч. Посібник. – К.: ЕксОб, 2001.

УСПІХ ПРОЄКТУ І КОМАНДИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Успіх – це позитивний наслідок роботи, справи і т. ін.; громадське визнання, схвалення чогось, чийхось досягнень. Успіх проекту – це поєднання успіху продукту та управління проектом. Командна робота – це інструмент, який забезпечує підтримку й успіх управління [1].

В ситуації нестабільності на менеджерів покладається максимальна відповідальність, ніж завжди. За високого рівня невизначеності кожен керівник несе додаткову відповідальність за успіх проекту, і його завданням стає мотивація персоналу.

Сьогодні умови, як в Україні, так та в світі, не є винятком. Пандемія нанесла великі збитки економіці, якщо не підготуватися до найрізноманітніших варіантів розвитку подій.

Основними проблемами з якими стикаються проектні менеджери в такій ситуації є організація дистанційної роботи своїх команд на час карантину, а саме:

1. Відсутність досвіду віддаленого керування командою проекту;
2. Члени команди не можуть самоорганізувати роботу вдома, а тим більше онлайн.
3. Члени команди не відчують залученості до команди та проекту в цілому.

Однією з найбільш невизначених концепцій управління проектами є успіх проекту. В науковій літературі трактування успіху проекту не набуло однозначного вигляду. Проте, пропонується дотримуватись такого трактування: «Точно так само, як якість вимагає як відповідності специфікаціям, так і придатності для використання, успіх проекту вимагає поєднання успіху продукту (послуги, результату або результату) і успіху управління проектами» [2].

Категорія «залученість» використовувалося в психології для оцінювання рівня адаптації людей до ролі. Проте пізніше в економічній науці здобула розвиток як категорія «залученість персоналу», що використовується в управлінні для визначення відношення працівників до роботи і роботодавця.

Залученість персоналу організації сучасні дослідники називають найвищим рівнем мотивації праці [3] та найбільш значущим показником успішної діяльності підприємства.

Залученість – це емоційна прихильність, що підкріплена баченням, інтересом та активністю в досягненні результату чи потреби.

Сучасні HR-служби, як правило, виділяють декілька рівнів, що визначають моделі поведінки співробітників у проекті: задоволеність; лояльність; залученість (рис. 1) [4].

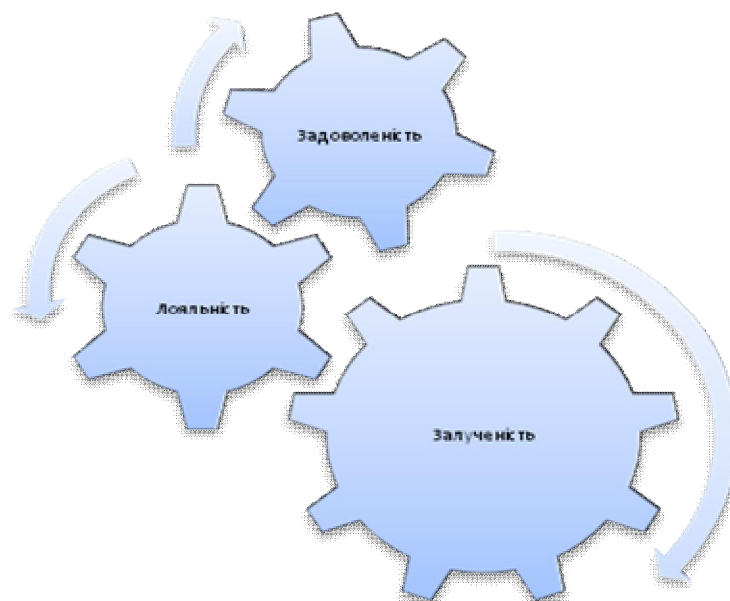

Рис. 1. Рівні поведінки працівників проекту

Навідміну від задоволеності та лояльності саме залученість забезпечує успіх як проекту, так і підприємства в цілому.

Література

1. Залучення персоналу як інструмент бізнесу для покращення фінансових показників / Т. Хвостенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iqholding.com.ua/articles/zaluchennya-personalu-yak-instrument-biznesu-dlya-pokrashchennya-finansovikh-pokaznikiv-0>.
2. Duncan, 2004, Визначення та вимірювання успіху проекту, Партнери по управлінню проектами, [Online] Доступно: http://www.pmpartners.com/resources/defineas_success.html [2005, Nov.4].
3. Коновалова В. Управление вовлеченностью персонала: факторы успехов и неудач // Кадровик. – 2014. – №9. – С 74-84.
4. Frank F. D. The race for talent: retaining and engaging workers in the 21st century / F. D. Frank, R. P. Finnegan, C.R. Taylor // Human Resource Planning. – 2004. – Vol. 27. – No. 3. – pp. 12-25.

Задорожнюк Л.Р.

студ. гр. МЕУП-12,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Ільчук П. Г.

д.е.н, проф., завідувач кафедри ТУ

ВИБІР МЕТОДОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

У сучасних умовах високого рівня конкуренції, організування бізнесу набуло значної складності для його управлінців. Для підвищення ефективності діяльності компанії змушені постійно впроваджувати зміни у свої бізнес-процеси, ініціювати нові проекти, диверсифікувати діяльність, тощо. Впровадження різних видів проектів, передбачає відповідність багатьом вимогам до них, а саме відповідність стандартам проектного менеджменту, відповідність команди яка реалізовуватиме проект та керівництва необхідним компетенціям. Сукупність таких вимог знаходить полягає у виборі конкретних методологій у відповідності до яких і здійснюється управління конкретними проектами. Вибір методології управління проектами залежить від багатьох критеріїв, однак першочергово такий вибір залежить від виду проекту (інвестиційного, інфраструктурного, тощо), від структури команди проекту (кількості осіб), від вимог документування проекту, від тривалості проекту та інших чинників.

Метою дослідження є аналізування існуючих методологій управління проектами, ідентифікація їхніх особливостей, розроблення рекомендацій щодо вибору методології управління конкретним проектом у залежності від окремих характеристик такого проекту. У сучасній професійній літературі практично кожен поширений метод управління проектами чи окремий прийом з часом починають зараховувати до методологій управління проектами, це спричиняє суттєву плутанину в термінології. Основоположниками сучасної теорії управління проектами є Генрі Гант, Анрі Файоль і Фредерік Тейлор [4]. Вагомий внесок у розвиток знань з управління проектами здійснив засновник та президент Української асоціації управління проектами, професор С.Д. Бушуєв [5]. Аналіз літературних джерел доводить актуальність теми, але багато наукових праць не конкретизують всі нюанси при виборі методологій у конкретному проекті, під конкретну команду. Оскільки структура управління проектами складається із вимог зацікавлених сторін, областей знань, інструментів та методів управління, моніторингу та контролю проектів – це створює широкий спектр чинників, які впливають як на вибір оптимальної методології управління, так і на безпосередню реалізацію проектів

Одним із поширених підходів класифікації методологій управління проектами є виокремлення двох груп: рамкові методології (зосереджені на ідентифікації базових засад (стандартизації) управління проектами) та методології розвитку (зосереджені на управлінні окремим етапом (частиною) проекту або самим процесом реалізації проекту). Близьким до попереднього є класифікаційний підхід який також виокремлює дві групи методологій:

традиційні методології та ітераційні (гнучкі) методології. Інші підходи виокремлюють 5 великих груп: стандарти та рекомендації, галузеві методології, організаційно-орієнтовані методології, проектно-орієнтовані методології та індивідуально орієнтовані методології [2].

Під час вибору будь-якої із методологій управління проектами, потрібно звернути уваги, що мають бути відображені такі аспекти як: визначення потреб стейкхолдерів; забезпечення оптимального рівня комунікації між учасниками проекту та командою проекту, замовником та відповідальними особами; бюджетування має бути повним, точним та надійним; виконання кожного завдання має здійснюватись із використанням єдиного методологічного підходу; передбачення можливих ризиків та конфліктів від перших до останніх етапів реалізації проекту; забезпечення очікуваних результатів виконання проекту.

Тезисно поняття «методологія управління проектами» має містити такі елементи як: етапи, дотримання послідовності яких забезпечує реалізацію проекту; процеси, які деталізуються в межах окремих процедур, виконання яких необхідне для успішного завершення проекту; перелік методів та стандартів, які застосовуються в межах принципів управління відповідно до прийнятих управлінських рішень; повний набір методів, завдань, ролей, інструментів, та обов'язків, які застосовуються під час реалізації проектів. При виборі методології потрібно враховувати те, що вона повинна визначати ролі та функції усіх учасників команди проекту на кожному із етапів його життєвого циклу. Вибір конкретної методології повинен враховувати конкуруючі обмеження сфери застосування, графік, вартість, ресурси, якість та ризик. Важливість кожного обмеження різна для кожного проекту, тому у кожному такому випадку менеджер проекту розробляє окремий підхід для управління цими обмеженнями на основі проектного середовища, організаційної культури, потреби зацікавлених сторін та інших змінних.

Під час адаптації методології управління проектами проектний менеджер повинен також враховувати функціонування різних рівнів управління, які мають різні повноваження та різні вимоги, в межах застосування яких буде функціонувати проект, а також врахувати культуру організації.

Виокремлюються базові характеристики окремих методологій управління проектами (наприклад, окремі з них – такі як Agile, насамперед визначають принципи управління, інші (наприклад Lean) – визначають об'єкт, характеристики якого в першу чергу аналізуються, оцінюються і управління проектами має спрямовуватись насамперед на зміну такого об'єкта, ще інші є надзвичайно простими та характеризують управління окремим процесом (до прикладу Scrum). Також існують окремі методології, такі як Prince2, що містять більше базових елементів, натомість інші методології є близькими до переліку стандартів з виокремленням окремих процесів (наприклад, методологія PMI PMBOK).

На рис. 1 представлено схему, на якій вказано основні елементи, на яких базуються одні із широко застосованих методологій управління проектами.

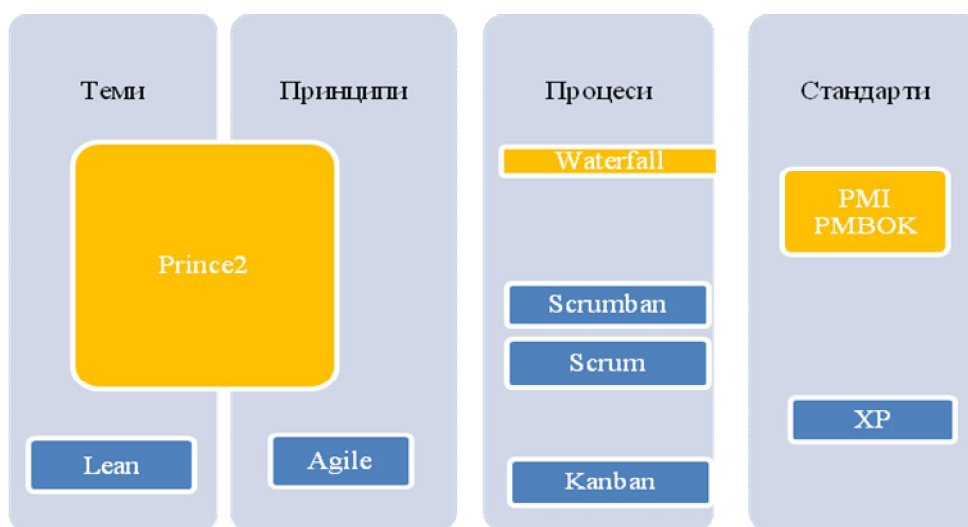

Рис. 1. Основні елементи, на яких базуються найбільш поширені методології управління проектами [1]

Існує велика кількість видів проектів, це характеризується тим, що у кожного з них присутні різні особливості реалізації. Однак необхідно виокремити декілька основних умов, які допоможуть управлінцю визначитися з вибором методології управління проектами.

Таблиця 1

Характеристики методологій управління проектами

Методології	Складність впровадження	Часті зміни в проектах	Підтримка звітності по проекту	Розмір проекту	Галузь використання
Waterfall	Низька	Ні	Так	Різні	Різні
PMBok	Середня	Так	Так	Різні	Різні
Prince 2	Середня	Ні	Так	Великі	ІТ
Kanban	Середня	Ні	Ні	Різні	Різні
Agile	Середня	Так	Так	Різні	Різні
XP	Низька	Так	Так	Малі	ІТ

*Джерело[3]

Отже, при вибір оптимальної методології управління проектами являється складним процесом, який залежить від широкого спектру чинників. Проте, здійснення ефективного вибору методології проекту суттєво спрощує реалізацію проекту. У вище поданому матеріалі вказані загальні рекомендації, якими необхідно керуватись під час вибору методологій управління проектами, а також ідентифіковано їхні характеристики (сфера використання, величина проекту, рівень ризиків, складність впровадження, кількість прогнозованих змін у проекті та ін.)

При виборі методології також, потрібно враховувати її здатність надавати замовнику найбільшу користь, наскільки добре він відповідає організаторським цілям та цінностям, обмеженням, з якими стикається команда проекту, потреби зацікавлених. Немає універсальної методології, є ті, які підходять під конкретний проект. Вони також можуть об'єднуватися та змінюватись відповідно до вимог команди, клієнта та проекту.

Література

1. Aston, B. (2019). 9 Of The Most Popular Project Management Methodologies Made Simple. URL:<https://thedigitalprojectmanager.com/project-management-methodologies-made-simple/?fbclid=IwAR1lgUahX3a4gLEinZI2x4HgElnmFmqkKYdVPGar7niZTp5Qvb4jUlw33n8>.
2. Turbit, N. (2005). Project management & software development methodology // The PROJECT PERFECT White Paper Collection. URL: http://projectperfect.com.au/downloads/Info/info_scope_tips.pdf
3. Войтенко О. С. Оцінка та вибір ефективних методологій управління проектами організаційного розвитку / О. С. Войтенко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. 2006. №4(20). С. 28-35.
4. Новаківський І.І. Проектно орієнтована організаційна система управління як ціль еволюції проектного менеджменту / І.І. Новаківський // Проблеми економіки та управління: вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів : НУ «Львівська політехніка», 2009. – 640. – С. 163–174.
5. Яхимович О.В. Історія розвитку управління проектами в соціокультурній діяльності / О.В. Яхимович [Електронний ресурс]. – Режим доступу.: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vdakk/2011_2/50.pdf.

SPECIFICITIES OF MANAGING AND MOTIVATING CREATIVE TEAMS

Managing teams effectively requires skills, time and effort. Managing creative teams can be a real challenge for PMs with analytical mindset. Choosing the wrong managing style can lead to ineffectiveness of the whole team and to the failed project in general. First of all let's define what a creative team is.

Creative team is a group of people who work on producing original ideas or doing artistic work. Here are a few characteristics of creative teams: Creative teams create new products, generate ideas and new solutions, rather than repeat already found solutions. They have power and ability to create. Originality of thought or inventiveness; having or showing imagination.

When we think of creative people we think of a person with original thinking, who is full of inspiration, new ideas and imagination.

So, it is not a surprise that managing creative teams requires a lot of effort. After analyzing specificities of creative teams, we can define the core difficulties that can be encountered during the project: lack of motivation; arguments between team members; not met deadlines; different understanding of project tasks and goals; lack of productivity; no teamwork.

All of these difficulties are closely connected to each other, and one causes the other. First, lack of motivation. When the project is in its starting stages your team is usually highly motivated, but when the project tasks become a routine – a team of creative people can easily get bored and lose motivation. The loss of motivation can lead to lack of productivity, which can result in not met deadlines. When we talk about team in its original meaning – it implies that all members work together like one organism.

In order to prevent such difficulties during the project. The PM needs to be aware of them and have a strategy on how to avoid them.

Keys to Effective Creative Team:

Detailed Brief. It is the first and the most important step to a successful project. Creative people are imaginative and get involved easily, so it is important to give the project brief as detailed as possible.

Engagement. As fast as creative people get involved so fast they lose their motivation and interest, so it is important to keep them on track and engaged. Create challenges, brainstorming. It is important for creative people to be heard. Listen to them, accept ideas and opinions. Creatives can notice and pay attention to details that most people may overlook.

Visualize Goals. When you describe something in words – your team can create their own picture of it in mind, and it can be different for each team member. So it is important to provide a visualized version of what you are going to describe. In addition it is more effective to give the general idea, big picture of the project and its goals, and then die into details, so every team member has the same idea of the final result. If the goal is formulated clearly and everyone keeps it in mind, then the result would meet the expectations.

Freedom Of Process. Creating – is a process. When working with creative people it is important to control, if the team is on track for the needed results, but controlling the process can lead to disaster. Give the creatives the freedom of thought.

Defined Responsibilities. Every team member should be aware of what is going on in the project, but everyone has their own area of responsibilities and tasks.

Conclusions. We can come to the conclusion that leadership style should always be adaptive to the team, project and environment. We should also accept change in the middle of the project if the chosen style effectiveness doesn't meet our requirements. While working with creative teams it is necessary to understand that "Collective mind" is more important than individual knowledge. The main task of a leader – is to be able to make one team of creative, often contradictory geniuses. In

order to work effectively creative teams need: absolute freedom of process with absolute control of the results. to be heard and seen in order to stay motivated, to know exactly their area of responsibility, to see the big picture of the process first, and then dive into details. Dorothy Parker once said: "Creativity is a wild mind and a disciplined eye".

Міхненко О.

студ. гр. ДП-6,

Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж
Київського національного торгово-економічного університету

Мосієнко О.В.

Викладач ЖТЕФК КНТЕУ,
м. Житомир

ІНТЕРНЕТ-БІЗНЕС: ВИДИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Актуальність теми. Сучасність обумовлена активним проникненням в суспільні процеси нових інформаційних технологій, завдяки яким розширюються не тільки можливості людини, а й її культурний простір. Інтернет, як вище – форма розвитку інформаційного простору, що створює умови для розвитку нових форм культури, нових характеристик соціуму. Причини підвищеного інтересу до проблем віртуальної культури полягають у радикальних соціальних змінах, зокрема: віртуалізації професій, бізнесу, економіки. Політики і навіть мистецтва. Глобальний характер нової культури охоплює практично всі аспекти життєдіяльності людини, задає нові способи існування людини. У цьому контексті виникають нові види суспільної діяльності людей, зокрема інтернет-торгівля, бізнес, е-комерція.

Метою статті є ознайомлення з теорією та практичним застосуванням інтернет технологій, як ефективного бізнесового інструменту.

Основна частина. Інтернет-торгівля – це форма ділової активності (бізнесу, підприємницької діяльності), змістом якої є будь-які операції, які здійснюються за цивільно-правовими договорами, що передбачають передачу прав власності на товари, надання послуг і проведення робіт шляхом комп'ютерного програмування повідомлень за допомогою електронних носіїв чи через мережу, подібну до Інтернету, із використанням можливостей інформаційно-телекомунікаційних технологій [2]. На сьогодні це один із перспективних напрямів розвитку сучасного бізнесу.

Існує безліч історій про те, як відомі компанії починали свій шлях в гаражах: Apple, Google, Amazon, HP. І Oculus. Після довгого робочого дня в Лабораторії змішаної реальності (MXR) Університету штату Каліфорнія засновник Палмер Лакі йшов в гараж, щоб спробувати побудувати майбутнє віртуальної реальності. Після однієї з найуспішніших кампаній на Kickstarter Лакі пішов з роботи, кинув навчання, і продав Oculus компанії Facebook за \$ 2,4 млрд, \$ 400 млн – реальними грошима, \$ 2 млрд – акціями Facebook (ще до того, як у них вийшов продукт). Сьогодні він є майже у всіх. Раніше ж Twitter був маленьким сайд-проектом компанії Odeo. Спочатку він використовувався як SMS-сервіс для невеликої групи співробітників. Пресі та інвесторам проєкт тоді не здавався цікавим, всупереч підтримці CEO Евана Вільямса [3].

В Україні одним із успішних соціальних інтернет-проектів можна вважати Prometheus – перша та найбільша українська платформа масових відкритих онлайн-курсів. Проєкт відкриває доступ до якісної освіти всім охочим. Завдяки високій якості контенту вже через 6 місяців на платформі навчалося 70 тисяч осіб, а у 2019-му – понад мільйон унікальних слухачів. Зараз Prometheus забезпечує доступ до більш ніж ста безкоштовних онлайн-курсів від провідних українських викладачів, експертів і вчених. Також платформа регулярно розміщує найкращі західні онлайн-курси, перекладаючи й адаптуючи їх для українського слухача. Курси з програмування, соціального підприємництва, урбаністики, захисту прав людини, медицини, економіки, здорового харчування, а також цикли курсів з підготовки до зовніш-

нього незалежного оцінювання, підвищення кваліфікації для держслужбовців і вчителів стали візитними картками Prometheus.

Petcube – один з найвідоміших українських стартапів за останні роки, визнаний найкращим стартапом Європи 2014 року. Petcube спеціалізується на виробленні пристроїв для власників домашніх тварин. Перший продукт компанії – це пристрій, що дозволяє через мобільний додаток дистанційно стежити, розмовляти і грати у лазерні ігри із домашнім улюбленцем.

Clickky – найбільша незалежна мобільна маркетингова платформа в Східній Європі, основним напрямком роботи якої є залучення нових користувачів і монетизація мобільних додатків. Компанія заснована в 2010 році одеситом Вадимом Роговським. Клієнтом стартапу є відомий інтернет-маркет Alibaba. Послугами компанії користуються клієнти в Європі, Ізраїлі, Індії, Китаї та США.

Augmented Pixels – український проект Augmented Pixels, що розвиває технології доповненої реальності, успішно працює на зарубіжному ринку. Серед його клієнтів – Samsung, Qualcomm, а нещодавно стартап зробив додаток для National Geographic. Інвесторами проекту стали каліфорнійські фонди та інвестори The Hive і Stelte Capital.

Висновок. Електронна комерція – це перспективний напрямок, адже ринок в цьому сегменті зростає на 15% в рік. Електронна торгівля розвивається в будь-якій країні світу – незалежно від розвитку даного регіону та макроекономічної ситуації. Коли економіка зростає, е-комерція росте ще швидше. А коли економіка в кризі, е-торгівля все одно росте, тільки повільніше. Перспективу цього ринку забезпечують низькі витрати при відкритті. Експерти зазначають, що в інтернет-торгівлі виразно простежується кілька ключових тенденцій: 1) мобільність: більше 60% користувачів відвідують сайти і замовляють товари зі свого смартфона; 2) збільшення кількості онлайн-оплат [0]. Банки та нові мобільні технології зробили процедуру оплати в інтернеті простішою та набагато безпечнішою. Ці ключові позиції для функціонування бізнесу набагато важливіші, ніж дизайн сайту або обсяг каталогу товарів. Люди хочуть зручно купувати та оплачувати товари через смартфон. Саме це і потрібно їм надати, щоб отримувати стабільний потік замовлень і розвивати інтернет-торгівлю.

Література

1. Галан Н. І. Інтернет-технології в управлінні малим та середнім бізнесом: досвід розвинених країн та можливість його адаптації в Україні. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2007. № 4. С. 63-68.
2. Євтушенко Д. Д. Електронний бізнес, електронна комерція, Інтернет-торгівля: сутність та взаємозв'язок понять. 2014. № 8. С. 184-188.
3. Петрик І. В. Тенденції розвитку бізнес-процесів у торгівлі із застосуванням мережі інтернет. *Прометей*. 2014. № 2. С. 192-196.

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ НА DVD-ROM

**78-ма СТУДЕНТСЬКА
НАУКОВО-ТЕХНІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СЕКЦІЯ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Відповідальний за випуск: Тимошенко С. В.

Один електронний оптичний диск (DVD-ROM).

Об'єм даних у мегабайтах 2,08 Мб.

Наклад 20 прим. Зам. 201094.

Видавець і виготівник: Видавництво Львівської політехніки
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4459 від 27.12.2012 р.

бул. Ф. Колесси, 4, Львів, 79013

тел. +380 32 2582146, факс +380 32 2582136

vlp.com.ua, ел. пошта: vmr@vlp.com.ua